

LIBRARY OF THE
SIENNOISE
MUSEUM

The Newbury

1876
N. H. H. H.

1878
D

1878/1879

580
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΕΚ

ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ,

ΕΙΣΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ Α'. ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ.

(Κατὰ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν).

ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ

Υπὸ

N. B. ΝΑΚΗ.

Βιβλιοπώλου.

Τιμᾶται Δραχ. 2. 50.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ν. Γ. ΠΑΣΣΑΡΗ.

(Ὁδὸς Νικία καὶ Μιλτιάδου, ἀριθ. 6.)

1869.

W. H.

42

τιώτας τοὺς κοινῇ φυλάζοντας τὰς παρόδους· ἔσπευδον γὰρ ἀπάσας τὰς Ἑλληνίδας πόλεις περιλαβεῖν ταῖς προφυλακαῖς καὶ κοινοποιήσασθαι τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον· ἐπεὶ δὲ τῶν Θετταλῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν πλησιοχώρων ταῖς παρόδοις ἔδωκαν οἱ πλείους ὕδωρ τε καὶ γῆν τοῖς ἀφιγμένοις ἀγγέλοις ἀπὸ Ξέρξου, ἀπογνόντες τὴν περὶ τὰ Τέμπη φυλακὴν ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν.

Χρήσιμον δὲ διορίσαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς τὰ τῶν βαρβάρων ἐλομένους, ἵνα τυγχάνοντες ὀνειδίδους ἀποτρέπωσι ταῖς βλασφημίαις τοὺς προδότας ἂν γενομένους τῆς κοινῆς ἐλευθερίας. Αἰνιᾶνες μὲν οὖν καὶ Δόλοπες καὶ Μηλιεῖς καὶ Περραιβοὶ καὶ Μάγνητες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐτάχθησαν ἔτι παρούσης τῆς ἐν τοῖς Τέμπεσι φυλακῆς, Ἀχαιοὶ δὲ καὶ Φθιώται καὶ Λοκροὶ καὶ Θετταλοὶ καὶ Βοιωτοὶ οἱ πλείους τούτων ἀπελθόντων ἀπέκλιναν πρὸς τοὺς βαρβάρους· οἱ δ' ἐν Ἰσθμῷ συνεδρεύοντες τῶν Ἑλλήνων ἐψηφίσαντο τοὺς μὲν ἐθελοντὶ τῶν Ἑλλήνων ἐλομένους τὰ Περσῶν δεκατεῦσαι τοῖς θεοῖς, ἐπὶ τῷ πολέμῳ κρατήσωσι, πρὸς δὲ τοὺς τὴν ἡσυχίαν ἔχοντας ἐκπέμψαι πρέσβεις τοὺς παρακαλέσοντας συναγωνίζεσθαι περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας· ὧν οἱ μὲν εἵλοντο γνησίως τὴν συμμαχίαν, οἱ δὲ παρήγον ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ἀντεχόμενοι τῆς ἰδίας μόνον ἀσφαλείας καὶ καράδοχοῦντες τὸ τοῦ πολέμου τέλος. Ἀργεῖοι δὲ πρέσβεις ἀποστείλαντες εἰς τὸ κοινὸν συνέδριον ἐπηγγέλλοντο συμμαχήσειν, εἰ μὴ αὐτοῖς μέρος τι τῆς ἡγεμονίας συγχωρήσωσιν· οἷς οἱ σύεδροι διεσάφησαν, εἰ μὲν δεινότερον ἡγοῦνται τὸ στρατηγὸν ἔχειν Ἑλλήνα ἢ δεσπότην βάρβαρον, ὀρθῶς αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν, εἰ δὲ φιλοτιμοῦνται λαβεῖν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν, ἄξια ταύτης δεῖν ἔφασαν αὐτοὺς πεπραχότας ἐπιζητεῖν τὴν τηλικαύτην δόξαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν παρὰ Ξέρξου πρέσβεων ἐπιόντων τῇ Ἑλλάδι καὶ γῆν καὶ ὕδωρ αἰτούντων, αἱ πόλεις ἅπασαι διὰ τῶν ἀποκρίσεων ἀπεδείκνυντο τὴν περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας σπουδὴν.

Ξέρξης δὲ ὥς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεῦχθαι καὶ τὸν Ἄθω διεσκάφθαι, προῆγεν ἐκ τῶν Σάρδεων ἐφ' Ἑλλησπόντου τὴν πορείαν ποιούμενος· ὥς δὲ ἤκεν εἰς Ἄβυδον, διὰ

τοῦ ζεύγματος τὴν δύναμιν διήγαγεν εἰς τὴν Εὐρώπην· πο-
ρευόμενος δὲ διὰ τῆς Θράκης πολλοὺς προσελαμβάνετο στρα-
τιώτας καὶ τῶν Θρακῶν καὶ τῶν ὁμόρων τούτοις Ἑλλήνων·
ὥς δ' ἦκεν εἰς τὸν ὀνομαζόμενον Δορίσκον, ἐνταῦθα μετεπέμ-
ψατο τὸ ναυτικόν, ὥστε ἀμφοτέρας τὰς δυνάμεις εἰς ἓνα τό-
πον ἀθροισθῆναι· ἐποίησατο δὲ καὶ τὸν ἐξετασμὸν τῆς στρα-
τιᾶς ἀπάσης· ἡριθμήθησαν δὲ τῆς πεζῆς δυνάμεως μυριάδες
πλείους τῶν ὀγδοήκοντα, νῆες δὲ σύμπασαι μακραί πλείους
τῶν χιλίων καὶ διακοσίων, καὶ τούτων Ἑλληνίδες τριακό-
σαι καὶ εἴκοσι, τὰ μὲν πληρώματα τῶν ἀνδρῶν παρεχομέ-
νων τῶν Ἑλλήνων, τὰ δὲ σκάφη τοῦ βασιλέως χορήγουντος·
αἱ δὲ λοιπαὶ πᾶσαι βαρβαρικάι κατηριθμοῦντο· καὶ τούτων
Αἰγύπτιοι μὲν διακοσίας παρέσχοντο, Φοίνικες δὲ τριακο-
σίας, Κίλικες δὲ ὀγδοήκοντα, Πάμφυλοι δὲ τετταράκοντα
καὶ Λύκιοι τὰς ἴσας, πρὸς δὲ τούτοις Κᾶρες μὲν ὀγδοήκοντα,
Κύπριοι δὲ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· τῶν Ἑλλήνων ἔπεμψαν
Δωριεῖς μὲν οἱ πρὸς τῇ Καρίᾳ κατοικοῦντες μετὰ Ῥοδίων
καὶ Κῶν τετταράκοντα, Ἴωνες δὲ μετὰ Χίων καὶ Σαμίων
ἑκατὸν, Αἰολεῖς δὲ μετὰ Λεσβίων καὶ Τενεδίων τετταρά-
κοντα, Ἑλλησπόντιοι δὲ ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς περὶ τὸν Πόν-
τον κατοικοῦσι, νησιῶται δὲ πεντήκοντα· τὰς γὰρ νήσους
τὰς ἐντὸς Κυανέων καὶ Τριοπίου καὶ Σουνίου προσηγμένους ἦν
ὁ βασιλεὺς· τριήρεις μὲν οὖν τοσαῦται τὸ πλῆθος ὑπῆρχον,
ἱππαγωγοὶ δὲ ὀκτακόσαι πεντήκοντα, αἱ δὲ τριηκόντοροι
τρισχίλια.

Ὁ μὲν οὖν Ξέρξης περὶ τὸν ἐξετασμὸν τῶν δυνάμεων διέ-
τριβε περὶ τὸν Δορίσκον· τοῖς δὲ συνέδροις τῶν Ἑλλήνων,
ἐπειδὴ πλησίον εἶναι προσαπηγγέλθησαν αἱ τῶν Περσῶν
δυνάμεις, ἔδοξε ταχέως ἀποστέλλειν τὴν μὲν ναυτικὴν δύνα-
μιν ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Εὐβοίας, εὐθετον ὁρῶσι τὸν τό-
πον τοῦτον πρὸς τὴν ἀπάντησιν τῶν πολεμίων, εἰς δὲ τὰς
Θερμοπύλας τοὺς ἱκανοὺς ὀπλίτας, προκαταληψομένους τὰς
ἐν τοῖς στενοῖς παρόδους καὶ κωλύσοντας προάγειν ἐπὶ τὴν
Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· ἔσπευδον γὰρ τοὺς τὰ τῶν Ἑλλή-
νων προελομένους ἐντὸς περιλαβεῖν, καὶ σώζειν εἰς τὸ δυνα-
τὸν τοὺς συμμάχους· ἡγεῖτο δὲ τοῦ μὲν στόλου παντὸς Εὐ-

ρυθιάδης ὁ Λακεδαιμόνιος, τῶν δὲ εἰς Θερμοπύλας ἐκπεμ-
φθέντων Λεωνίδης ὁ τῶν Σπαρτιατῶν βασιλεὺς, μέγα φρονῶν
ἐπ' ἀνδρίᾳ καὶ στρατηγίᾳ· οὗτος δὲ λαβὼν τὴν ἐξουσίαν
ἐπήγγειλε χιλίοις μόνον ἐπὶ τὴν στρατείαν ἀκολουθεῖν αὐτῷ·
τῶν δὲ ἐφόρων λεγόντων ὡς ὀλίγους παντελῶς ἄγει πρὸς
μεγάλην δύναμιν, καὶ προσταττόντων πλείονας παραλαμ-
βάνειν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἐν ἀπορρήτοις ὅτι πρὸς μὲν τὸ κω-
λύσαι τοὺς βαρβάρους διελθεῖν τὰς προόδους ὀλίγοι, πρὸς
μέντοι γε τὴν πρᾶξιν ἐφ' ἣν πορεύονται νῦν πολλοί· αἰνιγμα-
τώδους δὲ καὶ ἀσαφοῦς τῆς ἀποκρίσεως γενομένης, ἐπηρώ-
τησαν αὐτὸν εἰ πρὸς εὐτελῇ τινὰ πρᾶξιν αὐτοὺς ἄγειν δια-
νοεῖται· ἀπεκρίθη δὲ ὅτι τῷ λόγῳ μὲν ἐπὶ τὴν φυλακὴν ἄγει
τῶν παρόδων, τῷ δὲ ἔργῳ περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας ἀπο-
θανομένων· ὥστε ἐάν μὲν οἱ χίλιοι πορευθῶσιν, ἐπιφανεσέ-
ραν ἔσσεσθαι τὴν Σπάρτην τούτων τελευτησάντων, ἐάν δὲ
πανδημεὶ στρατεύσωσι Λακεδαιμόνιοι, παντελῶς ἀπολεισθαι
τὴν Λακεδαίμονα· οὐδένα γὰρ αὐτῶν τολμήσειν φεύγειν, ἵνα
τύχῃ σωτηρίας· τῶν μὲν οὖν Λακεδαιμονίων ἦσαν χίλιοι,
καὶ σὺν αὐτοῖς Σπαρτιάται τριακόσιοι, τῶν δ' ἄλλων Ἑλλή-
νων τῶν ἄμ' αὐτοῖς συνεκπεμφθέντων ἐπὶ τὰς Θερμοπύλας,
τρισχίλιοι. Ὁ μὲν οὖν Λεωνίδης μετὰ τετρακισχιλίων προῆγεν
ἐπὶ τὰς Θερμοπύλας, Λοκροὶ δὲ οἱ πλησίον τῶν παρόδων κα-
τοικοῦντες ἐδεδώκεσαν μὲν γῆν καὶ ὕδωρ τοῖς Πέρσαις, κα-
τεπηγγελμένοι δ' ἦσαν προκαταλήψεσθαι τὰς παρόδους· ὡς
δ' ἐπύθοντο τὸν Λεωνίδην ἤκειν εἰς Θερμοπύλας, μετενόησαν
καὶ μετέθεντο πρὸς τοὺς Ἑλληνας· ἦγον δὲ εἰς τὰς Θερμο-
πύλας καὶ Λοκροὶ χίλιοι καὶ Μηλιέων τοσοῦτοι καὶ Φωκῶν
οὐ πολὺ λειπόμενοι τῶν χιλίων, ὁμοίως δὲ καὶ Θηβαίων
ἀπὸ τῆς ἐτέρας μερίδος ὡς τετρακόσιοι· διεφέροντο γὰρ οἱ
τὰς Θήβας κατοικοῦντες πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς πρὸς τοὺς
Πέρσας συμμαχίας.

Οἱ μὲν οὖν μετὰ Λεωνίδου συνταχθέντες Ἕλληνες τοσοῦ-
τοι τὴν ἀριθμὸν ὄντες διέτριβον περὶ τὰς Θερμοπύλας, ἀνα-
μένοντες τὴν τῶν Περσῶν παρουσίαν· Ἑξέξης δὲ μετὰ τὸν
ἐξετασμὸν τῶν δυνάμεων προῆγεν εὐθὺς μετὰ παντὸς τοῦ
στρατεύματος· καὶ μέχρι μὲν Ἀκάνθου πόλεως τῇ πεζῇ στρα-

τιᾷ πορευομένη συμπαρέπλει πᾶς ὁ στόλος, ἐκεῖθεν δὲ κατὰ τὸν διορυχθέντα τόπον διεκομίσθησαν εἰς τὴν ἑτέραν θάλασσαν συντόμως καὶ ἀσφαλῶς· ὥς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Μηλιακὸν κόλπον, ἐπύθετο τοὺς πολεμίους προκατειληφέναι τὰς παρόδους· διόπερ ἐνταῦθα προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν μεταπέμψατο τοὺς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης συμμάχους, οὐ πολὺ λείποντας τῶν εἴκοσι μυριάδων, ὥστε ἔχειν αὐτὸν τοὺς σύμπαντας οὐκ ἐλάττους τῶν ἑκατὸν μυριάδων χωρὶς τῆς ναυτικῆς δυνάμεως· ὁ δὲ σύμπας ὄχλος τῶν τε ἐν ταῖς μακραῖς ναυσὶν ὄντων καὶ τῶν τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν κομιζόντων οὐκ ἐλάττων ἦν τῶν προειρημένων, ὥστε μὴδὲν θαυμαστὸν εἶναι τὸ λεγόμενον ὑπὲρ τοῦ πλήθους τῶν ὑπὸ Ξέρξου συναχθέντων· φασὶ γάρ τοὺς ἀενάους ποταμοὺς διὰ τὴν τοῦ πλήθους συνέχειαν ἐπιλιπεῖν, τὰ δὲ πελάγη τοῖς τῶν νεῶν ιστίοις κατακαλυφθῆναι· μέγιστα μὲν οὖν δυνάμεις τῶν εἰς ἱστορικὴν μνήμην παραδεδομένων αἱ μετὰ Ξέρξου γενομέναι παραδέδονται· τῶν δὲ Περσῶν κατεστρατοπεδευκόντων παρὰ τὸν Σπερχεῖον ποταμὸν, ὁ μὲν Ξέρξης ἀπέστειλεν ἀγγέλους εἰς τὰς Θερμοπύλας τοὺς ἅμα μὲν κατασκεφομένους τίνα δῖάνοιαν ἔχουσι περὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου, προσέταξε δ' αὐτοῖς παραγγέλλειν ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης κελεύει τὰ μὲν ὅπλα πάντας ἀποθέσθαι, αὐτοὺς δὲ ἀκινδύνους εἰς τὰς πατρίδας ἀπιέναι καὶ συμμάχους εἶναι Περσῶν· καὶ ταῦτα πράξασιν αὐτοῖς ἐπηγγείλατο δώσειν χώραν τοῖς Ἑλλησι· πλείω καὶ βελτίω τῆς νῦν ὑπ' αὐτῶν κατεχομένης· οἱ δὲ περὶ τὸν Λεωνίδην ἀκούσαντες τῶν ἀγγέλων ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ συμμαχοῦντες τῷ βασιλεῖ χρησιμώτεροι μετὰ τῶν ὀπλῶν ἔσονται καὶ πολεμεῖν ἀναγκαζόμενοι μετὰ τούτων γενναιότερον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιοῦνται· περὶ δὲ τῆς χώρας ἣν ὑπισχνεῖται δώσειν, ὅτι πάτριόν ἐστι τοῖς Ἑλλησι μὴ διὰ κακίαν ἀλλὰ δι' ἀρετὴν κτᾶσθαι χώραν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας παρὰ τῶν ἀγγέλων τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀποκρίσεις προσεκαλέσατο Δημάρατον Σπαρτιάτην, ἐκ τῆς πατρίδος πεφευγότα πρὸς αὐτὸν, καταγελάσας δὲ τῶν ἀποκρίσεων ἐπηρώτησε τὸν Λάκωνα «πότερον οἱ Ἕλληνες ὀξύτερον τῶν ἐμῶν ἵππων φεύγονται, ἢ πρὸς τη-

λικαύτας δυνάμεις παρατάξασθαι τολμήσουσι;» τὸν δὲ Δη-
 μάρατον εἰπεῖν φασίν, ὡς οὐδ' αὐτὸς σὺ τὴν ἀνδρείαν τῶν
 Ἑλλήνων ἀγνοεῖς· τοὺς γὰρ ἀφισταμένους τῶν βαρβάρων
 Ἑλληνικαῖς δυνάμεσι καταπολεμεῖς· ὥστε μὴ νόμιζε τοὺς
 ὑπὲρ τῆς σῆς ἀρχῆς ἄμεινον τῶν Περσῶν ἀγωνιζομένους ὑπὲρ
 τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ἥττον κινδυνεύσειν πρὸς τοὺς Πέρσας· ὁ
 δὲ Εἰρήνης καταγελάσας αὐτοῦ προσέταξεν ἀκολουθεῖν, ὅπως
 ἴδῃ φεύγοντας τοὺς Λακεδαιμονίους. Τὴν δὲ δύναμιν ἀνα-
 λαβὼν ἦκεν ἐπὶ τοὺς ἐν Θερμοπύλαις Ἕλληνας, προτάξας
 ἀπάντων τῶν ἐθνῶν Μήδους, εἴτε δι' ἀνδρίαν προκρίνας αὐ-
 τοὺς εἴτε καὶ βουλόμενος ἅπαντας ἀπολέσαι· ἐνῆν γὰρ ἔτι
 φρόνημα τοῖς Μήδοις, τῆς τῶν προγόνων ἡγεμονίας οὐ πάλαι
 καταπεπονημένης· συνυπέδειξε δὲ τοῖς Μήδοις καὶ τῶν ἐν
 Μαραθῶνι τετελευτηκότων ἀδελφούς καὶ υἱούς, νομίζων τού-
 τους ἐκθυμώτατα τιμωρήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας· οἱ μὲν οὖν
 Μῆδοι τοῦτον τὸν τρόπον συνταχθέντες προσέπεσον τοῖς
 φυλάττουσι τὰς Θερμοπύλας· ὁ δὲ Λεωνίδης εὖ παρεσκευα-
 σμένος συνήγαγε τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὸ στενώτατον τῆς πα-
 ρόδου. Γενομένης δὲ μάχης καρτερᾶς, καὶ τῶν μὲν βαρβάρων
 θεατὴν ἐχόντων τῆς ἀρετῆς τὸν βασιλέα, τῶν δὲ Ἑλλήνων
 μιμνησκομένων τῆς ἐλευθερίας καὶ παρακαλουμένων ὑπὸ τοῦ
 Λεωνίδου πρὸς τὸν ἀγῶνα, θαυμαστὸν συνέβαινε γίνεσθαι τὸν
 κίνδυνον· συστάδην γὰρ οὔσης τῆς μάχης καὶ τῶν πληγῶν
 ἐκ χειρὸς γινομένων, ἔτι δὲ τῆς συστάσεως πεπυκνωμένης,
 ἐπὶ πολὺν χρόνον ισόρροπος ἦν ἡ μάχη· τῶν δ' Ἑλλήνων ὑ-
 περεχόντων ταῖς ἀρεταῖς καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἀσπίδων, μό-
 γις ἐνέδωκαν οἱ Μῆδοι· πολλοὶ μὲν γὰρ αὐτῶν ἔπεσον, οὐκ
 ὀλίγοι δὲ κατετραυματίσθησαν· τοῖς δὲ Μήδοις ἐπιτεταγ-
 μένοι Κίσσιοι καὶ Σάκαι κατ' ἀρετὴν ἐπίλεκτοι διεδέξαντο
 τὴν μάχην, καὶ νεοχμοὶ πρὸς διαπεπονημένους συμβαλόντες
 ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμενον τὸν κίνδυνον, κτεινόμενοι δ' ὑπὸ
 τῶν περὶ τὸν Λεωνίδην καὶ βιασθέντες ὑπεχώρησαν· ἀσπίσι
 γὰρ καὶ πέλταις μικραῖς οἱ βάρβαροι χρώμενοι κατὰ μὲν τὰς
 εὐρυχωρίας ἐπλεονέκτουν, εὐκίνητοι γινόμενοι, κατὰ δὲ τὰς
 στενοχωρίας τοὺς μὲν πολεμίους οὐκ εὐχερῶς ἐτίτρωσκον,
 συμπεφραγμένους καὶ μεγάλαις ἀσπίσι σκεπαζομένους ὅλον

τὸ σῶμα, αὐτοὶ δὲ διὰ τὰς κουφότητας τῶν σκεπαστηρίων ὀπλων ἐλαττούμενοι πυκνοῖς τραύμασι περιέπιπτον· τέλος δὲ ὁ Ξέρξης (ὁρῶν) πάντα μὲν τὸν περὶ τὰς παρόδους τόπον νεκρῶν ἐστρωμένον, τοὺς δὲ βαρβάρους οὐχ ὑπομένοντας τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀρετάς, προσέπεμψε τοὺς τῶν Περσῶν ἐπιλέκτους ὀνομαζομένους ἀθανάτους καὶ δοκοῦντας ταῖς ἀνδραγαθίαις πρωτεύειν τῶν συστρατευομένων· ὥς δὲ καὶ οὗτοι βραχὺν ἀντιστάντες χρόνον ἔφυγον, τότε μὲν τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης διελύθησαν, παρὰ μὲν τοῖς βαρβάροις πολλῶν ἀνηρημένων, παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν ὀλίγων πεπτωκότων· τῇ δ' ὑστεραίᾳ Ξέρξης μὲν, παρὰ προσδοκίαν αὐτῷ τῆς μάχης λαβούσης τὸ τέλος, ἐξ ἀπάντων τῶν ἐθνῶν ἐπέλεξε τοὺς δοκοῦντας ἀνδρία καὶ θράσει διαφέρειν, καὶ πολλὰ δεηθεὶς αὐτῶν προεῖπεν ὅτι βιασαμένοις αὐτοῖς τὴν εἴσοδον δωρεὰς ἀξιολόγους δώσει, φεύγουσι δὲ θάνατος ἔσται τὸ πρόστιμον· τούτων δὲ μετὰ μεγάλης συστροφῆς καὶ βίας ἐπιρραξάντων τοῖς Ἑλλήσιν, οἱ περὶ Λεωνίδην τότε συμφράζαντες καὶ τείχει παραπλησίαν ποιησάμενοι τὴν σύστασιν ἐκθύμως ἡγωνίζοντο· ἐπὶ τοσοῦτο δὲ προέβησαν ταῖς προθυμίαις ὥστε τοὺς εἰωθότας ἐκ διαδοχῆς μεταλαμβάνειν τῆς μάχης οὐ συνεχώρησαν, ἀλλὰ τῇ συνεχείᾳ τῆς κακοπαθείας περιγενόμενοι πολλοὺς ἀνῆρουν τῶν ἐπιλέκτων βαρβάρων· ἐφημερεύοντες δὲ τοῖς κινδύνοις ἡμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους· οἱ μὲν γὰρ πρεσβύτεροι τὰς τῶν νέων ἀκμὰς ὑπερεβάλλοντο, οἱ δὲ νεώτεροι πρὸς τὰς τῶν πρεσβυτέρων ἐμπειρίας τε καὶ δόξας ἡμιλλῶντο· τέλος δὲ φευγόντων καὶ τῶν ἐπιλέκτων, οἱ τὴν ἐπιτεταγμένην στάσιν ἔχοντες τῶν βαρβάρων συμφράζαντες οὐκ εἶων φεύγειν τοὺς ἐπιλέκτους· διόπερ ἠναγκάζοντο πάλιν ἀνατρέφειν καὶ μάχεσθαι· ἀποραυμένου δὲ τοῦ βασιλέως καὶ νομίζοντος μηδένα τολμήσειν ἔτι μάχεσθαι, ἤκε πρὸς αὐτὸν Τραχίνιός τις τῶν ἐγχωρίων, ἐμπειρος ὢν τῆς ὀρεινῆς χώρας· οὗτος τῷ Ξέρξῃ προσελθὼν ἐπηγγείλατο διὰ τινος ἀτραποῦ στενῆς καὶ παρακρήμνου τοὺς Πέρσας ὁδηγήσειν, ὥστε γενέσθαι τοὺς συνελθόντας αὐτῷ κατόπιν τῶν περὶ τὸν Λεωνίδην, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ περιληφθέντας αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον ραδίως ἀναιρεθήσεσθαι· ὁ δὲ βασιλεὺς περιχαρὴς ἐ-

γένετο, καὶ τιμήσας δωρεαῖς τὸν Τραχίνιον συνεξέπεμψεν αὐτῷ στρατιώτας δις μυρίους νυκτός· τῶν δὲ παρὰ τοῖς Πέρσαις τις ὄνομα Τυραστιάδας, τὸ γένος ὦν Κυμαῖος, φιλόκαλος δὲ καὶ τὸν τρόπον ὦν ἀγαθός, διαδράς ἐκ τῆς τῶν Περσῶν παρεμβολῆς νυκτός ἦκε πρὸς τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδην, καὶ τὰ περὶ τὸν Τραχίνιον ἀγνοοῦσιν ἐδήλωσεν.

Ἀκούσαντες δ' οἱ Ἕλληνες συνήδρευσαν περὶ μέσας νύκτας καὶ ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ἐπιφερομένων κινδύνων· ἔνιοι μὲν οὖν ἔφασαν δεῖν παραχρῆμα καταλιπόντας τοὺς παρόδους διασώζεσθαι πρὸς τοὺς συμμάχους· ἀδύνατον γὰρ εἶναι τοῖς μείνασι τυχεῖν σωτηρίας· Λεωνίδης δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων φιλοτιμούμενος αὐτῷ τε δόξαν περιθεῖναι μεγάλην καὶ τοῖς Σπαρτιάταις, προσέταξε τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας ἀπιέναι καὶ σώζειν ἑαυτοὺς, ἵνα κατὰ τὰς ἄλλας μάχας συναγωνίζωνται τοῖς Ἕλλησιν, αὐτοὺς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἔφησε δεῖν μένειν καὶ τὴν φυλακὴν τῶν παρόδων μὴ λιπεῖν· πρέπειν γὰρ τοὺς ἡγούμενους τῆς Ἑλλάδος ὑπὲρ τῶν πρωτείων ἀγωνιζομένους ἐτοιμῶς ἀποθνήσκειν· εὐθύς οὖν οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀπηλλάγησαν, ὁ δὲ Λεωνίδης μετὰ τῶν πολιτῶν ἡρωϊκὰς πράξεις καὶ παραδόξους ἐπετελέσσατο· ὀλίγων δ' ὄντων Λακεδαιμονίων (Θεσπιεῖς γὰρ μόνους παρακατέσχε), καὶ τοὺς σύμπαντας ἔχων οὐ πλείους τῶν πεντακοσίων, ἔτοιμος ἦν ἀποδέξασθαι τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θάνατον. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν μετὰ τοῦ Τραχίνιου Πέρσαι, περιελθόντες τὰς δυσχωρίας, ἄφνω τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδην ἀπέλαβον εἰς τὸ μέσον, οἱ δ' Ἕλληνες τὴν μὲν σωτηρίαν ἀπογόντες τὴν δ' εὐδοξίαν ἐλόμενοι, μιᾷ φωνῇ τὸν ἡγούμενον ἤξιουν ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν ἢ γινῶναι τοὺς Πέρσας τὴν τῶν ιδίων περίοδον. Λεωνίδης δὲ τὴν ἐτοιμότητα τῶν στρατιωτῶν ἀποδεξάμενος, τούτοις παρήγγειλε ταχέως ἀριστοποιεῖσθαι ὡς ἐν Ἄδου δειπνησομένους, αὐτὸς δ' ἀκολούθως τῇ παραγγελίᾳ τροφὴν προσηνέγκατο· οὕτω γὰρ δυνήσεσθαι πολὺν χρόνον ἰσχύειν καὶ φέρειν τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις ὑπομονήν· ἐπεὶ δὲ συντόμως ἀναλαβόντες αὐτοὺς ἔτοιμοι πάντες ὑπῆρξαν, παρήγγειλε τοῖς στρατιώταις εἰσπεσόντας εἰς τὴν παρεμβολὴν φονεύειν τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ

ἐπ' αὐτὴν ὀρμῆσαι τὴν τοῦ βασιλέως σκηνήν· οὗτοι μὲν οὖν ἀκολούθως ταῖς παραγγελίαις, συμφράξαντες νυκτὸς εἰσέπεσον εἰς τὴν τῶν Περσῶν στρατοπεδεῖαν, προκαθηγουμένου τοῦ Λεωνίδου· οἱ δὲ βάρβαροι διὰ τε τὸ παράδοξον καὶ τὴν ἄγνοιαν μετὰ πολλοῦ θορύβου συνέτρεχον ἐκ τῶν σκηνῶν ἀτάκτως, καὶ νομίσαντες τοὺς μετὰ τοῦ Τραχινίου πορευομένους ἀπολωλέναι καὶ τὴν δύναμιν ἅπασαν τῶν Ἑλλήνων παρεῖναι κατεπλάγησαν· διὸ καὶ πολλοὶ μὲν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Λεωνίδην ἀνηροῦντο, πλείους δὲ ὑπὸ τῶν ιδίων ὡς ὑπὸ πολεμίων διὰ τὴν ἄγνοιαν ἀπώλοντο· ἥ τε γὰρ νύξ ἀφῆρητο τὴν ἀληθινὴν ἐπίγνωσιν, ἥ τε ταραχὴ καθ' ὅλην οὔσα τὴν στρατοπεδεῖαν εὐλόγως πολὺν ἐποίει φόνον· ἔκτεινον γὰρ ἀλλήλους, οὐ διδούσης τῆς περιστάσεως τὸν ἐξέτασμον ἀκριβῆ διὰ τὸ μήτε ἡγεμόνος παραγγελίαν μήτε συνθήματος ἐρώτησιν μήτε ὅλως διανοίας κατὰστασιν ὑπάρχειν, Εἰ μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς, ῥαδίως ἂν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀνήρητο καὶ ὁ πόλεμος ἅπας ταχείας ἂν ἐπετεύχει καταλύσεως· νῦν δ' ὁ μὲν Εὐρέξης ἦν ἐκπεπηδηκὼς πρὸς τὴν ταραχὴν, οἱ δ' Ἑλληνες εἰσπεσόντες εἰς τὴν σκηνὴν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἐν αὐτῇ σχεδὸν ἅπαντας ἐφόνευσαν· τῆς δὲ νυκτὸς καθεστῶσης ἐπλανῶντο καθ' ὅλην τὴν παρεμβολὴν ζητοῦντες τὸν Εὐρέξην εὐλόγως· ἡμέρας δὲ γενομένης καὶ τῆς ὅλης περιστάσεως δηλωθείσης, οἱ μὲν Πέρσαι θεωροῦντες ὀλίγους ὄντας τοὺς Ἑλληνας κατεφρόνησαν αὐτῶν, καὶ κατὰ στόμα μὲν οὐ συνεπλέκοντο, φοβούμενοι τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, ἐκ δὲ τῶν πλαγίων καὶ ἐξόπισθεν περιστάμενοι καὶ πανταχόθεν τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες ἅπαντας ἀπέκτειναν.

Οἱ μὲν οὖν μετὰ Λεωνίδου τὰς ἐν Θερμοπύλαις παρόδους τηροῦντες τοιοῦτον ἔσχον τοῦ βίου τὸ τέλος, ὧν τὰς ἀρετὰς τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν; οἵτινες μιᾷ γνώμῃ χρησάμενοι τὴν μὲν ἀφωρισμένην τάξιν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἔλιπον, τὸν ἑαυτῶν δὲ βίον προθύμως ἐπέδωκαν εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων σωτηρίαν, καὶ μᾶλλον εἵλοντο τελευτᾶν καλῶς ἢ ζῆν αἰσχροῶς· καὶ τὴν τῶν Περσῶν δὲ κατάπληξιν οὐκ ἂν τις ἀπιστήσαι γενέσθαι· τίς γὰρ ἂν τῶν βαρβάρων ὑπέλαβε τὸ

γεγεννημένον ; τίς δ' ἂν προσεδόκησεν ὅτι πεντακόσιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἐτόλμησαν ἐπιθέσθαι ταῖς ἑκατὸν μυριάσι ; διὸ καὶ τίς οὐκ ἂν τῶν μεταγενεστέρων ζηλώσαι τὴν ἀρετὴν τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες τῷ μεγέθει τῆς περιστάσεως κατεσχημένοι τοῖς μὲν σώμασι κατεπονήθησαν, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἡττήθησαν ; τοιγαροῦν οὗτοι μόνοι τῶν μνημονευομένων κρατήεντες ἐνδοξότεροι γεγονάσι τῶν ἄλλων τῶν τὰς καλλίστας νίκας ἀπενηνεγμένων· χρὴ γὰρ οὐκ ἐκ τῶν ἀποτελεσμαμάτων κρίνειν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀλλ' ἐκ τῆς προαιρέσεως· τοῦ μὲν γὰρ ἡ τύχη κυρία, τοῦ δ' ἡ προαίρεσις δοκιμάζεται· τίς γὰρ ἂν ἐκείνων ἀμείνους ἄνδρας κρίνειεν, οἵτινες οὐδὲ τῷ χιλιустῷ μέρει τῶν πολεμίων ἴσοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἐτόλμησαν τοῖς ἀπιστομένοις πλήθεσι παρατάξαι τὴν ἑαυτῶν ἀρετὴν, οὐ κρατήσιν τῶν τοσοῦτων μυριάδων ἐλπίζοντες, ἀλλ' ἀνδραγαθίᾳ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἅπαντας ὑπερβαλεῖν νομίζοντες, καὶ τὴν μὲν μάχην ἑαυτοῖς εἶναι κρίνοντες πρὸς τοὺς βαρβάρους, τὸν ἀγῶνα δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀριστείων κρίσιν πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐπ' ἀρετῇ θαυματοζομένους ὑπάρχειν· μόνοι γὰρ τῶν ἐξ αἰῶνος μνημονευομένων εἴλοντο μᾶλλον τηρεῖν τοὺς τῆς πόλεως νόμους ἢ τὰς ἰδίας ψυχάς, οὐ δυσφοροῦντες ἐπὶ τῷ μεγίστους ἑαυτοῖς ἐφεστάναι κινδύνους, ἀλλὰ καὶ κρίνοντες εὐκταϊότατον εἶναι τοῖς ἀρετὴν ἀσκούσι τοιούτων ἀγῶνων τυγχάνειν· δικαίως δ' ἂν τις τούτους καὶ τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας αἰτίους ἡγήσαιοτο ἢ τοὺς ὕστερον ἐν ταῖς πρὸς Ξέρξην μάχαις νικήσαντας· τούτων γὰρ τῶν πράξεων μνημονεύοντες οἱ μὲν βάρβαροι κατεπλάγησαν, οἱ δὲ Ἕλληνες παρωξύνθησαν πρὸς τὴν ὁμοίαν ἀνδραγαθίαν· καθόλου δὲ μόνοι τῶν πρὸ ἑαυτῶν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς εἰς ἀθανασίαν μετήλλαξαν· διόπερ οὐχ οἱ τῶν ἱστοριῶν συγγραφεῖς μόνοι ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ποιητῶν καθύμνησαν αὐτῶν τὰς ἀνδραγαθίας· ὧν γέγονε καὶ Σιμωνίδης ὁ μελοποιὸς, ἄξιον τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ποιήσας ἐγκώμιον, ἐν ᾧ λέγει

Τῶν ἐν Θερμοπύλαις θανόντων

εὐκλεῆς μὲν ἅ τύχα, καλὸς δ' ὁ πότμος,

βωμὸς δ' ὁ τάφος, προγόνων δὲ μῆστις,

ὁ δ' οἷτος ἔπαινος·
 ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον
 οὔτ' εὐρὺς οὔθ' ὁ πανδαμάτωρ
 ἀμαυρώσει χρόνος ἀνδρῶν ἀγαθῶν.
 ὁ δὲ σηκὸς οἰκητᾶν
 εὐδοξίαν Ἑλλάδος εἵλετο·
 μαρτυρεῖ δὲ Λεωνίδας
 ὁ Σπάρτας βασιλεὺς, ἀρετᾶς μέγαν λελοιπῶς
 κόσμον ἀνάον τε κλέος.

Ἡμεῖς δὲ ἀρκούντως περὶ τῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀρετῆς εἰρηκότες ἐπάνημεν ἐπὶ τὰ συνεχῇ τοῖς εἰρημένοις. Ξέρξης γὰρ τῶν παρόδων τὸν εἰρημένον τρόπον κρατήσας, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν τὴν Καδμείαν νίκην νενικηκώς, ὀλίγους μὲν τῶν πολεμίων ἀνείλε, πολλαπλασίους δὲ τῶν ἰδίων ἀπώλεσεν, ἐπεὶ δὲ πεζῇ τῶν παρόδων ἐκυρίευσεν, τῶν κατὰ τὴν θάλατταν ἀγώνων ἔκρινε λαμβάνειν πείραν· εὐθύς οὖν τὸν ἀφηγούμενον τοῦ στόλου Μεγαβάτην προσκαλεσάμενος διεκελεύσατο πλεῖν ἐπὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸν καὶ πειρᾶσθαι παντὶ τῷ στόλῳ ναυμαχεῖν πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ὁ δὲ ταῖς τοῦ βασιλέως παραγγελίαις ἀκολουθῶν ἐκ Πύδνης τῆς Μακεδονικῆς ἀνήχθη παντὶ τῷ στόλῳ, καὶ κατέπλευσε τῆς Μαγνησίας πρὸς ἄκραν τὴν ὀνομαζομένην Σηπιάδα· ἐνταῦθα δὲ μεγάλου πνεύματος ἐπιγενομένου ἀπέβαλε ναῦς μακρὰς τριήρεις μὲν ὑπὲρ τὰς τριακοσίας, ἵππαγωγούς δὲ καὶ τῶν ἄλλων παμπληθεῖς· λήξαντος δὲ τοῦ πνεύματος ἀναχθεῖς κατέπλευσεν εἰς Ἀφετάς τῆς Μαγνησίας· ἐκεῖθεν δὲ τριακοσίας τριήρεις ἐξέπεμψε, προστάξας τοῖς ἡγεμόσι περιπλεῦσαι καὶ τὴν Εὐβοίαν δεξιὰν λαβόντας κυκλώσασθαι τοὺς πολεμίους· οἱ δ' Ἕλληνες ὥρμουν μὲν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῆς Εὐβοίας, εἶχον δὲ τὰς πάσας τριήρεις διακοσίας καὶ ὀγδοήκοντα· καὶ τούτων ἦσαν αὐτῶν μὲν Ἀθηναίων ἑκατὸν καὶ τετταράκοντα, αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, τούτων δὲ ναύαρχος μὲν ἦν Εὐρυβιάδης ὁ Σπαρτιάτης, διώκει δὲ τὰ περὶ τὸν στόλον Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος· οὗτος γὰρ διὰ σύνεσιν καὶ στρατηγίαν μεγάλης ἀποδοχῆς ἐτύγχανεν οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ τὸ ναυτικὸν Ἕλλησιν ἀλλὰ

καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Εὐρυβιάδῃ, καὶ πάντες τούτῳ προσέχοντες προθύμως ὑπήκουον· προτεθείσης δὲ βουλῆς ἐν τοῖς τῶν νεῶν ἡγεμόσι περὶ τῆς ναυμαχίας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τὴν ἡσυχίαν ἔκριναν ἔχειν καὶ τὸν ἐπίπλουν τῶν πολεμίων ἀναδέχεσθαι, μόνος δὲ Θεμιστοκλῆς τὴν ἐναντίαν ἀπεκρίνατο γνώμην, διδάσκων ὅτι συμφέρει αἰὲν τῷ στόλῳ συντεταγμένῳ πλεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οὕτῳ γὰρ αὐτοὺς πλεονεκτῆσειν ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν ἐπιπλέοντας τοῖς διὰ τὴν ταραχὴν διεσπασμένην ἔχουσι τὴν τάξιν, ὥς ἂν ἐκ πολλῶν καὶ διεσθηκῶτων λιμένων ἐκπλέουσι· τέλος δὲ κατὰ τὴν Θεμιστοκλέους κρίσιν οἱ Ἕλληνες παντὶ τῷ στόλῳ τοῖς πολεμίοις ἐπέπλευσαν· τῶν δὲ βαρβάρων ἐκ πολλῶν λιμένων ἀναγομένων, τὸ μὲν πρῶτον οἱ περὶ τὸν Θεμιστοκλέα διεσπαρμένοι τοῖς Πέρσαις συμπλεκόμενοι πολλὰς μὲν ναῦς κατέδυσαν, οὐκ ὀλίγας δὲ φυγεῖν ἀναγκάσαντες μέχρι τῆς γῆς κατεδίωξαν· μετὰ δὲ ταῦτα παντὸς τοῦ στόλου συναχθέντος, καὶ γενομένης ναυμαχίας ἰσχυρᾶς, μέρος μὲν τῶν νεῶν ἑκάτεροι προστέρησαν, οὐδέτεροι δὲ ὀλοσχερεῖ νίκη πλεονεκτήσαντες νυκτὸς ἐπιλαβούσης διελύθησαν.

Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν χειμῶν ἐπιγενόμενος μέγας πολὺς ἐκτὸς τοῦ λιμένος ὀρμούσας τῶν νεῶν διέφθειρεν, ὥστε δοκεῖν τὸ θεῖον ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν Ἑλλήνων, ἵνα τοῦ πλῆθους τῶν βαρβαρικῶν νεῶν ταπεινωθέντος ἀντίπαλος ἡ τῶν Ἑλλήνων δύναμις γένηται καὶ πρὸς τὰς ναυμαχίας ἀξιόχρεως· διόπερ οἱ μὲν Ἕλληνες αἰὲν μᾶλλον ἐθάρρουν, οἱ δὲ βάρβαροι αἰὲν πρὸς τοὺς κινδύνους ἐγίνοντο δειλότεροι· οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλαβόντες αὐτοὺς ἐκ τῆς ναυαγίας ἀπάσαις ταῖς ναυσὶν ἀνήχθησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δ' Ἕλληνες, προσγενομένων αὐτοῖς τριήρων πεντήκοντα Ἀττικῶν, ἀντιπαρετάχθησαν τοῖς βαρβάροις· ἦν δ' αὐτῶν ἡ ναυμαχία παραπλήσιος ταῖς παρὰ τὰς Θερμοπύλας μάχαις· οἱ μὲν γὰρ Πέρσαι διεγνώκεισαν βιάσασθαι τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸν Εὐριππον διεκπλεῦσαι, οἱ δ' Ἕλληνες ἐμφράζαντες τὰ στενὰ τῶν ἐντὸς τῆς Εὐβοίας συμμαχούντων . . . Γενομένης δὲ ναυμαχίας ἰσχυρᾶς πολλὰι νῆες παρ' ἀμφοτέρων διεφθάρησαν, καὶ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἠναγκάσθησαν ἀνακάμπτειν

ἐπὶ τοὺς οἰκείους λιμένας· ἀριστεῦσαι δὲ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ναυμαχίαις φασὶ παρά μὲν τοῖς Ἑλλήσιν Ἀθηναίους, παρά δὲ τοῖς βαρβάρους Σιδωνίους· μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἀκούσαντες τὰ περὶ Θερμοπύλας γενόμενα, πυθόμενοι δὲ καὶ τοὺς Πέρσας πεζῇ προάγειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἠθύμησαν· διόπερ ἀποπλεύσαντες εἰς Σαλαμῖνα διέτριβον ἐνταῦθα· οἱ δ' Ἀθηναῖοι θεωροῦντες πανδημεὶ κινδυνεύοντας τοὺς ἐν ταῖς Ἀθήναις, τέκνα καὶ γυναῖκας τῶν τε ἄλλων χρησίμων ὅσα δυνατόν ἦν εἰς τὰς ναῦς ἐνθέντες διεκόμισαν εἰς Σαλαμῖνα· ὁ δὲ τῶν Περσῶν ναύαρχος πυθόμενος τὸν τῶν πολεμίων ἀπόπλουν, κατῆρεν εἰς τὴν Εὐβοίαν μετὰ παντὸς τοῦ στόλου, καὶ τὴν τῶν Ἰστιαίων πόλιν βίᾳ χειρωσάμενος καὶ διαρπάσας, τὴν χώραν αὐτῶν ἐδήλωσεν.

Ἄμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἐξέρξης ἀπὸ τῶν Θερμοπυλῶν ἀναλεύξας προῆγε διὰ τῆς Φωκῆων χώρας, πορθῶν μὲν τὰς πόλεις, καταφθείρων δὲ τὰς ἐπὶ τῆς χώρας κτήσεις· οἱ δὲ Φωκεῖς τὰ τῶν Ἑλλήνων ἡρημένοι, καὶ θεωροῦντες αὐτοὺς οὐκ ἀξιωμαχοὺς ὄντας, τὰς μὲν πόλεις ἀπάσας ἐξέλιπον πανδημεὶ, πρὸς δὲ τὰς δυσχωρίας τὰς ἐν τῇ Παρνασσῷ κατέφυγον· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς τὴν μὲν τῶν Δωριέων χώραν διεξιὼν οὐδὲν ἡδίκηι· συνεμάχουν γὰρ Πέρσαις· αὐτὸς δὲ μέρος μὲν δυνάμεως ἀπέλιπε, καὶ προσέταξεν εἰς Δελφοὺς ἵεναι καὶ τὸ μὲν τέμενος τοῦ Ἀπόλλωνος ἐμπρῆσαι τὰ δὲ ἀναθήματα συλῆσαι, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων προσελθὼν εἰς τὴν Βοιωτίαν κατεστρατοπέδευσεν. Οἱ δ' ἐπὶ τὴν σύλησιν τοῦ μαντείου πεμφθέντες προῆλθον μὲν μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς προναίας Ἀθηνᾶς, ἐνταῦθα δὲ παραδόξως ὄμβρων τε μεγάλων καὶ κεραυνῶν πολλῶν ἐκ τοῦ περιέχοντος πεσόντων, πρὸς δὲ τούτοις τῶν χειμῶνων πέτρας μεγάλας ἀποβρῆξαντῶν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων συνέβη διασθαρῆναι συχνούς τῶν Περσῶν, πάντας δὲ καταπλαγέντας τὴν τῶν θεῶν ἐνέργειαν φυγεῖν ἐκ τῶν τόπων· τὸ μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς μαντεῖον δαιμονία τινὶ προνοίᾳ τὴν σύλησιν διέφυγεν· οἱ δὲ Δελφοὶ τῆς τῶν θεῶν ἐπιφρανείας ἀθάνατον ὑπόμνημα καταλιπεῖν τοῖς μεταγενεστέ-

ροῖς βουλόμενοι, τρόπαιον ἔστησαν παρὰ τὸ τῆς προναΐας Ἀ-
θηνᾶς ἱερὸν, ἐν ᾧ τότε τὸ ἐλεγεῖον ἐνέγραψαν,
μνᾶμά τ' ἀλεξάνδρου πολέμου καὶ μάρτυρα νίκας
Δελφοὶ με στᾶσαν, Ζηνὶ χαρίζομενοι
σὺν Φοῖβῳ, πτολίπορθον ἀπώσαμενοι στίχα Μήδων
καὶ χαλκοστέφανον ῥυσάμενοι τέμενος.

Ξέρξης δὲ διὰ τῆς Βοιωτίας διεξιὼν τὴν μὲν τῶν Θεσπιέων
χώραν κατέφθειρε, τὰς δὲ Πλαταιὰς ἐρήμους οὔσας ἐνέπρη-
σεν· οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις κατοικοῦντες ἐπεφεύ-
γισαν εἰς Πελοπόννησον πανδημεῖ· μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν
Ἀττικὴν ἐμβαλόντες τὴν μὲν χώραν ἐδήωσαν, τὰς δὲ Ἀ-
θηνᾶς κατέσκαψαν καὶ τοὺς τῶν θεῶν ναοὺς ἐνέπρησαν, τοῦ
δὲ βασιλέως περὶ ταῦτα διατρίβοντος, κατέπλευσεν ὁ στό-
λος ἐκ τῆς Εὐβοίας εἰς τὴν Ἀττικὴν, πεπορθηκῶς τὴν τε
Εὐβοίαν καὶ τὴν παράλιον τῆς Ἀττικῆς.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Κερκυραῖοι μὲν πληρώσαντες
ἐξήκοντα τριήρεις διέτριβον περὶ τὴν Πελοπόννησον, ὥς μὲν
αὐτοὶ φασιν, οὐ δυνάμενοι κάμψαι τὸ περὶ Μαλέαν ἄκρωτή-
ριον, ὥς δέ τινες τῶν συγγραφέων ἱστοροῦσι, караδοκοῦντες
τὰς τοῦ πολέμου ῥοπὰς, ὅπως Περσῶν μὲν κρατησάντων ἐ-
κείνοις δῶσιν ὕδωρ καὶ γῆν, τῶν δ' Ἑλλήνων νικῶντων δό-
ξωσιν αὐτοῖς βεβοηθηκέναι· οἱ δὲ περὶ τὴν Σαλαμῖνα διατρί-
βοντες Ἀθηναῖοι, θεωροῦντες τὴν Ἀττικὴν πυρπολουμένην
καὶ τὸ τέμενος τῆς Ἀθηνᾶς ἀκούοντες κατεσκάφθαι, δεινῶς
ἠθύμουν· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας πολὺς κα-
τεῖχε φόβος πανταχόθεν συνεληλαμένους εἰς αὐτὴν τὴν Πε-
λοπόννησον. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς πάντας τοὺς ἐφ' ἡγεμονίας τε-
ταγμένους συνεδρεῦσαι καὶ βουλευσασθαι κατὰ ποίους τόπους
συμφέρει πεποιῆσθαι τὴν ναυμαχίαν· πολλῶν δὲ καὶ ποι-
κίλων ῥηθέντων, οἱ μὲν Πελοποννήσιοι, τῆς ἰδίας μόνον
ἀσφαλείας φροντίζοντες, ἔφασαν δεῖν περὶ τὸν Ἴσθμὸν συ-
στήσασθαι τὸν ἀγῶνα· τετειχισμένου γὰρ αὐτοῦ καλῶς,
ἐάν τι περὶ τὴν ναυμαχίαν γένηται πταῖσμα, δυνήσεσθαι
τοὺς ἡτυχηκότας εἰς ἐτοιμοτάτην ἀσφάλειαν καταφυγεῖν τὴν
Πελοπόννησον· ἐάν δὲ συγκλείσωσιν ἑαυτοὺς εἰς μικρὰν νῆ-
σον τὴν Σαλαμῖνα, δυσβοηθήτοις κακοῖς περιπεσεῖσθαι. Θε-

Φοῖβος δαίμων Ἀθηνᾶς ἦτον δεινὸς ἰαβένος
αὐτὸς ἡγήσας εἰς αὐτὸν ὀνόματι

μιστοκλῆς δὲ συνεβούλευσε περὶ τὴν Σαλαμῖνα ποιεῖσθαι τὸν ἀγῶνα τῶν νεῶν· πολλὰ γὰρ πλεονεκτῆσειν ἐν ταῖς στενοχωρίαις τοὺς ὀλίγοις σκάφεσι διαγωνιζομένους πρὸς πολυπλασίας ναῦς· καθόλου δὲ τὸν περὶ τὸν Ἴσθμὸν τόπον ἀπεφαίνετο παντελῶς ἄθετον ἔσσεσθαι πρὸς τὴν ναυμαχίαν· ἔσσεσθαι γὰρ πελάγιον τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς Πέρσας διὰ τὴν εὐρυχωρίαν ῥαδίως καταπονήσεσθαι τὰς ὀλίγας ναῦς ταῖς πολλαπλασίαις· ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ διαλεχθεὶς οἰκεῖα τῆς περιστάσεως, ἅπαντας ἔπεισεν αὐτῷ συμψήφους γενέσθαι τοῦτον τὸν τρόπον.

Τέλος δὲ κοινοῦ δόγματος γενομένου περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχεῖν, οἱ μὲν Ἕλληνες παρεσκευάζοντο τὰ πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ πρὸς τὸν κίνδυνον, ὁ δ' οὖν Εὐρυβιάδης παραλαβὼν τὸν Θεμιστοκλέα παρακαλεῖν ἐπεχείρει τὰ πλήθη καὶ προτρέπεσθαι πρὸς τὸν ἐπιφερόμενον κίνδυνον· οὐ μὴν τὸ πλῆθος ὑπήκουεν, ἀλλὰ πάντων καταπεπληγμένων τὸ μέγεθος τῶν Περσικῶν δυνάμεων οὐδεὶς προσεῖχε τοῖς ἡγεμόσιν, ἀλλ' ἕκαστος ἐκ τῆς Σαλαμῖνος ἐκπλεῖν ἔσπευδεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· οὐδὲν δ' ἦττον καὶ τὸ πεζικὸν στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ἐδεδείει τὰς τῶν πολεμίων δυνάμεις, ἥ τε τῶν περὶ Θερμοπύλας ἀπώλεια τῶν ἀξιολογωτάτων ἀνδρῶν παρείχετο κατὰ πληξίν, καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀττικὴν συμπτώματα πρὸ ὀφθαλμῶν ὄντα πολλὴν ἀθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Ἕλλησιν· οἱ δὲ συνέδρουσι τῶν Ἑλλήνων ὁρῶντες τὴν τῶν ὄχλων ταραχὴν καὶ τὴν ὅλην ἐκπληξίν, ἐψηφίσαντο διατειχίζειν τὸν Ἴσθμὸν καὶ ταχὺ τῶν ἔργων συντελεσθέντων διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐργαζομένων, οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ὠχύρουν τὸ τεῖχος, διατεῖνον ἐπὶ σταδίους τετταράκοντα ἀπὸ Λεχαίου μέχρι Κεγχρεῶν, οἱ δ' ἐν τῇ Σαλαμῖνι διατρίβοντες μετὰ παντὸς τοῦ στόλου κατεπλάγησαν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μηκέτι πειθαρχεῖν τοῖς ἡγεμόσιν· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ὁρῶν τὸν μὲν ναύαρχον Εὐρυβιάδην μὴ δυνάμενον περιγενέσθαι τῆς τοῦ πλήθους ὀρμῆς, τὰς δὲ περὶ Σαλαμῖνα δυσχωρίας δύνασθαι πολλὰ συμβαλέσθαι πρὸς τὴν νίκην, ἐμνηχανήσατό τι τοιοῦτον· ἔπεισέ τινα πρὸς τὸν Ξέρξην αὐτομολῆσαι καὶ διαβεβαιώσασθαι διότι μέλλουσιν αἱ κατὰ Σα-

λαμῖνα νῆες ἀποδιδράσκειν ἐκ τῶν τόπων καὶ πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀθροίζεσθαι· διόπερ ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν πιθανότητα τῶν προσαγγελθέντων πιστεύσας, ἔσπευδε καλῦσαι τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων τοῖς πεζοῖς στρατοπέδοις πλησιάζειν· εὐθύς οὖν τὸ τῶν Αἰγυπτίων ναυτικὸν ἐξέπεμψε, προστάξας ἐμφράττειν τὸν μεταξὺ πόρον τῆς τε Σαλαμῖνος καὶ τῆς Μεγαρίδος χώρας· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος τῶν νεῶν ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, προστάξας ἐξάπτεσθαι τῶν πολεμίων καὶ ναυμαχίᾳ κρίνειν τὸν ἀγῶνα· ἦσαν δὲ αἱ τριήρεις διατεταγμέναι κατὰ τὸ ἔθνος ἐξῆς, ἵνα διὰ τὴν ὁμοφωνίαν καὶ γνῶσιν προθύμως ἀλλήλοις βοηθῶσιν. Οὕτω δὲ ταχθέντος τοῦ ναυτικοῦ στόλου, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἐπεῖχον Φοίνικες, τὸ δ' εὐώνυμον οἱ μετὰ τῶν Περσῶν ὄντες Ἕλληνες· οἱ δὲ τῶν Ἰώνων ἡγεμόνες ἀπέστειλαν ἄνδρα Σάμιον πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὸν διασαφίσοντα περὶ τῶν δεδογμένων τῷ βασιλεῖ καὶ περὶ τῆς ὅλης ἐκτάξεως, καὶ διότι κατὰ τὴν μάχην ἀποστήσονται τῶν βαρβάρων· τοῦ δὲ Σαμίου λάθρα διανηξαμένου καὶ περὶ τούτου διασαφίσαντος τοῖς περὶ τὸν Εὐρυβιάδην, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς, κατὰ νοῦν αὐτῷ προκεχωρηκότος τοῦ στρατηγήματος, περιχαρὴς ἦν καὶ τὰ πλήθη παρεκάλεσεν εἰς τὸν κίνδυνον, οἱ δ' Ἕλληνες ἐπὶ τῇ τῶν Ἰώνων ἐπαγγελίᾳ θαρρήσαντες, καὶ τῆς περιστάσεως βιαζομένης αὐτοὺς παρὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν ναυμαχεῖν, ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος προθύμως συγκατέβαινον εἰς τὴν ναυμαχίαν· τέλος δὲ τῶν περὶ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ Θεμιστοκλέα διαταξάντων τὰς δυνάμεις, τὸ μὲν εὐώνυμον μέρος ἐπεῖχον Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς τὸ τῶν Φοινίκων ναυτικὸν ἀντιταχθησόμενοι· μεγάλην γὰρ οἱ Φοίνικες ὑπεροχὴν εἶχον διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὴν ἐκ προγόνων ἐν τοῖς ναυτικοῖς ἔργοις ἐμπειρίαν· Αἰγινῆται δὲ καὶ Μεγαρεῖς τὸ δεξιὸν κέρας ἀνεπλήρουν· οὗτοι γὰρ ἐδόκουν εἶναι ναυτικώτατοι μετὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ μάλιστα φιλοτιμηθῆσθαι διὰ τὸ μόνους τῶν Ἑλλήνων μηδεμίαν ἔχειν καταφυγὴν, εἴ τι συμβαίη πταῖσμα κατὰ τὴν ναυμαχίαν· τὴν δὲ μέσσην τάξιν ἐπεῖχε τὸ λοιπὸν τῶν Ἑλλήνων πλῆθος· Οὗτοι μὲν οὖν τοῦτον

1
 ζωντρόπον συνταχθέντες ἐξέπλευσαν, καὶ τὸν πόρον μεταξὺ Σα-

λαμῖνος καὶ Ἡρακλείου κατεῖχον· ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ μὲν ναυάρχῳ προσέταξεν ἐπιπλεῖν τοῖς πολεμίοις, αὐτὸς δ' εἰς τὸν ἐναντίον τόπον τῆς Σαλαμῖνος παρῆλθεν, ἐξ οὗ θεωρεῖν ἦν τὴν ναυμαχίαν γινομένην· οἱ δὲ Πέρσαι τὸ μὲν πρῶτον πλέοντες διετήρουν τὴν τάξιν, ἔχοντες πολλὴν εὐρυχωρίαν· ὥς δ' εἰς τὸ στενὸν ἦλθον, ἠναγκάζοντο τῶν νέων τινὰς ἀποσπᾶν, καὶ πολὺν ἐποίουν θόρυβον· ὁ δὲ ναύαρχος προηγούμενος τῆς τάξεως καὶ πρῶτος συνάψας μάχην διεφθάρη λαμπρῶς ἀγωνισάμενος· τῆς δὲ νεῶς βυθισθείσης ταραχὴ κατέσχε τὸ ναυτικὸν τῶν βαρβάρων· πολλοὶ μὲν γὰρ ἦσαν οἱ προστάττοντες, οὐ ταῦτά δ' ἕκαστος παρήγγελλε· διὸ καὶ τοῦ πλεῖν εἰς τοῦμπροσθεν ἐπέσχον, ἀνακωχεύοντες δ' ἀνεχώρουν εἰς τὴν εὐρυχωρίαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι θεωροῦντες τὴν ταραχὴν τῶν βαρβάρων ἐπέπλεον τοῖς πολεμίοις, καὶ τὰς μὲν τοῖς ἐμβόλοις ἔτυπτον, ὧν δὲ τοὺς ταρσοὺς παρέσυρον· τῆς δ' εἰρεσίας οὐχ ὑπηρετούσης, πολλαὶ τῶν Περσῶν τριήρεις πλάγαι γινόμεναι ταῖς ἐμβολαῖς πυκνῶς κατετιτρώσκοντο· διὸ καὶ πρῦμναν μὲν ἀνακρούεσθαι κατέπαυσαν, εἰς τοῦπίσω δὲ πλέουσαι προτροπάδην ἔφευγον· τῶν δὲ Φοινισσῶν καὶ Κυπρίων νεῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων χειρουμένων αἱ τῶν Κιλίκων καὶ Παμφύλων, ἔτι δὲ καὶ Λυκίων νῆες, ἐχόμεναι τούτων οὔσαι, τὸ μὲν πρῶτον εὐρώστως ἀντείχοντο, ὥς δ' εἶδον τὰς κρατίστας ναῦς πρὸς φυγὴν ὠρμημένας, καὶ αὐταὶ τὸν κίνδυνον ἐξέλιπον· ἐπὶ δὲ θατέρου κέρατος γενομένης καρτερᾶς ναυμαχίας μέχρι μὲν τινος ἰσόρροπος ἦν ὁ κίνδυνος· ὥς δὲ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὴν γῆν καταδιώξαντες τοὺς Φοίνικας καὶ Κυπρίους ἐπέστρεψαν, ἐκβιασθέντες ὑπὸ τούτων ἐτράπησαν οἱ βάρβαροι καὶ πολλὰς ναῦς ἀπέβαλον· οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες τοῦτον τὸν τρόπον προτερήσαντες ἐπιφανεστάτῃ ναυμαχίᾳ τοὺς βαρβάρους ἐνίκησαν· κατὰ δὲ τὸν κίνδυνον διεφθάρησαν ναῦς τῶν μὲν Ἑλλήνων τετταράκοντα, τῶν δὲ Περσῶν ὑπὲρ τὰς διακοσίας χωρὶς τῶν σὺν αὐτοῖς ἀνδράσι ληφθεισῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς παρ' ἐλπίδας ἡττημένος τῶν μὲν Φοινίκων τῶν ἀρξάντων τῆς φυγῆς τοὺς αἰτιωτάτους ἀπέκτεινε, τοῖς δ' ἄλλοις ἠπείλησεν ἐπιθήσειν τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν· οἱ δὲ Φοίνικες φοβηθέντες τὰς ἀπειλὰς τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὴν Ἀτ-

τικὴν κατέπλευσαν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπῆραν εἰς τὴν Ἀσίαν. Θεμιστοκλῆς δὲ δόξας αἴτιος γενέσθαι τῆς νίκης, ἕτερον οὐκ ἔλαττον τούτου στρατήγημα ἐπενόησε· φοβουμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων πεζῇ διαγωνίζεσθαι πρὸς τοσαύτας μυριάδας ἐταπείνωσε πολὺ τὰς δυνάμεις τῶν πεζικῶν στρατοπέδων τοιῷδὲ τινὶ τρόπῳ· τὸν παιδαγωγὸν τῶν ἰδίων υἱῶν ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ξέρξην δηλώσοντα διότι μέλλουσιν οἱ Ἕλληνες πλεύσαντες ἐπὶ τὸ ζεῦγμα λύειν τὴν γέφυραν· διόπερ ὁ βασιλεὺς πιστεύσας τοῖς λόγοις διὰ τὴν πιθανότητα, περίφοβος ἐγένετο μὴ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπανόδου στερηθῇ τῶν Ἑλλήνων θαλάττοκρατούντων, ἔγνω δὲ τὴν ταχίστην διαβαίνειν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν, καταλιπὼν Μαρδόνιον ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀρίστων ἱππέων τε καὶ πεζῶν, ὧν ὁ σύμπας ἀριθμὸς ὑπῆρχεν οὐκ ἔλαττων τῶν τετταράκοντα μυριάδων.

Ὁ μὲν τῶν Περσῶν στόλος πλὴν Φοινίκων μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι γενομένην ναυμαχίαν ἡττημένος διέτριβε περὶ τὴν Κύμην· ἐνταῦθα δὲ παραχειμάσας, ὡς τὸ θέρος ἐνίστατο, παρέπλευσεν εἰς Σάμον, παραφυλάζων τὴν Ἰωνίαν· ἦσαν δ' αἱ πᾶσαι νῆες ἐν Σάμῳ πλείους τῶν τετρακοσίων· αὗται μὲν οὖν ὡς ἀλλότρια φρονούντων τῶν Ἰωνῶν παρεφύλαττον τὰς πόλεις, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, τῶν Ἀθηναίων δοκούντων αἰτίων γεγονέναι τῆς νίκης, καὶ διὰ τοῦτο αὐτῶν φρονηματιζομένων, πᾶσιν ἐγένοντο καταφανεῖς ὡς τοῖς Λακεδαιμόνιοις ἀμφισβητήσοντες τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας· διόπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι προορώμενοι τὸ μέλλον ἐφιλοτιμοῦντο ταπεινοῦν τὸ φρόνημα τῶν Ἀθηναίων· διὸ καὶ κρίσεως προτεθείσης περὶ τῶν ἀριστείων, χάριτι κατισχύσαντες ἐποίησαν κριθῆναι πόλιν μὲν ἀριστεῦσαι τὴν Αἰγινήτων, ἄνδρα δὲ Ἀμεινίαν Ἀθηναῖον, τὸν ἀδελφὸν Αἰσχύλου τοῦ ποιητοῦ· οὗτος γὰρ τριηραρχῶν πρῶτος ἔμβολον ἔδωκε τῇ ναυαρχίδι τῶν Περσῶν, καὶ ταύτην κατέδυσσε καὶ τὸν ναύαρχον διέφθειρε· τῶν δ' Ἀθηναίων βαρέως φερόντων τὴν ἀδίκον ἥτταν, οἱ Λακεδαιμόνιοι φοβηθέντες μήποτε Θεμιστοκλῆς ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι κακὸν μέγα βουλευσῆται κατ'

αὐτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐτίμησαν αὐτὸν διπλασίους δω-
 ραῖς τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων. Δεξαμένου δὲ τοῦ Θεμι-
 στοκλέους τὰς δωρεάς, ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἀπέστεισεν
 αὐτὸν ἀπὸ τῆς στρατηγίας, καὶ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ξαν-
 θίππῳ τῷ Ἀρίφρονος. Διαβοηθείσης δὲ τῆς τῶν Ἀθηναίων
 πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἀλλοτριότητος, ἦγον εἰς τὰς Ἀθήνας
 πρέσβεις παρὰ Περσῶν καὶ παρὰ τῶν Ἑλλήνων· οἱ μὲν οὖν
 ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀποσταλέντες ἔφασαν τὸν στρατηγὸν Μαρ-
 δόνιον ἐπαγγέλλεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐὰν τὰ Περσῶν προέ-
 λωνται τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ τεῖχη καὶ τοὺς ναοὺς πάλιν
 ἀνοικοδομήσειν, καὶ τὴν πόλιν ἐάσειν αὐτόνομον· οἱ δὲ παρὰ
 τῶν Λακεδαιμονίων πεμφθέντες ἠξίου μὴ πεισθῆναι τοῖς
 βαρβάροις, ἀλλὰ τηρεῖν τὴν πρὸς τοὺς Ἑλληνας καὶ συγγε-
 νεῖς καὶ ὁμοφώνους εὐνοίαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοῖς βαρβάροις
 ἀπεκρίθησαν ὡς οὔτε χώρα τοῖς Πέρσαις ἔστι τοιαύτη οὔτε
 χρυσὸς τοσοῦτος ὃν Ἀθηναῖοι δεξάμενοι τοὺς Ἑλληνας ἐγ-
 καταλείψουσι· τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις εἶπον ὡς αὐτοὶ μὲν,
 ἦν πρότερον ἐποιοῦντο φροντίδα τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ
 ταῦτα πειράσονται τὴν αὐτὴν διαφυλάττειν, ἐκείνους δ' ἠξίου
 τὴν ταχίστην ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ πάντων τῶν
 συμμάχων· πρόδηλον γὰρ εἶναι διότι Μαρδόνιος, ἡναντιω-
 μένων τῶν Ἀθηναίων αὐτῷ, μετὰ δυνάμεως ἤξει ἐπὶ τὰς
 Ἀθήνας· ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. Ὁ γὰρ Μαρδόνιος ἐν τῇ Βοιω-
 τίᾳ διατρίβων μετὰ τῶν δυνάμεων τὸ μὲν πρῶτον τῶν ἐν
 Πελοποννήσῳ πόλεων ἐπειρᾶτό τινας ἀφιστάνειν, χρήματα
 διαπεμπόμενος τοῖς προεσθηκόσι τῶν πόλεων, μετὰ δὲ ταῦτα
 πυνθανόμενος τὴν τῶν Ἀθηναίων ἀπόκρισιν καὶ παροξυνθεὶς
 ἅπασαν ἤγεν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν τὴν δύναμιν· χωρὶς γὰρ
 τῆς δεδομένης ὑπὸ Εὐέρξου στρατιᾶς πολλοὺς ἄλλους αὐτὸς
 Μαρδόνιος ἐκ τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας καὶ τῶν ἄλλων
 τῶν συμμαχίδων πόλεων ἠθροίκει, πλείους τῶν εἴκοσι μυ-
 ριάδων, τηλικαύτης δὲ δυνάμεως προαγούσης εἰς τὴν Ἀττι-
 κήν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι βιβλιαφόρους ἀπέστειλαν πρὸς τοὺς Λα-
 κεδαιμονίους δεόμενοι βοηθεῖν, βραδυνόντων δὲ αὐτῶν καὶ
 τῶν βαρβάρων ἐμβαλλόντων εἰς τὴν Ἀττικὴν κατεπλάγη-
 σα, καὶ πάλιν ἀναλαβόντες τέκνα καὶ γυναῖκας, καὶ τῶν

ἄλλων ὅσα δυνατὸν ἦν ταχέως ἀποκομίζειν, ἐξέλιπον τὴν πατρίδα καὶ συνέφυγον πάλιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα· ὁ δὲ Μαρδόνιος χαλεπῶς ἔχων πρὸς αὐτοὺς, τὴν χώραν ἅπασαν κατέφθειρε καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε καὶ τὰ ἱερά τὰ καταλελειμμένα παντελῶς ἐλυμήνατο.

Ἐπανελθόντος δὲ εἰς τὰς Θήβας τοῦ Μαρδονίου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔδοξε τοῖς συνέδροις τῶν Ἑλλήνων παραλαβεῖν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ πανδημεὶ προελθόντας εἰς τὰς Πλαταιάς διαγωνίσασθαι περὶ τῆς ἐλευθερίας, εὖξασθαι δὲ καὶ τοῖς θεοῖς, εἰάν νικήσωσιν, ἄγειν κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν τοὺς Ἑλληνας ἐλευθέρια κοινῇ, καὶ τὸν ἐλευθέριον ἀγῶνα συντελεῖν ἐν ταῖς Πλαταιαῖς. Συναχθέντων δὲ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἰσθμὸν, ἐδόκει τοῖς πᾶσιν ὅρκον ὁμόσαι περὶ τοῦ πολέμου τὸν στεῆζοντα μὲν τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν, ἀναγκάσσοντα δὲ γενναίως τοὺς κινδύνους ὑπομένειν· ὁ δὲ ὅρκος ἦν τοιοῦτος, «οὐ ποιήσομαι περὶ πλείονος τὸ ζῆν τῆς ἐλευθερίας, οὐδὲ καταλείψω τοὺς ἡγεμόνας οὔτε ζῶντας οὔτε ἀποθανόντας, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας τῶν συμμάχων πάντας θάψω, καὶ κρατήσας τῷ πολέμῳ τῶν βαρβάρων οὐδεμίαν τῶν ἀγωνισομένων πόλεων ἀνάστατον ποιήσω, καὶ τῶν ἱερῶν τῶν ἐμπρησθέντων καὶ καταβληθέντων οὐδὲν οἰκοδομήσω, ἀλλ' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγिनόμενοις [ἔάσω καὶ] καταλείψω τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας». τὸν δὲ ὅρκον ὁμόσαντες ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν διὰ τοῦ Κιθαιρώνος, καὶ πρὸς τὰς ὑπωρείας καταντήσαντες πλησίον τῶν Ἐρυθρῶν αὐτοῦ κατεστρατοπέδευσαν. Ἦγεῖτο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων Ἀριστείδης, τῶν δὲ συμπάντων Πausanίας, ἐπίτροπος ὢν τοῦ Λεωνίδου παιδός. Μαρδόνιος δὲ πυθόμενος τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν προάγειν ἐπὶ Βοιωτίαν, προῆλθεν ἐκ τῶν Θηβῶν, καὶ παραγενόμενος ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν ἔθετο παρεμβολήν, ἣν ὠχύρωσε τάφρῳ βαθείᾳ καὶ τείχει ξυλίνῳ περιέβαλεν. Ἦν δὲ ὁ σύμπας ἀριθμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων εἰς δέκα μυριάδας, τῶν δὲ βαρβάρων εἰς πεντήκοντα. πρῶτοι δὲ κατήρξαντο μάχης οἱ βάρβαροι νυκτὸς ἐκχυθέντες ἐπ' αὐτοὺς καὶ πᾶσι τοῖς ἱππεῦσι πρὸς τὴν στρατοπεδείαν ἐπέλασαντες. Τῶν δὲ Ἀθηναίων προαισθημένων καὶ συντεταγ-

μένη τῇ στρατιᾷ τεθαρρηκότως ἀπαντώντων, συνέβη καρτερὰν γενέσθαι μάχην. τέλος δὲ τῶν Ἑλλήνων οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τοὺς καθ' αὐτοὺς ταχθέντας τῶν βαρβάρων ἐτρέψαντο, μόνοι δὲ Μεγαρεῖς πρὸς τε τὸν ἱππάρχην καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Περσῶν ἱππεῖς ἀνθεστώτες, καὶ πιεζόμενοι τῇ μάχῃ, τὴν μὲν τάξιν οὐ κατέλιπον, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους πέμψαντές τινας ἐξ αὐτῶν ἤτουν κατὰ τάχος βοηθῆσαι. Ἀριστείδου δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν τῶν Ἀθηναίων ταχέως ἀποστείλαντος τοὺς ἐπιλέκτους, συστραφέντες οὗτοι καὶ προσπεσόντες τοῖς βαρβάροις τοὺς μὲν Μεγαρεῖς ἐξείλοντο τῶν κινδύνων τῶν ἐπικειμένων, τῶν δὲ Περσῶν αὐτὸν τε τὸν ἱππάρχην καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀποκτείναντες τοὺς λοιποὺς ἐτρέψαντο. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες, ὥσπερ τινὶ προαγῶνι λαμπρῶς προτερήσαντες, εὐέλπιδες ἐγένοντο περὶ τῆς ὀλοσχεροῦς νίκης· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ τῆς ὑπωρείας μετεστρατοπέδευσαν εἰς ἕτερον τόπον εὐθετώτερον πρὸς τὴν ὀλοσχερῇ νίκην. Ἦν γὰρ ἐκ μὲν τῶν δεξιῶν γεώλοφος ὑψηλός, ἐκ δὲ τῶν εὐωνύμων ὁ Ἀσωπὸς ποταμός· τὸν δ' ἀνά μέσον τόπον ἐπεῖχεν ἡ στρατοπεδεῖα, πεφραγμένη τῇ φύσει καὶ ταῖς τῶν τόπων ἀσφαλείαις. τοῖς μὲν οὖν Ἕλλησιν ἐμφρόνως βουλευσαμένοις πολλὰ συνεβάλετο πρὸς τὴν νίκην ἡ τῶν τόπων στενοχωρία· οὐ γὰρ ἦν ἐπὶ πολὺ μῆκος παρεκτείνειν τὴν φάλαγγα τῶν Περσῶν, ὥστε ἀχρήστους εἶναι συνέβαινε τὰς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων. διόπερ οἱ περὶ τὸν Πausanίαν καὶ Ἀριστείδην θαρρήσαντες τοῖς τόποις προῆγον τὴν δύναμιν εἰς τὴν μάχην, καὶ συντάξαντες ἑαυτοὺς οἰκειῶς τῆς περιστάσεως ἦγον ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Μαρδόνιος δὲ συναναγκαζόμενος βαθεῖαν ποιῆσαι τὴν φάλαγγα, διέταξε τὴν δύναμιν ὅπως ποτ' ἔδοξεν αὐτῷ συμφέρειν, καὶ μετὰ βοῆς ἀπῆντησε τοῖς Ἕλλησιν. ἔχων δὲ περὶ αὐτὸν τοὺς ἀρίστους πρῶτος ἐνέβαλεν εἰς τοὺς ἀντιτεταγμένους Λακεδαιμονίους, καὶ γενναίως ἀγωνισάμενος πολλοὺς ἀνείλε τῶν Ἑλλήνων· ἀντιταχθέντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων εὐρώστως, καὶ πάντα κίνδυνον ὑπομενόντων προθύμως, πολὺς ἐγένετο φόνος τῶν βαρβάρων. Ἔως μὲν οὖν συνέβαινε τὸν Μαρδόνιον μετὰ τῶν ἐπιλέκτων προκινδυνεύειν, εὐψύχως

ὑπέμενον τὸ δεινὸν οἱ βάρβαροι· ἐπεὶ δ' ὁ τε Μαρδόνιος ἀγωνιζόμενος ἐκθύμως ἔπεσε καὶ τῶν ἐπιλέκτων οἱ μὲν ἀπέθανον οἱ δὲ κατετρώθησαν, ἀνατραπέντες ταῖς ψυχαῖς πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. Ἐπικειμένων δὲ τῶν Ἑλλήνων, οἱ μὲν πλείους τῶν βαρβάρων εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος συνέφυγον, τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν μετὰ Μαρδονίου ταχθέντες Ἕλληνες εἰς τὰς Θήβας ἀνεχώρησαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ὄντας πλείους τῶν τετρακισμυρίων ἀναλαβὼν Ἀρτάβαζος, ἀνὴρ παρὰ Πέρσαις ἐπαίνουμένος, εἰς θάτερον μέρος ἔφυγε, καὶ σύντονον τὴν ἀναχώρησιν ποιησάμενος προῆγεν ἐπὶ τῆς Φωκίδος.

Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἐν τῇ φυγῇ τῶν βαρβάρων σχισθέντων, ὁμοίως καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων πλῆθος διεμερίσθη· Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ καὶ Πλαταιεῖς καὶ Θεσπιεῖς τοὺς ἐπὶ Θηβῶν ὀρμήσαντας ἐδίωξαν, Κορίνθιοι δὲ καὶ Σικυώνιοι καὶ Φλιάσιοι καὶ τινες ἕτεροι τοῖς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγουσιν ἐπηκολούθησαν, Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν τοὺς εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος καταφυγόντας διώξαντες ἐπὶ ὀρθῇσαν προθύμως. Οἱ δὲ Θηβαῖοι δεξάμενοι τοὺς φεύγοντας καὶ προσαναλαβόντες ἐπέθεντο τοῖς διώκουσιν Ἀθηναίοις· γενομένης δὲ πρὸ τῶν τειχῶν καρτερᾶς μάχης, καὶ τῶν Θηβαίων λαμπρῶς ἀγωνισαμένων, ἔπεσον μὲν οὐκ ὀλίγοι παρ' ἀμφοτέροις, τὸ δὲ τελευταῖον βιασθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων συνέφυγον πάλιν εἰς τὰς Θήβας. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀποχωρήσαντες μετὰ τούτων ἐτειχομάχουν πρὸς τοὺς καταφυγόντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν Περσῶν· μεγάλου δὲ ἀγῶνος ἐξ ἀμφοτέρων γενομένου, καὶ τῶν μὲν βαρβάρων ἐκ τόπων ὠχυρωμένων καλῶς ἀγωνισαμένων, τῶν δ' Ἑλλήνων βίαν προσαγόντων τοῖς ξυλίνοις τείχεσι, πολλοὶ μὲν παραβόλως ἀγωνιζόμενοι κατετιτρώσκοντο, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῷ πλήθει τῶν βελῶν διαφθειρόμενοι τὸν θάνατον εὐψύχως ὑπέμενον. οὐ μὴν γε τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τῶν Ἑλλήνων ἔστεγεν οὔτε τὸ κατεσκευασμένον τεῖχος οὔτε τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἀντικείμενον ὑπέκειν ἡναγκάζετο· ἡμιλλῶντο γὰρ πρὸς ἀλλήλους οἱ τῆς Ἑλλάδος ἡγούμενοι Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, μεμετεωρισμένοι μὲν ταῖς προγεγενημέναις νίκαις, πεποιθότες δὲ ταῖς

ἐαυτῶν ἀρεταῖς. Τέλος δὲ κατὰ κράτος ἀλόντες οἱ βάρβαροι, δεόμενοι ζῶγειν οὐδενὸς ἐτύγχανον ἐλέου. ὁ γὰρ στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων Πausanίας ὄρων τοῖς πλήθεσιν ὑπερέχοντας τοὺς βαρβάρους, εὐλαβεῖτο μή τι παράλογον γένηται, πολυπλασίῳ ὄντων τῶν βαρβάρων διὸ καὶ παραγγείλαντος αὐτοῦ μηδένα ζῶγειν, ταχὺ πλῆθος ἄπιστον νεκρῶν ἐγένετο. τέλος δὲ οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τὰς δέκα μυριάδας τῶν βαρβάρων κατακόψαντες, μόγις ἐπαύσαντο τοῦ κτείνειν τοὺς πολεμίους.

Τοιοῦτον δὲ πέρας τῆς μάχης λαβούσης, οἱ μὲν Ἕλληνες τοὺς πεσόντας ἔθαψαν, ὄντας πλείους τῶν μυρίων, διελόμενοι δὲ τὰ λάφυρα κατὰ τὸν τῶν στρατιωτῶν ἀριθμὸν τὴν περὶ τῶν ἀριστείων κρίσιν ἐποιήσαντο, καὶ χάριτι δουλεύσαντες ἔκριναν ἀριστεῦσαι πόλιν μὲν Σπάρτην, ἄνδρα δὲ Πausanίαν τὸν Λακεδαιμόνιον. Ἀρτάβαζος δ' ἔχων τῶν φευγόντων Περσῶν εἰς τετρακισμυρίους, καὶ διὰ τῆς Φωκίδος εἰς Μακεδονίαν πορευθεὶς, ὅζυτάταις πορείαις ἐχρῆτο, καὶ ἐσώθη μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν Ἀσίαν. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐκ τῶν λαφύρων δεκάτην ἐξελόμενοι κατεσκεύασαν χρυσοῦν τρίποδα, καὶ ἀνέθηκαν εἰς Δελφοὺς ἐπιγράψαντες ἐλεγείον τόδε,

Ἑλλάδος εὐρυχόρου σωτῆρες τόνδ' ἀνέθηκαν,

δουλοσύνης στυγεράς ῥυσάμενοι πόλιας.

ἐπέγραψαν δὲ καὶ τοῖς ἐν Θερμοπύλαις ἀποθανούσι Λακεδαιμονίοις κοινῇ μὲν ἅπασι τόδε,

μυριάσιν ποτὲ τῇδε διακοσίαις ἐμάχοντο

ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες,

ιδίᾳ δὲ αὐτοῖς τόδε,

ὦ ξεῖν', ἄγγειλον Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε

κείμεθα τοῖς κείνων πειθόμενοι νομίμοις.

Ὅμοιως δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐκόσμησε τοὺς τάφους τῶν ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ τελευτησάντων, καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν ἐπιτάφιον τότε πρῶτον ἐποίησε, καὶ νόμον ἔθηκε λέγειν ἐγκώμιον τοῖς δημοσίᾳ θάπτομένοις τοὺς προαιρεθέντας τῶν ῥητόρων. Μετὰ δὲ ταῦτα Πausanίας μὲν ὁ στρατηγὸς ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐστράτευσεν ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ

καὶ τοὺς αἰτίους τῆς πρὸς Πέρσας συμμαχίας ἐξήτει πρὸς τὴν τιμωρίαν· τῶν δὲ Θηβαίων καταπεπληγμένων τό τε πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ τὰς ἀρετάς, οἱ μὲν αἰτιώτατοι τῆς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀποστάσεως ἐκουσίως ὑπομείναντες τὴν παράδοσιν ἐκολάσθησαν ὑπὸ τοῦ Πausανίου καὶ πάντες ἀνῆρθησαν.

Ἐγένετο δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἰωνίαν τοῖς Ἑλλήσι μεγάλη μάχη πρὸς Πέρσας κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῇ περὶ τὰς Πλαταιὰς συντελεσθείσῃ, περὶ ἧς μέλλοντες γράφειν ἀναληψόμεθα τὴν ἀπ' ἀρχῆς διήγησιν. Λεωτυχίδας γὰρ ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ Ξάνθιππος ὁ Ἀθηναῖος ἡγούμενοι τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, καὶ τὸν στόλον ἐκ τῆς περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίας ἀθροίσαντες εἰς Αἴγιναν, ἐν ταύτῃ διατρίψαντες ἡμέρας τινὰς ἐπλευσαν εἰς Δῆλον, ἔχοντες τριήρεις διακοσίας καὶ πεντήκοντα. Ἐνταῦθα δ' αὐτῶν ὁρμούντων ἦκον ἐκ Σάμου πρέσβεις ἀξιοῦντες ἐλευθερῶσαι τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνας. οἱ δὲ περὶ τὸν Λεωτυχίδαν συνεδρεύσαντες μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ διακούσαντες τῶν Σαμίων ἔκριναν ἐλευθεροῦν τὰς πόλεις, καὶ κατὰ τάχος ἐξέπλευσαν ἐκ Δήλου. Οἱ δὲ τῶν Περσῶν ναύαρχοι διατρίβοντες ἐν τῇ Σάμῳ, πυθόμενοι τὸν τῶν Ἑλλήνων ἐπίπλουν, ἀνήχθησαν ἐκ τῆς Σάμου πάσαις ταῖς ναυσί, καὶ κατάραντες εἰς Μυκάλῃν τῆς Ἰωνίας τὰς μὲν ναῦς ἐνεώληκαν, ὀρῶντες οὐκ ἀξιοχρέους οὕσας ναυμαχεῖν, καὶ ξυλίνῳ τείχει καὶ τάφρῳ βαθεῖα περιέλαβον αὐτάς, οὐδὲν δὲ ἦπτον καὶ δυνάμεις πεζικὰς μετεπέμποντο ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ τῶν σύνεγγυς πόλεων, καὶ συνήγαγον τοὺς ἅπαντας εἰς δέκα μυριάδας· ἐποιοῦντο δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν εἰς πόλεμον χρησίων παρασκευὰς, νομίζοντες καὶ τοὺς Ἴωνας ἀποστήσεται πρὸς τοὺς πολεμίους. Οἱ δὲ περὶ τὸν Λεωτυχίδην παντὶ τῷ στόλῳ κεκοσμημένῳ προσπλεύσαντες τοῖς ἐν τῇ Μυκάλῃ βαρβάροις, ναῦν προαπέστειλαν ἔχουσαν κήρυκα τὸν μεγαλοφωνότατον τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. τῷ δὲ προσετέτακτο προσπλεῦσαι τοῖς πολεμίοις, καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ κηρυῆσαι διότι οἱ Ἕλληνες νενικηκότες ἐν Πλαταιαῖς τοὺς Πέρσας πάρεισι νῦν ἐλευθερώσοντες τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις. τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ περὶ τὸν Λεω-

τυγχίδην νομίζοντες τοὺς συστρατεύοντας τοῖς βαρβάροις Ἑλ-
 ληνας ἀποστήσειν Περσῶν, καὶ ταραχὴν ἔσεσθαι πολλήν ἐν
 τῇ τῶν βαρβάρων στρατοπεδείᾳ. Ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι·
 τοῦ γὰρ κήρυκος προσπλεύσαντος ταῖς νενεωλκημέναις ναυσὶ
 καὶ κηρύξαντος τὰ προστεταγμένα, συνέβη τοὺς μὲν Πέρσας
 ἀπιστῆσαι τοῖς Ἑλλήσι, τοὺς δ' Ἑλληνας ἀλλήλοις συντί-
 θεσθαι περὶ στάσεως· οἱ δ' Ἕλληνες κατασκεψάμενοι τὰ κατ'
 αὐτοὺς ἀπεδίδασαν τὴν δύναμιν· τῇ δ' ὑστεραία παρασκευα-
 ζομένων αὐτῶν τὰ πρὸς τὴν παράταξιν, προσέπεσε φήμη
 ὅτι νενικήκασιν οἱ Ἕλληνες τοὺς Πέρσας κατὰ τὰς Πλα-
 ταιάς· διόπερ οἱ μὲν περὶ Λεωτυχίδην ἀθροίσαντες ἐκκλησίαν
 τὰ πλήθη παρεκάλεσαν εἰς τὴν μάχην, τὰ τε ἄλλα προφε-
 ρόμενοι καὶ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νίκην παρωδοῦντες, δι' ἣν ὑπε-
 λάμβανον θρασυτέρους ποιῆσειν τοὺς μέλλοντας ἀγωνίζεσθαι·
 θαυμαστὸν δὲ ἐγένετο τὸ ἀποτέλεσμα· κατὰ γὰρ τὴν αὐτὴν
 ἡμέραν ἐφάνησαν αἱ παρατάξεις γεγενημέναι, ἥ τε πρὸς τῇ
 Μυκάλῃ συντελεσθεῖσα καὶ ἡ κατὰ τὰς Πλαταιάς γενομένη·
 διόπερ ἔδοξαν οἱ περὶ τὸν Λεωτυχίδην οὐπω μὲν πεπυσμέ-
 νοι περὶ τῆς νίκης, ἀφ' ἑαυτῶν δὲ πλάττοντες τὴν εὐημερίαν,
 στρατηγήματος ἔνεκεν τοῦτο πεποικέναι· τὸ γὰρ μέγεθος
 τοῦ διαστήματος ἤλεγχεν ἀδυνατοῦσαν τὴν προσαγγελίαν·
 οἱ δὲ τῶν Περσῶν ἡγεμόνες ἀπίστως ἔχοντες τοῖς Ἑλλήσι,
 τούτους μὲν ἀφώπλισαν, τὰ δὲ ὄπλα τοῖς ἑαυτῶν φίλοις
 παρέδωκαν· παρακαλέσαντες δὲ τὰ πλήθη, καὶ τὸν Εἰρξῆν
 αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰπόντες ἥξειν βοηθεῖν, ἐποίη-
 σαν ἅπαντας εὐθαρσεῖς πρὸς τὸν κίνδυνον· ἀμφοτέρων δὲ αὐ-
 τῶν ἐκταζάντων τὴν στρατιάν καὶ προσαγόντων ἐπ' ἀλλή-
 λους, οἱ μὲν Πέρσαι τοὺς πολεμίους ὀρῶντες ὀλίγους ὄντας
 κατεφρόνησαν αὐτῶν καὶ μετὰ πολλῆς κραυγῆς ἐπεφέροντο·
 τῶν δὲ Σαρμίων καὶ Μιλησίων πανδημεὶ προελομένων βοηθῆ-
 σαι τοῖς Ἑλλήσι καὶ μετ' ἀλλήλων κοινῇ προαγόντων κατὰ
 σπουδὴν, ὥς προΐοντες εἰς ὅψιν ἦλθον τοῖς Ἑλλήσιν, οἱ μὲν
 Ἴωνες ἐνόμιζον εὐθαρσετέρους ἔσεσθαι τοὺς Ἑλληνας, ἀ-
 πέδη δὲ τοῦναντίον· δόξαντες γὰρ οἱ περὶ τὸν Λεωτυχί-
 δην τὸν Εἰρξῆν ἐκ τῶν Σάρδεων ἐπιέναι μετὰ τῆς δυνάμεως,
 ἐφοβήθησαν, καὶ ταραχῆς γενομένης ἐν τῷ στρατοπέδῳ διε-

φέροντο πρὸς ἀλλήλους· οἳ μὲν γὰρ ἔφασαν τὴν ταχίστην δεῖν εἰς τὰς ναῦς ἀπιέναι, οἳ δὲ μένειν καὶ τεθαρρηκότως παρταάζασθαι. Ἐτι δ' αὐτοῖς τεθορυβημένοις ἐπεφάνησαν οἱ Πέρσαι διεσκευασμένοι καταπληκτικῶς καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερόμενοι· οἱ δ' Ἕλληνες οὐδεμίαν ἀνοχὴν ἔχοντες τοῦ βουλευσασθαι, συνηναγκάσθησαν ὑπομεῖναι τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων εὐρώστως ἰσόρροπος ἦν ἡ μάχη καὶ συχνοὶ παρ' ἀμφοτέροις ἐπιπτον· τῶν δὲ Σαμίων καὶ τῶν Μιλησίων ἐπιφανέντων οἱ μὲν Ἕλληνες ἐπερρώσθησαν, οἱ βάρβαροι δὲ καταπλαγέντες πρὸς τὴν φυγὴν ὤρμησαν. Πολλοῦ δὲ γενομένου φόνου, οἱ μὲν περὶ τὸν Λεωτυχίδην καὶ Ξάνθιππον ἐπικείμενοι τοῖς ἡττημένοις κατεδίωξαν τοὺς βαρβάρους μέχρι τῆς παρεμβολῆς, συνεπελάβοντο δὲ τῆς μάχης ἥδη κεκριμένης Αἰολεῖς καὶ τῶν ἄλλων πολλοὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν· δεινὴ γάρ τις ἐνέπεσεν ἐπιθυμία ταῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεσι τῆς ἐλευθερίας· διόπερ σχεδὸν ἅπαντες οὐθ' ὁμήρων οὔτε ὄρκων ἐποιήσαντο φροντίδα, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀπέκτειναν ἐν τῇ φυγῇ τοὺς βαρβάρους· τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἡττηθέντων τῶν Περσῶν, ἀνιρέθησαν αὐτῶν πλείους τῶν τετρακισμυρίων· τῶν δὲ διασωθέντων οἱ μὲν εἰς τὴν στρατοπεδείαν διέφυγον, οἳ δὲ εἰς Σάρδεις ἀπεχώρησαν. Ξέρξης δὲ πυθόμενος τὴν τε περὶ τὰς Πλαταιὰς ἥτταν καὶ τὴν ἐν τῇ Μυκάλῃ τροπὴν τῶν ἰδίων, μέρος μὲν τῆς δυνάμεως ἀπέλιπεν ἐν Σάρδεσιν, ὅπως διαπολεμῇ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, αὐτὸς δὲ τεθορυβημένος μετὰ τῆς λοιπῆς στρατιᾶς προῆγεν, ἐπ' Ἐκβατάνων ποιοῦμενος τὴν πορείαν.

Οἱ δὲ περὶ Λεωτυχίδην καὶ Ξάνθιππον ἀποπλεύσαντες εἰς Σάμον τοὺς μὲν Ἴωνας καὶ τοὺς Αἰολεῖς συμμάχους ἐποιήσαντο, μετὰ δὲ ταῦτα ἔπειθον αὐτοὺς ἐκλιπόντας τὴν Ἀσίαν εἰς Εὐρώπην μετοικισθῆναι· ἐπηγγέλλοντο δὲ τὰ μηδίσαντα τῶν ἐθνῶν ἀναστήσαντες δώσειν ἐκείνοις τὴν χώραν· καθόλου γὰρ μένοντας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς Ἀσίας τοὺς μὲν πολεμίους ὁμόρους ἔξειν, πολὺ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερέχοντας, τοὺς δὲ συμμάχους διαποντίους μὴ δύνασθαι τὰς βοηθείας εὐκαίρους αὐτοῖς ποιήσασθαι. Οἱ δὲ Αἰολεῖς καὶ οἱ Ἴωνες ἀ-

κούσαντες τῶν ἐπαγγελιῶν ἔγνωσαν πείθεσθαι τοῖς Ἑλλήσι, καὶ παρεσκευάζοντο πλεῖν μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. οἱ δ' Ἀθηναῖοι μετανοήσαντες εἰς τοῦναντίον πάλιν μένειν συνεβούλευον, λέγοντες ὅτι καὶ μὴδεὶς αὐτοῖς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων βοηθῇ, μόνοι οἱ Ἀθηναῖοι συγγενεῖς ὄντες βοηθήσουσιν, ὑπελάμβανον δὲ ὅτι κοινῇ κατοικισθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων οἱ Ἴωνες οὐκέτι μητρόπολιν ἡγήσονται τὰς Ἀθήνας. διόπερ συνέβη μετανοῆσαι τοὺς Ἴωνας καὶ κρῖναι μένειν ἐπὶ τῆς Ἀσίας. Τούτων δὲ πραχθέντων συνέβη τὴν δύναμιν τῶν Ἑλλήνων σχισθῆναι, καὶ τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους εἰς τὴν Λακωνικὴν ἀποπλεῦσαι, τοὺς δὲ Ἀθηναίους μετὰ τῶν Ἴωνων καὶ τῶν νησιωτῶν ἐπὶ Σηστὸν ἀπάραι. Εἰάνθιππος δὲ ὁ στρατηγὸς εὐθὺς ἐκ κατάπλου προσβολὰς τῇ πόλει ποιησάμενος εἴλε Σηστὸν, καὶ φρουρὰν ἐγκαταστήσας τοὺς μὲν συμμάχους ἀπέλυσεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνέκαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

ΒΙΒΛΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

ΣΤΡΑΤΕΙΑ ΕΠΙ ΣΙΚΕΛΙΑΝ.

Ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησι Χαβρίου Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων κατέστησαν χιλιάρχους τρεῖς, Σέργιον Λεύκιον, Μάρκον Παπίριον, Μάρκον Σερούλιον, ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι ψηφισάμενοι τὸν πρὸς Συρακοσίους πόλεμον τὰς τε ναῦς ἐπεσκευάσαν καὶ χρήματα συναγαγόντες μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἅπαντα τὰ πρὸς τὴν στρατείαν παρεσκευάζοντο. Ἡρημένοι δὲ τρεῖς στρατηγοὺς, Ἀλκιβιάδην Νικίαν καὶ Λάμαχον, αὐτοκράτορας αὐτοὺς κατέστησαν ἀπάντων τῶν κατὰ τὸν πόλεμον. Τῶν δὲ ἰδιωτῶν οἱ ταῖς οὐσίαις εὐποροῦντες, τῇ προθυμίᾳ τοῦ δήμου χαρίζεσθαι βουλόμενοι, τινὲς μὲν ἰδίας τριήρεις κατεσκεύασαν, τινὲς δὲ χρήματα δώσειν εἰς τὰς τροφὰς τῆς δυνάμεως ἐπηγγέλλοντο· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν δημοτικῶν πολιτῶν καὶ ξένων, ἔτι δὲ συμμάχων ἐκουσίως προ-

σιόντες τοῖς στρατηγοῖς διεκελεύοντο καταγράφειν ἑαυτοὺς εἰς τοὺς στρατιώτας· οὕτως ἅπαντες μεμετεωρισμένοι ταῖς ἐλπίσιν ἐξ ἐτοίμου κατακληροῦν ἤλπιζον τὴν Σικελίαν. Ἦδῃ δὲ τοῦ στόλου παρεσκευασμένου τοὺς ἑρμᾶς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν παμπληθεῖς ὄντας συνέβη ἐν μιᾷ νυκτὶ περικοπῆναι. ὁ μὲν οὖν δῆμος οὐχ ὑπὸ τῶν τυχόντων νομίσας γεγενῆσθαι τὴν πράξιν ἀλλ' ὑπὸ τῶν προεχόντων ταῖς δόξαις ἐπὶ τῇ καταλύσει τῆς δημοκρατίας, ἐμισοπονήρει καὶ τοὺς πράξαντας ἐζήτει, μεγάλας δωρεὰς προθεῖς τῷ μινύσαντι. Προσελθὼν δέ τις τῶν ιδιωτῶν τῇ βουλῇ ἔφησεν εἰς οἰκίαν μετοίκου τινὰς ἐωρακέναι τῇ νουμηνίᾳ περὶ μέσας νύκτας εἰσιόντας, ἐν οἷς καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην· ἀνακρινόμενος δ' ὑπὸ τῆς βουλῶς πῶς νυκτὸς οὔσης ἐπεγίνωσκε τὰς ὄψεις, ἔφησε πρὸς τὸ τῆς σελήνης φῶς ἐωρακέναι. οὗτος μὲν οὖν αὐτὸν ἐξελέγξας κατεψευσμένος εὐρέθη· τῶν δ' ἄλλων οὐδ' ἔχνος τῆς πράξεως οὐδεὶς εὐρεῖν ἠδυνήθη. . . . τριήρων μὲν ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἡτοιμασμένων, ὀλκιάδων δὲ καὶ τῶν ἱππαγωγῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν τὸν σῆτον καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν κομιζόντων πολὺς τις ἀριθμὸς ἦν· ὀπλῖται δὲ καὶ σφενδονῆται, πρὸς δὲ τούτοις ἱππεῖς, καὶ τῶν συμμαχῶν πλείους τῶν ἑπτακισχιλίων ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς πληρώμασι. τότε μὲν οὖν οἱ στρατηγοὶ μετὰ τῆς βουλῆς ἐν ἀπορρήτῳ συνεδρεύοντες ἐβουλεύοντο πῶς χρὴ διοικῆσαι τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν, ἐὰν τῆς νήσου κρατήσωσιν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς Σελινουντίους μὲν καὶ Συρακοσίους ἀνδραποδίσασθαι, τοῖς δ' ἄλλοις ἀπλῶς τάξαι φόρους, οὓς κατ' ἐνιαυτὸν οἴσουσιν Ἀθηναῖοις. τῇ δ' ὕστεραίᾳ κατέβαινον οἱ στρατηγοὶ μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ συνηκολούθει πᾶς ὁ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλος ἀναμιξ ἁστών τε καὶ ξένων, ἐκάστου τοὺς ἰδίους συγγενεῖς τε καὶ φίλους προπέμποντος. αἱ μὲν οὖν τριήρεις παρ' ὅλον τὸν λιμένα παρῳρμουν κεκοσμημέναι τοῖς ἐπὶ ταῖς πύραις ἐπιστήμασι καὶ τῇ λαμπρότητι τῶν ὀπλῶν· ὁ δὲ κύκλος ἅπας τοῦ λιμένος ἔγεμε θυμιατηρίων καὶ κρατήρων ἀργυρῶν, ἐξ ὧν ἐκπώμασι χρυσοῖς ἔσπενδον οἱ τιμῶντες τὸ θεῖον καὶ προσευχόμενοι καταταχεῖν τῆς στρατείας. Ἀναχθέντες οὖν ἐκ τοῦ Πειραιῶς περίπλευσαν τὴν Πελοπόννησον καὶ κα-

τηνέχθησαν εἰς Κέρκυραν· ἐνταῦθα γὰρ παραμένειν παρήγγελτο καὶ προσαναλαμβάνειν τοὺς παροίκους τῶν συμμάχων. ἐπεὶ δ' ἅπαντες ἤθροίσθησαν, διαπλεύσαντες τὸν Ἴόνιον πόρον πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν κατηνέχθησαν, ἀκείθεν ἤδη παρελέγοντο τὴν Ἰταλίαν. Ὑπὸ μὲν οὖν Ταραντίνων οὐ προσεδέχθησαν, Μεταποντίνους δὲ καὶ Ἡρακλειώτας παρέπλευσαν· εἰς δὲ Θουρίους κατενεχθέντες πάντων ἔτυχον τῶν φιλανθρωπῶν. ἐκεῖθεν δὲ καταπλεύσαντες εἰς Κρότωνα, καὶ λαβόντες ἀγοράν παρὰ τῶν Κροτωνιατῶν, τῆς τε Λακινίας Ἦρας τὸ ἱερὸν παρέπλευσαν καὶ τὴν Διοσκουριάδα καλουμένην ἄκραν ὑπερέθεντο. μετὰ δὲ ταῦτα τὸ καλούμενόν τε Σκυλλήτιον καὶ Λοκροὺς παρήλλαξαν, καὶ τοῦ Ῥηγίου καθορμισθέντες ἐγγὺς ἔπεισαν τοὺς Ῥηγίους συμμαχεῖν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο βουλευέσθαι μετὰ τῶν ἄλλων Ἰταλιωτῶν.

Συρακόσιοι δ' ἀκούσαντες ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τὰς δυνάμεις εἶναι τῶν Ἀθηναίων, στρατηγούς κατέστησαν αὐτοκράτορας τρεῖς, Ἑρμοκράτην Σικανὸν καὶ Ἡρακλείδην, οἱ τοὺς στρατιώτας κατέγραφον καὶ πρέσβεις ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Σικελίαν πόλεις ἀπέστελλον, δεόμενοι τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους τῷ μὲν λόγῳ πρὸς Συρακοσίους ἐνίστασθαι τὸν πόλεμον, τῇ δ' ἀληθείᾳ καταστρέψασθαι βουλομένους ὅλην τὴν νῆσον. Ἀκραγαντῖνοι μὲν οὖν καὶ Νάξιοι συμμαχήσειν ἔφησαν Ἀθηναίοις, Καμαριναῖοι δὲ καὶ Μεσσήνιοι τὴν μὲν εἰρήνην ἄξειν ὁμολόγησαν, τὰς δ' ὑπὲρ τῆς συμμαχίας ἀποκρίσεις ἀνεβάλλοντο. Ἱμεραῖοι δὲ καὶ Σελινούντιοι, πρὸς δὲ τούτοις Γελῶι καὶ Καταναῖοι, συναγωνιεῖσθαι τοῖς Συρακοσίοις ἐπηγγείλαντο. Αἱ δὲ τῶν Σικελῶν πόλεις τῇ μὲν εὐνοίᾳ πρὸς Συρακοσίους ἔορεπον, ὅμως δ' ἐν ἡσυχίᾳ μένουσαι τὸ συμβησόμενον ἐκαραδόκουν. τῶν δ' Ἐγεσταιῶν οὐχ ὁμολογούντων δώσειν πλέον τῶν τριάκοντα ταλάντων, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐγκαλέσαντες αὐτοῖς ἀνήχθησαν ἐκ Ῥηγίου μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ κατέπλευσαν τῆς Σικελίας εἰς Νάξον. Δεξαμένων δ' αὐτοὺς τῶν ἐν τῇ πόλει φιλοφρόνως, παρέπλευσαν ἐκεῖθεν εἰς Κατάνην. τῶν δὲ Καταναίων εἰς μὲν τὴν πόλιν οὐ δεχομένων τοὺς στρατιώτας, τοὺς δὲ στρατηγούς ἐσάντων εἰσελθεῖν

καὶ παρασχομένων ἐκκλησίαν, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων περὶ συμμαχίας διελέγοντο, δημηγοροῦντος δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου τῶν στρατιωτῶν τινὲς διελόντες πυλίδα παρείσεψον εἰς τὴν πόλιν· δι' ἣν αἰτίαν ἠναγκάσθησαν οἱ Καταναῖοι κοινωνεῖν τοῦ κατὰ τῶν Συρακοσίων πολέμου.

Τούτων δὲ πραττομένων οἱ κατὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν μισοῦντες τὸν Ἀλκιβιάδην ἐν Ἀθήναις, πρόφασιν ἔχοντες τὴν τῶν ἀγαλμάτων περικοπὴν, διέβαλον αὐτὸν ἐν ταῖς δημηγορίαις ὡς συνᾶμοσίαν κατὰ τοῦ δήμου πεποιημένον. συνελάβετο δ' αὐτῶν ταῖς διαβολαῖς τὸ πρᾶχθὲν παρὰ τοῖς Ἀργείοις· οἱ γὰρ ἰδιόξενοι συνθέμενοι καταλῦσαι τὴν ἐν Ἀργεὶ δημοκρατίαν πάντες ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀνηρέθησαν. Πιστεύσας οὖν ὁ δῆμος ταῖς κατηγορίαις, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν παροξυνθεὶς, ἀπέστειλε τὴν Σαλαμινίαν ναῦν εἰς Σικελίαν, κελεύων τὴν ταχίστην ἔχειν Ἀλκιβιάδην ἐπὶ τὴν κρίσιν. Παραγενομένης οὖν τῆς νεῶς εἰς τὴν Κατάνην, Ἀλκιβιάδης ἀκούσας τῶν πρέσβειων τὰ δόξαντα τῷ δήμῳ, τοὺς συνδιαβεβλημένους ἀναλαβὼν εἰς τὴν ἰδίαν τριήρη μετὰ τῆς Σαλαμινίας ἐξέπλευσεν· ἐπεὶ δ' εἰς Θουρίους κατέπλευσεν, εἴτε καὶ συνειδῶς ἑαυτῷ τὴν ἀσέθειαν ὁ Ἀλκιβιάδης, εἴτε καὶ φοβηθεὶς τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, μετὰ τῶν συνδιαβεβλημένων διαδράς ἐκποδῶν ἐχωρίσθη. Οἱ δ' ἐν τῇ Σαλαμινίᾳ νηὶ παραγενομένοι τὸ μὲν πρῶτον ἐζήτουν τοὺς περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς δ' οὐχ εὔρισκον, ἀποπλεύσαντες εἰς Ἀθήνας ἀπήγγειλαν τῷ δήμῳ τὰ πεπραγμένα. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι παραδόντες δικαστηρίῳ τοῦ τε Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἄλλων τῶν συμφυγόντων τὰ ὀνόματα, δίκην ἐρήμην κατεδίκασαν θανάτου· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐκ τῆς Ἰταλίας διαπλεύσας ἐπὶ Πελοπόννησον ἔφυγεν εἰς Σπάρτην, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους παρώξυνεν ἐπιθέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις.

Οἱ δ' ἐν Σικελίᾳ στρατηγοὶ μετὰ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως παραπλεύσαντες εἰς Ἑγεσταν, Ὑκαρα μὲν Σικελικὸν πολισμάτιον ἐλόντες ἐκ τῶν λαφύρων συνήγαγον ἑκατὸν τάλαντα, κομισάμενοι δὲ καὶ τριάκοντα τάλαντα παρὰ τῶν Ἑγεσταίων κατέπλευσαν εἰς Κατάνην. Βουλόμενοι δὲ τὸν πρὸς τῷ μεγάλῳ λιμένι τόπον Συρακοσίων ἀκινδύνως κατα-

λαβέσθαι, πέμπουσιν ἄνδρα Καταναῖον ἑαυτοῖς μὲν πιστὸν
 τοῖς δὲ Συρακοσίων στρατηγοῖς πιθανόν, διακελευσάμενοι
 λέγειν τοῖς ἡγεμόσι τῶν Συρακοσίων ὅτι τινὲς Καταναίων
 συστάντες βούλονται συχνούς τῶν Ἀθηναίων αὐλιζομένους
 ἀπὸ τῶν ὀπλῶν ἐν τῇ πόλει νυκτὸς ἄφνω συλλαβόντες τὰς
 ἐν τῷ λιμένι ναῦς ἐμπρῆσαι· πρὸς δὲ τὴν τούτων συντέ-
 λειαν ἡξίουں τοὺς στρατηγοὺς ἐπιφανῆναι μετὰ δυνάμεως,
 μὴ ποτε τῆς ἐπιβολῆς ἀποτύχωσιν. Ἐλθόντος δὲ τοῦ Κατα-
 ναίου πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν Συρακοσίων καὶ δηλώσαντος
 τὰ προειρημένα, πιστεύσαντες περὶ τούτων οἱ στρατηγοὶ
 συνετάξαντο νύκτα καθ' ἣν ἐκτάξουσιν τὴν δύναμιν, καὶ τὸν
 ἄνθρωπον ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Κατάνην. Οἱ μὲν οὖν Συρα-
 κόσιοι κατὰ τὴν τεταγμένην νύκτα ἦγον τὸ στρατόπεδον
 ἐπὶ τὴν Κατάνην· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι παραπλεύσαντες εἰς τὸν
 μέγαν λιμένα τῶν Συρακοσίων μετὰ πολλῆς ἡσυχίας τοῦ
 τε Ὀλυμπίου κύριοι κατέστησαν, καὶ πάντα τὸν περικείμε-
 νον τόπον καταλαβόμενοι παρεμβολὴν ἐποιήσαντο· οἱ δὲ
 στρατηγοὶ τῶν Συρακοσίων ὡς ἤσθοντο τὴν ἀπάτην, τα-
 χέως ἀναστρέψαντες προσέβαλον τῇ παρεμβολῇ τῶν Ἀθη-
 ναίων· ἐπεξελθόντων οὖν τῶν πολεμίων συνέστη μάχη,
 καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι τετρακοσίους τῶν ἐναντίων ἀνελόντες
 φυγεῖν ἠνάγκασαν τοὺς Συρακοσίους· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων
 στρατηγοὶ θεωροῦντες τοὺς πολεμίους ἱπποκρατοῦντας, καὶ
 βουλόμενοι βέλτιον τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν κατασκευάσα-
 σθαι, πάλιν ἀνέπλευσαν εἰς τὴν Κατάνην, πέμψαντες δ' εἰς
 Ἀθήνας τινὰς ἔγραψαν πρὸς τὸν δῆμον ἐπιστολάς ἐν αἷς ἡ-
 ξίουں ἱππεῖς ἀποστεῖλαι καὶ χρήματα· πολυχρόνιον γὰρ ἔσε-
 σθαι τὴν πολιορκίαν· οἱ δ' Ἀθηναῖοι τριακόσα τάλαντα καὶ
 τῶν ἱππέων τινὰς ἐψηφίσαντο πέμπειν εἰς τὴν Σικελίαν·
 τούτων δὲ πραττομένων Διαγόρας ὁ κληθεὶς ἄθεος διαβολῆς
 τυχὼν ἐπ' ἀσεβείᾳ, καὶ φοβηθεὶς τὸν δῆμον, ἔφυγεν ἐκ τῆς
 Ἀττικῆς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῷ ἀνελόντι Διαγόραν ἀργυρίου τά-
 λαντα ἐπεκέρυξαν. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαῖοι πρὸς Αἴ-
 κους πόλεμον ἔχοντες Λαβίλους ἐξεπολιόρκησαν. Ταῦτα μὲν
 οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν· ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀ-
 θήνῃσι Πεισάνδρου Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρ-

χους κατέστησαν τέτταρας, Πόπλιον Λουκρήτιον, Γάϊον Σε-
ρουίλιον, Ἀγρίππαν Μενήνιον, Σπούριον Ουετούριον, ἐπὶ δὲ
τούτων Συρακούσιοι πρέσβεις ἀποστείλαντες εἰς τε Κόριν-
θον καὶ Λακεδαιμόνα παρεκάλουν βοηθῆσαι καὶ μὴ περι-
ριοῦν αὐτοὺς περὶ τῶν ὅλων κινδυνεύοντας· συνηγορήσαντος
δ' αὐτοῖς Ἀλκιβιάδου, Λακεδαιμόνιοι μὲν ψηφισάμενοι βοη-
θεῖν τοῖς Συρακούσις στρατηγὸν εἵλοντο Γύλιππον, Κορίν-
θιοι δὲ πλείονας μὲν τριῆρεις παρεσκευάζοντο πέμπειν, τότε
δὲ μετὰ Γυλίππου Πύθην μετὰ δύο τριήρων προαπέστειλαν
εἰς Σικελίαν. Ἐν δὲ τῇ Κατάνη Νικίας καὶ Λάμαχος οἱ τῶν
Ἀθηναίων στρατηγοί, παραγενομένων αὐτοῖς ἐξ Ἀθηνῶν ἱπ-
πέων μὲν διακοσίων πεντήκοντα ἀργυρίου δὲ ταλάντων τρι-
ακοσίων, ἀναλαβόντες τὴν δύναμιν ἐπλευσαν εἰς Συρακούσας,
καὶ προσενεχθέντες τῇ πόλει νυκτὸς ἔλαθον τοὺς Συρακου-
σίους καταλαβόμενοι τὰς Ἐπιπολάς· αἰσθόμενοι δ' οἱ Συρα-
κούσιοι κατὰ τάχος ἐβοήθουν, καὶ ἀποβαλόντες τῶν στρα-
τιωτῶν τριακοσίους εἰς τὴν πόλιν συνεδιώχθησαν. Μετὰ δὲ
ταῦτα παραγενομένων τοῖς Ἀθηναίοις ἐξ Ἐγέστης τριακο-
σίων μὲν ἱππέων, παρὰ δὲ τῶν Σικελῶν ἱππέων διακοσίων
πεντήκοντα, συνήγαγον ἱππεῖς τοὺς πάντας ὀκτάδιους·
κατασκευάσαντες δὲ περὶ τὸ Λάβδαλον ὀχύρωμα, τὴν πόλιν
τῶν Συρακουσίων ἀπετείχιζον καὶ πολὺν φόβον τοῖς Συρα-
κούσις ἐπέστησαν· διόπερ ἐπεξεληθόντες ἐκ τῆς πόλεως ἐπ-
εχείρησαν διακωλύειν τοὺς οἰκοδομοῦντας τὸ τεῖχος· γενομέ-
νης δ' ἱππομαχίας συχνούς ἀποβαλόντες ἐτράπησαν. Οἱ δ'
Ἀθηναῖοι τῷ μέρει τῆς δυνάμεως τὸν ὑπερκείμενον τοῦ λι-
μένος τόπον κατελάβοντο, καὶ τὴν καλουμένην πολίχνην
τειχίσαντες τό τε τοῦ Διὸς ἱερὸν περιεβάλλοντο καὶ ἐξ ἀμ-
φοτέρων τῶν μερῶν τὰς Συρακούσας ἐπολιόρκουν· τοιούτων
δὲ ἐλαττωμάτων περὶ τοὺς Συρακοσίους γινομένων ἠθύμουν
οἱ κατὰ τὴν πόλιν· ὥς δ' ἤκουσαν Γύλιππον εἰς Ἱμέραν
καταπεπλευκέναι καὶ στρατιώτας ἀθροίζειν, πάλιν ἐθάρρη-
σαν· ὁ γὰρ Γύλιππος μετὰ τεττάρων τριήρων καταπλεύσας
εἰς Ἱμέραν τὰς μὲν ναῦς ἐνεώλκησε, τοὺς δ' Ἱμεραίους πείσας
συμμαχεῖν τοῖς Συρακούσις, παρὰ τε τούτων καὶ Γελῶν,
ἔτι δὲ Σελινουντίων καὶ Σικανῶν ἤθροίζε στρατιώτας· συνα-

γαγὼν δὲ τοὺς ἅπαντας τρισχιλίους μὲν πεζοὺς διακοσίους δ' ἵππεῖς, διὰ τῆς μεσογείου παρῆγεν εἰς Συρακούσας· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τῶν Συρακουσίων ἐξήγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς Λάμαχος ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς μαχόμενος ἐτελεύτησε, πολλῶν δὲ παρ' ἀμφοτέρων ἀναιρεθέντων ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι. Μετὰ δὲ τὴν μάχην παραγενομένων τριήρων τρισκαίδεκα ἐκ Κορίνθου, τοὺς ἐκ τῶν πληρωμάτων ἀναλαβὼν ὁ Γύλιππος μετὰ τῶν Συρακουσίων προσέβαλε τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων, καὶ τὰς Ἐπιπολὰς ἐπολιόρκει. Ἐξελθόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων συνῆψαν μάχην οἱ Συρακούσιοι, καὶ πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων ἀποκτείναντες ἐνίκησαν, καὶ δι' ὅλης τῆς Ἐπιπολῆς τὸ τεῖχος κατέσκαψαν· οἱ δ' Ἀθηναῖοι καταλιπόντες τὸν πρὸς ταῖς Ἐπιπολαῖς τόπον πᾶσαν τὴν δύναμιν εἰς τὴν ἄλλην παρεμβολὴν μετήγαγον. Τούτων δὲ πραχθέντων οἱ Συρακούσιοι μὲν πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς Κόρινθον καὶ Λακεδαιμόνα περὶ βοηθείας· οἷς ἀπέστειλαν Κορίνθιοι μὲν μετὰ Βοιωτῶν καὶ Σικυωνίων χιλίους, Σπαρτιαῖται δ' ἑξακοσίους· Γύλιππος δὲ περιπορευόμενος τὰς κατὰ τὴν Σικελίαν πόλεις πολλοὺς προετρέπετο συμμαχεῖν, καὶ λαβὼν στρατιώτας παρὰ τε τῶν Ἱμεραίων καὶ Σικανῶν τρισχιλίους ἦγε διὰ τῆς μεσογείου. Πυθόμενοι δὲ οἱ Σικελοὶ τὴν παρουσίαν αὐτῶν, ἐπιθέμενοι τοὺς ἡμίσεις ἀνείλον· οἱ δὲ περιλειφθέντες διεσώθησαν εἰς Συρακούσας. Ἐλθόντων δὲ τῶν συμμάχων οἱ Συρακούσιοι βουλόμενοι καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ἀγώνων ἀντιποιεῖσθαι, τὰς τε προὔπαρχούσας ναῦς καθεΐλκυσαν καὶ ἄλλας προσκατασκευάσαντες ἐν τῷ μικρῷ λιμένι τὰς ἀναπεύρας ἐποιοῦντο. Νικίας δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας ἐπιστολὰς ἐν αἷς ἐδήλου ὅτι πολλοὶ πάρεσι σύμμαχοι τοῖς Συρακουσίοις, καὶ διότι ναῦς οὐκ ὀλίγας πληρώσαντες ναυμαχεῖν διέγνωσαν· κατὰ τάχος οὖν ἤξιον τριήρεις τε πέμπειν καὶ χρήματα καὶ στρατηγούς τοὺς συνδιοικήσοντας τὸν πόλεμον· Ἀλκιβιάδου μὲν γὰρ πεφευγότος Λαμάχου δὲ τετελευτηκότος αὐτὸν μόνον ἀπολελεῖσθαι, καὶ ταῦτ' ἀσθενῶς διακείμενον. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι μετ' Εὐρυμέδοντος μὲν τοῦ στρατηγοῦ δέκα ναῦς ἀπ-

ἔστειλαν εἰς Σικελίαν καὶ ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν τεσσαράκοντα περὶ τὰς χειμερινὰς τροπὰς· περὶ δὲ τὴν ἑαρινὴν ὥραν παρεσκευάζοντο μέγαν στόλον ἀποστέλλειν, διόπερ στρατιώτας τε πανταχόθεν παρὰ τῶν συμμάχων κατέγραφον καὶ χρήματα συνήθροίζον. Κατὰ δὲ τὴν Πελοπόννησον οἱ Λακεδαιμόνιοι παροξυνθέντες ὑπὸ Ἀλκιβιάδου τὰς σπονδὰς ἔλυσαν τὰς πρὸς Ἀθηναίους, καὶ ὁ πόλεμος οὗτος διέμεινεν ἔτη δυοκαίδεκα.

Τοῦ δὲ ἔτους τούτου διελθόντος Κλεόκριτος μὲν ἄρχων Ἀθηναίων ἦν, ἐν Ῥώμῃ δ' ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχοι τέτταρες ὑπῆρχον, Αὐλὸς Σεμπρόνιος καὶ Μάρκος Παπίριος, Κόντος Φάβιος καὶ Σπόριος Ναύτιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων ἐνέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν Ἀγίδος ἡγουμένου καὶ Ἀλκιβιάδου τοῦ Ἀθηναίου, καταλαβόμενοι δὲ χωρίον ὀχυρὸν Δεκέλειαν φρούριον ἐποίησαν κατὰ τῆς Ἀττικῆς· διὸ καὶ συνέβη τὸν πόλεμον τοῦτον Δεκελεικὸν προσαγορευθῆναι. Ἀθηναῖοι δὲ περὶ μὲν τὴν Λακωνικὴν τριάκοντα τριήρεις ἀπέστειλαν καὶ Χαρικλέα στρατηγόν, εἰς δὲ τὴν Σικελίαν ἐψηφίσαντο πέμπειν ὀγδοήκοντα μὲν τριήρεις ὀπλίτας δὲ πεντακισχιλίους. Οἱ δὲ Συρακούσιοι κρίναντες ναυμαχεῖν καὶ πληρώσαντες ὀγδοήκοντα μὲν τριήρεις ἐπέπλεον τοῖς πολεμίοις. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἐξήκοντα ναυσὶν ἀνταναχθέντων, καὶ τῆς ναυμαχίας ἐνεργοῦ γενομένης ἤδη, πάντες οἱ ἀπὸ τῶν φρουρίων Ἀθηναῖοι κατέβησαν ἐπὶ τὴν θάλατταν· οἱ δ', εἴ τι πταίσειαν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, βοηθήσειν τοῖς φεύγουσιν ἤλπιζον. Οἱ δὲ τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ προῖδόμενοι τὸ γινόμενον ἀπεστάλκεισαν τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἐπὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ὀχυρώματα, χρημάτων καὶ ναυτικῶν σκευῶν, ἔτι δὲ τῆς ἄλλης παρασκευῆς ὑπάρχοντα πλήρη· ἃ δὴ καταλαβόντες οἱ Συρακόσιοι παντελῶς ὑπ' ὀλίγων τηρούμενα, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης προσδοκούντων πολλοὺς ἀπέκτειναν. Κραυγῆς δὲ πολλῆς γενομένης περὶ τὰ φρούρια καὶ τὴν παρεμβολήν, οἱ ναυμαχοῦντες Ἀθηναῖοι καταπλαγέντες ἐτράπησαν καὶ πρὸς τὸ λειπόμενον τῶν φρουρίων ἔφυγον. Τῶν δὲ Συρακοσίων ἀτάκτως διωκόντων οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὴν γῆν καταφεύγειν οὐ

δυνάμενοι διὰ τὸ τοὺς Συρακοσίους δυοῖν φρουρίων κυριεύειν, ἠναγκάσθησαν ἐξ ὑποστροφῆς πάλιν ναυμαχῆσαι. Τῶν δὲ Συρακοσίων λελυκότων τὰς τάξεις καὶ κατὰ τὸν διωγμὸν ἐρριμμένων, ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες ἑνδεκα μὲν κατέδυσαν, τὰς δὲ λοιπὰς ἕως τῆς Νήσου κατεδίωξαν. Διαλυθείσης δὲ τῆς μάχης ἑκάτεροι τρόπαιον ἔστησαν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τῆς ναυμαχίας, οἱ δὲ Συρακόσιοι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς κατωρθωμένων.

Τῆς δὲ ναυμαχίας τοιοῦτο τέλος λαβούσης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὸν μετὰ Δημοσθένους στόλον ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἤξειν, ἔκριναν μὴκέτι διακινδυνεύειν ἕως ἂν ἡ δύναμις ἐκείνη παραγένηται, οἱ δὲ Συρακόσιοι τὸναναντίον βουλόμενοι πρὶν ἔλθεῖν τὴν μετὰ Δημοσθένους στρατιάν περὶ τῶν ὄλων διακριθῆναι, καθ' ἡμέραν εἰσπλέοντες ταῖς τῶν Ἀθηναίων ναυσὶν ἐξήπτοντο τῆς μάχης. Συμβουλευσάντος δ' αὐτοῖς Ἀρίστωνος τοῦ Κορινθίου κυβερνήτου τὰς πρῶρας τῶν νεῶν ποιῆσαι βραχυτέρας καὶ ταπεινοτέρας, πεισθέντες οἱ Συρακόσιοι πολλὰ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα κινδύνοις ἐπλεονέκτησαν. Αἱ μὲν γὰρ Ἀττικαὶ τριήρεις ἦσαν ἀσθενεστέρας ἔχουσαι τὰς πρῶρας καὶ μετεώρους, διὸ συνέβαιεν αὐτῶν τὰς ἐμβολὰς τιτρώσκειν τοὺς ὑπερέχοντας τῆς θαλάττης τόπους, ὥστε τοὺς πολεμίους μὴ μεγάλους ἐλαττώμασι περιπίπτειν· αἱ δὲ τῶν Συρακοσίων τὸν περὶ τὴν πρῶραν τόπον ἰσχυρὸν ἔχουσαι καὶ ταπεινὸν, κατὰ τὰς τῶν ἐμβολῶν δόσεις μιᾷ πολλάκις πληγῇ κατέδυνον τὰς τῶν Ἀθηναίων τριήρεις. Ἐπὶ μὲν οὖν συχνὰς ἡμέρας οἱ Συρακόσιοι τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων καὶ κατὰ θάλατταν προσβάλλοντες οὐδὲν ἥνουν, τῶν Ἀθηναίων ἡσυχίαν ἀγόντων· ἐπειδὴ δὲ τινες τῶν τριηράρχων οὐκέτι δυνάμενοι καρτερεῖν τὴν τῶν Συρακοσίων καταφρόνησιν ἀντανήχθησαν τοῖς πολεμίους ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι, καὶ συνέστη πασῶν τῶν τριήρων ναυμαχία, οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι ταχυναυτούσας ἔχοντες τριήρεις, καὶ ταῖς κατὰ θάλατταν ἐμπειρίαις, ἔτι δὲ καὶ ταῖς τῶν κυβερνητῶν τέχναις προτεροῦντες, ἄπρακτον εἶχον τὴν ἐν τούτοις ὑπεροχὴν, ἐν στενῷ τόπῳ τῆς ναυμαχίας γινομένης· οἱ δὲ Συρακόσιοι συμπλε-

κόμενοι καὶ τοῖς πολεμίοις οὐδεμίαν διδόντες ἀναστροφὴν, τοὺς τε ἐπὶ τῶν καταστροφμάτων ἡκόντιζον καὶ λιθοβολοῦντες λιπεῖν ἠνάγκαζον τὰς πύρας, ἀπλῶς δὲ πολλαῖς τῶν ἐμπιπτουσῶν νεῶν ἐμβολὰς διδόντες καὶ εἰς τὰς τῶν ἐναντίων ναῦς εἰσαλλόμενοι πεζομαχίαν ἐν ταῖς ναυσὶ συνίσταντο, θλιβόμενοι δὲ πανταχόθεν οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς φυγὴν ὤρμησαν· οἱ δὲ Συρακόσιοι διώξαντες ἑπτὰ μὲν τριήρεις κατέδυσαν, πολλὰς δὲ ἀχρήστους ἐποίησαν.

Τῶν δὲ Συρακοσίων ἐπηρεμένων ταῖς ἐλπίσι διὰ τὸ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν τοὺς πολεμίους νενικηκέναι, παρῆν Εὐρυμέδων καὶ Δημοσθένης, καταπεπλευκότες μὲν ἐξ Ἀθηνῶν μετὰ δυνάμειος πολλῆς, ἐν δὲ τῷ παράπλῳ παρὰ Θουρίων καὶ Μεσσαπίων προσειληφότες συμμαχίαν. Ἦγον δὲ τριήρεις πλείους τῶν ὀγδοήκοντα, στρατιωτῶν δὲ χωρὶς τῶν ἐν τοῖς πληρώμασι πεντακισχιλίους· ὅπλα δὲ καὶ χρήματα, πρὸς δὲ τούτοις τὰ πρὸς πολιορκίαν ὄργανα καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἐν στρογγύλοις πλοίοις ἐκόμεζον, δι' ἣν αἰτίαν οἱ Συρακόσιοι πάλιν ἐταπεινοῦντο ταῖς ἐλπίσι, νομίζοντες μηκέτι ῥαδίως ἐξισωθῆναι τοῖς πολεμίοις δυνήσεσθαι. Δημοσθένης δὲ πείσας τοὺς συνάρχοντας ἐπιθέσθαι ταῖς Ἐπιπολαῖς (ἄλλως γὰρ οὐ δυνατόν ἦν ἀποτείχισαι τὴν πόλιν), ἀναλαβὼν μυρίους μὲν ὀπλίτας ἄλλους δὲ τοσοούτους ψιλοὺς, νυκτὸς ἐπέθετο τοῖς Συρακοσίοις. Ἀπροσδοκῆτου δὲ γενομένης τῆς ἐφόδου φρουρίων τε τινῶν ἐκράτησαν, καὶ παρεισπεσόντες ἐντὸς τοῦ τειχίσματος τῆς Ἐπιπολῆς μέρος τι τοῦ τείχους κατέβαλον. Τῶν δὲ Συρακοσίων πανταχόθεν συνδραμόντων ἐπὶ τὸν τόπον, ἔτι δὲ Ἐρμοκράτους μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ἐπιβοηθήσαντος, ἐξεώσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ νυκτὸς οὔσης διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων ἄλλοι κατ' ἄλλους τόπους ἐσκεδάσθησαν. Οἱ δὲ Συρακόσιοι μετὰ τῶν συμμάχων καταδιώξαντες, δισχιλίους μὲν καὶ πεντακοσίους τῶν πολεμίων ἀποκτείναντες, οὐκ ὀλίγους δὲ τραυματίας ποιήσαντες, πολλῶν ὅπλων ἐκυρίευσαν. Μετὰ δὲ τὴν μάχην Συρακόσιοι μὲν Σικανὸν ἓνα τῶν στρατηγῶν μετὰ δώδεκα τριήρων ἀπέστειλαν εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, τὴν τε νικητὴν ἀπαγγελοῦντα τοῖς συμμάχοις καὶ βοηθεῖν ἀξιοῦντα·

Ἀθηναῖοι δὲ τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτοῖς ἐκδάντων, καὶ διὰ τὸν περικείμενον τόπον ὑπάρχειν ἐλώδη λοιμικῆς καταστάσεως εἰς τὸ στρατόπεδον ἐμπεσούσης, ἐβουλεύοντο πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς πράγμασι. Δημοσθένης μὲν οὖν ᾤετο δεῖν τὴν ταχίστην εἰς Ἀθήνας, φάσκων αἰρετώτερον εἶναι πρὸς Λακεδαιμονίους ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδυνεύειν ἢ καθημένους εἰς Σικελίαν μηδὲν τῶν χρησίμων ἐπιτελεῖν· ὁ δὲ Νικίας οὐκ ἔφη δεῖν αἰσχυρῶς οὕτως ἐγκαταλιπεῖν τὴν πολιορκίαν, καὶ τριήρων καὶ στρατιωτῶν, ἔτι δὲ χρημάτων εὐποροῦντας· πρὸς δὲ τούτοις, ἐὰν ἄνευ τῆς τοῦ δήμου γνώμης εἰρήνην ποιησάμενοι πρὸς τοὺς Συρακοσίους ἀποπλεύσωσιν εἰς τὴν πατρίδα, κίνδυνον αὐτοῖς ἐπακολουθήσειν ἀπὸ τῶν εἰωθότων τοὺς στρατηγοὺς συκοφαντεῖν. Τῶν δὲ εἰς τὸ συμβούλιον παρελημμένων οἱ μὲν τῷ Δημοσθένει συγκατέθεντο περὶ τῆς ἀναγωγῆς, οἱ δὲ τῷ Νικίᾳ τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφαίνοντο· διόπερ οὐδὲν σαφὲς ἐπικρίναντες ἐφ' ἡσυχίας ἔμενον. Τοῖς δὲ Συρακοσίους παραγενομένης συμμάχιας παρὰ τε Σικελῶν καὶ Σελινουντίων, ἔτι δὲ Γελῶν, πρὸς δὲ τούτοις Ἱμεραίων καὶ Καμαριναίων, οἱ μὲν Συρακοῖσιοι μᾶλλον ἐθάρρουν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι περιδεεῖς ἐγίνοντο. Τῆς δὲ νόσου μεγάλην ἐπίτασιν λαμβανούσης πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπέθνησκον, καὶ πάντες μετεμέλοντο διὰ τὸ μὴ πάλαι τὸν ἀπόπλουν πεποιῆσθαι. Διὸ καὶ τοῦ πλήθους θορυβοῦντος καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐπὶ τὰς ναῦς ὁρμώντων, ὁ Νικίας ἠναγκάσθη συγχωρῆσαι περὶ τῆς εἰς οἶκον ἀναγωγῆς. Ὁμογνωμόνων δὲ ὄντων τῶν στρατηγῶν, οἱ στρατιῶται τὰ σκεύη ἐνετίθεντο καὶ τὰς τριήρεις πληρῶσαντες ἤρουν τὰς κεραίας· καὶ παρήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ τοῖς πλήθεσιν, ὅταν σημήνῃ μηδένα τῶν κατὰ τὸ στρατόπεδον ὑστερεῖν, ὡς ἀπολειφθισόμενον τὸν βραδύνοντα. Μελλόντων δ' αὐτῶν τῇ ὑστεραίᾳ πλεῖν, ἐξέλιπεν ἡ σελήνη τῆς ἐπιούσης νυκτός· διόπερ ὁ Νικίας καὶ φύσει δεισιδαίμων ὑπάρχων καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ νόσον εὐλαβῶς διακείμενος, συνεχάλεσε τοὺς μάντεις, τούτων δ' ἀποφνημαμένων ἀναγκαῖον εἶναι τὰς εἰθισμένας τρεῖς ἡμέρας ἀναβάλλεσθαι τὸν

ἐκπλουν, ἠναγκάσθησαν καὶ οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην συγκαταθέσθαι διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐλάβειαν.

Οἱ δὲ Συρακόσιοι παρὰ τινῶν αὐτομόλων πυθόμενοι τὴν αἰτίαν τοῦ ὑπερτεθεῖσθαι τὸν ἀπόπλουν, τὰς τε τριήρεις πάσας ἐπλήρωσαν, οὔσας τὸν ἀριθμὸν ἐβδομήκοντα καὶ τέσσαρας, καὶ τὰς πεζὰς δυνάμεις ἐξαγαγόντες προσέβαλον τοῖς πολεμίοις καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τριήρεις πληρώσαντες ἕξ πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας παρέδωκαν Εὐρυμέδοντι τῷ στρατηγῷ, καθ' ὃ ἐτάχθη ὁ τῶν Συρακοσίων στρατηγὸς Ἀγάθαρχος· ἐπὶ δὲ θατέρου μέρους Εὐθύδημος ἐτέκτατο, καθ' ὃν ἀντετάξατο Σικανὸς τῶν Συρακοσίων ἡγούμενος· τῆς δὲ μέσης τάξεως εἶχε τὴν ἡγεμονίαν παρὰ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις Μένανδρος, παρὰ δὲ τοῖς Συρακοσίοις Πύθης ὁ Κορίνθιος. Ὑπερτεινούσης δὲ τῆς τῶν Ἀθηναίων φάλαγγος διὰ τὸ πλείοσιν αὐτοὺς ἀγωνίζεσθαι τριήρεσιν, οὐχ ἥκιστα, καθ' ὃ πλεονεκτεῖν ἐδόκουν, κατὰ τοῦτο ἤλαττώθησαν. Ὁ γὰρ Εὐρυμέδων ἐπιχειρήσας περιπλεῖν τὸ κέρας τῶν ἐναντίων, ὡς ἀπεσπάρσθη τῆς τάξεως, ἐπιστρεψάντων ἐπ' αὐτὸν τῶν Συρακοσίων ἀπελήφθη πρὸς τὸν κόλπον τὸν Δάσκωνα μὲν καλούμενον ὑπὸ δὲ τῶν Συρακοσίων κατεχόμενον· κατακλεισθεὶς δ' εἰς στενὸν τόπον καὶ βιασθεὶς εἰς τὴν γῆν ἐκπεσεῖν, αὐτὸς μὲν ὑπὸ τινος τρωθεὶς καιρίᾳ πληγῇ τὸν βίον μετέλλαξεν, ἑπτὰ δὲ ναῦς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ διεφθάρησαν. Τῆς δὲ ναυμαχίας ἤδη γινομένης ὅλοις τοῖς στόλοις, ὡς διεδόθη λόγος τὸν τε στρατηγὸν ἀνηρῆσθαι καὶ τινας ναῦς ἀπολωλέναι, τὸ μὲν πρῶτον αἱ μάλιστα συνεγγίζουσαι ταῖς διεφθαρμέναις ναυσὶν ἐνέκλιναν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Συρακοσίων ἐπικειμένων καὶ διὰ τὸ γεγονὸς εὐήμερμα θρασέως ἀγωνιζομένων βιασθέντες οἱ Ἀθηναῖοι πάντες φυγεῖν ἠναγκάσθησαν. Γενομένου δὲ τοῦ διωγμοῦ πρὸς τὸ τεναγῶδες μέρος τοῦ λιμένος, οὐκ ὀλίγαι τῶν τριήρων ἐν τοῖς βράχεσιν ἐπώκειλαν, ὧν συμβαινόντων Σικανὸς ὁ τῶν Συρακοσίων στρατηγὸς ταχέως ὀλκάδα κληματίδων καὶ δάδων, ἔτι δὲ πίττης πληρώσας ἐνέπρησε τὰς ἐν τοῖς βράχεσι ναῦς κυλινδουμένας. Ὡν ἀναφθεισῶν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ταχέως τὴν

τε φλόγα κατέσθесαν καὶ ἀπὸ τῶν νεῶν ἐρρωμένως ἤμύ-
νοντο τοὺς ἐπιφερομένους, ἄλλην οὐδεμίαν εὐρίσκοντες σω-
τηρίαν· τὰ δὲ πεζὰ στρατόπεδα παρεδοήθει παρὰ τὸν αἰγι-
αλόν, ἐφ' ὃν αἱ ναῦς ἐξεπεπτώκεισαν. Ἀπάντων δὲ καρτε-
ρῶς ὑπομενόντων τὸν κίνδυνον, ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἐτράπησαν
οἱ Συρακόσιοι, κατὰ θάλατταν δὲ προτερήσαντες ἀπέπλευ-
σαν εἰς τὴν πόλιν. Ἀπόλονται δὲ τῶν μὲν Συρακοσίων ὀλί-
γοι, τῶν δ' Ἀθηναίων ἄνδρες μὲν οὐκ ἐλάττους δισχιλίων
τριήρεις δ' ὀκτωκαίδεκα.

Οἱ δὲ Συρακόσιοι νομίζοντες μῆκέτι τὸν κίνδυνον εἶναι
περὶ τῆς πόλεως, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐνεστηκέναι τὸν ἀ-
γῶνα περὶ τοῦ λαβεῖν τὸ στρατόπεδον μετὰ τῶν πολεμίων
αἰχμάλωτον, ἀπέφραττον τὸ στόμα τοῦ λιμένος, ζεύγμα
κατασκευάζοντες· ἀκάτους τε γὰρ καὶ τριήρεις, ἔτι δὲ
στρογγύλας ναῦς ἐπ' ἀγκυρῶν ὀρμίσαντες καὶ σιδηραῖς ἀλύ-
σεσι διαλαμβάνοντες, ἐπὶ τὰ σκάφη γεφύρας ἐκ σανίδων
κατεσκευάσαν, καὶ πέρας ἐν ἡμέραις τρισὶ τοῖς ἔργοις ἐπέ-
θηκαν συντέλειαν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι θεωροῦντες αὐτοῖς πάν-
τοθεν τὴν σωτηρίαν ἀποκεκλεισμένην, ἔκριναν ἀπάσας τὰς
τριήρεις πληροῦν καὶ τῶν πεζῶν τοὺς κρατίστους ἐμβιβά-
σαι, τῷ τε πλήθει τῶν νεῶν καὶ τῇ τῶν ἀγωνιζομένων
ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἀπονοία καταπλήξειν τοὺς Συρακοσίους.
Διόπερ τοὺς ἐπὶ ταῖς ἡγεμονίαις τεταγμένους καὶ τοὺς ἀρί-
στους ἐξ ὅλου τοῦ στρατεύματος ἐμβιβάσαντες τριήρεις μὲν
ἐπλήρωσαν πέντε λειπούσας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι, τοὺς δὲ
λοιποὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἔταξαν παρὰ τὸν αἰγιαλόν. Οἱ δὲ Συ-
ρακόσιοι τὸ μὲν πεζὸν στράτευμα πρὸ τῆς πόλεως ἔστησαν,
τριήρεις δὲ συνεπλήρωσαν ἐβδομήκοντα τέσσαρας· συμπαρ-
είποντό τε τὰς ὑπηρετικὰς ἔχοντες ναῦς παῖδες ἐλεύθεροι,
τοῖς τε ἔτεσιν ὄντες ὑπὸ τὴν τῶν νεανίσκων ἡλικίαν καὶ
συναγωνιζόμενοι μετὰ τῶν πατέρων. Τὰ δὲ περὶ τὸν λι-
μένα τεῖχῃ καὶ πᾶς ὁ τῆς πόλεως ὑπερκείμενος τόπος ἔγεμε
σωμάτων· γυναῖκές τε γὰρ καὶ παρθένοι καὶ οἱ ἐν ταῖς ἡ-
λικίαις τὰν ἐν τῷ πολέμῳ χρεῖαν παρέχεσθαι μὴ δυνάμε-
νοι τοῦ παντὸς πολέμου τὴν κρίσιν λαμβάνοντος μετὰ πολ-
λῆς ἀγωνίας ἐπιθεώρουν τὴν μάχην. Καθ' ὃν δὴ χρόνον Νι-

κίας ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἐπιβλέψας τὰς ναῦς, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου λογισάμενος, οὐκ ἐπέμεινεν ἐπὶ τῆς ἐν τῇ γῇ τάξεως, ἀλλὰ καταλιπὼν τοὺς πεζοὺς ἐπὶ τινα ναῦν ἀνέβη καὶ παρέπλει τὰς τριήρεις τῶν Ἀθηναίων, ἕκαστον δὲ τῶν τριηράρχων ἐξ ὀνόματος προσφωνῶν καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνων ἐδεῖτο πάντων, εἰ καὶ πρότερόν ποτε, νῦν ἀντιλαβέσθαι τῆς μόνης καταλελειμμένης ἐλπίδος· ἐν γὰρ ταῖς τῶν ναυμαχεῖν μελλόντων ἀρεταῖς καὶ ἑαυτῶν ἀπάντων καὶ τῆς πατρίδος κεῖσθαι τὴν σωτηρίαν. Καὶ τοὺς μὲν τέκνων ὄντας πατέρας τῶν υἱῶν ὑπομιμνήσκων, τοὺς δ' ἐνδόξων γεγονότας πατέρων παρακαλῶν τὰς τῶν προγόνων ἀρετὰς μὴ καταισχῦναι, τοὺς δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου τετιμημένους προτρεπόμενος ἀξιόους φανῆναι τῶν στεφάνων πάντας δ' ἀναμνησθέντας τῶν ἐν Σαλαμῖνι τροπαίων ἡξίου μὴ καταρρεῖψαι τῆς πατρίδος τὴν περιβόητον δόξαν, μηδὲ αὐτοὺς ἀνδραπόδων τρόπον παραδοῦναι τοῖς Συρακοσίοις. Ὁ μὲν οὖν Νικίας τοιοῦτοις χρυσάμενος λόγοις πάλιν ἐπὶ τὴν ἰδίαν τάξιν ἐπανῆλθεν· οἱ δ' ἐν ταῖς ναυσὶ παιανίσαντες ἔπλεον, καὶ φθάσαντες τοὺς πολεμίους διέλυον τὸ ζεῦγμα. Οἱ δὲ Συρακόσιοι ταχέως ἐπαναχθέντες συνετάττοντο ταῖς τριήρεσι, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς ἐναντίοις ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἐπιστρέφειν ἀπὸ τοῦ ζεύγματος καὶ διαμάχεσθαι. Ποιουμένων δὲ τὰς ἀνακρούσεις τῶν μὲν ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν τῶν δ' εἰς μέσον τοῦ λιμένος, τινῶν δὲ πρὸς τὰ τεῖχη, ταχέως ἀπ' ἀλλήλων διεσπάσθησαν αἱ τριήρεις ἀπασαι, καὶ χωρισθέντων ἀπὸ τῶν κλειθρῶν πλήρης ἦν ὁ λιμὴν τῶν κατ' ὀλίγους ναυμαχούντων. Ἐνθα δὲ παραβόλως ἀμφοτέρων περὶ τῆς νίκης ἀγωνιζομένων, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τῷ τε πλήθει τῶν νεῶν θαρροῦντες καὶ σωτηρίαν ἄλλην οὐχ ὀρῶντες θρασέως ἐκινδύνευον, καὶ τὸν ἐν τῇ μάχῃ θάνατον εὐγενῶς ὑπομένοντες· οἱ δὲ Συρακόσιοι θεατὰς τῶν ἀγώνων ἔχοντες γονεῖς καὶ παῖδας ἐφιλοτιμοῦντο πρὸς ἀλλήλους, ἕκαστου βουλομένου δι' ἑαυτοῦ τὴν νίκην περιγενέσθαι τῇ πατρίδι. Διὸ καὶ πολλοὶ ταῖς τῶν ἐναντίων πρῶραις ἐπιθάντες, τῆς οἰκείας νεῶς ὑφ' ἐτέρας τρωθείσης, ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις ἀπελαμβάνοντο. Ἐμοι δὲ τὰς ἰδίας ἔχον-

τες ναῦς συντετριμμένας, εἰς τὰς τῶν ἐναντίων μεθαλλόμενοι, καὶ τοὺς μὲν ἀποκτείνοντες τοὺς δ' εἰς τὴν θάλατταν προωθοῦντες ἐκυρίευν τῶν τριήρων. Ὅλως δὲ καθ' ὅλον τὸν λιμένα τῶν τ' ἐμβολῶν ψόφος ἐγένετο καὶ βοή τῶν ἀγωνιζομένων ἐναλλάξ ἀπολλυμένων. Ὅτε γὰρ ἀποληφθεῖη ναῦς ὑπὸ πλειόνων τριήρων, πανταχόθεν τυπτομένη τοῖς χαλκώμασι, τοῦ ῥεύματος εἰσπίπτοντος αὐτανδρος ὑπὸ τῆς θαλάττης κατεπίνετο. Ἐνιοὶ δὲ καταδυσσόμενων τῶν νεῶν ἀποκολυμβῶντες τοῖς τε τόξοις κατετιτρώσκοντο καὶ τοῖς δόρασι τυπτόμενοι διεφθείροντο. Οἱ δὲ κυβερνῆται θεωροῦντες τεταραγμένην τὴν μάχην, καὶ πάντα τόπον ὄντα πλήρη θορύβου, καὶ πολλάκις ἐπὶ μίαν ναῦν πλείους ἐπιφερομένας, οὕθ' ὅτι σημαίνουιν εἶχον, μὴ τῶν αὐτῶν πρὸς ἅπαντας συμφερόντων, οὔτε πρὸς τοὺς κελεύοντας τοὺς ἐτέρους ἐνεδέχετο βλέπειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν βελῶν. Ἀπλῶς δὲ τῶν παραγγελλομένων οὐδεὶς οὐδὲν ἤκουε, τῶν σκαφῶν θραυσμένων καὶ παρασυρομένων τῶν ταρσῶν, ἅμα δὲ καὶ τῇ κραυγῇ τῶν ναυμαχούντων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς συμφιλοτιμουμένων. Τοῦ γὰρ αἰγιαλοῦ παντὸς τὸ μὲν ὑπὸ τῶν πεζῶν τῶν Ἀθηναίων κατείχετο, τῶν δ' ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, ὥστ' ἐνίοτε τοὺς παρὰ τὴν γῆν ναυμαχούντας συμμάχους ἔχειν τοὺς ἐπὶ τῆς χέρσου στρατοπεδεύοντας. Οἱ δ' ἐπὶ τῶν τειχῶν ὅτε μὲν ἴδοιεν τοὺς ἰδίους εὐημεροῦντας, ἐπαιάνιζον, ὅτε δ' ἐλαττουμένους ἔστενον καὶ μετὰ δακρύων τοῖς θεοῖς προσηύχοντο. Ἐνίοτε γὰρ, εἰ τύχοι, τῶν Συρακοσίων τριήρων παρὰ τὰ τεῖχη διαφθείρεσθαί τινας συνέβαινε, καὶ τοὺς ἰδίους ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν συγγενῶν ἀναιρεῖσθαι, καὶ θεωρεῖν γονεῖς μὲν τέκνων ἀπώλειαν, ἀδελφὰς δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδρῶν καὶ ἀδελφῶν οἰκτρὰν καταστροφὴν. Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον πολλῶν ἀπολλυμένων ἡ μάχη τέλος οὐκ ἐλάμβανεν. Οὐδὲ γὰρ οἱ θλιβόμενοι πρὸς τὴν γῆν φεύγειν ἐτόλμων· οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι τοὺς ἀφισταμένους τῆς μάχης καὶ τῇ γῇ προσπλέοντας ἀνέκρινον διὰ τί, βουλομένων αὐτῶν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβαίνειν κωλύσαντες αὐτοὺς μάχεσθαι, νῦν προδιδόασιν τὴν πατρίδα, καὶ εἰ διὰ τοῦτο ἔφραζαν τὸ στόμα τοῦ λιμένος, ὅπως κω-

λύσαντες τοὺς πολεμίους αὐτοὶ φεύγωσιν ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν, καὶ τοῦ τελευτᾶν ὀφειλομένου πᾶσιν ἀνθρώποις ποῖον ζητοῦσι καλλίῳ θάνατον ἢ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἣν ἔχοντες μάρτυρα τῶν ἀγώνων αἰσχυρῶς ἐγκαταλείπουσι. Τοιαῦτα δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς στρατιωτῶν ὀνειδιζόντων τοῖς προσπλέουσιν, οἱ πρὸς τοὺς αἰγιαλοὺς ἀποφεύγοντες πάλιν ἀνέστρεφον, καίπερ συντετριμμένους ἔχοντες τὰς ναῦς καὶ ὑπὸ τῶν τραυματίων καταβαρούμενοι. Τῶν δὲ παρὰ τὴν πόλιν κινδυνευόντων Ἀθηναίων ἐκβιασθέντων καὶ πρὸς ὕγην ὀρμησάντων, οἱ προσεχεῖς αἰεὶ τῶν Ἀθηναίων ἐνέκλιον, καὶ κατ' ὀλίγον ἅπαντες ἐτράπησαν. Οἱ μὲν οὖν Συρακόσιοι μετὰ πολλῆς κραυγῆς κατεδίωκον τὰς ναῦς ἐπὶ τὴν γῆν· τῶν δὲ Ἀθηναίων ὅσοι μὴ μετέωροι διεφθάρησαν, ἐπεὶ πρὸς τὰ βράχια προσηέχθησαν, ἐκπηδῶντες ἐκ τῶν νεῶν εἰς τὸ πεζὸν στρατόπεδον ἔφευγον. Ὁ δὲ λιμὴν πλήρης ἦν ὀπλῶν τε καὶ ναυαγίων, ὥς ἂν Ἀττικῶν μὲν νεῶν ἀπολομένων ἐξήκοντα, παρὰ δὲ τῶν Συρακοσίων ὀκτὼ μὲν τελέως διεφθαρμένων ἐκκαίδεκα δὲ συντετριμμένων. Οἱ δὲ Συρακόσιοι τῶν τε τριήρων ὅσας δυνατόν ἦν εἶλκον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τοὺς τετελευτηκότας πολίτας τε καὶ συμμάχους ἀνελόμενοι δημοσίας ταφῆς ἡξίωσαν.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι συνδραμόντες ἐπὶ τὰς τῶν ἡγεμόνων σκηναὺς ἐδέοντο τῶν στρατηγῶν μὴ τῶν νεῶν ἀλλὰ τῆς ἐαυτῶν φροντίζειν σωτηρίας, Δημοσθένης μὲν οὖν ἔφη δεῖν λελυμένου τοῦ ζεύγματος κατὰ τάχος πληροῦν τὰς τριήρεις, καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐπιθεμένους ἐπηγγέλλετο ῥαδίως κρατῆσαι τῆς ἐπιβολῆς. Νικίας δὲ συνεβούλευε καταλιπόντας τὰς ναῦς διὰ τῆς μεσογείου χώρας πρὸς τὰς συμμαχίδας πόλεις ἀναχωρεῖν. Ὡς πάντες ὁμογνώμονες γενόμενοι τῶν νεῶν τινὰς ἐνέπρησαν καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν παρεσκευάζοντο. Φανεροῦ δ' ὄντος ὅτι τῆς νυκτὸς ἀναζευξουσιν, Ἐρμοκράτης συνεβούλευε τοῖς Συρακοσίοις ἐξάγειν τῆς νυκτὸς ἅπαν τὸ στρατόπεδον καὶ τὰς ὁδοὺς ἀπάσας προκαταλαβεσθαι. Οὐ πειθομένων δὲ τῶν στρατηγῶν διὰ τὸ πολλοὺς μὲν τραυματίας εἶναι τῶν στρατιωτῶν, πάντας δ' ὑπὸ τῆς μάχης κατακόπους ὑπάρχειν τοῖς σώμασιν, ἀπέστειλέ τι-

νας τῶν ἱππέων ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἀθηναίων τοὺς ἐροῦντας ὅτι προαπεστάλκασιν οἱ Συρακόσιοι τοὺς τὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς ἐπικαιροτάτους τόπους προκαταληφθέντους. Ποιησάντων δὲ τῶν ἱππέων τὸ προσταχθὲν ἤδη νυκτὸς οὔσης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι νομίσαντες τῶν Λεοντίνων τινὰς εἶναι τοὺς δι' εὐνοίαν ἀπηγγελκότας, διεταράχθησαν οὐ μικρῶς καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ὑπερέβεντο· ὥπερ εἰ μὴ παρεκρούσθησαν, ἀσφαλῶς ἂν ἐχωρίσθησαν. Οἱ μὲν οὖν Συρακόσιοι τῆς ἡμέρας ὑποφωσκούσης ἀπέστειλαν τοὺς προκαταληφθέντους τὰ στενόπορα τῶν ὁδῶν· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ διελόμενοι τοὺς στρατιώτας εἰς δύο μέρη, καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τοὺς ἄρρώστους εἰς μέσον λαβόντες, τοὺς δὲ δυναμένους μάχεσθαι προηγεῖσθαι καὶ οὐραγεῖν τάξαντες, προήεσαν ἐπὶ Κατάνης, ὧν μὲν Δημοσθένους ὧν δὲ Νικίου καθηγούμενων. Οἱ δὲ Συρακόσιοι πεντήκοντα μὲν τὰς καταληφθεῖσας ναῦς ἀναψάμενοι κατήγαγον εἰς τὴν πόλιν, ἐκβιβάσαντες δὲ ἐκ τῶν τριήρων ἅπαντας καὶ καθοπλίσαντες μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἠκολούθουν τοῖς Ἀθηναίοις, ἐξαπτόμενοι καὶ βαδίζειν εἰς τοῦμπροσθεν διακωλύοντες. Ἐπὶ τρεῖς δ' ἡμέρας ἐπακολουθοῦντες καὶ πανταχόθεν προλαμβάνοντες ἀπεῖργον εὐθυπορεῖν πρὸς τὴν σύμμαχον Κατάνην, παλινοδίαν δὲ καταναγκάσαντες ποιήσασθαι διὰ τοῦ Ἐλωρίου πεδίου πρὸς τῷ Ἀσινάρῳ ποταμῷ περικυκλώσαντες ἀπέκτειναν μὲν μυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐξώγησαν δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐν οἷς καὶ καὶ τοὺς στρατηγοὺς Δημοσθένην καὶ Νικίαν. Οἱ δὲ λοιποὶ διηρπάσθησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι πάντοθεν ἀποκλειομένης τῆς σωτηρίας ἀναγκάσθησαν τὰ ὅπλα καὶ ἑαυτοὺς παραδοῦναι τοῖς πολεμίοις. Τούτων δὲ πραχθέντων οἱ Συρακόσιοι στήσαντες δύο τρόπαια, καὶ τὰ τῶν στρατηγῶν ὅπλα πρὸς ἑκάτερον προσηλώσαντες ἀνέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν.

Τότε μὲν οὖν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν πανδημεῖ, τῇ δ' ὑστεραίᾳ συναχθείσης ἐκκλησίας ἐβουλευόντο πῶς χρήσονται τοῖς αἰχμαλώτοις. Διοκλῆς δέ τις, τῶν δημαγωγῶν ἐνδοξότατος ὢν, ἀπεφάνητο γνώμην ὡς δεοὶ τοὺς μὲν στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων μετ' αἰκίας ἀνελεῖν, τοὺς δ' ἄλλους αἰχμα-

λώτους ἐν μὲν τῷ παρόντι τεθῆναι πάντας εἰς τὰς λατομίας, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς μὲν συμμαχήσαντας τοῖς Ἀθηναίοις λαφυροπωλῆσαι, τοὺς δ' Ἀθηναίους ἐργαζομένους ἐν τῷ δεσποτηρίῳ λαμβάνειν ἀλφίτων δύο χοίνικας. Ἀναγνωσθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος Ἑρμοκράτης παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐνεχείρει λέγειν ὡς κάλλιον ἔστι τοῦ νικᾶν τὸ τὴν νίκην ἐνεγκεῖν ἀνθρωπίνως. Θορυβοῦντος δὲ τοῦ δήμου καὶ τὴν δημηγορίαν οὐχ ὑπομένοντος, Νικόλαός τις, ἑστέρημένος ἐν τῷ πολέμῳ δυοῖν υἱῶν, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ βῆμα κατεχόμενος ὑπὸ τῶν οἰκετῶν διὰ τὸ γῆρας· ὃν ὡς εἶδεν ὁ δῆμος, ἔληξε τοῦ θορύβου, νομίζων κατηγορήσειν τῶν αἰχμαλώτων. Γενομένης οὖν σιωπῆς ὁ πρεσβύτερος ἐντεῦθεν ἤρξατο τῶν λόγων.

«Τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἀτυχημάτων, ἄνδρες Συρακόσιοι, μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἐγὼ μετέσχηκα. δυοῖν γὰρ υἱῶν γενόμενος πατὴρ ἐξέπεμψα μὲν αὐτοὺς εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος κίνδυνον, ὑπεδεξάμην δ' ἀντ' αὐτῶν ἀγγελίαν ἣ τὸν ἐκείνων θάνατον ἐμήνυε. Διὸ καὶ καθ' ἡμέραν ἐπιζητῶν τὴν συμβίωσιν καὶ τὴν τελευτὴν ἀναλογιζόμενος ἐκείνους μὲν μακαρίζω, τὸν ἑαυτοῦ δὲ βίον ἐλεῶ, πάντων ἡγούμενος εἶναι δυστυχέστατος. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τὸν ὀφειλόμενον τῇ φύσει θάνατον εἰς πατρίδος σωτηρίαν ἀναλώσαντες ἀθάνατον ἑαυτῶν δόξαν καταλελοίπασιν, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῆς ἐσχάτης ἡλικίας ἔρημος ὢν τῶν θεραπευσόντων τὸ γῆρας, διπλοῦν ἔχω τὸ πένθος, τὴν συγγένειαν ἅμα καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπιζητῶν· ὅσω γὰρ εὐγενέστερον ἐτελεύτησαν, τοσούτῳ ποθεινότεραν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν μνήμην καταλελοίπασιν. Εἰκότως οὖν μισῶ τοὺς Ἀθηναίους, δι' ἐκείνους οὐχ ὑπὸ τῶν τέκνων ἀλλ' ὑπὸ τῶν οἰκετῶν, ὡς ὁρᾶτε, χειραγωγούμενος. Εἰ μὲν οὖν ἐώρων, ὦ ἄνδρες Συρακόσιοι, τὴν παροῦσαν ἐνεστηκέναι βουλὴν ὑπὲρ Ἀθηναίων, εἰκότως ἂν καὶ διὰ τὰς κοινὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς καὶ διὰ τὰς ἰδίας ἀτυχίας πικρῶς ἂν αὐτοῖς προσηνέχθην· ἐπεὶ δ' ἅμα τῷ πρὸς τοὺς ἡτυχηκότας ἐλέῳ κρίνεται τό τε κοινῇ συμφέρον καὶ ἡ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ὑπὲρ τοῦ δήμου τῶν Συρακοσίων ἐξενεχθησομένη δόξα, ἀκέραιον ποιήσομαι τὴν τοῦ συμφέροντος συμ-

βουλίαν. Ὁ μὲν οὖν δῆμος τῶν Ἀθηναίων τῆς ἰδίας ἀνοίας ἀξίαν κεκόμισται τιμωρίαν, πρῶτον μὲν παρὰ θεῶν, μετὰ δὲ ταῦτα παρ' ἡμῶν τῶν ἀδικηθέντων. Ἀγαθὸν γάρ ἐστι τὸ θεῖον τοὺς ἀδίκου πολέμου καταρχομένους καὶ τὴν αὐτῶν ὑπεροχὴν οὐκ ἐνεγκόντας ἀνθρωπίνως ἀνελπίστοις περιβαλεῖν συμφοραῖς. Τίς γὰρ ἂν ἤλπισεν Ἀθηναίους, μύρια μὲν εἰληφότας ἐκ Διήλου τάλαντα, τριῆρεις δὲ 200 εἰς Σικελίαν ἀπεσταλκότας καὶ τοὺς ἀγωνισομένους ἄνδρας πλείους τῶν τετρακισμυρίων, οὕτω μεγάλας συμφοραῖς περιπεσεῖσθαι; ἀπὸ γὰρ τῆς τηλικαύτης παρασκευῆς οὔτε ναῦς οὔτ' ἀνὴρ οὐθὲς ἐπανήλθεν, ὥστε μὴδὲ τὸν ἀγγελοῦντα αὐτοῖς τὴν συμφορὰν περιλειφθῆναι· εἰδότες οὖν, ἄνδρες Συρακόσιοι, τοὺς ὑπερηφανοῦντας καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις μισουμένους, προσκυνοῦντες τὴν τύχην μὴθὲν ὑπὲρ ἀνθρώπον πράττειν· τί γὰρ σεμνὸν φονεῦσαι τὸν ὑποπεπτωκότα; τί δ' ἔνδοξον τιμωρίᾳ περιβαλεῖν; ὁ γὰρ ἀμετάθετον ἔχων τὴν περὶ τῶν ἀτυχημάτων ἐμὴν συνάδικεῖ τὴν κοινὴν ἀνθρώπων ἀσθένειαν· οὐθὲς γὰρ ἐστὶν οὕτω φρόνιμος ὥστε μεῖζον ἰσχύσαι τῆς τύχης, ἢ φύσει ταῖς ἀνθρωπίναις ἡδομένη συμφοραῖς ὀξείας τῆς εὐδαιμονίας ποιεῖται τὰς μεταβολάς· ἐροῦσί τινες ἴσως, ἡδίκησαν, καὶ τῆς κατ' αὐτῶν τιμωρίας ἔχομεν τὴν ἐξουσίαν· οὐκοῦν παρὰ μὲν τοῦ δήμου πολλαπλασίαν εἰλήφατε τιμωρίαν, παρὰ δὲ τῶν αἰχμαλώτων ἱκανὴν ἔχετε κόλασιν· παρέδωκαν γὰρ ἑαυτοὺς μετὰ τῶν ὀπλῶν πιστεύσαντες τῇ τῶν κρατούντων εὐγνωμοσύνῃ, διόπερ οὐκ ἄξιον αὐτοὺς τῆς ἡμετέρας ψευσθῆναι φιλάνθρωπίας· οἱ μὲν οὖν ἀμετάθετον τὴν ἔχθραν φυλάττοντες μαχόμενοι τετελευτήκασι, οἱ δὲ αὐτοὺς ἡμῖν ἐγγχειρίσαντες ἀντὶ πολεμίων γεγόνασιν ἰκέται· οἱ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις τοῖς ἐναντίοις τὰ σώματα ἐγγχειρίζοντες ἐπ' ἐλπίδι σωτηρίας τοῦτο πράττουσιν· εἰ δὲ πιστεύσαντες τιμωρίας τεύζονται τηλικαύτης, οἱ μὲν παθόντες ἀναδέχονται τὴν συμφορὰν, οἱ δὲ πράξαντες ἀγνώμονες ἂν κληθεῖεν· δεῖ δὲ τοὺς τῆς ἡγεμονίας ἀντιποιουμένους, ὡς ἄνδρες Συρακόσιοι, μὴ οὕτω τοῖς ὀπλοῖς ἑαυτοὺς ἰσχυροὺς κατασκευάζειν ὥς τοῖς τρόποις ἐπιεικεῖς παρέχεσθαι· οἱ γὰρ ὑποτεταγμένοι τοὺς μὲν φόβῳ κατισχύοντας καιροτηρήσαντες ἀμύνονται

διὰ τὸ μῖσος, τοὺς δὲ φιλανθρωπῶς ἀφηγουμένους βεβαίως ἀγαπῶντες αἰεὶ συναύξουσι τὴν ἡγεμονίαν· τί καθεῖλε τὴν Μήδων ἀρχήν; ἡ πρὸς τοὺς ταπεινότερους ὠμότης· ἀποστάντων γὰρ Περσῶν καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν συνεπέθετο· πῶς γὰρ Κῦρος ἐξ ἰδιώτου τῆς Ἀσίας ὅλης ἐδασίλευσε; τῇ πρὸς τοὺς κρατηθέντας εὐγνωμοσύνη. Κροῖσον γοῦν τὸν βασιλέα λαβὼν αἰχμάλωτον οὐχ ὅπως ἡδίκησεν, ἀλλὰ καὶ προσευηργέτησε· παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσί τε καὶ δήμοις προσηνέχθη· τοιγαροῦν διαδοθείσης εἰς πάντα τόπον τῆς ἡμερότητος, ἅπαντες οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀλλήλους φθάνοντες εἰς τὴν τοῦ βασιλέως συμμαχίαν παρεγίνοντο· τί λέγω τὰ μακρὰν καὶ τόποις καὶ χρόνοις ἀφροσθηκότα; κατὰ γὰρ τὴν ἡμετέραν πόλιν οὐ πάλαι Γέλων ἐξ ἰδιώτου τῆς Σικελίας ὅλης ἡγεμὼν ἐγένετο, τῶν πόλεων ἐκουσίως εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐκείνου παραγενομένων; προσεκαλεῖτο γὰρ ἡ τάνδρὸς ἐπιείκεια πάντας ἀνθρώπους, τὴν εἰς τοὺς ἡτυχηκότας συγγνώμην προσλαβοῦσα· ἀπ' ἐκείνων οὖν τῶν χρόνων τῆς κατὰ Σικελίαν ἡγεμονίας ἀντιποιοιμένης τῆς πόλεως, μὴ καταρρίψωμεν τὸν ὑπὲρ τῶν προγόνων ἔπαινον, μηδὲ ἑαυτοὺς θηριώδεις καὶ ἀπαραιτήτους πρὸς ἀνθρωπίνην ἀτυχίαν παράσχωμεν· οὐ γὰρ προσήκει δοῦναι τῷ φθόνῳ καθ' ἡμῶν ἀφορμὴν εἰπεῖν ὡς ἀναξίως εὐτυχοῦμεν· καλὸν γὰρ καὶ τὸ τῆς τύχης ἀντιπραττούσης ἔχειν τοὺς συναλγέσοντας καὶ πάλιν, ἐν τοῖς κατορθώμασι τοὺς ἡδομένους· τὰ μὲν οὖν ἐν τοῖς ὀπλοῖς πλεονεκτήματα τύχη καὶ καιρῷ κρίνεται πολλάκις, ἡ δ' ἐν ταῖς εὐπραξίαις ἡμερότης ἰδίον ἐστὶ σημεῖον τῆς τῶν εὐτυχούντων ἀρετῆς· διὸ μὴ φθονήσητε τῇ πατρίδι περιβόητον γενέσθαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι τοὺς Ἀθηναίους ἐνίκησεν οὐ μόνον τοῖς ὀπλοῖς ἀλλὰ καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ· φανήσονται γὰρ οἱ τῶν ἄλλων ὑπερέχειν ἡμερότητι σεμνυνόμενοι τῇ παρ' ἡμῶν εὐγνωμοσύνη πολυωρούμενοι, καὶ οἱ πρῶτοι βωμὸν ἐλέου καθιδρυσάμενοι τοῦτον ἐν τῇ πόλει τῶν Συρακοσίων εὐρήσουσιν· ἐξ ὧν πᾶσιν ἔσται φανερόν ὡς ἐκεῖνοι μὲν δικαίως ἐσφάλησαν, ἡμεῖς δ' ἀξίως ἡτύχησαμεν, εἴπερ οἱ μὲν τοιοῦτους ἀδικεῖν ἐπεχείρησαν οἱ καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς εὐγνωμόνησαν, ἡμεῖς δὲ τοιοῦτους ἐνίκησαμεν οἱ καὶ τοῖς τοῖς

πολεμιοτάτοις μερίζουσι τὸν ἔλεον ἐτόλμησαν ἐπιβουλεῦσαι ὥστε μὴ μόνον ὑπὸ τῶν ἄλλων κατηγορίας τυγχάνειν τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἑαυτῶν καταγινώσκειν, εἰ τοιούτους ἄνδρας ἀδικεῖν ἐνεχείρησαν. Καλόν, ὦ ἄνδρες Συρακόσιοι, κατάρξασθαι φιλίας, καὶ τῷ τῶν ἡτυχηκότων ἐλέῳ σπείσασθαι τὴν διαφοράν· δεῖ γὰρ τὴν μὲν πρὸς τοὺς φίλους εὖνοιαν ἀθάνατον φυλάττειν, τὴν δὲ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἔχθραν θνητὴν· οὕτω γὰρ συμβήσεται τοὺς μὲν συμμάχους γίνεσθαι πλείους, τοὺς δὲ πολεμίους ἐλάττους· τὴν δὲ διαφορὰν αἰώνιον διαφυλάττοντας παραδιδόναι παισὶ παίδων οὐτ' εὖγνωμον οὐτ' ἀσφαλές· ἐνίοτε γὰρ οἱ δοκοῦντες ὑπερέχειν ἐν ῥοπῇ καιροῦ τῶν πρότερον ὑποπεπτωκότων ἀσθενέστεροι γίνονται· μαρτυρεῖ δ' ὁ νῦν γενόμενος πόλεμος· οἱ γὰρ ἐπὶ πολιορκίᾳ παραγενόμενοι καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν ἀποτειχίσαντες τὴν πόλιν ἐκ μεταβολῆς αἰχμάλωτοι γεγόνασιν, ὡς ὁφῆτε· καλὸν οὖν ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀτυχίαις ἡμέρους φανέντας ἑτοιμον ἔχειν τὸν παρὰ πάντων ἔλεον, ἐάν τι συμβαίῃ τῶν ἀνθρωπίνων· πολλὰ γὰρ ὁ βίος ἔχει παράδοξα, στάσεις πολιτικάς, ληστείας, πολέμους, ἐν οἷς οὐ ῥᾶδιον διαφεύγειν τὸν κίνδυνον ἀνθρώπον ὄντα· διόπερ εἰ τὸν πρὸς τοὺς ὑποπεπτωκότας ἔλεον ἀποκόψομεν, πικρὸν καθ' ἑαυτῶν νόμον θήσομεν εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα· Οὐ γὰρ δυνατόν τοὺς ἄλλοις ἀνημέρως χρησαμένους αὐτοὺς παρ' ἐτέρων τυχεῖν ποτὲ φιλανθρωπίας, καὶ πράξαντας δεινὰ παθεῖν εὖγνώμονα, καὶ παρὰ τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἠθισμοὺς τοσοούτους ἄνδρας φονεύσαντας ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς ἐπιβοᾶσθαι τὰ κοινὰ πάντων νόμιμα. Τίς γὰρ Ἑλλήνων τοὺς παραδόντας ἑαυτοὺς καὶ τῇ τῶν κρατούντων εὖγνωμοσύνῃ πιστεύσαντας ἀπαιρητήτου τιμωρίας ἡξίωσεν, ἢ τίς ἦττον τοῦ μὲν ὦμοῦ τὸν ἔλεον τῆς δὲ προπετείας τὴν εὐλάβειαν ἔσχηκε; πάντες δὲ ἀνατείνονται μὲν πρὸς τοὺς ἀντιταττομένους, εἰκουσι δὲ τοῖς ὑποπεπτωκόσιν, ὧν μὲν τὴν τόλμαν καταπονοῦντες, ὧν δὲ τὴν ἀτυχίαν οἰκτεῖροντες. Θραύεται γὰρ ἡμῶν ὁ θυμὸς, ὅταν ὁ πρότερον ἐχθρὸς ὧν ἐκ μεταβολῆς ἐκέτης γενόμενος ὑπομένῃ παθεῖν ὅτι ἂν δοκῇ τοῖς κρατοῦσιν. Ἀλίσκονται δ' οἶμαι, τῶν ἡμέρων ἀνδρῶν αἱ ψυχαὶ μά-

λιστά πως ἑλέφ διὰ τὴν κοινὴν τῆς φύσεως ὁμοιοπάθειαν.
 Ἀθηναῖοι γὰρ κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον εἰς τὴν
 Σφακτηρίαν νῆσον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων κατακλείσαν-
 τες καὶ λαβόντες αἰχμαλώτους ἀπελύτρωσαν τοῖς Σπαρτιά-
 ταις· πάλιν Λακεδαιμόνιοι πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν
 συμμάχων αἰχμαλωτисάμενοι παραπλησίως ἐχρήσαντο· καὶ
 καλῶς ἀμφοτέροι ταῦτ' ἐπραξαν· δεῖ γὰρ τοῖς Ἑλλήσι τὴν
 ἔχθραν εἶναι μέχρι τῆς νίκης, καὶ κολάζειν μέχρι τοῦ κρατῆ-
 σαι τῶν ἐναντίων· ὁ δὲ περαιτέρω τὸν ὑποπεσόντα καὶ πρὸς
 τὴν τοῦ κρατοῦντος εὐγνωμοσύνην προσφεύγοντα τιμωρούμε-
 νος οὐκέτι τὸν ἐχθρὸν κολάζει, πολὺ δὲ μᾶλλον ἀδικεῖ τὴν
 ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν· εἶπε γὰρ ἂν τις πρὸς τὴν τοῦ τοιού-
 του σκληρότητα τὰς τῶν πάλαι σοφῶν ἀποφάσεις, ἄνθρωπε,
 μὴ μέγα φρόνει, γινῶθι σαυτόν, ἴδε τὴν τύχην ἀπάντων οὕ-
 σαν κυρίαν· τίνας γὰρ χάριν οἱ πρόγονοι πάντων τῶν Ἑλλή-
 νων ἐν ταῖς κατὰ πόλεμον νίκαις κατέδειξαν οὐ διὰ λίθων,
 διὰ δὲ τῶν τυχόντων ξύλων ἰστάναι τὰ τρόπαια; ἄρ' οὐχ
 ὅπως ὀλίγον χρόνον διαμένοντα ταχέως ἀφανίζεται τὰ τῆς
 ἔχθρας ὑπομνήματα; καθόλου δ' εἰ μὲν αἰώνιον ἴστασθαι τὴν
 διαφορὰν βούλεσθε, μάθετε τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ὑπερ-
 φρονοῦντες· εἰς γὰρ καιρὸς καὶ βραχεῖα ῥοπὴ τύχης ταπεινοῖ
 πολλάκις τοὺς ὑπερηφάνους· εἰ δ', ὅπερ εἰκὸς ἐστὶ, παύσε-
 σθε πολεμοῦντες, τίνα καλλίω καιρὸν εὕρησετε τοῦ νῦν ὑ-
 πάρχοντος, ἐν ᾧ τὴν πρὸς τοὺς ἐπταικότας φιλανθρωπίαν
 ἀφορμὴν τῆς φιλίας ποιήσεσθε; μὴ γὰρ οἴεσθε τὸν τῶν Ἀθη-
 ναίων δῆμον τελέως ἐξησθενηκέναι διὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμ-
 φορὰν, ὃς κρατεῖ σχεδὸν τῶν τε κατὰ τὴν Ἑλλάδα νήσων
 ἀπασῶν, καὶ τῆς παραλίου τῆς τε κατὰ τὴν Εὐρώπην καὶ
 τὴν Ἀσίαν ἔχει τὴν ἡγεμονίαν· καὶ γὰρ πρότερον περὶ τὴν
 Αἴγυπτον τριακοσίας τριῆρεις αὐτάνδρους ἀπολέσας, τὸν δο-
 κοῦντα κρατεῖν βασιλέα συνθήκας ἀσχήμενας ποιεῖν ἡνάγ-
 κασε, καὶ πάλιν ὑπὸ Ξέρξου τῆς πόλεως κατασκαφείσης μετ'
 ὀλίγον κάκεινον ἐνίκησε καὶ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἡγεμονίαν
 ἐκτῆσατο· ἀγαθὴ γὰρ ἡ πόλις ἐν τοῖς μεγίστοις ἀτυχήμασι
 μεγίστην ἐπίδοσιν λαβεῖν καὶ μηδέποτε ταπεινὸν μηδὲν βου-
 λεύεσθαι· καλὸν οὖν ἀντὶ τοῦ τὴν ἔχθραν ἐπαύξειν συμμά-

χους αὐτοὺς ἔχειν, φεισασμένους τῶν αἰχμαλώτων· ἀνελόντες
 μὲν γὰρ αὐτοὺς τῷ θυμῷ μόνον χαριούμεθα, τὴν ἄκαρπον
 ἐπιθυμίαν ἐκπληροῦντες, φυλάξαντες δὲ παρὰ μὲν τῶν εὖ πα-
 θόντων τὴν χάριν ἔχομεν, παρὰ δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων τὴν
 εὐδοξίαν· ναί, ἀλλὰ τινες τῶν Ἑλλήνων ἀπέσφαξαν τοὺς αἰχ-
 μαλώτους· τί οὖν; εἰ μὲν αὐτοῖς ἐκ ταύτης τῆς πράξεως
 ἔπαινοι τυγχάνουσι, μιμησώμεθα τοὺς τῆς δόξης πεφροντι-
 κότας· εἰ δὲ παρὰ πρώτων ἡμῶν τυγχάνουσι κατηγορίας,
 μηδὲ αὐτοὶ πράξωμεν τὰ αὐτὰ τοῖς ὁμολογουμένως ἡμαρτη-
 κόσι· μέχρι μὲν γὰρ τοῦ μηδὲν ἀνήκεστον πεπονθέναι τοὺς
 εἰς τὴν ἡμετέραν πίστιν ἑαυτοὺς παραδόντας, ἅπαντες κα-
 ταμέμψονται δικαίως τὸν Ἀθηναίων δῆμον· ἐὰν δὲ ἀκούσῃσι
 παρὰ τὰ κοινὰ νόμιμα τοὺς αἰχμαλώτους παρεσπονδημένους,
 ἐφ' ἡμᾶς μετοίσουσιν τὴν κατηγορίαν· καὶ γὰρ εἰ τινῶν ἄλ-
 λων, Ἀθηναίων ἄξιόν ἐστιν ἐντραπῆναι μὲν τὸ τῆς πόλεως
 ἀξίωμα, χάριν δι' αὐτοῖς ἀπομερίσαι τῶν εἰς ἄνθρωπον εὐερ-
 γημάτων· οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ πρῶτοι τροφῆς ἡμέρου τοῖς
 Ἑλλήσι μεταδόντες, ἣν ἰδίᾳ παρὰ θεῶν λαβόντες τῇ χρεῖᾳ
 κοινὴν ἐποίησαν· οὗτοι νόμους εὖρον, δι' οὓς ὁ κοινὸς βίος ἐκ
 τῆς ἀγρίας καὶ ἀδίκου ζωῆς εἰς ἡμέρον καὶ δικαίαν ἐλήλυθε
 συμβίωσιν· οὗτοι πρῶτοι τοὺς καταφυγόντας διασώσαντες
 τοὺς περὶ τῶν ἱκετῶν νόμους παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἰσχύσαι
 παρεσκεύασαν, ὧν ἀρχηγούς γενομένους οὐκ ἄξιον αὐτοὺς ἀ-
 ποστερῆσαι· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς ἅπαντας· ἰδίᾳ δ' ἐνίοις ὑπο-
 μνήσω τῶν φιланθρώπων· ὅσοι μὲν γὰρ λόγου καὶ παιδείας
 ἐν τῇ πόλει μετεσχήκατε, δότε τὸν ἔλεον τοῖς τὴν πατρίδα
 κοινὸν παιδευτήριον παρεχομένοις πᾶσιν ἀνθρώποις· ὅσοι δὲ
 τῶν ἀγνωτάτων μυστηρίων μετεilhήφατε, σῶσατε τοὺς μυή-
 σαντας, οἱ μὲν ἤδη μετεσχηκότες τῶν φιλανθρωπιῶν τὴν
 χάριν διδόντες τῆς εὐεργεσίας, οἱ δὲ μέλλοντες μεταλήψε-
 σθαι μὴ παραιρούμενοι τῷ θυμῷ τὴν ἐλπίδα· ποῖος γὰρ τό-
 πος τοῖς ξένοις βᾶσιμος εἰς παιδείαν ἐλευθέριον τῆς Ἀθη-
 ναίων πόλεως ἀνηρημένης; βραχὺ τὸ διὰ τὴν ἁμαρτίαν μῆ-
 σος, μέγала δὲ καὶ πολλὰ τὰ πρὸς εὖνοιαν αὐτοῖς εἰργασμέ-
 να· χωρὶς δὲ τῆς περὶ τὴν πόλιν ἐντροπῆς καὶ κατ' ἰδίαν ἂν
 τις τοὺς αἰχμαλώτους ἐξετάζων εὖροι δικαίως ἐλέου τυγ-

χάνοντας· οἱ μὲν γὰρ σύμμαχοι τῇ τῶν κρατούντων ὑπεροχῇ
 βιασθέντες ἠναγκάσθησαν συστρατεύειν· διόπερ εἰ τοὺς ἐξ
 ἐπιβολῆς ἀδικήσαντας δίκαιόν ἐστι τιμωρεῖσθαι, τοὺς ἀκου-
 σίως ἐξαμαρτάνοντας προσῆκον ἂν εἴη συγγσθαις ἀξιοῦν· τί
 λέγω Νικαίαν, ὅς ἀπ' ἀρχῆς τὴν πολιτείαν ὑπὲρ Συρακοσίων
 ἐνστησάμενος μόνος ἀντεῖπεν ὑπὲρ τῆς εἰς Σικελίαν στρατείας,
 αἰεὶ δὲ τῶν παρεπιδημούντων Συρακοσίων φροντίζων καὶ πρό-
 ξενος ὢν διατετέλεκεν ; ἄτοπον οὖν Νικίαν κολάζεσθαι τὸν
 ὑπὲρ ἡμῶν Ἀθήνησι πεπολιτευμένον, καὶ διὰ μὲν τὴν εἰς ἡ-
 μᾶς εὖνοιαν μὴ τυχεῖν φιланθρωπίας, διὰ δὲ τὴν ἐν τοῖς κοι-
 νῇς ὑπηρεσίαν ἀπαραιτήτῳ περιπεσεῖν τιμωρίᾳ, καὶ τὸν μὲν
 ἐπαγαγόντα τὸν πόλεμον ἐπὶ Συρακοσίους Ἀλκιβιάδην ἅμα
 καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρ' Ἀθηναίων ἐκφυγεῖν τὴν τιμωρίαν,
 τὸν δ' ὁμολογουμένως φιλανθρωπότατον Ἀθηναίων γεγενη-
 μένον μηδὲ τοῦ κοινοῦ τυχεῖν ἐλέου· διόπερ ἔγωγε τὴν τοῦ
 βίου μεταβολὴν θεωρῶν ἐλεῶ τὴν τύχην· πρότερον μὲν γὰρ
 ἐν τοῖς ἐπισημοτάτοις τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχων καὶ διὰ τὴν
 καλοκαγαθίαν ἐπαινούμενος μακαριστὸς ἦν καὶ περιβλεπτος
 κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν· νυνὶ δ' ἐξηγκωνισμένος ἐν ἀσχήμονι
 καὶ ταπεινῇ προσόψει τῶν τῆς αἰχμαλωσίας οἰκτρῶν πεπεί-
 ραται, καθάπερ εἰ τῆς τύχης ἐν τῷ τούτου βίῳ τὴν ἑαυτῆς δύ-
 ναμιν ἐπιδείξασθαι βουλομένης· ἥς τὴν ἐλευθερίαν ἀνθρωπί-
 νως ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν προσήκει, καὶ μὴ βάρβαρον ὠμότητα
 πρὸς ὁμοεθνεῖς ἀνθρώπους ἐνδείξασθαι ».

Νικόλαος μὲν οὖν πρὸς τοὺς Συρακοσίους τοιούτοις χρη-
 σάμενος λόγοις κατέπαυσε τὴν δημηγορίαν, συμπαθεῖς ποι-
 ήσας τοὺς ἀκούοντας· Γύλιππος δ' ὁ Λάκων ἀπαραίτητον
 τὸ πρὸς Ἀθηναίους μῖσος διαφυλάττων, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ
 βῆμα τῶν λόγων τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν ἐποίησατο. «Θαυμάζω
 μεγάλως, ἄνδρες Συρακόσιοι, θεωρῶν ὑμᾶς οὕτω ταχέως
 περὶ ὧν ἔργῳ κακῶς πεπόνθατε, περὶ τούτων τῷ λόγῳ
 μεταδιδασκομένους. Εἰ γὰρ ὑπὲρ ἀναστάσεως κινδυνεύσαν-
 τες πρὸς τοὺς ἐπὶ κατασκαφῇ τῆς πατρίδος ὑμῶν παραγε-
 γεννημένους ἀνείσθε τοῖς θυμοῖς, τί χρὴ νῦν ἡμᾶς διατείνε-
 σθαι τοὺς μηδὲν ἡδίκημένους ; δότε δέ μοι πρὸς θεῶν, ἄν-
 δρες Συρακόσιοι, συγγνώμην τὴν συμβουλίαν ἐκτιθεμένῳ

μετὰ παρρησίας· Σπαρτιάτης γὰρ ὢν καὶ τὸν λόγον ἔχω Σπαρτιάτην. Καὶ πρῶτον ἂν τις ἐπιζητήσῃ πῶς Νικόλαος ἐλεῆσαι φησι τοὺς Ἀθηναίους, οἳ τὸ γῆρας αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπαιδίαν ἐλεεινὸν πεποιήκασιν, καὶ παρὼν εἰς ἐκκλησίαν ἐν ἐσθῇτι πενθίμῃ δακρύει καὶ λέγει δεῖν οἰκτερεῖν τοὺς φονεῖς τῶν ἰδίων τέκνων. Οὐκέτι γὰρ ἐπιεικὴς ἐστὶν ὁ τῶν συγγενεστάτων μετὰ τὴν τελευτὴν ἀμνημονῶν, τοὺς δὲ πολεμιωτάτους σῶσαι προαιρούμενος. Ἐπεὶ πόσοι τῶν ἐκκλησιαζόντων ἀνηρημένους κατὰ τὸν πόλεμον ἐπενθήσατε ; » πολλοὶ οὖν τῶν καθημένων ἐθορύβησαν. Ὁ δ' ἐπιβαλὼν « ὁρῶ » φησὶ « τοὺς τῷ θορύβῳ τὴν συμφορὰν ἐμφανίζοντας. Πόσοι δὲ ἀδελφοὺς ἢ συγγενεῖς ἢ φίλους ἀπολωλεκότες ἐπιζητεῖτε ; » καὶ πολλῷ πλείους ἐπεσημήναντο. Καὶ ὁ Γύλιππος « θεωρεῖς » ἔφη « τὸ πλῆθος τῶν δι' Ἀθηναίους δυστυχοῦντων ; οὗτοι πάντες οὐδὲν εἰς ἐκείνους ἀμαρτάνοντες τῶν ἀναγκαιοτάτων σωμάτων ἐστερήθησαν, καὶ τοσοῦτο μισεῖν τοὺς Ἀθηναίους ὀφείλουσιν ὅσον τοὺς ἰδίους ἡγαπήκασιν. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, ἄνδρες Συρακόσιοι, τοὺς μὲν τετελευτηκότας ἐκούσιον ὑπὲρ ὑμῶν ἐλέσθαι θάνατον, ὑμᾶς δὲ ὑπὲρ ἐκείνων μηδὲ παρὰ τῶν πολεμιωτάτων λαβεῖν τιμωρίαν, καὶ ἐπαινεῖν μὲν τοὺς ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας τοὺς ἰδίους ἀναλώσαντας βίους, περὶ πλείονος δὲ τὴν τῶν φονέων ποιεῖσθαι σωτηρίαν τῆς ἐκείνων τιμῆς ; κοσμεῖν ἐφηφίσασθε δημοσίᾳ τοὺς τάφους τῶν μετῆλλαχότων· καὶ τίνα καλλίονα κόσμον εὐρήσητε τοῦ κολάσαι τοὺς ἐκείνων αὐτόχειρας ; εἰ μὴ νῆ Δία πολιτογραφῆσαντες αὐτοὺς βούλεσθε καταλιπεῖν ἔμψυχα τρόπαια τῶν μετῆλλαχότων. Ἀλλὰ μεταβαλόντες τὴν τῶν πολεμίων προσηγορίαν γεγόνασιν ἰκέται. Πόθεν αὐτοῖς ταύτης τῆς φιλάνθρωπίας συγχωρημένης ; οἱ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς τὰ περὶ τούτων νόμιμα διατάξαντες τοῖς μὲν δυστυχοῦσι τὸν ἔλεον, τοῖς δὲ διὰ πονηρίαν ἀδικοῦσιν ἔταξαν τιμωρίαν. Ἐν ποτέρᾳ δὴ τάξει θῶμεν τοὺς αἰχμαλώτους ; ἐν τῇ τῶν ἡτυχηχότων ; καὶ τίς αὐτοὺς τύχῃ μὴ προαδικηθέντας ἐβιάσατο πολεμεῖν Συρακοσίοις καὶ τὴν παρὰ πᾶσιν ἐπαινουμένην εἰρήνην ἀφέντας ἐπὶ κατασκαφῇ παρεῖναι τῆς ὑμετέρας πόλεως ; διόπερ ἐκούσιω,

ἐλόμενοι πόλεμον ἄδικον ἐμψύχως ὑπομενόντων τὰ τούτου
 δεινὰ, καὶ μὴ κρατοῦντες μὲν ἀπαραίτητον ἐχόντων τὴν
 καθ' ὑμῶν ὀμότητα, σφαλέντες δὲ τοῖς τῆς ἰκεσίας φιλανθρώ-
 ποις παραιτείσθων τὴν τιμωρίαν. Εἰ δ' ἐλέγχονται διὰ πο-
 νηρίαν καὶ πλεονεξίαν τοιούτοις ἐλαττώμασι περιπεπτωκό-
 τες, μὴ καταμεμφέσθωσαν τὴν τύχην, μηδ' ἐπικαλείσθωσαν
 τὸ τῆς ἰκεσίας ὄνομα. Τοῦτο γὰρ παρ' ἀνθρώποις φυλάττε-
 ται τοῖς καθαρὰν μὲν τὴν ψυχὴν ἀγνώμονα δὲ τὴν τύχην
 ἐσχηκόσιν. Οὗτοι δ' ἀπάντων τῶν ἀδικημάτων πλήρη τὸν
 βίον ἔχοντες οὐδένα τόπον αὐτοῖς βάσιμον εἰς ἔλεον καὶ
 καταφυγὴν ἀπολελοίπασιν. Τί γὰρ τῶν αἰσχίστων οὐκ ἐβου-
 λέυσαντο, τί δὲ τῶν δεινοτάτων οὐκ ἔπραξαν ; πλεονεξίας
 ἰδιὸν ἐστὶ τὸ ταῖς ἰδίαις εὐτυχίαις οὐκ ἀρκούμενον τῶν
 πόρρω κειμένων καὶ μηδὲν προσηκόντων ἐπιθυμεῖν. Οὗτοι
 ταῦτ' ἔπραξαν· εὐδαιμονέστατοι γὰρ ὄντες τῶν Ἑλλήνων,
 τὴν εὐτυχίαν ὥσπερ βαρὺ φορτίον οὐ φέροντες, τὴν πελάγει
 τηλικούτῳ διειργομένην Σικελίαν ἐπεθύμησαν κατακληρου-
 χῆσαι, τοὺς ἐνοικιοῦντας ἐξανδραποδισάμενοι. Δεινὸν ἐστὶ
 μὴ προαδικηθέντας πόλεμον ἐπιφέρειν. Καὶ τοῦτ' ἐνήργησαν·
 φίλοι γὰρ ὄντες τὸν ἔμπροσθεν χρόνον, ἐξαίφνης ἀνεπίστως
 τηλικαύτῃ δυνάμει Συρακοσίους ἐπολιόρκησαν. Ὑπερήφανόν
 ἐστὶ τὸ μὲν μήπω κρατηθέντων προλαμβάνοντα τὴν τύχην
 καταψηφίζεσθαι τιμωρίαν. Οὐδὲ τοῦτο παραλελοίπασιν· πρὸ
 τοῦ γὰρ ἐπιβῆναι τῆς Σικελίας γνώμην ἐκύρωσαν Συρακο-
 σίους μὲν καὶ Σελινουντίους ἐξανδραποδίσασθαι, τοὺς δὲ
 λοιποὺς διδόναι φόρους ἀναγκάζειν. Ὅταν οὖν περὶ τοὺς
 αὐτοὺς ἀνθρώπους ὑπάρξῃ πλεονεξία ἐπιθυουλὴ ὑπερηφανία,
 τίς ἂν νοῦν ἔχων αὐτοὺς ἐλεήσειεν ; ἐπεὶ τοί γε Ἀθηναῖοι
 πῶς ἐχρήσαντο Μιτυληναίοις ; κρατήσαντες γὰρ αὐτῶν ἀδι-
 κῆσαι μὲν οὐδὲν βουλομένων, ἐπιθυμούντων δὲ τῆς ἐλευθε-
 ρίας, ἐψηφίσαντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατασφάζειν. Ὡμὸν τε
 καὶ βάρβαρον τὸ πεπραγμένον. Καὶ ταῦτα ἐξήμαρτον εἰς
 Ἕλληνας, εἰς συμμάχους, εἰς εὐεργέτας πολλάκις γεγενημέ-
 νους. Μὴ δὴ νῦν ἀγανακτούντων εἰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς ἄλ-
 λους πράξαντες αὐτοὶ παραπλησίας τεύζονται τιμωρίας· δι-
 καιότατον γὰρ ἐστίν, ὃν καθ' ἑτέρων νόμον τις ἔθηκε, τούτῳ

χρώμενον μὴ ἀγανακτεῖν. Τί λέγω Μηλίους, οὓς ἐκπολιορ-
 κήσαντες ἡβηδὸν ἀπέκτειναν, καὶ Σκιωναίους, οἳ συγγενεῖς
 ὄντες τῆς αὐτῆς Μηλίοις τύχης ἐκοινώνησαν ; ὥστε δύο δή-
 μους πρὸς Ἀττικὴν ὀργὴν ἐπταικότας οὐδὲ τοὺς κηδεύον-
 τας ἔχειν τὰ τῶν τετελευτηκότων σώματα. Οὐ Σκύθαι
 τοῦτ' ἐπραῖξαν, ἀλλ' ὁ προσποιούμενος φιλανθρωπία διαφέ-
 ρειν δῆμος ψηφίσμασι τὰς πόλεις ἄρδην ἀνῆρηκεν. Ἦδη λο-
 γίζεσθε τί ἂν ἐπραῖξαν, εἰ τὴν τῶν Συρακοσίων πόλιν ἐξε-
 πόρθησαν. Οἱ γὰρ τοῖς οἰκείοις οὕτως ὠμῶς χρησάμενοι τοῖς
 μηδὲν προσήκουσι βαρυτέραν ἂν ἐξεῦρον τιμωρίαν. Οὐκ ἔστιν
 οὖν τούτοις δίκαιος ἀποκείμενος ἔλεος· αὐτοὶ γὰρ αὐτὸν ἐπὶ
 τῶν ἰδίων ἀκληρημάτων ἀνῆρήκασιν. Ποῦ γὰρ ἄξιον τούτοις
 καταφυγεῖν ; πρὸς θεοὺς, ὧν τὰς πατρίους τιμὰς ἀφελέσθαι
 προείλοντο ; πρὸς ἀνθρώπους, οὓς δουλωσόμενοι παρεγέ-
 νοντο ; Δήμητρان καὶ Κόρην καὶ τὰ τούτων ἐπικαλοῦνται
 μυστήρια, τὴν ἱεράν αὐτῶν νῆσον πεπορθηκότας ; ναί, ἀλλ'
 οὐκ αἴτιον τὸ πλῆθος τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' Ἀλκιβιάδης ὁ
 ταῦτα συμβουλεύσας. Ἀλλ' εὐρήσομεν τοὺς συμβούλους κατὰ
 τὸ πλεῖστον στοχαζομένους τῆς τῶν ἀκουόντων βουλήσεως
 ὥσθ' ὁ χειροτονῶν τῷ ῥήτορι λόγον οἰκεῖον ὑποβάλλει τῆς
 ἑαυτοῦ προαιρέσεως. Οὐ γὰρ ὁ λέγων κύριος τοῦ πλῆθους,
 ἀλλ' ὁ δῆμος ἐθίζει τὸν ῥήτορα τὰ βέλτιστα λέγειν, χρη-
 στά βουλευόμενος. Εἰ δὲ τοῖς ἀδικουσιν ἀνῆκεστα συγγνώ-
 μην δώσομεν ἔαν εἰς τοὺς συμβούλους τὴν αἰτίαν ἀναφέ-
 ρωσιν, εὐχερῇ τοῖς πονηροῖς τὴν ἀπολογίαν παρεξόμεθα.
 Ἀπλῶς δὲ πάντων ἔστιν ἀδικώτατον τῶν μὲν εὐεργεσιῶν
 μὴ τοὺς συμβούλους ἀλλὰ τὸν δῆμον ἀπολαμβάνειν τὰς χά-
 ριτας παρὰ τῶν εὖ παθόντων, τῶν δ' ἀδικημάτων ἐπὶ τοὺς
 ῥήτορας μεταφέρειν τὴν τιμωρίαν. Καὶ ἐπὶ τοσοῦτόν τινες
 ἐξεστήκασιν τῶν λογισμῶν ὥστ' Ἀλκιβιάδην, εἰς ὃν τὴν
 ἐξουσίαν οὐκ ἔχομεν, φασὶ δεῖν τιμωρεῖσθαι, τοὺς δ' αἰχ-
 μαλώτους ἀγομένους ἐπὶ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν ἀφεῖναι,
 καὶ πᾶσιν ἐνδείξασθαι διότι τὴν δικαίαν μισοπονηρίαν οὐκ
 ἔσχηκεν ὁ δῆμος τῶν Συρακοσίων. Εἰ δὲ καὶ κατ' ἀλήθειαν
 αἴτιοι γεγονάσιν οἱ σύμβουλοι τοῦ πολέμου, μεμφέσθω τὸ
 μὲν πλῆθος τοῖς ῥήτορσιν ὑπὲρ ὧν ἐξηπάτησαν, ὑμεῖς δὲ

δικαίως μετελεύσεσθε τὸ πλῆθος ὑπὲρ ὧν ἡδίκησθε. Καθόλου δ' εἰ μὲν ἐπιστάμενοι σαφῶς ἡδίκησαν, δι' αὐτὴν τὴν προαίρεσιν ἄξιοι τιμωρίας, εἰ δ' εἰκῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ἐξήνεγκαν, οὐδ' ὥς αὐτοὺς ἀφετέον, ἵνα μὴ σχεδιάζουσιν ἐν τοῖς τῶν ἄλλων βίοις ἐθισθῶσιν· οὐ γὰρ δίκαιόν ἐστι τὴν Ἀθηναίων ἄγνοιαν Συρακοσίους φέρειν ἀπώλειαν, οὐδ' ἐν οἷς τὸ πραχθὲν ἀνῆκεστόν ἐστιν, ἐν τούτοις ἀπολογίαν ὑπολείπεσθαι τοῖς ἀμαρτάνουσι. Νῆ Δι' ἀλλὰ Νικίας ὑπὲρ Συρακοσίων ἐπολιτεύσατο καὶ μόνος συνεβούλευσε μὴ πολεμεῖν. Τὸν μὲν ἐκεῖ γεγεννημένον λόγον ἀκούομεν, τὰ δ' ἐνταῦθα πεπραγμένα τεθεωρήκαμεν· ὁ γὰρ ἀντειπὼν ἐκεῖ περὶ τῆς στρατείας ἐνταῦθα στρατηγὸς ἦν τῆς δυνάμεως, καὶ ὁ πολιτευόμενός ὑπὲρ Συρακοσίων ἀπετείχισεν ὑμῶν τὴν πόλιν, καὶ ὁ φιланθρώπως διακείμενος πρὸς ὑμᾶς Δημοσθένους καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων βουλομένων λῦσαι τὴν πολιορκίαν μόνος ἐβιάσατο μένειν καὶ πολεμεῖν. Διόπερ ἔγωγε νομίζω μὴδὲν παρ' ὑμῖν πλεῖον ἰσχύσαι τὸν μὲν λόγον τῶν ἔργων, τὴν δ' ἐπαγγελίαν τῆς πείρας, τὰ δ' ἀφανῆ τῶν ὑπὸ πάντων ἐωραμένων. Νῆ Δι' ἀλλὰ καλὸν μὴ ποιεῖν τὴν ἔχθραν αἰώνιον. Οὐκοῦν μετὰ τὴν τῶν ἡδίκηκότων κόλασιν, ἐὰν ὑμῖν δοκῇ, προσηκόντως διαλύσεσθε τὴν ἔχθραν. Οὐ δίκαιον, ὅταν μὲν κρατῶσιν, ὥς δούλοις χρῆσθαι τοῖς ἡλικόσιν, ὅταν δὲ κρατηθῶσιν, ὥς οὐδὲν ἡδίκηκότας συγγνώμης τυγχάνειν. Καὶ τοῦ μὲν δοῦναι δίκην ὧν ἔπραξαν ἀφεθήσονται, λόγῳ δ' εὐσχήμονι, καθ' ὃν ἂν χρόνον αὐτοῖς συμφέρῃ, τῆς φιλίας μνημονεύσουσιν. Ἐὼ γὰρ ὅτι τοῦτο πράξαντες σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀδίκησετε, ὑμῶν χάριν κάκει τὸν πόλεμον ἐπανηρημένους καὶ ἐνταῦθα συμμαχίαν ἀποστείλαντας· ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς ἀγαπητῶς ἄγειν εἰρήνην καὶ περιορᾶν τὴν Σικελίαν πορθουμένην. Διόπερ ἐὰν τοὺς αἰχμαλώτους ἀφέντες φιλίαν συνάπτῃσθε, προδίδεται φανήσεσθε τῶν συμμαχισάντων, καὶ τοὺς κοινούς ἐχθροὺς δυνάμενοι ταπεινῶσαι, τοσούτους στρατιώτας ἀποδόντες πάλιν ἰσχυροὺς κατασκευάσετε. Οὐ γὰρ ἂν ποτ' ἔγωγε πιστεύσαιμι ὥς Ἀθηναῖοι τηλικαύτην ἔχθραν ἐπανηρημένοι βεβαίαν φυλάξουσιν τὴν φιλίαν, ἀλλ' ἀσθενεῖς μὲν

ὄντες ὑποκριθήσονται τὴν εὖνοιαν, ἀναλαβόντες δ' αὐτοὺς τὴν ἀρχαίαν προαίρεσιν ἐπὶ τέλος ἄξουσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ζεῦ καὶ πάντες θεοί, μαρτύρομαι πάντας ὑμᾶς μὴ σῶζειν τοὺς πολεμίους, μὴ ἐγκαταλιπεῖν τοὺς συμμάχους, μὴ πάλιν ἕτερον ἐπάγειν τῇ πατρίδι κίνδυνον· ὑμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Σινρακόσιοι, τούτους ἀφέντες, ἐὰν ἀποβῇ τι δυσχερές, οὐδ' ἀπολογίαν ἑαυτοῖς εὐσχήμονα καταλείψετε.»

Τοιαῦτα διαλεχθέντος τοῦ Λάκωνος μετέπεσε τὸ πλῆθος καὶ τὴν τοῦ Διοκλέους γνώμην ἐκύρωσε. Διόπερ οἱ μὲν στρατηγοὶ παραχρῆμα ἀνῆρέθησαν καὶ οἱ σύμμαχοι, οἱ δ' Ἀθηναῖοι παρεδόθησαν εἰς τὰς λατομίας, ὧν ὕστερον οἱ μὲν ἐπὶ πλεῖον παιδείας μετεσχηκότες ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐξαρπαγέντες διεσώθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ σχεδὸν ἅπαντες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ κακούμενοι τὸν βίον οἰκτρῶς κατέστρεψαν.

ΒΙΒΛΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

336

Ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησιν Εὐαϊνέτου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Φούριον καὶ Γάδον Μαίνιον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀλέξανδρος διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν πρῶτον μὲν τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς τῆς ἀρμοζούσης τιμωρίας ἤξιωσε, μετὰ δὲ ταῦτα τῆς ταφῆς τοῦ γονέως τὴν ἐνδεχο-

μένην ἐπιμέλειαν ποιησάμενος κατέστησε τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν πολὺ κάλλιον ἢ πάντες προσεδόκησαν. Νέος γὰρ ὢν παντελῶς καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τινῶν καταφρονούμενος, πρῶτον μὲν τὰ πλήθη οἰκείοις λόγοις παρεστήσατο πρὸς εὐνοίαν· ἔφη γὰρ ὄνομα μόνον διπλάσθαι βασιλέως, τὰς δὲ πράξεις χειρισθῆσθαι μηδὲν καταδεέστερον τῆς ἐπὶ τοῦ πατρὸς γενομένης οἰκονομίας, ἔπειτα ταῖς πρεσβείαις χρηματίσας φιλανθρωπῶς παρεκάλεσε τοὺς Ἕλληνας τηρεῖν τὴν πρὸς αὐτὸν πατροπαράδοτον εὐνοίαν. Τῶν δὲ στρατιωτῶν πυκνὰς ποιησάμενος ἐξοπλισίας μελέτας τε καὶ γυμνασίας πολεμικὰς, εὐπειθῆ κατεσκεύασε τὴν δύναμιν. Ἐχὼν δὲ τῆς βασιλείας ἔφεδρον Ἀτταλον τὸν ἀδελφιδοῦν Κλεοπάτρας τῆς ἐπιγαμηθείσης ὑπὸ Φιλίππου, τοῦτον ἔκρινεν ἐκ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι· καὶ γὰρ ἐτύγχανε παιδίον ἐκ τῆς Κλεοπάτρας γεγονὸς τῷ Φιλίππῳ τῆς τελευταῖας τοῦ βασιλέως ὀλίγαις πρότερον ἡμέραις. Ὁ δ' Ἀτταλος προαπεσταλμένος ἦν εἰς τὴν Ἀσίαν στρατηγὸς τῶν δυνάμεων μετὰ Παρμενίωνος, εὐεργετικὸς δὲ ὢν καὶ ταῖς ὀμιλίαις ἐκθεραπεύων τοὺς στρατιώτας μεγάλης ἐτύγχανεν ἀποδοχῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Εὐλόγως οὖν τοῦτον εὐλαβεῖτο μή ποτε τῆς ἀρχῆς ἀντιποιήσῃται, συνεργοὺς λαβὼν τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἐναντιουμένους αὐτῷ. Διόπερ τῶν φίλων προχειρισάμενος Ἐκαταῖον ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ τῶν ἱκανῶν στρατιωτῶν, δοὺς ἐντολὰς μάλιστα μὲν ἀγαγεῖν ζῶντα τὸν Ἀτταλον, ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ δύνηται κατεργάσασθαι, δολοφονῆσαι τὸν ἄνδρα τὴν ταχίστην. Οὗτος μὲν οὖν διαβάς εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ συμμίζας τοῖς περὶ τὸν Παρμενίωνα καὶ Ἀτταλον, ἐπετήρει τὸν καιρὸν τῆς προκεχειρισμένης πράξεως. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πυθόμενος πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων μετεώρους εἶναι πρὸς καινοτομίαν εἰς πολλὴν ἀγωνίαν ἐνέπιπτεν. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ Δημοσθένους δημαγωγοῦντος κατὰ τῶν Μακεδόνων τὴν τε Φιλίππου τελευταίην ἀσμένως ἤκουσαν καὶ τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἐξεχώρουν τοῖς Μακεδόσι, διαπρεσβευσάμενοι δὲ πρὸς Ἀτταλον ἐν ἀπορρήτοις συνετίθεντο κοινοπραγίαν, καὶ πολλὰς τῶν πόλεων προετρέποντο τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. Αἰτωλοὶ δὲ

κατάγειν τοὺς ἐξ Ἀκαρνανίας φυγάδας ἐψηφίσαντο, διὰ Φιλίππου πείραν εἰληφότας τῆς φυγῆς. Ἀμβρακιῶται δὲ πεισθέντες Ἀριστάρχῳ τὴν μὲν ὑπὸ Φιλίππου κατασταθεῖσαν φρουρὰν ἐξέβαλον, τὴν δὲ πόλιν ἐποίησαν δημοκρατεῖσθαι· ὁμοίως δὲ τούτοις Θηβαῖοι τὴν μὲν ἐν τῇ Καδμείᾳ φρουρὰν ἐκβαλεῖν ἐψηφίσαντο, τῷ δ' Ἀλεξάνδρῳ μὴ συγχωρεῖν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν. Ἀρκάδες δὲ οὐτε Φιλίππῳ συνεχώρησαν τὴν ἡγεμονίαν μόνον τῶν Ἑλλήνων οὐτ' Ἀλεξάνδρῳ προσέσχον· τῶν δ' ἄλλων Πελοποννησίων Ἀργεῖοι καὶ Ἡλεῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ τινες ἕτεροι πρὸς τὴν αὐτονομίαν ὥρμησαν. Τῶν δὲ ὑπεροικούντων τὴν Μακεδονίαν ἐθνῶν οὐκ ὀλίγα πρὸς ἀπόστασιν ὥρμα, καὶ πολλὴ ταραχὴ κατεῖχε τοὺς τῇδε κατοικοῦντας βαρβάρους. Ἄλλ' ὅμως τηλικούτων πραγμάτων καὶ τοσούτων φόβων κατεχόντων τὴν βασιλείαν, Ἀλέξανδρος νέος ὢν παντελῶς ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν δυσχερῇ παραδόξως καὶ συντόμως κατεστήσατο· οὓς μὲν γὰρ πειθοῖ διὰ τῆς ὁμιλίας προσηγάγετο, οὓς δὲ φόβῳ διωρθώσατο, τινὰς δὲ βίᾳ χειρῳσάμενος ὑπηκόους ἐποίησατο. Πρώτους δὲ Θετταλοὺς ὑπομνήσας τῆς ἀρχαίας ἀφ' Ἡρακλέους συγγενείας, καὶ λόγοις φιλανθρώποις, ἐτι^{δε} μεγάλας ἐπαγγελίας μετεωρίσας, ἔπεισε τὴν πατροπαράδοτον ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος αὐτῷ συγχωρῆσαι κοινῷ τῆς Θετταλίας δόγματι. Μετὰ δὲ τούτους τὰ συνορίζοντα τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν ὁμοίαν εὐνοίαν προσαγαγόμενος παρῆλθεν εἰς Πύλας, καὶ τὸ τῶν Ἀμφικτυόνων συνέδριον συναγαγὼν ἔπεισεν ἑαυτῷ κοινῷ δόγματι δοθῆναι τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν. Τοῖς δ' Ἀμβρακιώταις διαπρεσβευόμενος καὶ φιλανθρώπως ὁμιλήσας, ἔπεισεν αὐτοὺς βραχὺ προειληφέναι τὴν μέλλουσαν ὑπ' αὐτοῦ δίδοσθαι μετὰ προθυμίας αὐτονομίαν. Πρὸς δὲ τὴν κατάπληξιν τῶν ἀπειθούντων ἤγε τὴν δύναμιν τῶν Μακεδόνων κεκοσμημένην καταπληκτικῶς. Ὁξεῖαις δὲ ταῖς ὁδοιπορίαις χρησάμενος ἤκεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, καὶ πλησίον τῆς Καδμείας καταστρατοπεδεύσας ἐπέστησε τὸν φόβον τῇ πόλει τῶν Θηβαίων, καθ' ὃν δὴ χρόνον Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τὴν εἰς Βοιωτίαν πάροδον τοῦ βασιλέως, τῆς προϋπαρχούσης καταφρο-

νήσεως ἀπέστησαν· ἡ γὰρ ὀξύτης τοῦ νεανίσκου καὶ ἡ διὰ τῶν πράξεων ἐνέργεια τοὺς ἄλλοτριόφρονους μεγάλως ἐξέπληττε. Διόπερ Ἀθηναῖοι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς χώρας ἐψηφίσαντο κατακομίζειν, τῶν δὲ τειχῶν ἐπιμέλειαν τὴν ἐνδεχομένην ποιεῖσθαι. Πρὸς δὲ τὸν Ἀλέξανδρον πρέσβεις ἐξ-ἀπέστειλαν, ἀξιούντες συγγνώμην ἔχειν εἰ τὴν ἡγεμονίαν μὴ ταχέως συγχωροῦσιν. Ἐν δὲ τοῖς πρέσβεσι καὶ Δημοσθένης ἐκπεμφθεὶς οὐ συνῆλθε μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος ἀνέκαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας, εἴτε διὰ τὰ πεπολιτευμένα κατὰ Μακεδόνων φοβηθεὶς, εἴτε βουλόμενος τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν ἄμεμπτον αὐτὸν διαφυλάττειν. Πολλὰ γὰρ χρήματά φασιν αὐτὸν εἰληφέναι παρὰ Περσῶν, ἵνα πολιτεύηται κατὰ Μακεδόνων· περὶ ὧν καὶ τὸν Αἰσχίνην φασίν, ὄνειδίζοντα τῷ Δημοσθένει κατὰ τινὰ λόγον τὴν δωροδοκίαν, εἰπεῖν «νῦν μέντοι τὴν δαπάνην ἐπικέκλυκεν αὐτοῦ τὸ βασιλικὸν χρυσίον, ἔσται δὲ οὐδὲ τοῦτο ἱκανόν· οὐδεὶς γὰρ πώποτε πλοῦτος τρόπου πονηροῦ περιεγένετο.» Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τοῖς πρέσβεσι τῶν Ἀθηναίων φιλανθρώπους ἀποκρίσεις δοὺς ἀπέλυσε τοῦ πολλοῦ φόβου τὸν δῆμον, τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου παραγγείλλαντος εἰς Κόρινθον ἀπαντᾶν τὰς τε πρεσβείας καὶ τοὺς συνέδρους, ἐπειδὴ συνῆλθον οἱ συνεδρεύειν εὐθότες, διαλεχθεὶς ὁ βασιλεὺς καὶ λόγοις ἐπιεικέσι χρησάμενος ἔπεισε τοὺς Ἕλληνας ψηφίσασθαι στρατηγὸν αὐτοκράτορα πῆς Ἑλλάδος εἶναι τὸν Ἀλέξανδρον καὶ συστρατεῦειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας ὑπὲρ ὧν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξήμαρτον. Τυχὼν δὲ ταύτης τῆς τιμῆς ὁ βασιλεὺς ἐπανῆλθε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Μακεδονίαν.

Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα διήλθομεν, μεταβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πράξεις. Μετὰ γὰρ τὴν Φιλίππου τελευτὴν Ἀτταλος τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχειρεῖ νεωτερίζειν καὶ πρὸς Ἀθηναίους συνετίθετο κοινοπραγίαν κατ' Ἀλεξάνδρου, ὕστερον δὲ μετανοήσας τὴν μὲν ἀποδοθεῖσαν αὐτῷ παρὰ Δημοσθένους ἐπιστολὴν τηρήσας ἀπέστειλε πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ λόγοις φιλανθρώποις ἐπειράτο τὰς καθ' ἑαυτοῦ διαβολὰς ἀποτρίψασθαι, τοῦ δ' Ἐκαταίου κατὰ τὰς τοῦ βασιλέως ἐντολὰς δολοφονήσαντος τὸν

Ἄτταλον, ἡ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν τῶν Μακεδόνων δύναμις ἐπαύσατο τοῦ μετεωρίζεσθαι πρὸς ἀπόστασιν, τοῦ μὲν Ἄτταλου πεφονευμένου, τοῦ δὲ Παρμενίωνος οἰκειότατα διακειμένου πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον· περὶ δὲ τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας μέλλοντας ἡμᾶς ἀναγράφειν ἀναγκαῖόν ἐστι βραχὺ τοῖς χρόνοις προαναλαβεῖν τὴν ἱστορίαν. Φιλίππου γὰρ ἔτι βασιλεύοντος ἤρχε τῶν Περσῶν Ὀρχος, καὶ προσεφέρετο τοῖς ὑποτεταγμένοις ὡμῶς καὶ βιαίως. Μισουμένου δὲ αὐτοῦ διὰ τὴν χαλεπότητα τῶν τρόπων, Βαγῶας ὁ χιλιάρχος, εὐνοῦχος μὲν ὢν τὴν ἑξίν, πονηρὸς δὲ καὶ πολεμικὸς τὴν φύσιν, ἀνείλε φαρμάκῳ τὸν Ὀρχον διὰ τινος ἱατροῦ, τὸν δὲ νεώτατον τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως Ἀρσὴν εἰσήγαγεν εἰς τὴν βασιλείαν. Ἀνείλε δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ βασιλέως, ὄντας νέους παντελῶς, ὅπως μονωθεῖς ὁ νεανίσκος μᾶλλον ὑπήκοος αὐτῷ γένηται. Τοῦ δὲ μεираκίου ταῖς γενομέναις παρανομίαις προσκόπτοντος, καὶ φανεροῦ καθεστῶτος ὅτι τιμωρήσεται τὸν αὐθέντην τῶν ἀνομημάτων, φθάσας αὐτοῦ τὰς ἐπιβουλὰς ὁ Βαγῶας ἀνείλε τὸν Ἀρσὴν μετὰ τῶν τέκνων τρίτον ἔτος ἤδη βασιλεύοντα. Ἐρήμου δ' ὄντος τοῦ Βασιλέως οἴκου, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ κατὰ γένος διαδεχομένου τὴν ἀρχὴν, προχειρισάμενος ἓνα τῶν φίλων Δαρεῖον ὄνομα, τούτῳ συγκατεσκεύασε τὴν βασιλείαν. Οὗτος δ' ἦν υἱὸς μὲν Ἀρσάνου καὶ Ὀστάνου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἀρταξέρξου τοῦ Περσῶν βασιλεύσαντος. Ἰδίον δὲ τι συνέβη περὶ τὸν Βαγῶαν γενέσθαι καὶ μνήμης ἄξιον· χρώμενος γὰρ τῇ συνήθει μαιοφονίᾳ τὸν Δαρεῖον ἐπεθάλετο διὰ φαρμακείας ἀνελεῖν, μηνυθείσης δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ὁ βασιλεὺς ὡς ἐπὶ τινι φιланθρωπίᾳ προσκαλεσάμενος τὸν Βαγῶαν, καὶ δοὺς τὸ ποτήριον, ἠνάγκασε πιεῖν τὸ φάρμακον. Ἐξιώθη δὲ τῆς βασιλείας ὁ Δαρεῖος δοκῶν πολὺ προέχειν ἀνδρεία Περσῶν· Ἀρταξέρξου γὰρ ποτε τοῦ βασιλέως πολεμοῦντος πρὸς Καδουσίους, καὶ τινος τῶν Καδουσίων ἐπ' ἀλκῇ καὶ ἀνδρείᾳ διαβεβοημένου καὶ προκαλεσαμένου τὸν βουλούμενον Περσῶν μονομαχεῖν, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐτόλμησεν ὑπακοῦσαι, μόνος δὲ Δαρεῖος ὑποστὰς τὸν κίνδυνον τὸν προκαλεσάμενον ἀπέκτεινε, καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ βασιλέως μεγάλαις ἐτιμήθη δω-

ρεαῖς, παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις τὸ πρωτεῖον τῆς ἀνδρείας ἀπηνέγκατο. Διὰ ταύτην δὴ τὴν ἀνδραγαθίαν ἄξιος τῆς βασιλείας νομισθεὶς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν περὶ τούτους τοὺς χρόνους ἐν οἷς Φιλίππου τελευτήσαντος, διεδέξατο τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος. Τοιοῦτον δ' ἄνδρα τῆς τύχης παραδόσης ἀντίπαλον τῇ κατ' Ἀλέξανδρον ἀρετῇ, συνέβη πολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας συστήναι περὶ τοῦ πρωτείου. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων αἱ κατὰ μέρος πράξεις ἕκαστα δηλώσουσιν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ τὸ συνεχές τῆς ἱστορίας τρεψόμεθα. 3

Δαρεῖος γὰρ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν πρὸ μὲν τῆς Φιλίππου τελευτῆς ἐφιλοτιμεῖτο τὸν μέλλοντα πόλεμον εἰς Μακεδονίαν ἀποστρέψαι, ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος ἀπελύθη τῆς ἀγωνίας, καταφρονήσας τῆς Ἀλεξάνδρου νεότητος· ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πράξεων ἐνέργεια καὶ ὀξύτης ἐποίησε μὲν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν πᾶσαν ἀναλαβεῖν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ νεανίσκου γενέσθαι περιβόητον, τότε δὴ νουθετηθεὶς τοῖς ἔργοις ὁ Δαρεῖος ἐπιμέλειαν μεγάλην ἐποιεῖτο τῶν δυνάμεων, τριήρεις τε πολλὰς κατασκευαζόμενος καὶ πολλὰς δυνάμεις ἀξιολόγους συνιστάμενος, ἡγεμόνας τε τοὺς ἀρίστους προκρίνων, ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ Μένων ὁ Ῥόδιος, διαφέρων ἀνδρεία καὶ συνέσει στρατηγικῇ· τούτῳ δὲ δοὺς ὁ βασιλεὺς μισθοφόρους πεντακισχιλίους, προσέταξε παρελθεῖν ἐπὶ πόλιν Κύζικον καὶ πειρᾶσθαι ταύτην χειρώσασθαι. Οὗτος μὲν οὖν μετὰ τοσούτων στρατιωτῶν προῆγε διὰ τῆς Ἰδης· καὶ τὸ δ' ὄρος τοῦτο μυθολογοῦσιν τινες τυχεῖν ταύτης τῆς προσηγορίας ἀπὸ τῆς Μελισσέως Ἰδης, μέγιστον δὲ ὑπάρχον τῶν κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον ἔχει κατὰ τὸ μέσον ἄντρον θεσπρεπές, ἐν ᾧ φασι κριθῆναι τὰς θεὰς ὑπ' Ἀλεξάνδρου. Γενέσθαι δ' ἐν τούτῳ λέγεται καὶ τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους, οὓς σίδηρον ἐργάσασθαι πρώτους, μαθόντας τὴν ἐργασίαν παρὰ τῆς τῶν θεῶν μητρὸς. Ἰδίον δέ τι καὶ παράδοξον συμβαίνει γίνεσθαι περὶ τοῦτο τὸ ὄρος· κατὰ γὰρ τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολὴν ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς διὰ τὴν νηνεμίαν τοῦ περιέχοντος ἀέρος ὑπερπετῇ γίγνεσθαι τὴν ἄκραν τῆς τῶν ἀνέμων πνοῆς, ὁρᾶσθαι δὲ τὸν ἥλιον ἔτι τῆς νυκτὸς οὕσης ἀνατέλλοντα, τὰς ἀκτῖνας οὐκ ἐν κυκλωτέρῃ

σχήματι τετραμμένον, ἀλλὰ τὴν φλόγα κατὰ πολλοὺς τό-
πους ἔχοντα διεσπαρμένην, ὥστε δοκεῖν πυρὰ πλείω θιγ-
γάνειν τοῦ τῆς γῆς ὀρίζοντος· μετ' ὀλίγον δὲ συνάγεται
ταῦτα πρὸς ἓν μέγεθος, ἕως ἂν γένηται τρίπλεθρον διά-
στημα· καὶ τότε ἤδη τῆς ἡμέρας ἐπιλαβούσης τὸ φαινόμενον
τοῦ ἡλίου μέγεθος πληρωθὲν τὴν τῆς ἡμέρας διάθεσιν κα-
τασκευάζει. Ὁ δ' οὖν Μένων διελθὼν τὴν ὀρεινὴν ἄφνω τῇ
πόλει τῶν Κυζικηνῶν προσέπεσε, καὶ παρ' ὀλίγον αὐτῆς ἐ-
κυρίευσεν· ἀποπεσὼν δὲ τῆς ἐπιβολῆς τὴν χώραν αὐτῶν
ἐπόρθησε καὶ πολλῶν λαφύρων ἐκυρίευσεν· ἅμα δὲ τούτοις
πραττομένοις Παρμενίων Γρύνειον μὲν πόλιν ἐλὼν κατὰ
κράτος ἐξηνδραποδίσατο, Πιτάνην δὲ πολιορκοῦντος αὐτοῦ
Μένων ἐπιφανεῖς καὶ καταπληξάμενος τοὺς Μακεδόνας ἔ-
λυσε τὴν πολιορκίαν· μετὰ δὲ ταῦτα Κάλλας μὲν ἔχων Μα-
κεδόνας καὶ μισθοφόρους στρατιώτας ἐν τῇ Τρωάδι συνῆψε
μάχην πρὸς τοὺς Πέρσας, ὄντας πολλαπλασίους, καὶ λειφθεὶς
ἀπεχώρησεν εἰς τὸ Ῥοίτειον.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν, Ἀλέξανδρος
δὲ τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα ταραχὰς καταπαύσας ἐστράτευ-
σεν ἐπὶ τὴν Θράκην, καὶ πολλὰ μὲν ἔθνη Θράκια ταραττή-
μενα καταπληξάμενος ὑποταγῆναι κατηνάγκασεν, ἐπῆλθε δὲ
καὶ τὴν Παιονίαν καὶ τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὰς ὁμόρους ταύ-
ταις χώρας, καὶ πολλοὺς τῶν κατοικούντων βαρβάρων ἀ-
φεστηκότας χειρωσάμενος ὑπηκόους πάντας τοὺς πλησιοχώ-
ρους βαρβάρους ἐποίησατο· περὶ ταῦτα δ' ὄντος αὐτοῦ πα-
ρῆσάν τινες ἀπαγγέλλοντες πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων νεωτερί-
ζειν καὶ πολλὰς τῆς Ἑλλάδος πόλεις πρὸς ἀπόστασιν ὠρ-
μηκέναι, μάλιστα δὲ Θηβαίους· ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς
παροξυνθεὶς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, σπεύδων τὰς
κατὰ τὴν Ἑλλάδα παῦσαι ταραχὰς· Θηβαίων δὲ τὴν ἐν τῇ
Καδμεΐᾳ φρουρὰν ἐκβαλεῖν φιλοτιμουμένων καὶ πολιορκοῦν-
των τὴν ἄκραν, ἤκεν ὁ βασιλεὺς ἄφνω πρὸς τὴν πόλιν, καὶ
κατεστρατοπέδευσε πλησίον τῶν Θηβῶν μετὰ πάσης τῆς ду-
νάμεως· οἱ δὲ Θηβαῖοι πρὸ μὲν τῆς τοῦ βασιλέως παρου-
σίας τὴν Καδμεΐαν τάφροις βαθείαις καὶ σταυρώμασι πυκνοῖς
περιέλαβον, ὥστε μήτε βοήθειαν αὐτοῖς δύνασθαι μήτ' ἀγο-

ρὰν εἰσπέμψαι, πρὸς δὲ Ἀρκάδας καὶ Ἀργεῖους, ἔτι δὲ Ἡ-
 λείους πρεσβεύσαντες ἤξιον βοηθεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς Ἀ-
 θηναίους περὶ συμμαχίας ἐπρέσβευσαν, καὶ παρὰ Δημοσθέ-
 νους ὅπλων πλῆθος ἐν δωρεαῖς λαβόντες τοὺς ἀνόπλους κα-
 θώπλιζον· τῶν δ' ἐπὶ τὴν βοήθειαν παρακεκλημένων οἱ μὲν
 ἐν Πελοποννήσῳ στρατιώτας ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν καὶ
 διατρίβοντες ἐκαραδόκουν, προσδοκίμου τοῦ βασιλέως ὄντος,
 Ἀθηναῖοι δ' ἐψηφίσαντο μὲν βοηθεῖν τοῖς Θηβαίοις, πεισθέν-
 τες ὑπὸ Δημοσθένους, οὐ μέντοι γε τὴν δύναμιν ἐξέπεμψαν
 καραδοκοῦντες τὴν ῥοπὴν τοῦ πολέμου· ὁ δὲ τῆς ἐν τῇ Καδ-
 μεΐᾳ φρουρᾷ ἡγούμενος Φιλώτας, ὁρῶν τοὺς Θηβαίους με-
 γάλας παρασκευὰς ποιοιμένους πρὸς τὴν πολιορκίαν, καὶ τὰ
 τεῖχη φιλοτιμότερον κατεσκεύασε καὶ βελῶν παντοδαπῶν
 πλῆθος ἡτοιμάσατο· ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς ἀνελπίστως ἐκ τῆς
 Θράκης ἦκε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, αἱ μὲν συμμαχίαι
 τοῖς Θηβαίοις δισταζομένην εἶχον τὴν παρουσίαν, ἡ δὲ τῶν
 πολεμίων δύναμις ὁμολογουμένην καὶ φανεράν ἐποιεῖτο τὴν
 ὑπεροχὴν· τότε δὲ συνεδρεύσαντες οἱ ἡγεμόνες προεβουλεύ-
 σαντο περὶ τοῦ πολέμου, καὶ πᾶσιν ἔδοξεν ὑπὲρ τῆς αὐτο-
 νομίας διαγωνίζεσθαι· τοῦ δὲ πλήθους ἐπικυρώσαντος τὴν
 γνώμην, ἅπαντες μετὰ πολλῆς προθυμίας εἶχον ἐτοίμως δια-
 κινδυνεύειν· ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίαν ἔγχε, δι-
 δοὺς μετανοίας χρόνον εἰς τὸ βουλεύσασθαι, καὶ νομίζων μὴ
 τολμήσειν μίαν πόλιν πρὸς τηλικαύτην δύναμιν παρατάξα-
 σθαι· εἶχε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τοῦτο, τὸν καιρὸν πε-
 ζοὺς μὲν πλείους τῶν τρισμυρίων, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τῶν
 τρισχιλίων, πάντα δ' ἐνηθληκότας τοῖς πολεμικοῖς κινδύ-
 νοις καὶ συνεστρατευμένους Φιλίππῳ καὶ σχεδὸν ἐν πάσαις
 ταῖς μάχαις ἀηττήτους γεγονότας, ὧν δὴ ταῖς ἀρεταῖς καὶ
 προθυμίαις πεποithώς Ἀλέξανδρος ἐπεβάλετο καταλῦσαι τὴν
 τῶν Περσῶν ἡγεμονίαν· Εἰ μὲν οὖν οἱ Θηβαῖοι τοῖς καιροῖς
 εἰζαντες διεπρεσβεύοντο πρὸς τοὺς Μακεδόνas ὑπὲρ εἰρήνης
 καὶ συνθέσεως, ἡδέως ἂν ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο τὰς ἐν-
 τεύξεις, καὶ πάντα ἂν ἀξιούμενος συνεχώρησεν· ἐπεθύμει γὰρ
 τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα ταραχὰς ἀποτριψάμενος ἀπερίσπα-
 στον ἔχειν τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον· νῦν δὲ δόξας ὑπὸ

τῶν Θεβαίων καταφρονεῖσθαι διέγνω τὴν πόλιν ἄρδην ἀνε-
 λεῖν καὶ τῷ φόβῳ τούτῳ τὰς ὁρμὰς τῶν ἀφίστασθαι τολ-
 μώντων ἀποτρέψαι· διόπερ τὴν δύναμιν ἐτοίμην κατασκευά-
 σας πρὸς τὸν κίνδυνον, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον Θεβαίων ἀ-
 πιέναι πρὸς αὐτὸν καὶ μετέχειν τῆς κοινῆς τοῖς Ἑλλησιν
 εἰρήνης· οἱ δὲ Θεβαῖοι διαφιλοτιμηθέντες ἀντεκήρυξαν ἀπό-
 τινος ὑψηλοῦ πύργου τὸν βουλόμενον μετὰ τοῦ μεγάλου βα-
 σιλέως καὶ Θεβαίων ἐλευθεροῦν τοὺς Ἑλληνας καὶ κατα-
 λύειν τὸν τῆς Ἑλλάδος τύραννον παρεῖναι πρὸς αὐτούς· ὅθεν
 Ἀλεξάνδρος περιαλγῆς γενόμενος εἰς ὑπερβάλλουσιν ὀργὴν
 προῆλθε, καὶ πάσῃ τιμωρίᾳ τοὺς Θεβαίους μετελθεῖν ἐκρι-
 νεν· οὗτος μὲν οὖν ἀποθηριωθείς τὴν ψυχὴν μηχανάς τε πο-
 λιορκητικὰς συνεστήσατο καὶ τᾶλλα πρὸς τὸν κίνδυνον πα-
 ρεσκευάζετο· οἱ δ' Ἕλληνες πυθόμενοι τὸ μέγεθος τῶν περὶ
 τοὺς Θεβαίους κινδύνων, ἐδυσφόρουν ἐπὶ ταῖς προσδοκωμέναις
 περὶ αὐτῶν συμφοραῖς, οὐ μὴν βοήθειν γ' ἐτόλμων τῇ πόλει
 διὰ τὸ προπετῶς καὶ ἀβούλως εἰς ὁμολογουμένην ἀπώλειαν
 ἑαυτὴν δεδωκέναι· οἱ δὲ Θεβαῖοι ταῖς μὲν εὐτολμίαις προ-
 θύμως ἀνεδέχοντο τοὺς κινδύνους, φήμαις δὲ τισι μάντεων
 καὶ θεῶν σημείοις ἠποροῦντο· πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τῷ τῆς Δι-
 μητρος ἱερῷ λεπτὸν ἀράχνης ὕφασμά τι διαπεπετασμένον
 ὤφθη, τὸ μὲν μέγεθος ἔχον ἱματίου, κύκλῳ δὲ περιφαῖνον· ἱρὴν
 τῇ κατ' οὐρανὸν ἐοικυῖαν· περὶ οὗ τὸ μὲν ἐν Δελφοῖς χρηστή-
 ριον ἔδωκεν αὐτοῖς τόνδε τὸν χρησμόν, « σημεῖον τόδε πᾶσι
 θεοὶ φαίνουσι βροτοῖσι, Βοιωτοῖς δὲ μάλιστα καὶ οἱ περιναιε-
 τάουσι, » τὸ δὲ πάτριον τῶν Θεβαίων μαντεῖον τοῦτον ἐξή-
 νεγκε τὸν χρησμόν, « ἰστός ὑφαινόμενος ἄλλῳ κακόν, ἄλλῳ
 ἄμεινον » τοῦτο μὲν οὖν τὸ σημεῖον ἐγένετο τρισὶ μηνσὶν ἀ-
 νωτέρω τῆς Ἀλεξάνδρου παρουσίας ἐπὶ τὰς Θήβας, ὑπ' αὐ-
 τὴν δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως οἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀνδρι-
 ἄντες ἐφάνησαν ἰδρῶτας ἀφιέντες καὶ μεστοὶ σταλαγμῶν με-
 γάλων, χωρὶς δὲ τούτων ἤκόν τινες τοῖς ἄρχουσιν ἀπαγγέλ-
 λοντες τὴν ἐν Ὀγγηστῷ λίμνῃν μυκήματι παραπλήσιον φω-
 νὴν ἀφιέναι, τῇ δὲ Δίρκῃ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος
 αἰματσειδῆ φρίκην ἐπιτρέχειν· ἕτεροι δὲ ἤκον ἐκ Δελφῶν
 μηνύοντες ὅτι ὁ ἀπὸ Φωκέων ναός, ὃν ἰδρύσαντο Θεβαῖοι,

ἡματωμένην ἔχων τὴν ὀροφὴν ὁράται· οἱ δὲ περὶ τὴν τῶν
 σημείων διάκρισιν ἀσχολούμενοι σημαίνειν ἔφασαν τὸ μὲν
 ὕψωμα θεῶν ἀπὸ τῆς πόλεως χωρισμόν, τὸ δὲ τῆς ἱριδος
 χρῶμα πραγμάτων ποικίλων χειμῶνα, τὸν δὲ τῶν ἀνδριάν-
 των ἰδρῶτα ὑπερβάλλουσιν κακοπάθειαν, τὸ δ' ἐν πλείοσι
 τόποις φαινόμενον αἷμα φόνον πολὺν κατὰ τὴν πόλιν ἐσό-
 μενον· συνεβούλευον οὖν τῶν θεῶν φανερώς σημαίνοντων τὴν
 ἐσομένην τῇ πόλει συμφορὰν μὴ συγκαταβαίνειν εἰς τὸ διὰ
 μάχης κρίνειν τὸν πόλεμον, ἑτέραν δὲ διάλυσιν ζητεῖν διὰ
 λόγων ἀσφαλεστέραν· οὐ μὴν οἱ Θηβαῖοι γε ταῖς ψυχαῖς ἐμα-
 λακύνοντο, τούναντίον δὲ τοῖς θυμοῖς προαχθέντες ἀνεμίνη-
 σκον ἀλλήλους τὴν ἐν Δεύκτροις εὐημερίαν καὶ τῶν ἄλλων
 παρατάξεων ἐν αἷς θαυμαστῶς ταῖς ἰδίαις ἀνδραγαθίαις ἀ-
 νελπίστους νίκας περιποιήσκητο· οἱ μὲν οὖν Θηβαῖοι τοῖς
 παραστήμασιν ἀνδρείοτερον μᾶλλον ἢ φρονιμώτερον χρησάμε-
 νοι προέπεσον εἰς πάνδημον τῆς πατρίδος ὄλεθρον· ὁ δὲ βα-
 σιλεὺς ἐν τρισὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις ἐτοιμασάμενος τὰ πρὸς
 τὴν πολιορκίαν καὶ τὰς δυνάμεις, διείλετο τὴν στρατιὰν εἰς
 τρία μέρη, καὶ τὸ μὲν τοῖς χαρακώμασι τοῖς πρὸ τῆς πόλεως
 κατεσκευασμένοις προσβάλλειν ἔταξε, τὸ δὲ τοῖς Θηβαίοις
 ἀντιτάττεσθαι, τὸ δὲ τρίτον ἐφεδρεύειν τῷ πονοῦντι μέρει
 τῆς δυνάμεως καὶ διαδέχεσθαι τὴν μάχην· οἱ δὲ Θηβαῖοι
 τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐντὸς τοῦ χαρακώματος ἔταξαν, τοὺς δ' ἐ-
 λευθερωθέντας οἰκέτας καὶ τοὺς φυγάδας καὶ τοὺς μετοίκους
 τοῖς πρὸς τὰ τεῖχη βιαζομένοις ἀντέταξαν, αὐτοὶ δὲ τοῖς
 μετὰ τοῦ βασιλέως Μακεδόσι πολλαπλασίοις οὔσι συνάπτειν
 μάχην πρὸ τῆς πόλεως ἡτοιμάζοντο. Τέκνα δὲ καὶ γυναῖκες
 συνέτρεχον εἰς τὰ ἱερά, καὶ τοὺς θεοὺς ἱκέτευσαν σῶσαι τὴν
 πόλιν ἐκ τῶν κινδύνων. Ὡς δ' ἤγγισαν οἱ Μακεδόνες καὶ
 τοῖς τεταγμένοις μέρεσιν ἕκαστοι προσέπεσον, αἱ μὲν σάλ-
 πιγγες ἐσήμαινον τὸ πολεμικόν, αἱ δὲ παρ' ἀμφοτέροις ду-
 νάμεις ὑφ' ἑνα καιρὸν συνηλάλαξαν καὶ τὰ κοῦφα τῶν βε-
 λῶν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔβαλον· ταχὺ δὲ τούτων ἐξαναλω-
 θέντων, καὶ πάντων εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ξίφους μάχην συμπε-
 σόντων, μέγας ἀγὼν συνίστατο· οἱ μὲν γὰρ Μακεδόνες διὰ
 τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ βάρος τῆς φάλαγγος δυσυπό-

στατον εἶχον τὴν βίαν, οἱ δὲ Θηβαῖοι ταῖς τῶν σωμάτων
 ῥώμῃς ὑπερέχοντες καὶ τοῖς ἐν τοῖς γυμνασίοις συνεχέσιν
 ἀθλήμασιν, ἔτι δὲ τῷ παραστήματι τῆς ψυχῆς πλεονεκτούν-
 τες ἐνεκαρτέρουν τοῖς δεινοῖς· διὸ καὶ παρ' ἀμφοτέροις πολ-
 λοὶ μὲν κατετιτρώσκοντο, οὐκ ὀλίγοι δ' ἔπιπτον ἐναντίας
 λαμβάνοντες πληγὰς· ὁμοῦ δ' ἦν κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἀγῶσι
 συμπλοκάς μυγμὸς καὶ βοή καὶ παρακελευσμός, παρὰ μὲν τοῖς
 Μακεδόσι μὴ καταισχύναι τὰς προγεγενημένας ἀνδραγαθίας,
 παρὰ δὲ τοῖς Θηβαίοις μὴ περιδεῖν τέχνα καὶ γονεῖς ὑπὲρ
 ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύοντας καὶ τὴν πατρίδα πανοίκιον ὑπὸ
 τοὺς Μακεδόνων θυμοὺς ὑποπεσοῦσαν, μνησθῆναι δὲ τῆς ἐν
 Λεύκτροις καὶ ἐν Μαντινείᾳ μάχης καὶ τῶν παρὰ πᾶσι πε-
 ριδοτήτων ἀνδραγαθημάτων. Ἐπὶ πολὺν μὲν οὖν χρόνον ἰσόρ-
 ροπος ἦν ἡ μάχη διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἀγωνιζομένων
 ἀνδρείας· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος ὄρων τοὺς μὲν Θη-
 βαίους ἐτοιμῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζομένους, τοὺς δὲ
 Μακεδόνας κάμνοντας τῇ μάχῃ, προσέταξε τοὺς ἐπὶ τῆς ἐφε-
 δρείας τεταγμένους διαδέξασθαι τὸν ἀγῶνα· οἱ μὲν οὖν Μα-
 κεδόνες ἄρῳ προσπεσόντες τοῖς Θηβαίοις κατασκόποις, βα-
 ρεῖς ἐπέκειντο τοῖς πολεμίοις καὶ πολλοὺς ἀνῆρουν· οὐ μὴν οἱ
 Θηβαῖοι τῆς νίκης ἐξεχώρουν, τὸναντίον δὲ τῇ φιλοτιμίᾳ
 προαχθέντες πάντων τῶν δεινῶν κατεφρόνουν· ἐπὶ τοσοῦτο
 δὲ ταῖς ἀνδραγαθίαις προέβησαν ὥστε βοᾶν ὅτι Μακεδόνες
 ὁμολογοῦσιν ἧττους εἶναι Θηβαίων, καὶ τῶν ἄλλων πάντων
 εἰωθότων ἐν ταῖς διαδοχαῖς τῶν πολεμίων δεδιέναι τοὺς ἀ-
 κεραίους τῶν ἐφεδρευόντων, οὗτοι μόνοι τότε θρασύτεροι πρὸς
 τοὺς κινδύνους ὑπῆρξαν ὅθ' οἱ πολέμιοι διαδοχὴν ἐξέπεμψαν
 τοῖς καταπονουμένοις ὑπὸ τῆς κακοπαθείας· ἀνυπερβλήτου δὲ
 τῆς φιλοτιμίας γινομένης, ὁ βασιλεὺς κατανοήσας τινὰ πυ-
 λίδα καταλειμμένην ὑπὸ τῶν φυλάκων, ἐξαπέστειλε Περ-
 δίκκην μετὰ στρατιωτῶν ἱκανῶν καταλαβέσθαι ταύτην καὶ
 παρεισπεσεῖν εἰς τὴν πόλιν· τούτου δὲ ταχὺ τὸ προσταχθὲν
 ποιήσαντος, οἱ μὲν Μακεδόνες διὰ τῆς πυλίδος παρεισέπε-
 σον εἰς τὴν πόλιν, οἱ δὲ Θηβαῖοι καταπεπονηκότες μὲν τὴν
 πρώτην φάλαγγα τῶν Μακεδόνων, ἀντιταχθέντες δ' εὐρώ-
 στως τῇ δευτέρᾳ, εὐέλπιδες ἦσαν περὶ τῆς νίκης, ὡς δὲ κα-

Μ. τεγόησαν μέρος τῆς πόλεως κατειλημμένον, εὐθὺς ἀνεχώρησαν ἐντὸς τῶν τειχῶν· ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις οἱ μὲν τῶν Θηβαίων ἱππεῖς ὁμοίως τοῖς πεζοῖς συνέτρεχον εἰς τὴν πόλιν, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν ἰδίων συμπατοῦντες διέφθειρον, αὐτοὶ δὲ τεταραγμένως εἰσέιππευον εἰς τὴν πόλιν, ἐν δὲ ταῖς διεξόδοις καὶ τάφροις τοῖς οἰκείοις ὅπλοις περιπίπτοντες ἐτελεύτων· οἱ δὲ τὴν Καδμείαν φρουροῦντες ἐκχυθέντες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἀπήντων τοῖς Θηβαίοις, καὶ τεταραγμένοις ἐπιπεσόντες πολὺν ἐποιοῦν φόνον.

12 Τῆς δὲ πόλεως ταῦτον τὸν τρόπον καταλαμβανομένης πολλαὶ καὶ ποικίλαι περιστάσεις ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐγίνοντο· οἱ μὲν γὰρ Μακεδόνες διὰ τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ κηρύγματος πικρότερον ἢ πολεμικώτερον προσεφέροντο τοῖς Θηβαίοις, καὶ μετὰ πολλῆς ἀπειλῆς ἐπιφερόμενοι τοῖς ἡτυχηκόσιν ἀφειδῶς ἀνῆρουν πάντα τοὺς περιτυγχάνοντας· οἱ δὲ Θηβαῖοι τὸ φιλελεύθερον τῆς ψυχῆς διαφυλάττοντες τοσοῦτον ἀπείχον τοῦ φιλοζωεῖν ὥστ' ἐν ταῖς ἀπαντήσεσι συμπλέκεσθαι καὶ τὰς παρὰ τῶν πολεμίων ἐπισπᾶσθαι πληγὰς· ἐκλωκυίας γὰρ τῆς πόλεως οὐδεὶς Θηβαίων ἐωράθη δεηθεὶς τῶν Μακεδόνων ρεῖσασθαι τοῦ ζῆν, οὐδὲ προσέπιπτον τοῖς τῶν κρατούντων γόνασιν ἀγεννῶς· ἄλλ' οὔτε τὸ τῆς ἀρετῆς πάθος ἤλεεῖτο παρὰ τοῖς πολεμίοις, οὔτε τὸ τῆς ἡμέρας μῆκος ἤρκει πρὸς τὴν ὀμότητα τῆς τιμωρίας, πᾶσα δὲ ἡ πόλις ἐξεφορεῖτο, παίδων ὁμοῦ καὶ παρθένων ἐλκομένων καὶ τὸ τῆς τεκούσης οἰκτρὸν ἐπιβουμένων ὄνομα. Καθόλου δὲ τῶν οἰκῶν σὺν ὅλαις ταῖς συγγενείαις ἀρπάζομένων πάνδημος ὑπῆρχε τῆς πόλεως ἀνδραποδισμός· τῶν δ' ὑπολελειμμένων Θηβαίων οἳ μὲν κατατετρωμένοι τὰ σώματα καὶ λιποψυχοῦντες συνεπλέκοντο τοῖς πολεμίοις, συναποθνήσκοντες τῇ τῶν ἐχθρῶν ἀπώλειᾳ, οἳ δὲ κλάσματι δόρατος ἐρειδόμενοι συνήντων τοῖς ἐπιφερομένοις, καὶ διαγωνιζόμενοι τὸν ὕστατον ἀγῶνα προστίμων τὴν ἐλευθερίαν τῆς σωτηρίας· πολλοῦ δὲ φόνου γενομένου καὶ τῆς πόλεως κατὰ πάντα τόπον νεκρῶν πληρουμένης, οὐκ ἦν ὅστις ἰδὼν οὐκ ἀνέβλεψε τὰς τύχας τῶν ἀκληρούντων. Καὶ γὰρ τῶν Ἑλληνῶν Θεσπιεῖς καὶ Πλαταιεῖς, ἔτι δ' Ὀρχομένιοι καὶ τινες

ἄλλοι τῶν ἀλλοτρίως διακειμένων πρὸς τοὺς Θεβαίους, συ-
στρατευόμενοι τῷ βασιλεῖ συνέπεσον εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν
ιδίαν ἔχθραν ἐν τοῖς τῶν ἡτυχηκότων ἀκληρήμασιν ἐναπε-
δείκνυντο· διὸ καὶ πάθη πολλὰ καὶ δεινὰ κατὰ τὴν πόλιν
ὄρα ἦν γινόμενα· Ἕλληνες γὰρ ὑπ' Ἑλλήνων ἀνηλεῶς ἀνη-
ροῦντο καὶ συγγενεῖς ὑπὸ τῶν κατὰ γένος προσηκόντων ἐφο-
νεύοντο, μηδεμίαν ἐντροπὴν τῆς ὁμοφώνου διαλέκτου παρε-
χομένης. Τέλος δὲ τῆς νυκτὸς ἐπικαταλαβούσης αἱ μὲν οἰκίαι
διηρπάγησαν, τέκνα δὲ καὶ γυναῖκες καὶ οἱ γεγηρακότες εἰς
τὰ ἱερὰ καταπεφευγότες μετὰ τῆς ἐσχάτης ὕβρεως ἀπὴ-
γοντο· τῶν δὲ Θεβαίων ἀνηρέθησαν μὲν ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχι-
λίους, αἰχμάλωτα δὲ σώματα συνήχθη πλείω τῶν τρισμυ-
ρίων, χρημάτων δὲ ἄπιστον πλῆθος διεφορήθη. 12.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν τελευτήσαντας τῶν Μακεδόνων
ἔθαψε, πλείους ὄντας τῶν πεντακοσίων, τοὺς δὲ συνέδρους
τῶν Ἑλλήνων συναγαγὼν ἐπέτρεψε τῷ κοινῷ συνεδρίῳ πῶς
χρηστέον τῇ πόλει τῶν Θεβαίων. Προτεθείσης οὖν βουλῆς,
τῶν ἀλλοτρίως διακειμένων τοῖς Θεβαίοις τινὲς ἐπεχειροῦν
συμβουλευεῖν ἀπαραιτήτοις τιμωρίαις δεῖν περιβαλεῖν αὐτοὺς,
ἀπεδείκνυν δ' αὐτοὺς τὰ τῶν βαρβάρων πεφρονηκότας κατὰ
τῶν Ἑλλήνων· καὶ γὰρ ἐπὶ Ξέρξῳ συμμαχοῦντας τοῖς Πέρ-
σαις ἐστρατευκέναι κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ μόνους τῶν Ἑλ-
λήνων ὥς εὐεργέτας τιμᾶσθαι παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῶν Περ-
σῶν, καὶ πρὸ τῶν βασιλέων τοῖς πρεσβέουσιν τῶν Θεβαίων
τίθεσθαι θρόνους· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα διελθόντες
παρώξυναν τὰς τῶν συνέδρων ψυχὰς κατὰ τῶν Θεβαίων,
καὶ πέρας ἐψηφίσαντο τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, τοὺς δ'
αἰχμαλώτους ἀποδόσθαι, τοὺς δὲ φυγάδας τῶν Θεβαίων ἀ-
γωγίμους ὑπάρχειν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, καὶ μηδένα
τῶν Ἑλλήνων ὑποδέχεσθαι Θεβαῖον· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκολού-
θως τῇ τοῦ συνεδρίου γνώμῃ τὴν μὲν πόλιν κατασκάψας
πολὺν ἐπέστειλε φόβον τοῖς ἀφισταμένοις τῶν Ἑλλήνων, τοὺς
δ' αἰχμαλώτους λαφυροπωλήσας ἤθροισεν ἀργυρίου τάλαντα
τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα. 2400000000

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαπέστειλε τοὺς ἐξαι-
τήσαντας τῶν ῥητόρων δέκα τοὺς κατ' αὐτοῦ πεπολιτευμέ-

νους, ὧν ὑπῆρχον ἐπιφανέστατοι Δημοσθένης καὶ Λυκοῦργος.
 Συναχθείσης οὖν ἐκκλησίας καὶ τῶν πρεσβευτῶν εἰσαχθέντων
 εἰς τὸ πλῆθος, ὁ μὲν δῆμος ἀκούσας τῶν λόγων εἰς πολλὴν
 ἀγωνίαν καὶ ἀπορίαν ἐνέπεσεν. ^{ἀριστερῶς} ἅμα μὲν γὰρ ἔσπευδε τὸ
 τῆς πόλεως ἀξίωμα τηρεῖν, ἅμα δὲ διὰ τὴν Θηβαίων ἀπώ-
 λειαν ἐκπεπληγμένος τὸ δεινὸν περίφοβος καθειστῆκει, νου-
 θετούμενος τοῖς τῶν πλησιοχώρων ἀτυχήμασι· πολλῶν δὲ
 λόγων γινομένων κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, Φωκίων μὲν ὁ χρη-
 στὸς, ἀντιπολιτευόμενος τοῖς περὶ τὸν Δημοσθένην, ἔφη δεῖ-
 τοὺς ἐξαιτουμένους μιμήσασθαι τὰς Λεῶ κόρας καὶ τὰς Ὑα-
 κινθίδας, καὶ τὸν Θάνατον ἐκουσίως ὑπομεῖναι ἕνεκα τοῦ μη-
 δὲν ἀνῆκεστον παθεῖν τὴν πατρίδα, καὶ τὴν ἀνανδρίαν καὶ
 δειλίαν ὠνειδίζε τῶν μὴ βουλομένων ὑπὲρ τῆς πόλεως τε-
 λευτᾶν. Ὁ δὲ δῆμος τοῦτον μὲν τοῖς θορύβοις ἐξέβαλε, προσ-
 ἄντως ἀκούων τοὺς λόγους, Δημοσθένους δὲ λόγον πεφρον-
 τισμένον διελθόντος ὁ δῆμος εἰς συμπάθειαν τῶν ἀνδρῶν
 προαχθεὶς φανερός ἦν σῶζειν βουλούμενος τοὺς ἄνδρας· ἐπὶ τε-
 λευτῆς δὲ Δημάδης πεπεισμένος ὑπὸ τῶν περὶ Δημοσθένην,
 ὡς φασι, πέντε ταλάντοις ἀργυρίου, συνεβούλευε μὲν σῶζειν
 τοὺς κινδυνεύοντας, παρανέγνω δὲ ψήφισμα γεγραμμένον φι-
 λοτέχνως· περιεῖχε γὰρ παραίτησιν τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐπαγ-
 γελίαν τοῦ κολάζειν κατὰ τοὺς νόμους, ἃν ὧσιν ἄξιοι τιμω-
 ρίας· ὁ μὲν οὖν δῆμος ἀποδεξάμενος τὴν ἐπίνοιαν τοῦ Δημά-
 δου τό τε ψήφισμα ἐκύρωσε, καὶ τὸν Δημάδην μεθ' ἐτέρων
 ἀπέστειλε πρεσβευτὴν πρὸς τὸν βασιλέα, δούς ἐντολὴν καὶ
 περὶ τῶν Θηβαίων φυγάδων ἀξιῶσαι τὸν Ἀλέξανδρον συγ-
 χωρῆσαι τῷ δήμῳ τοὺς πεφευγότες Θηβαίους ὑποδέχεσθαι.
 Ὁ δὲ Δημάδης πρεσβεύσας, καὶ τῇ τοῦ λόγου δεινότητι πάντα
 κατεργασάμενος, ἔπεισε τὸν Ἀλέξανδρον ἀπολῦσαι τοὺς ἄν-
 δρας τῶν ἐγκλημάτων καὶ τᾶλλα πάντα συγχωρῆσαι τοῖς
 Ἀθηναίοις.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν βασιλεὺς ἐπανελθὼν μετὰ τῆς δυ-
 νάμεως εἰς τὴν Μακεδονίαν συνήγαγε τοὺς ἡγεμόνας τῶν
 στρατιωτῶν καὶ τοὺς ἀξιολογωτάτους τῶν φίλων, καὶ προέ-
 θηκε βουλὴν περὶ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβάσεως, πότε χρὴ
 στρατεῦειν καὶ τίνι τρόπῳ χειριστέον τὸν πόλεμον. Τῶν δὲ

περὶ τὸν Ἀντίπατρον καὶ Παρμενίωνα συμβουλευόντων πρό-
τερον παιδοποιήσασθαι καὶ τότε τοῖς τηλικούτοις ἐγχειρεῖν
ἔργοις, δραστικός ὢν καὶ πρὸς πᾶσαν πράξεως ἀναβολὴν ἀλ-
λοτριῶς διακείμενος ἀντεῖπε τούτοις· αἰσχροὺς γὰρ ὑπάρχειν
ἀπεφαίνετο τὸν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἡγεμόνα καθεσταμένον
τοῦ πολέμου καὶ πατρικᾶς ἀνικήτους δυνάμεις παρειληφότα
καθῆσθαι γάμους ἐπιτελοῦντα καὶ τέκνων γενέσεις ἀναμέ-
νοντα. Διδάξας οὖν αὐτοὺς περὶ τοῦ συμφέροντος, καὶ παρορ-
μήσας διὰ τῶν λόγων πρὸς τοὺς ἀγῶνας, θυσίας μεγαλο-
πρεπεῖς τοῖς θεοῖς συνετέλεσεν ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας καὶ
σκηνικοὺς ἀγῶνας Διὶ καὶ Μούσαις, οὓς Ἀρχέλαος ὁ προβα-
σιλεύσας πρῶτος κατέδειξε. Τὴν δὲ πανήγυριν ἐφ' ἡμέρας ἐν-
νέα συνετέλεσεν, ἐκάστη τῶν μουσῶν ἐπώνυμον ἡμέραν ἀνα-
δείξας. Σκηνὴν δὲ κατασκευασάμενος ἑκατοντάκλινον τοὺς τε
φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἔτι δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων
πρέσβεις παρέλαβεν ἐπὶ τὴν εὐωχίαν· λαμπραῖς δὲ παρα-
σκευαῖς χρησάμενος, καὶ πολλοὺς μὲν ἐστιάσας, πᾶσιν δὲ τῇ
δυνάμει διαδοὺς ἱερεῖα καὶ τᾶλλα τὰ πρὸς τὴν εὐωχίαν ἀνή-
κοντα, προσανέλαβε τὸ στρατόπεδον.

Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Κτησικλέους Ῥωμαῖοι μὲν ὑ-
πάτους κατέστησαν Γάϊον Σουλπίκιον καὶ Λεύκιον Παπίριον,
Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως πορευθεὶς ἐπὶ τὸν Ἑλ-
λήσποντον διεβίβασε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν
Ἀσίαν. Αὐτὸς δὲ μακραῖς ναυσὶν ἐξήκοντα καταπλεύσας πρὸς
τὴν Τρωάδα χώραν, πρῶτος τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τῆς νεῶς
ἠκόντισε μὲν τὸ δόρυ, πήξας δ' εἰς τὴν γῆν καὶ αὐτὸς ἀπὸ
τῆς νεῶς ἀφαλλόμενος παρὰ τῶν θεῶν ἀπεφαίνετο τὴν Ἀ-
σίαν δέχεσθαι δορυκτῆτον. Καὶ τοὺς μὲν τάφους τῶν ἡρώων,
Ἀχιλλέως τε καὶ Αἴαντος καὶ τῶν ἄλλων, ἐναγίσμασι καὶ
τοῖς ἄλλοις τοῖς πρὸς εὐδοξίαν ἀνήκουσιν ἐτίμησεν, αὐτὸς δὲ
τὸν ἐξετασμὸν τῆς ἀκολουθούσης δυνάμεως ἀκριβῶς ἐποιή-
σατο. Εὐρέθησαν δὲ πεζοὶ Μακεδόνες μὲν μύριοι καὶ δισχι-
λιοι, σύμμαχοι δὲ ἐπτακισχίλιοι, μισθοφόροι δὲ πεντακισχί-
λιοι, καὶ τούτων ἀπάντων Παρμενίων εἶχε τὴν ἡγεμονίαν.
Ὀδρύσαι δὲ καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Ἰλλυριοὶ συνηκολούθουν πεν-
τακισχίλιοι, τοξοτῶν δὲ καὶ τῶν Ἀγριάνων καλουμένων χί-

λίοι, ὥστε τοὺς ἅπαντας εἶναι πεζοὺς τρισμυρίους· ἱππεῖς δ' ὑπῆρχον Μακεδόνες μὲν χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, Φιλώτου τοῦ Παρμενίωνος ἡγουμένου, Θετταλοὶ δὲ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὧν ἡγεῖτο Κάλλας ὁ Ἀρπάλου, τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων οἱ πάντες ἐξακόσιοι, ὧν ἡγεῖτο Ἐρίγυιος· Θραῖκες δὲ πρόδρομοι καὶ Παῖονες ἑνακόσιοι, Κάσανδρον ἔχοντες ἡγεμόνα, ὥστε σύμπαντας ὑπάρχειν ἱππεῖς τετρακισχιλίους καὶ πετακοσίους. Οἱ μὲν οὖν μετ' Ἀλεξάνδρου διαβάντες εἰς τὴν Ἀσίαν τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἦσαν, οἱ δ' ἐπὶ τῆς Εὐρώπης ἀπολελειμμένοι στρατιῶται, ὧν Ἀντίπατρος εἶχε τὴν ἡγεμονίαν, πεζοὶ μὲν ὑπῆρχον μύριοι καὶ δισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

Τοῦ δὲ βασιλέως ἀναζεύξαντος ἐκ τῆς Τρωάδος, καὶ καταντήσαντος πρὸς τὸ τέμενος τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ μὲν θύτης Ἀλέξανδρος κατανοήσας πρὸ τοῦ νεῷ κειμένην εἰκόνα χαμαὶ τοῦ Φρυγίας ποτὲ σατραπεύσαντος Ἀριοβαρζάνου, καὶ τινων οἰωνῶν αἰσίων ἄλλων ἐπιγενομένων, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ καὶ νικήσειν αὐτὸν ἱππομαχίᾳ μεγάλη διεβεβαιούτο, καὶ μάλιστ', ἂν τύχῃ περὶ τὴν Φρυγίαν ἀγωνισάμενος· προσετίθει δὲ καὶ ὅτι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἀποκτενεῖ μαχόμενος ἐν παρατάξει στρατηγὸν ἐπιφανῆ τῶν πολεμίων. Ταῦτα γὰρ αὐτῷ προσημαίνειν τοὺς θεοὺς, καὶ μάλιστα τὴν Ἀθηνᾶν, ἣν καὶ συνεργήσειν τοῖς εὐημερήμασιν· ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀποδεξάμενος τὴν τοῦ μάντεως πρόρρησιν, τῇ μὲν Ἀθηνᾷ λαμπρὰν ἐπέτελεσε θυσίαν, καὶ τὸ μὲν ἴδιον ὄπλον ἀνέθηκε τῇ θεῷ, τῶν δ' ἐν τῷ νεῷ κειμένων ὄπλων τὸ κράτιστον ἀναλαβὼν καὶ τούτῳ καθοπλισθεὶς ἐχρήσατο κατὰ τὴν πρώτην μάχην, ἣν διὰ τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας κρίνας περιβόητον ἔσχε τὴν νίκην· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἡμέραις ὀλίγαις ἐπράχθη· οἱ δὲ τῶν Περσῶν σατράπαι καὶ στρατηγοὶ τοῦ μὲν κωλύσαι τῶν Μακεδόνων τὴν διάβασιν ὑστέρησαν, ἀθροισθέντες δὲ ἐβουλευόντο πῶς χρὴ διαπολεμεῖν τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον. Μένων μὲν οὖν ὁ Ῥόδιος, διαβεβοημένος ἐπὶ συνέσει στρατηγικῇ, συνεβούλευσε κατὰ στόμα μὲν μὴ διακινδυνεύειν, τὴν δὲ χώραν φθεῖρειν καὶ τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων εἵργειν τοὺς Μακεδόνας τῆς εἰς τοῦμπροσθεν πορείας, διαβιβάζειν δὲ καὶ

δυνάμεις εἰς τὴν Μακεδονίαν ναυτικὰς τε καὶ πεζικὰς, καὶ τὸν ὅλον πόλεμον εἰς τὴν Εὐρώπην μεταγαγεῖν. Ὁ δ' ἀνὴρ οὗτος ἄριστα μὲν συνεβούλευεν, ὥς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐγεννήθη φανερόν, οὐ μὴν ἔπεισε τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας ὡς ἀνάξια συμβουλευῶν τῆς Περσῶν μεγαλοψυχίας· διόπερ ἐπικρατούσης τῆς τοῦ διαγωνίζεσθαι γνώμης, οὗτοι μὲν τὰς πανταχόθεν δυνάμεις μεταπεμφάμενοι, καὶ πολλαπλάσιοι γινόμενοι τῶν Μακεδόνων, προῆγον ἐπὶ Φρυγίας τῆς ἐφ' Ἑλλησποντον, κατεστρατοπέδευσαν δὲ παρὰ τὸν Γράνικον ποταμόν, προβαλλόμενοι τὸ ρεῖθρον τοῦ προειρημένου ποταμοῦ. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος πυθόμενος τὴν συνδρομὴν τῶν βαρβαρικῶν δυνάμεων προῆγε, καὶ σύντομον τὴν πορείαν ποιησάμενος ἀντεστρατοπέδευσε τοῖς πολεμίοις, ὥστε ἀνὰ μέσον ρεῖν τῶν παρεμβολῶν τὸν Γράνικον· οἱ μὲν οὖν βάρβαροι τὴν ὑπώρειαν κατειλημμένοι τὴν ἡσυχίαν ἤγον, κεκριότες τοῖς πολεμίοις ἐπιθέσθαι κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ, καὶ διεσπασμένης τῆς τῶν Μακεδόνων φάλαγγος ῥαδίως προτερήσειν ὑπελάμβανον ἐν τῇ μάχῃ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τεθαρρηκὼς ἅμ' ἡμέρᾳ περαιώσας τὴν δύναμιν, ἔφθασε τοὺς πολεμίους ἐκτάζας τὴν δύναμιν ἡρμοσμένως πρὸς τὸν ἀγῶνα· οἱ δὲ βάρβαροι πρὸς ὅλην τὴν τάξιν τῶν Μακεδόνων ἔστησαν τὸ πλῆθος τῶν ἱππέων, καὶ διὰ τούτων προκρίνειν τὴν μάχην διεγνώκεισαν· τὸ μὲν οὖν εὐώνυμον μέρος εἶχε Μέμνων ὁ Ῥόδιος καὶ Ἀρσαμένης ὁ σατράπης, ἔχοντες τοὺς ἰδίους ἱππεῖς, μετὰ δὲ τούτους Ἀρσίτης ἐτέτακτο τοὺς ἐκ Παφλαγονίας ἔχων ἱππεῖς, ἔπειτα Σπιθροδάτης ὁ Ἰωνίας σατράπης Ὑρκανῶν ἱππέων ἡγούμενος· τὸ δὲ δεξιὸν κέρας ἐπεῖχον χίλιοι μὲν Μηδοί, δισχίλιοι δὲ οἱ μετὰ Περσίου τοὺς ἱππεῖς, καὶ Βακτριανοὶ τούτοις ἴσοι· τὸν δὲ μέσον τόπον ἐπεῖχον οἱ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἱππεῖς, πολλοὶ μὲν τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ἐπιλεκτοὶ δὲ ταῖς ἀρεταῖς· οἱ δὲ πάντες ἱππεῖς ὑπῆρχον πλείους τῶν μυρίων. Οἱ δὲ πεζοὶ τῶν Περσῶν ἦσαν μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν δέκα μυριάδων, ὁπισθεν δ' ἐστῶτες τεταγμένοι τὴν ἡσυχίαν ἤγον ὡς τῶν ἱππέων ἱκανῶν ὄντων καταπονεῖν τοὺς Μακεδόνας· τῶν δ' ἱππέων παρ' ἀμφοτέροις προθύμως εἰς τὸν κίνδυνον συμπεσόντων, τὸ μὲν εὐώνυμον μέρος ἐπέχοντες οἱ

οἱ τῶν Θετταλῶν ἵππεῖς, Παρμενίωνος ἡγουμένου, τεθαρρη-
 κότως ἐδέχοντο τὴν ἐπιφορὰν τῶν καθ' ἑαυτοὺς τεταγμένων,
 Ἀλέξανδρος δὲ τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων ἔχων κατὰ τὸ δε-
 ξιὸν κέρας μεθ' ἑαυτοῦ πρῶτος ἐφίππευσε τοῖς Πέρσαις, καὶ
 συμπλακείς τοῖς πολεμίοις πολὺν ἐποίει φόνον. Τῶν δὲ βαρ-
 βάρων εὐρώστως ἀγωνιζομένων καὶ τοὺς ἑαυτῶν θυμοὺς ταῖς
 τῶν Μακεδόνων ἀρεταῖς ἀντιταττόντων, ἡ τύχη συνήγαγεν
 εἰς ἓνα τόπον τοὺς ἀρίστους εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς νίκης κρίσιν· ὁ
 γὰρ τῆς Ἰωνίας σατράπης Σπιθροβάτης, γένει μὲν ὦν Πέρ-
 σης, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως γαμβρός, ἀνδρεία δὲ διαφέρων,
 μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἱππέων ἐπέρραξε τοῖς Μακεδόσιν,
 ἔχων δὲ συναγωνιστὰς τεταγμένους τετταράκοντα συγγενεῖς,
 ἀρεταῖς διαφόροις, ἐνέκειτο τοῖς ἀνθεστηκόσι, καὶ θρασέως
 ἀγωνιζόμενος οὓς μὲν ἀνῆρει τῶν ἀνθισταμένων οὓς δὲ κα-
 τετραυμάτιζε. Δυσυποστάτου δὲ τῆς περὶ αὐτὸν οὔσης βίας,
 ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιστρέψας τὸν ἵππον ἐπὶ τὸν σατράπην ἐφίπ-
 πευσε τῷ βαρβάρῳ· ὁ δὲ Πέρσης νομίσας παρὰ τῶν θεῶν
 αὐτῷ δεδοσθαι τὸν τῆς μονομαχίας καιρὸν, εἰ συμβῇσεται
 διὰ τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας ἐλευθερωθῆναι τῶν μεγίστων φό-
 βων τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν περιβόητον Ἀλεξάνδρου τόλμαν ταῖς
 ἰδίαις χερσὶ καταλυθῆναι καὶ τὴν τῶν Περσῶν δόξαν μὴ κα-
 ταισχυνθῆναι, φθάνει βαλὼν τὸ σφυρίον ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον,
 καὶ οὕτω μετὰ σφοδρᾶς εἰσπεσὼν ρύμης, καὶ βιαίως τὸ δόρυ
 ὠσάμενος διαρρήξας τε τὴν τε ἀσπίδα Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν
 δεξιὰν ἐπωμίδα, διήλασε διὰ τοῦ θώρακος· ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ
 μὲν βέλος τῷ βραχίονι περιελκόμενον ἀπέριψε, τῷ δ' ἵππῳ
 προσβαλὼν τὰ κέντρα καὶ τῇ ρύμῃ τῆς φορᾶς συνεργῶ χρη-
 σάμενος εἰς μέσον τοῦ σατράπου τὸ στῆθος ἐνήρεισε τὸ ξυ-
 στόν. Οὗ συντελεσθέντος αἱ μὲν πλησίον τάξεις παρ' ἀμφο-
 τέροις διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας ἀνεβόησαν, τῆς δ' ἐ-
 πιδορατιδὸς περὶ τὸν θώρακα συντριβείσης καὶ τοῦ θραύσμα-
 τος ἀποπηδήσαντος, ὁ μὲν Πέρσης σπασάμενος τὸ ξίφος ἐπὶ
 τὸν Ἀλέξανδρον ἐπεφέρετο, ὁ δὲ βασιλεὺς διαλαβὼν τὸ ξυ-
 στὸν ἔφθασεν ἐνερεῖσαι τῷ προσώπῳ, καὶ διήλασε τὴν πλη-
 γήν· καθ' ὃν δὴ χρόνον ὁ ἀδελφὸς τοῦ πεσόντος Ῥωσάκης
 προσιππεύσας κατῆνεγκε τῷ ξίφει κατὰ τῆς κεφαλῆς Ἀλε-

ξάνδρου οὕτως ἐπικίνδυνον πληγὴν ὥστε τὸ μὲν κράνος διαπτύξαι, τοῦ δὲ χρωτὸς βραχέως ἐπιψαῦσαι. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν ἐπιφέροντος ἄλλην πληγὴν τοῦ Ῥωσάκου, Κλεῖτος ὁ μέλας ἐπικαλούμενος προσελάσας τὸν ἵππον ἀπέκοψε τὴν χεῖρα τοῦ βαρβάρου. Περὶ δ' ἀμφοτέρων τῶν πεσόντων οἱ συγγενεῖς ἄθροοι συστραφέντες τὸ μὲν πρῶτον ἠκόντιζον ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον, ἔπειτα δὲ καὶ συστάδην μαχόμενοι πάντα κίνδυνον ὑπέμενον ὑπὲρ τοῦ φονεῦσαι τὸν βασιλέα· ὃ δὲ καίπερ πολλοῖς καὶ μεγάλοις κινδύνοις συνεχόμενος, ὅμως οὐκ ἐνικᾶτο τοῖς πλήθεσι τῶν πολεμίων, ἀλλὰ δύο μὲν ἔχων εἰς τὸν θώρακα πληγὰς, μίαν δὲ εἰς τὸ κράνος, τρεῖς δ' εἰς τὸ καθαιρεθὲν ὄπλον ἐκ τοῦ νεῷ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅμως οὐκ ἐνεδίδου, ἀλλὰ τῷ παραστήματι τῆς ψυχῆς ἐπαιρόμενος παντὸς δεινοῦ κατεξανίστατο. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ἐπιφανῶν ἡγεμόνων παρ' αὐτὸν ἐν τοῖς Πέρσαις ἔπεσον πλείους, ὧν ἦσαν ἐπιφανέστατοι Ἀτιζύης καὶ Φαρνάκης ὁ τῆς Δαρείου γυναικὸς ἀδελφός, ἔτι δὲ Μιθροβουζάνης ὁ Καππαδοκῶν ἡγούμενος. Διὸ καὶ πολλῶν ἡγεμόνων ἀναιρεθέντων, καὶ τῶν Περσικῶν τάξεων ἀπασῶν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἡττωμένων, πρῶτον μὲν οἱ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον τεταγμένοι φυγεῖν ἠναγκάσθησαν, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων τραπέντων ὁ μὲν βασιλεὺς ὁμολογούμενον τῆς ἀνδραγαθίας τὸ πρωτεῖον ἀπηνέγκατο, καὶ τῆς ὅλης νίκης ἔδοξε μάλιστα αἷτιος γεγονέναι, μετὰ δὲ τοῦτον οἱ τῶν Θετταλῶν ἱππεῖς ἄριστα ταῖς ἴλαις χρώμενοι καὶ διαφόρως ἀγωνισάμενοι μεγάλην ἐπ' ἀνδρείαά δόξαν ἔσχον· μετὰ δὲ τὴν τῶν ἱππέων τροπὴν οἱ πεζοὶ συμβαλόντες ἀλλήλοις ὀλίγον χρόνον ἡγωνίσαντο· οἱ γὰρ βάρβαροι διὰ τὴν τῶν ἱππέων τροπὴν καταπλαγέντες καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδόντες πρὸς φυγὴν ὥρμησαν· ἀνηρέθησαν δὲ τῶν Περσῶν οἱ πάντες πεζοὶ μὲν πλείους τῶν μυρίων, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους δισχιλίων, ἐζωγρήθησαν δ' ὑπὲρ τοὺς διςμυρίους· μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ βασιλεὺς τοὺς τετελευτηκότας ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς, σπεύδων διὰ ταύτης τῆς τιμῆς τοὺς στρατιώτας προθυμότερους κατασκευάσασθαι πρὸς τοὺς ἐν ταῖς μάχαῖς κινδύνους.

Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν προῆγε διὰ τῆς Λυδίας, καὶ τὴν μὲν τῶν Σαρδιανῶν πόλιν καὶ τὰς ἀκροπόλεις, ἔτι δὲ τοὺς ἐν αὐταῖς θησαυροὺς παρέλαβε, Μιθρήνους τοῦ σατράπου παραδόντος ἐκουσίως· εἰς δὲ τὴν Μίλητον συμπεφευγόντων τῶν διασωθέντων ἐκ τῆς μάχης Περσῶν μετὰ Μέμνονος τοῦ στρατηγοῦ, ὁ μὲν βασιλεὺς πλησίον τῆς πόλεως στρατοπεδεύσας καθ' ἡμέραν συνεχεῖς προσβολὰς τοῖς τείχεσιν ἐκ διαδοχῆς ἐποιεῖτο, οἱ δὲ πολιορκούμενοι τὸ μὲν πρῶτον ῥαδίως ἀπὸ τῶν τειχῶν ἡμύνοντο, πολλῶν μὲν στρατιωτῶν ἡθροισμένων εἰς τὴν πόλιν, βελῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὴν πολιορκίαν χρησίμων δαψιλῇ χορηγίαν ἔχοντες. Ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς φιλοτιμότερον ταῖς τε μηχαναῖς ἐσάλεινε τὰ τεῖχη καὶ τὴν πολιορκίαν ἐνεργεστάτην ἐποιεῖτο κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν, οἱ τε Μακεδόνες διὰ τῶν πιπτόντων τειχῶν εἰσεβιάζοντο, τηνικαῦτα κατισχυόμενοι πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. Εὐθὺς δ' οἱ Μιλήσιοι μεθ' ἱκετηρίων τῷ βασιλεῖ προσπίπτοντες παρέδωκαν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν· τῶν δὲ βαρβάρων οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἀνῆρθησαν, οἱ δὲ τῆς πόλεως ἐκπίπτοντες ἔφευγον· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἤλωσαν. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τοῖς μὲν Μιλησίοις φιανθρώπως προσηνέχθη, τοὺς δ' ἄλλους ἅπαντας ἐξηνδραποδίσατο. Τῆς δὲ ναυτικῆς δυνάμεως οὔσης ἀχρήστου καὶ δαπάνας μεγάλας ἐχούσης, κατέλυσε τὸ ναυτικὸν πλὴν ὀλίγων νεῶν, αἷς ἐχρῆτο πρὸς τὴν παρακομιδὴν τῶν πολιορκητικῶν ὀργάνων, ἐν αἷς ἦσαν αἱ παρ' Ἀθηναίων νῆες συμμαχίδες ἔχουσαι· ἔνιοι δὲ λέγουσι τὸν Ἀλέξανδρον στρατηγικῶς ἐπινοῆσαι τὴν τοῦ στόλου κατάλυσιν· προσδοκίμου γὰρ ὄντος τοῦ Δαρείου, καὶ μελλούσης μεγάλης παρατάξεως συντελεῖσθαι, νομίσαι τοὺς Μακεδόνας ἐκθυμότερον ἀγωνιεῖσθαι παραιρηθείσης τῆς κατὰ τὴν φυγὴν ἐλπίδος· τὸ δ' αὐτὸ πράττει κατὰ τὴν ἐπὶ Γρανίκῳ μάχην· κατὰ νώτου γὰρ λαβεῖν τὸν ποταμόν, ὅπως μηδεὶς ἐπιβάλῃται φεύγειν, προδήλου τῆς ἀπωλείας οὔσης τῶν διωκομένων ἐν τῷ τοῦ ποταμοῦ ῥείθρῳ. Καὶ γὰρ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους Ἀγαθοκλέα τὸν Συρακοσίῳ βασιλέα μιμησάμενον τὴν Ἀλεξάνδρου στρατηγίαν ἀνέλπιστον καὶ μεγάλην νίκην περιποιήσασθαι. Διαβάντα γὰρ αὐ-

τὸν εἰς Λιβύην μετ' ὀλίγης δυνάμεως, καὶ τὰς ναῦς ἐμπρήσαντα, παρελθεῖν μὲν τῶν στρατιωτῶν τὰς ἐκ τοῦ φεύγειν ἐλπίδας, συναναγκάσαι δὲ γενναίως ἀγωνίσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο Καρχηδονίων ἀντιταχθέντων πολλαῖς μυριάσι νικῆσαι.

Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Μιλήτου τὸ πλῆθος τῶν Περσῶν καὶ τῶν μισθοφόρων, ἔτι δ' οἱ πρακτικώτατοι τῶν ἡγεμόνων συνέδραμον εἰς τὴν Ἀλικαρνασσόν· αὕτη δὲ ἡ πόλις μεγίστη τῶν κατὰ τὴν Καρίαν ἦν, βασιλεία μὲν ἐσχηκυῖα τὰ Καρῶν, ἀκροπόλεσι δὲ καλαῖς κεκοσμημένη. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Μέρμων μὲν τὴν τε γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα πρὸς Δαρεῖον ἔπεμψε, καὶ τούτῳ παραθέμενος ἅμα μὲν ὑπέλαβε τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν καλῶς πεπρονοῆσθαι, ἅμα δὲ τὸν βασιλέα καλοὺς ὁμήρους ἔχοντα προθυμότερον ἐμπιστεύσειν αὐτῷ τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. Εὐθύς γάρ ὁ Δαρεῖος ἔπεμψεν ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν οἰκοῦντας, προστάττων ἅπαντας ὑπακούειν τῷ Μέμμωνι· διόπερ οὗτος παραλαβὼν τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν παρεσκευάζετο πάντα τὰ χρήσιμα πρὸς πολιορκίαν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀλικαρνασέων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τὰ μὲν πολιορκητικὰ τῶν ὀργάνων καὶ σῖτον κατὰ θάλατταν ἐκόμισεν ἐπὶ τὴν Ἀλικαρνασσόν, αὐτὸς δὲ μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως προῆγεν ἐπὶ τῆς Καρίας, καὶ τὰς ἐν τῇ παρῳδῳ πόλεις προσήγετο ταῖς φιλάνθρωπίαις. Μάλιστα δ' εὐηργέτει τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ποιῶν αὐτὰς αὐτονόμους καὶ ἀφορολογήτους, προσεπιλέγων ὅτι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερώσεως ἕνεκα τὸν πρὸς Πέρσας πόλεμον ἐπανήρηται. Ὅντι δ' αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἀπῆντησέ τι γύναιον, ὄνομα μὲν Ἀδα, γένει δὲ προσήκουσα τῇ Καρῶν ἀρχῇ· ἐντυχούσης δ' αὐτῆς περὶ τῆς προγονικῆς δυναστείας καὶ δεηθείσης βοηθῆσαι, ταύτην μὲν ἐκέλευσε παραλαβεῖν τὴν τῆς Καρίας ἀρχήν, τοὺς δὲ Κᾶρας ἰδίου ἐποίησατο ταῖς εὐνοίαις διὰ τὴν τῆς γυναικὸς ταύτης εὐεργεσίαν. Εὐθύς γὰρ αἱ πόλεις ἅπασαι πρεσβείας ἀποστέλλουσαι χρυσοῖς στεφάνοις ἐτίμησαν τὸν βασιλέα καὶ πάντα συμπράττειν ἐπηγγείλαντο· ὁ δ' Ἀλέξανδρος πλησίον τῆς πόλεως στρατοπεδεύσας συνεστήσατο πολιορκίαν ἐνεργὸν καὶ καταπληκτικὴν. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον

τοῖς τείχεσι προσβολὰς συνεχεῖς ἐκ διαδοχῆς ἐποιεῖτο καὶ διημέρευεν ἐν τοῖς κινδύνοις· μετὰ δὲ ταῦτα παντοδαπὰς μηχανὰς ἐπιστήσας, καὶ τὰς πρὸ τῆς πόλεως τάφρους τρισὶ χελώναις ἀναπληρώσας, διὰ τῶν κριῶν ἐσάλεψε τοὺς πύργους καὶ τὰ μετὰξὺ μεσοπύργια. Καταβαλὼν δὲ μέρος τι τοῦ τείχους, τὸ λοιπὸν ἤδη διὰ τῆς ἐκ χειρὸς μάχης ἐδιάζετο διὰ τοῦ πτώματος εἰς τὴν πόλιν εἰσπεσεῖν. Μένων δὲ τὸ μὲν πρῶτον τοὺς προσβάλλοντας τοῖς τείχεσι Μακεδόνας ῥαδίως ἡμύνετο, πολλῶν ὄντων ἐν τῇ πόλει στρατιωτῶν· κατὰ δὲ τὰς τῶν ὀργάνων προσβολὰς μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν ἐκχεόμενος ἐκ τῆς πόλεως νυκτὸς πῦρ ἐνέβαλλε ταῖς μηχαναῖς. μεγάλων δ' ἀγώνων πρὸ τῆς πόλεως συνισταμένων, οἱ μὲν Μακεδόνες ταῖς ἀρεταῖς πολὺ προεῖχον, οἱ δὲ Πέρσαι τῷ πλήθει καὶ ταῖς παρασκευαῖς ἐπλεονέκτουν· συνήρουν γὰρ αὐτοῖς οἱ ἀπὸ τῶν τειχῶν συναγωνιζόμενοι, καὶ τοῖς ὀξυβελέσι καταπέλταις οὓς μὲν ἀπέκτεινον τῶν πολεμίων οὓς δὲ κατετίτρωσκον· ὁμοῦ δὲ αἱ τε σάλπιγγες ἐσήμεινον παρ' ἀμφοτέροις τὸ πολεμικὸν καὶ βοή πανταχόθεν ἐγίνετο, συνεπισημαινομένων τῶν στρατιωτῶν τὰς παρ' ἑκάτερων ἀνδραγαθίας· οἱ μὲν γὰρ τὴν ἐν ταῖς μηχαναῖς αἰρομένην εἰς ὕψος φλόγα κατέπαυον, οἱ δ' εἰς χεῖρας συμπλεκόμενοι πολλὴν ἐποιοῦν φόνον, ἄλλοι δ' ἐντὸς τῶν πιπτόντων τειχῶν ἀντωκοδόμουν ἕτερα τείχη πολὺ τῶν προὑπαρχόντων βαρύτερα ταῖς κατασκευαῖς. Τῶν δ' ἡγεμόνων τῶν περὶ τὸν Μέμνονα προκινδυνευόντων, καὶ μεγάλας διδόντων δωρεὰς τοῖς ἀνδραγαθοῦσιν, ἀνυπέβλητος φιλοτιμία παρ' ἀμφοτέροις ἐγίνετο περὶ τῆς νίκης. Διὸ καὶ παρῆν ὄραν τοὺς μὲν τραύμασιν ἐναντίους περιπίπτοντας καὶ κατὰ τὰς λιποψυχίας ἀποφερομένους ἐκ τῆς μάχης, τοὺς δὲ περιβαίνοντας τὰ πίπτοντα σώματα καὶ περὶ τῆς τούτων ἀναιρέσεως μεγάλους ἀγῶνας συνισταμένους, ἄλλους δὲ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντας ἤδη, καὶ διὰ τῆς ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων παρακλήσεως πάλιν θαρροῦντας καὶ νεαροὺς ταῖς ψυχαῖς γινόμενους. Τέλος δὲ πρὸς αὐταῖς ταῖς πύλαις ἔπεσόν τινες τῶν Μακεδόνων, καὶ σὺν αὐτοῖς Νεοπτόλεμος ἡγεμὼν, ἀνὴρ ἐπιφανής. Μετὰ δὲ ταῦτα δύο μὲν πύργων εἰς ἑδάφος καθήκει

μένων καὶ δυοῖν μεσοπυργίων ἐρριμμένων, τῶν μὲν Περδίκκου στρατιωτῶν τινὲς μεθυσθέντες προπετῶς νυκτὸς προσέβαλλον τοῖς τῆς ἀκροπόλεως τείχεσιν, οἱ δὲ περὶ τὸν Μέμνονα συννοήσαντες τὴν ἀπειρίαν τῶν προσβαλλόντων καὶ ἐπεξελθόντες καὶ τῷ πλήθει πολὺ προέχοντες ἐτρέψαντο τοὺς Μακεδόνας καὶ πολλοὺς ἀνῆρουν· γνωσθέντος δὲ τοῦ συμβεβηκότος ἐξεβοήθουν πολλοὶ τῶν Μακεδόνων, καὶ μεγάλης μάχης γενομένης καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιφάνεντων οἱ μὲν Πέρσαι βιασθέντες συνεχλείσθησαν εἰς τὴν πόλιν, ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς πεσόντας πρὸ τοῦ τείχους Μακεδόνας διακηρυκευσάμενος ἤτησεν ὑποσπόνδους. Ἐφιάλτης μὲν οὖν καὶ Θρασύβουλος οἱ Ἀθηναῖοι συμμαχοῦντες τοῖς Πέρσαις συνεβούλευον μὴ διδόναι τοὺς νεκροὺς πρὸς ταφὴν, ὁ δὲ Μέμνων συνεχώρησε.

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἐφιάλτης βουλευομένων τῶν ἡγεμόνων συνεβούλευε μὴ περιμένειν ἕως ἄν ἀλούσης τῆς πόλεως αἰχμάλωτοι καταστῶσιν, ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς ἡγεμόνας προκινδυνεύοντας τῶν μισθοφόρων ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμίοις. Ὁ δὲ Μέμνων ὁρῶν τὸν Ἐφιάλτην πρὸς ἀρετὴν ὁρμώμενον, καὶ μεγάλας ἔχων ἐλπίδας ἐν αὐτῷ διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν τοῦ σώματος ῥώμην, συνεχώρησεν αὐτῷ πράταειν ὃ βούλοιτο. Ὁ δὲ δισχιλίους τῶν μισθοφόρων ἐπιλέκτους ἀναλαβὼν, καὶ τοῖς ἡμίσεσι διαδοὺς δᾶδας ἡμμένας, τοὺς δὲ ἄλλους ἀντιτάξας τοῖς πολεμίοις, ἄφνω τὰς πύλας πάσας ἀνεπέτασεν, ἅμα δ' ἡμέρα μετὰ τούτων ἐκχυθεῖς τοῖς μὲν μηχανήμασιν ἐνῆκε πῦρ, καὶ παραχρῆμα πολλὴν συνέβη γενέσθαι φλόγα· τῶν δ' ἄλλων ἐν βαθεῖα φάλαγγι πεπυκνωμένων αὐτὸς προηγεῖτο, καὶ τοῖς ἐκδοθηούσι Μακεδόσιν ἐπέρραξεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς κατανόησας τὸ γινόμενον, τοὺς μὲν προμάχους τῶν Μακεδόνων πρῶτους ἔταξε, τοὺς δ' ἐφέδρους ἔστησε τοὺς ἐπιλέκτους· ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτους ἐπέταξεν ἐτέρους τοὺς ταῖς ἀνδραγαθίαις ὑπεράγοντας· αὐτὸς δὲ πρὸ πάντων τούτων ἡγούμενος ὑπέστη τοὺς πολεμίους, δόξαντας διὰ τὸ βάρος ἀκαταγωνίστους εἶναι· ἐξέπεμψε δὲ καὶ τοὺς κατασβέσοντας τὴν φλόγα καὶ βοηθήσοντας ταῖς μηχαναῖς. Ἀμα δὲ παρ' ἀμφοτέροις τῆς τε βοῆς ἐξαισίου γινομένης καὶ τῶν σαλπίγγ-

γῶν σημαίνουσιν τὸ πολεμικόν, μέγας ἀγὼν συνέστη διὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀγωνιζομένων καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλοτιμίας· τὸ μὲν οὖν πῦρ ἐκώλυσαν οἱ Μακεδόνες ἐπιμενηθῆναι, κατὰ δὲ τὴν μάχην ἐπλεονέκτουν οἱ περὶ τὸν Ἐφιάλτην. Οὗτος γὰρ πολὺ προέχων τῶν ἄλλων τῇ τοῦ σώματος βῶμῃ πολλοὺς ἀνῆρει τῶν εἰς χεῖρας ἐρχομένων· οἳ τε ἐφεστῶτες ἐπὶ τῷ προσφάτως ἀντικατασκευασθέντι τείχει πολλοὺς ἀνῆρουν πυκνοῖς τοῖς βέλεσι χρώμενοι· ἑκατὸν γὰρ πηχῶν τὸ ὕψος πύργος ξύλινος κατεσκευάστο, πλήρης καταπελτῶν ὀξυβελῶν· πολλῶν δὲ Μακεδόνων πιπτόντων, καὶ τῶν ἄλλων ἀναχωρούντων διὰ τὸ πλῆθος τῶν βελῶν, τοῦ τε Μέμνονος πολλαπλασίοις στρατιώταις ἐπιδοθηῶντος, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν ἐνέπιπτεν· ἔνθα δὴ τῶν ἐκ τῆς πόλεως κατισχυόντων παραδόξως ὁ κίνδυνος παλίντροπον τὴν μάχην ἔσχεν· οἱ γὰρ πρεσβύτατοι τῶν Μακεδόνων διὰ μὲν τὴν ἡλικίαν ἀπολελυμένοι τῶν κινδύνων, συνεστρατευμένοι δὲ Φιλίππῳ καὶ πολλὰς μάχας κατωρθώκοτες, ὑπὸ τῶν καιρῶν εἰς ἀλκὴν προεκλήθησαν, φρονήματι δὲ καὶ ταῖς κατὰ πόλεμον ἐμπειρίαις πολὺ προέχοντες τοῖς μὲν φυγομαχοῦσι νεωτέροις πικρῶς ὠνείδισαν τὴν ἀνανδρίαν, αὐτοὶ δὲ συναθροισθέντες καὶ συνασπίσαντες ὑπέστησαν τοὺς δοκοῦντας ἤδη νενικηκέναι· τέλος δὲ τὸν τε Ἐφιάλτην καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀνελόντες, τοὺς λοιποὺς ἠνάγκασαν εἰς τὴν πόλιν συμφυγεῖν· οἱ δὲ Μακεδόνες τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης τοῖς φεύγουσι συνεισέπεσον ἐντὸς τῶν τειχῶν· τοῦ δὲ βασιλέως κελεύσαντος σημῆναι τὸ ἀνακλητικόν, ἀνεχώρησαν εἰς τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μέμνονα στρατηγοὶ καὶ σατράπαι συνελθόντες ἔγνωσαν τὴν μὲν πόλιν ἐκλιπεῖν, εἰς δὲ τὴν ἀκρόπολιν τοὺς ἀρίστους τῶν στρατιωτῶν καταστήσαντες μετὰ τῆς ἀρμοζούσης χορηγίας, τὸν λοιπὸν ὄχλον καὶ τὰ χρήματα ἀπεκόμισαν εἰς τὴν Κῶν· ὁ δ' Ἀλέξανδρος αἶμα ἡμέρᾳ γνοὺς τὸ γεγεννημένον τὴν μὲν πόλιν κατέσκαψε, τῇ δ' ἀκροπόλει περιέθηκε τεῖχος καὶ τάφρον ἀξιόλογον· αὐτὸς δὲ μέρος τῆς δυνάμεως μετὰ στρατηγῶν ἐξέπεμψεν εἰς τὴν μεσόγειον, προσταῆζας τὰ συνεχῇ τῶν ἐθνῶν χειροῦσθαι.

Οὗτοι μὲν οὖν ἐνεργῶς πολεμήσαντες, πᾶσαν τὴν χώραν

μέχρι τῆς μεγάλης Φρυγίας καταστρεψάμενοι, διέθρεψαν τοὺς στρατιώτας ἐκ τῆς πολεμίας. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὴν παραθαλαττίαν πᾶσαν μέχρι Κιλικίας χειρωσάμενος πολλὰς πόλεις κατεκτήσατο, καὶ φρούρια καρτερά φιλοτιμότερον πολιορκήσας τῇ βίᾳ κατεπόνθησεν, ἐν οἷς ἐνὸς παραδόξως ἐκράτησε, περὶ οὗ διὰ τὴν ιδιότητα τῆς περιπετείας οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν. Τῆς γὰρ Λυκίας περὶ τὰς ἐσχατίας πέτραν μεγάλην ὀχυρότητι διαφέρουσιν ὥκουν οἱ Μαρμαρεῖς ὀνομαζόμενοι, οἵτινες παριόατος Ἀλεξάνδρου τὸ χωρίον ἐπέθεντο τοῖς κατὰ τὴν οὐραγίαν Μακεδόσι, καὶ συχνοὺς ἀνελόντες πολλὰ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ὑποζυγίων ἀφῆρπασαν· ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς παροξυνθεὶς συνεστήσατο πολιορκίαν, καὶ πᾶσαν εἰσεφέρειτο σπουδὴν βίᾳ κρατῆσαι τοῦ χωρίου· οἱ δὲ Μαρμαρεῖς ἀνδρείᾳ διαφέροντες καὶ τῇ τῶν τόπων ἐρυνότητι πιστεύοντες ὑπέμενον εὐρώστως τὴν πολιορκίαν· ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας δύο συνεχεῖς ἐγίνοντο προσβολαί, καὶ φανερὸς ἦν ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀποστησόμενος ἕως ἂν ἔλῃ τὴν πέτραν. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι τῶν Μαρμαρέων τὸ μὲν πρῶτον συνεβούλευον τοῖς νέοις παυσαμένοις τῆς βίας, ἐφ' οἷς ἦν δυνατόν, συλλυθῆναι πρὸς τὸν βασιλέα· οὐ πειθομένων δ' αὐτῶν, ἀλλὰ πάντων φιλοτιμουμένων συναποθανεῖν τῇ τῆς πατρίδος ἐλευθερίᾳ, παρεκάλεσαν αὐτοὺς τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς γεγηρακότας ἀνελεῖν, αὐτοὺς δὲ τοὺς δυνάμενους διὰ τῆς ἀλκῆς σώζεσθαι νυκτὸς διὰ μέσων τῶν πολεμίων διεκπεσεῖν καὶ καταφυγεῖν εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν. Συγκαταθεμένων δὲ τῶν νέων, καὶ προσταζάντων κατ' οἰκίαν ἐκάστους μετὰ τῆς συγγενείας ἀπολαύσαντας τῶν προσηνεστάτων βρωτῶν τε καὶ ποτῶν ὑπομεῖναι τὸ δεινόν, ἔδοξε τοῖς νέοις, οὓσιν ὥς ἐξακοσίοις, τοῦ μὲν φονεῦειν τοὺς προσήκοντας ἀποσχέσθαι, τὰς δ' οἰκίας ἐμπρῆσαι καὶ διὰ τῶν πυλῶν ἐκχυθέντας εἰς τὴν ὄρεινὴν ἀποχωρῆσαι. Οὗτοι μὲν οὖν τὰ δεδογμένα συντελέσαντες ταῖς ἰδίαις ἐστίαις ἐκάστους ἐποίησαν ἐνταφῆναι, αὐτοὶ δὲ διὰ μέσων τῶν περιεστρατοπεδευκότων ἔτι νυκτὸς οὔσης διεκπεσόντες ἔφυγον εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, ἐπ'

ἄρχοντας δ' Ἀθήνησι Νικοκράτους ἐν Ῥώμῃ τὴν ὑπατον ἀρχὴν διεδέξαντο Καίσιων Οὐαλέριος καὶ Λεύκιος Παπίριος. Ἐπὶ δὲ τούτων Δαρεῖος χρημάτων πλῆθος ἐξέπεμψε τῷ Μέμνωνι, καὶ τοῦ πολέμου παντὸς ἀπέδειξε στρατηγόν. Ὁ δὲ μισθοφόρων πλῆθος ἀθροίσας καὶ τριακοσίας ναῦς πληρώσας ἐνεργῶς διώκει τὰ κατὰ τὸν πόλεμον. Χίον μὲν οὖν προσηγάγετο· πλεύσας δ' ἐπὶ Λέσβον Ἀντισσαν μὲν καὶ Μήθυμναν καὶ Πύρραν καὶ Ἑρεσον ῥαδίως ἐχειρώσατο, τὴν δὲ Μιτυλήνην μεγάλην οὔσαν καὶ παρασκευαῖς μεγάλαις καὶ πλήθει τῶν ἀμυνομένων ἀνδρῶν κεχρορηγημένην πολλὰς ἡμέρας πολιορκήσας, καὶ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλὼν, μόλις εἶλε κατὰ κράτος. Εὐθύς δὲ τῆς περὶ τὸν στρατηγὸν ἐνεργείας διαβοηθείσης, αἱ πλείους τῶν Κυκλάδων νήσων διεπρεσβεύοντο. Προσπεσούσης δὲ φήμης εἰς τὴν Ἑλλάδα διότι Μένων μετὰ τοῦ στόλου μέλλει πλεῖν ἐπ' Εὐβοίας, αἱ μὲν κατὰ τὴν νῆσον ταύτην πόλεις περίφοβοι καθειστήκεισαν, οἱ δὲ τὰ τῶν Περσῶν αἰρούμενοι τῶν Ἑλλήνων, ἐν οἷς ὑπῆρχον καὶ Σπαρτιᾶται, μετέωροι ταῖς ἐλπίσιν ἐρίγγνοντο πρὸς καινοτομίαν. Ὁ δὲ Μένων χρήμασι διαφθείρων πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔπεισε κοινωνεῖν τῶν Περσικῶν ἐλπίδων. Οὐ μὴν ἡ τύχη εἶασεν ἐπὶ πλεῖον προελθεῖν τὴν τάνδρὸς ἀρετὴν. Ὁ γὰρ Μένων περιπεσὼν ἀρρωστίᾳ καὶ πάθει παραβόλῃ συσχεθεὶς μετήλλαξε, καὶ τῇ τούτου τελευτῇ συνετρίβη καὶ τὰ τοῦ Δαρείου πράγματα. Προσεδόκησε μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς μεταθήσεσθαι τὸν πάντα πόλεμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην· ὥς δ' ἤκουσε τὴν Μένωνος τελευτὴν, συνήγαγε τῶν φίλων συνέδριον, καὶ προέθηκε βουλὴν πότερον δεῖ στρατηγούς καὶ στρατιὰν καταπέμπειν ἐπὶ θάλατταν, ἢ τὸν βασιλέα μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως καταβάντα διαγωνίζεσθαι τοῖς Μακεδόσιν. Ἐνιοὶ μὲν οὖν ἔφασαν δεῖν αὐτὸν τὸν βασιλέα παρατάττεσθαι, καὶ τὸ πλῆθος τῶν Περσῶν ἀπεφαίνοντο προθυμότερον ἀγωνιεῖσθαι. Χαρίδημος δ' Ἀθηναῖος, ἀνὴρ θαυμαζόμενος ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ δεινότητι στρατηγίας, συνεστράτευτο μὲν Φιλίππῳ τῷ βασιλεῖ καὶ πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀρχηγὸς καὶ σύμβουλος γεγονώς, ἦν, συνεβούλευε δὲ τῷ

Δαρείῳ μὴ προπετῶς ἀποκυβεῦσαι περὶ τῆς βασιλείας, ἀλλ' αὐτὸν μὲν τὸ βάρος καὶ τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν συνέχειν, ἐπὶ δὲ τὸν πόλεμον ἀποστέλλειν στρατηγὸν πεῖραν δεδωκότα τῆς ἰδίας ἀρετῆς. Δύναμιν δ' ἱκανὴν εἶναι δέκα μυριάδων, ἧς τὸ τρίτον Ἕλληνας ποιῆσαι μισθοφόρους, καὶ δι' εὐφάσεως αὐτὸς ἀνεδέχετο κατορθώσειν τὴν ἐπιβολὴν ταύτην. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὁ βασιλεὺς συγκατετίθετο τοῖς λεγομένοις, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν φίλων γενναιότερον ἀντειπόντων καὶ τὸν Χαρίδημον εἰς ὑποψίαν ἀγόντων ὅτι τῆς στρατηγίας ὀρέγεται τυχεῖν, ὅπως τοῖς Μακεδόσι προδῶ τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, ὁ μὲν Χαρίδημος παροργισθεὶς καὶ προχειρότερον ὀνειδίσας τὴν τῶν Περσῶν ἀνανδρίαν ἐποίησεν ἐπὶ πλεῖον προσκόψαι τὸν βασιλέα τοῖς λόγοις, τοῦ θυμοῦ δὲ τὸ συμφέρον ἀφαιρουμένου, ὁ μὲν Δαρεῖος ἐπιλαβόμενος τῆς τοῦ Χαριδήμου ζώνης κατὰ τὸν τῶν Περσῶν νόμον παρέδωκε τοῖς ὑπηρέταις καὶ προσέταξεν ἀποκτείνειν, ὁ δὲ Χαρίδημος ἀπαγόμενος ἐπὶ τὸν θάνατον ἀνεβόησε μεταμελήσειν ταῦτα ταχὺ τῷ βασιλεῖ καὶ τῆς ἀδίκου τιμωρίας αὐτοῦ σύντομον ἔξειν τὴν κόλασιν, ἐπιδόντα τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλείας. Χαρίδημος μὲν οὖν μεγάλων ἐλπίδων ἐκπεσὼν διὰ παρρησίαν ἄκαιρον τοιαύτην ἔσχε τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνέντος τοῦ θυμοῦ τὴν ψυχὴν μετενόησε, καὶ κατεμέμψατο ἑαυτὸν ὡς τὰ μέγιστα ἡμαρτηκότα. Ἀλλ' οὐ γὰρ ἦν δυνατόν τὸ γεγονὸς διὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἀγέννητον κατασκευάσαι. Διόπερ ὀνειροπολούμενος ταῖς Μακεδόνων ἀρεταῖς, καὶ τὴν ἐνέργειαν τὴν Ἀλεξάνδρου πρὸ ὀφθαλμῶν λαμβάνων, ἐζήτει στρατηγὸν ἀξιόχρεον τὸν διαδεξόμενον τὴν τοῦ Μέμνονος ἡγεμονίαν· οὐ δυνάμενος δ' εὑρεῖν, αὐτὸς ἠναγκάζετο καταβαίνειν εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς βασιλείας κίνδυνον. Εὐθὺς μὲν οὖν μετεπέμπετο τὰς πανταχόθεν δυνάμεις καὶ προσέταξεν ἀπαντᾶν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τῶν φίλων καὶ τῶν συγγενῶν ἐπελέγετο τοὺς εὐθῆτους, ὧν τοῖς μὲν τὰς ἀρμοζούσας ἡγεμονίας κατεμέριζε, τοὺς δὲ μεθ' ἑαυτοῦ κινδυνεύειν προσέταττεν· ὡς δὲ ὁ τῆς στρατείας ἀφωρισμένος χρόνος προσεγένετο, κατήντησαν ἅπαντες εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Ὁ δ' ἀριθμὸς ἦν τῶν στρατιωτῶν πεζοὶ μὲν πλεί-

δυσ τῶν τετταράκοντα μυριάδων, ἱππεῖς δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν οὐκὰ μυριάδων.

Δαρεῖος μὲν οὖν μετὰ τοσαύτης δυνάμεως ἀναζεύξας ἐκ Βαβυλῶνος προῆγεν ἐπὶ Κιλικίας, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν τε γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, υἱὸν καὶ δύο θυγατέρας, καὶ τὴν μητέρα. Ἀλέξανδρος δὲ πρὸ μὲν τῆς Μέμνονος τελευτῆς πυνθανόμενος Χίον καὶ τὰς ἐν Λέσβῳ πόλεις κεχειρῶσθαι, τὴν δὲ Μιτυλήνην κατὰ κράτος ἠλωκυῖαν, πρὸς δὲ τούτοις τὸν Μέμνονα τριακοσίαις τριήρεσι καὶ πεζικῇ δυνάμει μέλλοντα στρατεύειν ἐπὶ Μακεδονίαν, τῶν δ' Ἑλλήνων τοὺς πλείους ἐτοίμους εἶναι πρὸς ἀπόστασιν, οὐ μετρίως ἡγωνία, ὥς δ' ἦκόν τινες ἀπαγγέλλοντες τὴν τοῦ Μέμνονος τελευτήν, ἀπελύθη τῆς πολλῆς ἀγωνίας. Μετ' ὀλίγον δ' εἰς ἀρρωστίαν βαρυτέραν ἐμπεσὼν καὶ χαλεπῷ πάθει συνεχόμενος συνεκάλεσε τοὺς ἰατρούς. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἕκαστος δυσχερῶς εἶχε πρὸς τὴν θεραπείαν, Φίλιππος δ' Ἀκαρνάν τὸ γένος παραβόλοις καὶ συντόμοις ἰατρείαις χρώμενος ἐπηγγείλατο διὰ φαρμακείας λύσειν τὴν νόσον. Ἀσμένως δὲ τοῦ βασιλέως ὑπακούσαντος διὰ τὸ λέγεσθαι Δαρεῖον μετὰ τῆς δυνάμεως ἐκ Βαβυλῶνος ὠρμηκέναι, ὁ μὲν ἱατρὸς δούς φάρμακον πιεῖν, καὶ συνεργὸν λαβὼν τὴν φύσιν τοῦ κάμνοντος καὶ τὴν τύχην, εὐθὺς ἀπήλλαξε τῆς νόσου τὸν Ἀλέξανδρον.

Οὗτος μὲν οὖν παραδόξως ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, καὶ τὸν ἱατρὸν τιμῆσας μεγαλοπρεπῶς, κατέταξεν αὐτὸν εἰς τοὺς εὐνουστάτους τῶν φίλων· ἡ δὲ μήτηρ τοῦ βασιλέως ἐγράψε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον τὰ τε ἄλλα τῶν χρησίων καὶ διότι φυλάξασθαι προσήκει τὸν Λυγκηστὴν Ἀλέξανδρον. Οὗτος δ' ὦν ἀνδρεία διαφέρων καὶ φρονήματος πλήρης, καὶ συμπαρακοιουθὼν τῷ βασιλεῖ μετὰ τῶν ἄλλων φίλων, ἐπιστεύετο. Πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων εὐλόγων συνδραμόντων πρὸς ταύτην τὴν διαβολήν, συλληφθεὶς καὶ δεθεὶς εἰς φυλακὴν παρεδόθη ὡς τευξόμενος δικαστηρίου.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πυθόμενος τὸν Δαρεῖον ὀλίγων ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχειν, Παρμενίωνα μὲν κατὰ τῆς δυνάμεως ἀπέστειλε προκαταληψόμενον τὰς παρόδους καὶ τὰς ὀνομαζομένας πύλας· οὗτος δ' ἐπιβαλὼν ταῖς τόποις, καὶ τοὺς προκατειληφότας

τάς δυσχωρίας βαρβάρους βιασάμενος, κύριος ἐγένετο τῶν παρό-
δων. Δαρεῖος δὲ βουλόμενος εὐζωνον ποιῆσαι τὴν δύναμιν,
τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τὸν περιττὸν ὄχλον εἰς Δαμασκὸν τῆς
Συρίας ἀπέθετο, τὸν δ' Ἀλέξανδρον πυθόμενος τὰς δυσχω-
ρίας προκατειληφέναι, καὶ νομίσας αὐτὸν μὴ τολμᾶν ἐν τῷ
πεδίῳ διαγωνίζεσθαι, προῆγεν ἐπ' αὐτὸν σύντονον τὴν ὁδοι-
πορίαν ποιούμενος. Οἱ δ' ἐγχώριοι τῆς μὲν τῶν Μακεδόνων
ὀλιγότητος καταφρονήσαντες, τὸ δὲ πλῆθος τῆς τῶν Περσῶν
στρατιᾶς καταπεπληγμένοι, καταλιπόντες τὸν Ἀλέξανδρον
προσέθεντο τῷ Δαρείῳ, καὶ τὰς τε τροφάς καὶ τὴν ἄλλην πα-
ρασκευὴν μετὰ πολλῆς προθυμίας ἐχορήγουν τοῖς Πέρσαις, καὶ
διὰ τῆς ἰδίας κρίσεως προεστήμινον τοῖς βαρβάροις τὴν νίκην.
Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὴν μὲν Ἰσσοὺν πόλιν ἀξιόλογον καταπλη-
ξάμενος ἐχειρώσατο· τῶν δὲ κατασκόπων ἀπαγγειλάντων αὐ-
τῷ τριάκοντα σταδίους ἀπέχειν τὸν Δαρεῖον καὶ συντεταγμένην
τῇ δυνάμει προσιέναι καταπληκτικῶς, ὑπολαβὼν παρὰ τῶν
θεῶν αὐτῷ δεδόσθαι τὸν καιρὸν ὥστε μιᾷ παρατάξει νικήσαν-
τα καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, τοὺς μὲν στρατιώτας
τοῖς οἰκείοις λόγοις παρεκάλεσεν ἐπὶ τὸν περὶ τῶν ὅλων ἀ-
γῶνα, τὰ δὲ τάγματα τῶν στρατιωτῶν καὶ τὰς τῶν ἱππέων
ἵλας οἰκείως τοῖς ὑποκειμένοις τόποις διατάξας τοὺς μὲν ἱπ-
πεῖς ἔστησε πρὸ πάσης τῆς στρατιᾶς, τὴν δὲ τῶν πεζῶν φά-
λαγγα κατόπιν ἐφεδρεύειν προσέταξεν. Αὐτὸς δὲ προηγούμε-
νος τοῦ δεξιοῦ μέρους ἀπήντα τοῖς πολεμίοις, ἔχων μεθ' ἐ-
αυτοῦ τοὺς κραιίστους τῶν ἱππέων· τὸ δὲ εὐωνυμον μέρος
ἐπεῖχον οἱ τῶν Θετταλῶν ἱππεῖς, πολὺ τῶν ἄλλων διαφέρον-
τες ταῖς τε ἀνδραγαθίαις καὶ ταῖς ἐμπειρίαις. Ὡς δ' αἱ δυ-
νάμεις ἐντὸς βέλους ἐγένοντο, τοῖς μὲν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον
ἐπέρρψαν οἱ βάρβαροι τοσοῦτον πλῆθος βελῶν ὥστε διὰ τὴν
πυκνότητα τῶν βαλλομένων ἀλλήλοις συγκρουόντων ἀσθε-
νεστέρας γίνεσθαι τὰς πληγὰς. Τῶν δὲ σαλπικτῶν παρ' ἡμ-
φοτέροις τὸ πολεμικὸν σημαινόντων, οἱ Μακεδόνες πρῶτοι συ-
ναλαλάξαντες βοὴν ἐξαίσιον ἐποίησαν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν
βαρβάρων ἀτιφθεγξαμένων συνήχησε μὲν ἡ σύνεγγις ὀρεινῇ
πᾶσα, τὸ δὲ μέγεθος τῆς βοῆς ὑπερῆρε τὴν προγεγεννημένην
κραυγὴν ὥς ἂν πεντήκοντα μυριάδων μιᾷ φωνῇ συληουσῶν.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος πάντη τὴν ὄψιν βάλλων καὶ σπεύδων κατιδεῖν τὸν Δαρεῖον, ἅμα τῷ κατανοῆσαι παραχρῆμα μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων ἐπ' αὐτὸν ἐφέρετο τὸν βασιλέα, σπεύδων οὐχ οὕτω καταπροτερῆσαι τῶν Περσῶν ὥς τὸ δι' αὐτοῦ περιποιήσασθαι τὴν νίκην. Ἄμα δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἱππέων συμπεσόντων ἀλλήλοις, καὶ πολλοῦ φόνου γενομένου, ἡ μὲν μάχη διὰ τὰς τῶν ἀγωνιζομένων ἀρετὰς ἀμφίδοξον εἶχε τὴν τῶν ὄλων κρίσιν· ἐταλαντεύετο γὰρ δεῦρο καὶ κεῖσε, τῆς τροπῆς ἐναλλάξ γινομένης. Οὕτε γὰρ ἀκοντίσας οὕτε πατάξας οὐδεὶς ἀπρακτον ἔσχε τὴν πληγὴν, ὥς ἂν διὰ τὸ πλῆθος ἐτοίμου τοῦ σκοποῦ κειμένου. Διὸ καὶ πολλοὶ τραύμασιν ἐναντίοις περιτυγχάνοντες ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ μέχρ' τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς θυμομαχοῦντες τὸ ζῆν πρότερον ἢ τὴν ἀρετὴν ἐξέλειπον. Οἱ δὲ ἐκάστης τάξεως ἡγεμόνες τῶν ὑποτεταγμένων προαγωνιζόμενοι διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς τοὺς πολλοὺς ἀνδραγαθεῖν προτρέποντο. Διὸ καὶ παρῇν ὄραν πολλὰς μὲν διαθέσεις τραυμάτων γινομένας, ποικίλους δὲ καὶ μεγάλους ἀγῶνας συσταμένους ὑπὲρ τῆς νίκης. Οὐδ' ἄρ' οὐ Πέρσης, ἀδελφὸς μὲν ὢν Δαρείου κατὰ δὲ τὴν ἀνδρείαν ἐπαινούμενος, ὥς εἶδε τὸν Ἀλέξανδρον ἀκατασχέτως ἰέμενον ἐπὶ τὸν Δαρεῖον, ἐφιλοτιμήθη τῆς αὐτῆς τύχης κοινωνῆσαι τὰδελφῶ. Ἀναλαβὼν οὖν τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων τῶν μεθ' ἑαυτοῦ τεταγμένων, μετὰ τούτων ἐπέρραξε τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ νομίσας τὸ φιλάδελφον τῇ ψυχῇ, οἷσιν αὐτῷ περιδότητον παρὰ Πέρσαις δόξαν, προεμάχετο τοῦ Δαρείου τεθρίππου, καὶ μετ' ἐμπειρίας εὐτόλμως τοῖς πολεμίοις συμπλεκόμενος πολλοὺς ἀπέκτεινε. Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὑπερβαλλομένων ταῖς ἀνδραγαθίαις, περὶ μὲν τὸ τοῦ Δαρείου τέθριππον ταχὺ νεκρῶν ἐσωρεύθη πλῆθος· πάντες γὰρ ἐφιέμενοι τοῦ βασιλέως ψαῦσαι πρὸς ἀλλήλους ἐκθυμότατα διηγωνίζοντο καὶ τοῦ ζῆν οὐδεμίαν ἐποιοῦντο φειδῶ. Ἐπετον δ' ἐν τῷ κινδύνῳ τούτῳ πολλοὶ τῶν παρὰ Πέρσαις ἐπιφανῶν ἡγεμόνων, ἐν οἷς ὑπῆρχον Ἀτιζύης καὶ Ῥεομίθρης καὶ ὁ τῆς Αἰγύπτου σατράπης Τασιάκης. Ὁμοίως δὲ πολλῶν καὶ παρὰ τοῖς Μακεδόσι πεσόντων, συνέβη καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον τρωθῆναι τὸν μηρόν, περιχυθέντων αὐτῷ τῶν πολεμίων. Οἱ δὲ τὸν τοῦ Δα-

ρείου τεθρίππου ζυγὸν ἐπέχοντες ἵπποι τραυματιζόμενοι πυκνῶς, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν περὶ αὐτοὺς σωρευομένων νεκρῶν πυρρόμενοι, τὰ μὲν χαλινὰ διεσείοντο, παρ' ὀλίγον δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Δαρεῖον εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήνεγκαν. Διὸ καὶ κινδυνεύων ἐσχάτως ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἤρπασε τοὺς ῥυτῆρας, συναναγκαζόμενος λῦσαι τὴν σεμνότητα τῆς προστασίας καὶ τὸν παρὰ Πέρσαις τοῖς βασιλεῖσι κείμενον νόμον ὑπερβῆναι. Προσῆχθη δὲ καὶ τέθριππον ἕτερον ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τῷ Δαρείῳ, καὶ κατὰ τὴν εἰς τοῦτο μετὰδασιν ταραχῆς γενομένης, ὁ μὲν Δαρεῖος ἐπικειμένων τῶν πολεμίων εἰς ἔκπληξιν καὶ δέος ἐνέπιπτεν, οἱ δὲ Πέρσαι τὸν βασιλέα κατανοήσαντες ταραττόμενον εἰς φυγὴν ὥρμησαν. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἐχομένων ἱππέων ποιησάντων ταχὺ πάντες ἐτράπησαν. Τῆς δὲ φυγῆς οὔσης ἐν τόποις στενοῖς καὶ τραχέσι, συμπίπτοντες ἀλλήλους συγκατεπάτουν, καὶ πολλοὶ χωρὶς πολεμίας πληγῆς ἀπέθνησκον. Ἐκείντο γὰρ ὁμοῦ σωρευθέντες, οἱ μὲν ἄνευ τῶν ὀπλῶν, οἱ δὲ τηροῦντες τὰς πανοπλίας· τινὲς δὲ γεγυμνωμένα τὰ ξίφη διαφυλάξαντες τοὺς περὶ ταῦτα ἀναπειρομένους ἀνῆρουν. Οἱ δὲ πλείστοι εἰς τὰ πεδία διεκπεσόντες, διὰ τούτων ἀπὸ κράτους ἐλαύνοντες τοὺς ἵππους εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις κατέφευγον. Ἡ δὲ τῶν Μακεδόνων φάλαγξ καὶ τὸ τῶν Περσῶν πεζὸν στράτευμα βραχὺν χρόνον ἐν τῇ μάχῃ διέμεινε· προητημένων γὰρ τῶν ἱππέων οἷονεῖ τις προαγὼν ἐγεγόνει τῆς ὅλης νίκης. Πάντων δὲ τῶν βαρβάρων ταχὺ τραπέντων, καὶ τοσούτων μυριάδων ἐν στενοῖς τόποις τὴν φυγὴν ποιουμένων, ταχὺ πᾶς ὁ συνεχὴς τόπος νεκρῶν ἐπληρώθη.

Νυκτὸς δ' ἐπιλαβούσης οἱ μὲν Πέρσαι ῥαδίως διεσπάρησαν εἰς πολλοὺς τόπους, οἱ δὲ Μακεδόνες παυσάμενοι τοῦ διωγμοῦ πρὸς ἀρπαγὴν ὥρμησαν, καὶ μάλιστα περὶ τὰς βασιλικὰς σκηνάς διὰ τὸ πλῆθος τῆς πολυτελείας ἡσυχολοῦντο. Διόπερ πολὺς μὲν ἄργυρος, οὐκ ὀλίγος δὲ χρυσός, παμπληθεῖς δὲ καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτες ἐκ τῆς βασιλικῆς γάζης διεφοροῦντο. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων καὶ συγγενῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐγεμόνων οὐκ ὀλίγος διηρπάγη πλοῦτος. Οὐ μόνον γὰρ αἱ τῆς βασιλικῆς οἰκίας ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων γυναῖκες, ἐρ' ἀρμάτων ὀχοῦμεναι καταχρύσων, συνηγο-

λούθουν κατά τι πάτριον ἔθος τῶν Περσῶν· ἐκάστη δὲ τούτων διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πλούτου καὶ τῆς τρυφῆς περιήγετο πλήθος πολυἀπάνου κατασκευῆς καὶ γυναικείου κόσμου. Πάθος δ' ἦν δεινότατον περὶ τὰς αἰχμαλωτιζομένας γυναῖκας. Αἱ γὰρ πρότερον διὰ τρυφὴν ἐπ' ἀπηναις πολυτελεσί μόνις κατακοιμίζμεναι καὶ γυμνὸν μέρος τοῦ σώματος οὐδὲν φαίνουσαι τότε μονοχίτωνες καὶ τὰς ἐσθῆτας περιρρήττουσαι μετ' ὀδυρμῶν ἐκ τῶν σκηνῶν ἐξεπήδων, ἐπιβώμεναι θεοὺς καὶ προσπίπτουσαι τοῖς τῶν κρατούντων γόνασι. Περιαιρούμεναι δὲ ταῖς χερσὶ τρεμούσαις τὸν τοῦ σώματος κόσμον καὶ τὰς κόμας ἀνειμέναι διὰ τόπων τραχέων ἔθεον, καὶ πρὸς ἀλλήλας συντρέχουσαι βοηθοὺς ἐπεκαλοῦντο τὰς παρ' ἐτέρων ἐπικουρίας δεομένας. Ἦγον δ' αὐτὰς οἱ μὲν ἀπὸ τῆς κόμης ἐπισπώμενοι τὰς ἡτυχηκυίας, οἱ δὲ τὰς ἐσθῆτας περιρρηγνύντες καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασιν ἐπιβάλλοντες τὰς χεῖρας καὶ ταῖς στάθμας τῶν δοράτων τύπτοντες καὶ τὰ τιμιώτατα καὶ περιβόητα τῶν βαρβάρων ταῖς τῆς τύχης διωρεαῖς ὑβρίζοντες. Οἱ δὲ ἐπιεικέστατοι τῶν Μαιδόνων τὴν μεταβολὴν τῆς τύχης ὁρῶντες συμπαθεῖς ἐγίνοντο, καὶ τὰς τῶν ἀκληρούτων συμφορὰς ἤλεον, αἷς τὰς μὲν προσήκοντα καὶ μεγάλα μακρὰν ἀπήρτητο, τὰ δ' ἀλλόφυλα καὶ πολέμια παρῆν σύνεγγυς καὶ πρὸς ἀτυχῇ καὶ ἐπονείδιστον αἰχμαλωσίαν παρώρμητο. Μάλιστα δὲ τοὺς παρόντας εἰς δάκρυα καὶ συμπάθειαν ἤγαγεν ἡ Δαρείου μήτηρ καὶ γυνὴ καὶ δύο θυγατέρες ἐπίγαμοι καὶ υἱὸς παῖς τὴν ἡλικίαν. Ἐπὶ γὰρ τούτων ἡ μεταβολὴ τῆς τύχης καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀνελπίστων ἀκληρημάτων ἐν ᾧ κείμενον εὐλόγως τοὺς ὁρῶντας ἐποίει συμπάσχειν τοῖς ἡτυχηκόσι. Περὶ μὲν γὰρ Δαρείου πότερον ζῆ καὶ πρίεστιν ἢ καὶ μετὰ τῆς τῶν ἄλλων φθορᾶς ἀπόλωλεν οὐκ ἐγνώσκον, ἑωρων δὲ τὴν σκηνὴν διαρπαζοντας ἐνόπλους πολεμίους ἄνδρας, ἀγνοοῦντας μὲν τὰς ἡλωκυίας, πολλὰ δὲ διὰ τὴν ἄγνοιαν ἀπρεπῆ πράττοντας, καὶ τὸ σύνολον ὅλην τὴν Ἀσίαν αἰχμαλωτον μεθ' ἑαυτῶν γεγεννημένην· καὶ ταῖς μὲν τῶν σατραπῶν γυναῖξί προσπιπτούσαις καὶ δεομέναις βοηθεῖν οὐχ οἷον συνεπιλαβέσθαι τινὸς ἰσχυρον, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ ταύτας ἡξίουσιν επικουρῆσαι τοῖς ἑαυτῶν ἀκληρήμασιν. Οἱ δὲ τοῦ βασιλέως

παῖδες καταλαβόμενοι τὴν τοῦ Δαρείου σκηνὴν τᾶρκίνου λου-
τρά καὶ δεῖπνα παρεσκευάζοντο, καὶ λαμπίδων πολλὴν πυ-
ρὰν ἄψαντες προσεδέχοντο τὸν Ἀλέξανδρον, ὅπως ἀπὸ τοῦ
διωγμοῦ γενόμενος καὶ καταλαβὼν ἐτοίμην πᾶσαν τὴν πα-
ρασκευὴν τοῦ Δαρείου οἰωνίσηται τὴν ὅλην τῆς Ἀσίας ἡγεμο-
νίαν. Κατὰ δὲ τὴν μάχην ἐτελεύτησαν τῶν βαρβάρων πεζοὶ
μὲν πλείους τῶν δέκα μυριάδων, ἵππεις δ' οὐκ ἐλάττους τῶν
μυρίων, τῶν δὲ Μακεδόνων πεζοὶ μὲν εἰς τριακοσίους, ἵππεις
δὲ περὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα.

Ἡ μὲν οὖν ἐν Ἰσσοῦ τῆς Κιλικίας μάχη τοιοῦτον ἔσχε τὸ
τέλος, τῶν δὲ βασιλέων Δαρεῖος μὲν κατὰ κράτος ἠττώμενος
εἰς φυγὴν ὥρμησε, καὶ μεταλαμβάνων ἄλλον ἐξ ἄλλου τῶν
ἀρίστων ἵππων ἀπὸ κράτους ἤλαυνε, διαφυγεῖν σπεύδων τὰς
Ἀλεξάνδρου χειράς, καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἄψασθαι προαι-
ρούμενος. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ τῆς ἐταιρικῆς ἵππου καὶ τῶν
ἄλλων ἀρίστων ἱππέων ἐποιεῖτο τὸν διωγμόν, σπεύδων ἐγκρα-
τὴς γενέσθαι τοῦ Δαρείου. Διανύσας δὲ σταδίους διακοσίους
ἀνέκαμψεν εἰς τὴν παρεμβολὴν περὶ μέσας νύκτας, τοῖς δὲ λου-
τροῖς θεραπεύσας τὸν ἐκ τῆς κακοπαθείας κόπον ἐτρέπετο πρὸς
ἄνεσιν καὶ δειπνοποιίαν. Πρὸς δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν μητέρα
τοῦ Δαρείου προσελθὼν τις ἀπήγγειλεν ὅτι πάρεστιν Ἀλέξαν-
δρος ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, τὸν Δαρεῖον ἐσκυλευκώς. Ἐνθα δὴ κραυ-
γῆς μεγάλης καὶ κλαυθμοῦ περὶ τὰς γυναῖκας γενομένου, καὶ
τοῦ πλήθους τῶν αἰχμαλώτων διὰ τὴν ἀπαγγελίαν συμπεν-
θοῦντος καὶ πολὺν ὀδυρμόν προῖεμένου, πυθόμενος ὁ βασιλεὺς
τὸ περὶ τὰς γυναῖκας πάθος, ἐξέπεμψεν ἓνα τῶν φίλων Λεόν-
νατον καταπύσσοντα τὴν ταραχὴν καὶ παραμυθησόμενον τὰς
περὶ τὴν Σισύγγαμβριν, καὶ δηλώσοντα ὅτι Δαρεῖος μὲν ζῇ,
ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐπιμέλειαν αὐτῶν ποιήσεται τὴν προσήκου-
σαν, καὶ ὅτι πρῶτ' ἐβούλεται προσαγορεῦσαί τε αὐτὰς καὶ διὰ
τῶν ἔργων ἀποδείξασθαι τὴν ἰδίαν φιλανθρωπίαν. Αἱ μὲν οὖν
αἰχμαλώτιδες, προσπεσούσης αὐταῖς παραδόξου καὶ παντελῶς
ἀπηλπισμένης εὐτυχίας, τὸν τε Ἀλέξανδρον ὡς θεὸν προσε-
δέξαντο καὶ τῶν ὀδυρμῶν ἀπηλλάγησαν· ὁ δὲ βασιλεὺς αἴ-
μα ἡμέρᾳ λαβὼν ἓνα τῶν φίλων τὸν μάλιστα τιμώμενον Ἡφαι-
στήωνα παρῆλθε πρὸς τὰς γυναῖκας. Ἐχόντων δ' ἀμφοτέρων

ἐσθῆτας μὲν ὁμοίας, τῷ μεγέθει δὲ καὶ κάλλει προέχοντος τοῦ Ἡφαιστίωνος, ἡ Σισύγγαμβρις τοῦτον ὑπολαβοῦσα εἶναι τὸν βασιλέα προσεκύνησε· διανεούντων δ' αὐτῇ τῶν παρεστώτων καὶ τῇ χειρὶ δεικνύοντων τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ μὲν Σισύγγαμβρις αἰδεσθεῖσα τὴν ἄγνοιαν πάλιν ἐξ ἀρχῆς προτεκύνει τὸν Ἀλέξανδρον, ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπολαβὼν εἶπε «μὴδὲν φροντίσης, ὦ μήτηρ· καὶ γὰρ καὶ οὗτος Ἀλέξανδρός ἐστιν.» Οὐ μὴν ἀλλὰ τὴν πρεσβυτὴν μητέρα προσαγρεύσας, διὰ τῆς φιλάνθρωποτάτης προσηγορίας προστήλaine τοῖς προητυχηκόσι τὴν μέλλουσιν ἔσσεσθαι φιλάνθρωπίαν. Διαβεβήκωτάμενος δ' αὐτὴν ὑπάρξειν δευτέραν μητέρα, τοῖς ἔργοις εὐθὺς ἐκύρωσε τὴν διὰ τῶν λόγων ἐπαγγελίαν. Περιέθηκε γὰρ αὐτῇ κόσμον τε βασιλικὸν καὶ τὸ προγεγονὸς ἀξίωμα ταῖς προσηκούσαις τιμαῖς ἀποκατέστησε· τὴν μὲν γὰρ θερμασίαν αὐτῇ πᾶσαν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ Δαρείου παρέδωκεν, ἰδίαν δ' ἄλλην οὐκ ἐλάττονα τῆς προὑπαρχούσης προσεδωρήσατο, καὶ τῆς μὲν τῶν παρθένων ἐκδόσεως βέλτιον τῆς Δαρείου κρίσεως ἐπηγγείλατο προνοήσεσθαι, τὸν παῖδα δὲ θρέψειν ὡς υἱὸν ἴδιον καὶ βασιλικῆς τιμῆς ἀξιώσειν. Προσκαλεσάμενος δ' αὐτὸν καὶ φιλήσας, ὡς εἶδεν ἀδεῶς βλέψαντα καὶ μὴδὲν ὁλως καταπλαγέντα, πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἡφαιστίωνα εἶπεν ὅτι ὁ παῖς ὢν ἐξ ἐτῶν καὶ τὴν ἀρετὴν ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν προφαίνων πολλῶ βελτίων ἔσται τοῦ πατρός. Περὶ δὲ τῆς Δαρείου γυναικὸς καὶ τῆς περὶ αὐτὴν σεμνότητος πρόνοιαν ἐξείν ἔφησε, ὅπως μὴδὲν ἀνάξιον πάθῃ τῆς προγεγεννημένης εὐδαιμονίας. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἔλεον καὶ φιλάνθρωπίαν διαλεχθεὶς ἐποίησε τὰς γυναῖκας διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀνελπίστου χαρᾶς εἰς ἀκατάσχετα προσπεσεῖν δάκρυα. Ἐπὶ δὲ πᾶσι τοῖς προειρημένοις δοὺς τὴν δεξιάν, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν εὖ παθόντων ἐπαίνων ἐτύγχανε, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς συστρατευομένοις περιβόητον ἔσχε τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπιεικειᾶς. Καθόλου δ' ἔγωγε νομίζω πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ὑπ' Ἀλεξάνδρου συντετελεσμένων μὴδὲν τούτων μεῖζον ὑπάρχειν μὴδὲ μᾶλλον ἄξιον ἀναγραφῆς καὶ μνήμης ἱστορικῆς εἶναι. Αἱ μὲν γὰρ τῶν πόλεων πολιορκίαι καὶ παρατάξεις καὶ τᾶλλα τὰ κατὰ τὸν πόλεμον προτερήματα τὰ πλείονα διὰ τύχην ἢ δι' ἀρετὴν ἐπιτυγχάνεται, ὁ δ' ἐν ταῖς ἐξουσίαις

εἰς τοὺς ἐπταικότας ἔλεος μεριζόμενος διὰ μόνης τῆς φρονήσεως γίνεται· οἱ πλεῖστοι γὰρ διὰ τὴν εὐτυχίαν ἐπαίρονται μὲν ταῖς εὐπραξίαις, ὑπερήφανοι δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις γινόμενοι τῆς ἀνθρωπίνης καὶ κοινῆς ἀσθενείας ἐπιλανθάνονται, διὸ καὶ τοὺς πλείστους ὁρᾷν ἐστὶ τὴν εὐτυχίαν ὥσπερ τι βαρὺ φορτίον φέρειν ἀδυνατοῦντας.

Ἀλέξανδρος μὲν οὖν, καίπερ πολλαῖς γενεαῖς προγεγονῶς τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου, τυγχινέτω καὶ παρὰ τῶν μεταγενεστέρων δικαίου καὶ πρέποντος ταῖς ἰδίαις ἀρεταῖς ἐπαίνου· Δαρεῖος δὲ διανύσας εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς ἐν Ἰσσοῦ μάχης διασωζομένους ἀναλαβὼν, οὐκ ἔπεσε τῷ φρονήματι, καίπερ μεγάλη περιπεπτωκῶς συμφορᾷ, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἔγραψεν ἀνθρωπίνως φέρειν τὴν εὐτυχίαν, καὶ τοὺς αἰγμαλώτους ἀλλάξασθαι χρημάτων πλῆθος λαβόντα· προσεῖθει δὲ καὶ τῆς Ἀσίας τὴν ἐντὸς Ἑλλασ χώραν καὶ πόλεις συγχωρήσειν, ἐὰν βουλευθῇ γενέσθαι φίλος. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος συναγαγὼν τοὺς φίλους, καὶ τὴν μὲν ἀληθινὴν ἐπιστολὴν ἀποκρυψάμενος, ἐτέραν δὲ γράψας ῥέπουσαν πρὸς τὸ ἑαυτῷ συμφέρον προσήνεγκε τοῖς συνέδροις, καὶ τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἐξάπέστειλε. Διόπερ ὁ Δαρεῖος ἀπογνοὺς τὴν διὰ τῶν ἐπιστολῶν σύνθεσιν, παρασκευὰς μεγάλας ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ τοὺς μὲν κατὰ τὴν τροπὴν ἀποβεβληκότας τὰς πανοπλίας καθώπλιζεν, ἄλλους δ' ἐπιλεγόμενος εἰς στρατιωτικὰς τάξεις κατέγραφε, τὰς δ' ἐκ τῶν ἄνω σατραπειῶν δυνάμεις, ὡς ἀπολελοιπῶς ἦν διὰ τὴν οὐδύνητα τῆς στρατείας, μετεπέμπετο. Καὶ τέλος τοσαύτην εἰσηνέγκατο σπουδὴν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς δυνάμεως ὥστε διπλασίαν γενέσθαι τῆς ἐν Ἰσσοῦ παραταξαμένης· ὀγδοήκοντα μὲν μυριάδες πεζῶν εἴκοσι δ' ἱππέων ἡθροίσθησαν, καὶ χωρὶς ἁρμάτων δρεπανηφόρων πλῆθος.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν, ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Νινηράτου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Ἀτίλιον καὶ Μάρκον Φαλέριον, Ὀλυμπιάς δ' ἤχθη δευτέρα πρὸς ταῖς ἑκατὸν καὶ δέκα, καθ' ἣν ἐνίκα Γρύλλος Χαλκιδεύς. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἐν Ἰσσοῦ νίκην τοὺς μὲν τελευτήσαντας ἔθψεν, ἐν οἷς καὶ τῶν πολεμίων

τοὺς ἐν ταῖς ἀδραγαθίαις θαυμασθέντας· μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπεῖς θυσίας συντελέσας, καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ κατ' ἀρετὴν διαφόρους γενομένους τιμήσας ταῖς ἐξίαις ἐκάστους δωροῖς, ἐφ' ἡμέρας τινὰς ἀνέλαβε τὴν δύναμιν. Ἐπειτα προάγων ἐπ' Αἰγύπτου, καὶ καταντήσας εἰς τὴν Φοινίκην, τὰς μὲν ἄλλας πόλεις παρέλαβεν ἐτοίμως τῶν ἐγγχωρίαν προσδεξαμένων αὐτόν· οἱ δὲ Τύριοι, βουλομένου τοῦ βασιλέως τῷ Ἡρακλεῖ τῷ Τυρίῳ ὕσαι, προπετέστερον διεκώλυσαν αὐτόν τῆς εἰς τὴν πόλιν εἰσόδου. Τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου χαλεπῶς ἐνεγκόντος καὶ διαπειλησαμένου πολεμήσειν τὴν πόλιν, οἱ Τύριοι τεθαρρηκότως ὑπέμενον τὴν πολιορκίαν, ἅμα μὲν Δαρείῳ χαριζόμενοι καὶ τὴν πρὸς αὐτόν εὐνοίαν βεβαίαν τηροῦντες, καὶ νομίζοντες μεγάλας δωρεάς ἀντὶ ταύτης τῆς χάριτος ἀντιλήψεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐπισπώμενοι μὲν τὸν Ἀλεξάνδρον εἰς πολυχρόνιον καὶ ἐπικίνδυνον πολιορκίαν, διδόντες δ' ἄνεσιν τῷ Δαρείῳ πρὸς τὰς παρασκευάς, ἅμα δὲ καὶ πιστεύοντες τῇ τε ὀχυρότητι τῆς νήσου καὶ ταῖς ἐν αὐτῇ παρασκευαῖς, ἔτι δὲ τοῖς ἀπογόνους αὐτῶν Καρχηδονίοις. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν κατὰ θάλατταν μὲν δυσπολιορκήτον οὖσαν τὴν πόλιν διὰ τε τὴν παρασκευὴν τῶν κατὰ τὸ τεῖχος ἔργων καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν αὐτῇ δύναμιν ναυτικὴν, κατὰ δὲ γῆν σχεδὸν ἀπραγμάτευτον οὖσαν διὰ τὸ τέτταρσι σταδίοις διείργεσθαι τῆς ἡπείρου, ὅμως ἔκρινε συμφέρειν πάντα κίνδυνον καὶ πόνον ὑπομένειν ὑπὲρ τοῦ μὴ καταφρονηθῆναι τὴν τῶν Μακεδόνων δύναμιν ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς τυχοῦσας πόλεως. Εὐθὺς οὖν καθαιρῶν τὴν παλαιὰν λεγομένην Τύρον, καὶ πολλῶν μυριάδων κομιζουσῶν τοὺς λίθους, χῶμα κατεσκευάζε διπλεθρον τῷ πλάτει. Πανδημεὶ δὲ προσλαβόμενος τοὺς κατοικοῦντας τὰς πλησίον πόλεις, ταχὺ διὰ τῆς πολυχειρίας ἠνέετο τὰ τῶν ἔργων.

Οἱ δὲ Τύριοι τὸ μὲν πρῶτον προσπλέοντες τῷ χώματι κατεγέλων τοῦ βασιλέως, εἰ τοῦ Ποσειδῶνος ἐαυτὸν δοκεῖ περιέσεσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα παραδόξως τοῦ χώματος αὐξομένου τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς γεγηρακότας εἰς Καρχηδόνα διακομίζειν ἐψηφίσαντο, τοὺς δ' ἀκμαζόντας ταῖς ἡλικίαις ἐπέλεξαν πρὸς τὴν τειχομαχίαν, καὶ ναυμαχίαν ἐτοίμως κατε-

σκεύαζον, ἔχοντες τριήρεις ὀγδοήκοντα. Τέλος δὲ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν μέρος μὲν ἔφθασαν ὑπεκθήμενοι πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, καταταχόμενοι δ' ὑπὸ τῆς πολυχειρίας καὶ ταῖς ναυσὶν οὐκ ὄντες, ἀξιομαχοισυνηναγκάσθησαν ὑπομεῖναι πανδημεὶ τὴν πολιορκίαν. Ἐχοντες, δὲ πολλὴν δαψίλειαν καταπελτῶν καὶ τῶν ἄλλων μηχανῶν τῶν πρὸς πολιορκίαν χρησίμων, ἐτέρας πολλαπλασίους κατεσκεύασαν ῥαδίως διὰ τῶν ἐν τῇ Τύρῳ μηχανοποιῶν καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν παντοδαπῶν ὄντων. Διὰ δὲ τούτων τῶν ὀργάνων, παντοδαπῶν καὶ ξένων ταῖς ἐπινοίαις κατασκευαζομένων, ἅπας μὲν ὁ περίβολος τῆς πόλεως ἐπληρώθη τῶν μηχανῶν, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν τόπον τοῦτον ἐν ᾧ τὸ χῶμα συνήγγιζε τῷ τείχει. Ὡς δ' εἰς τὴν ἄφρῃν τοῦ βέλους διέτεινε τὸ κατασκευαζόμενον ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἔργον, καὶ παρὰ τῶν θεῶν τινὰ προσημαίνετο τοῖς κινδυνεύουσιν. Ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πελάγους ὁ κλύδων προσεπέλασε τοῖς ἔργοις κῆτος ἄπιστον τὸ μέγεθος, ὃ προσπεσὼν τῷ χώματι κακὸν μὲν οὐδὲν εἰργάσατο, τῷ δ' ἐτέρῳ μέρει τοῦ σώματος προτανακεκλιμένον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμενε καὶ πολλὴν κατάπληξιν παρείχετο τοῖς θεωμένοις τὸ παράδοξον, πάλιν δ' εἰς τὸ πέλαγος νηξάμενον εἰς δεισιδαιμονίαν ἀμφιτέρους προηγάγετο· ἑκάτεροι γὰρ ὡς τοῦ Ποσειδῶνος αὐτοῖς βοηθήσειν μέλλοντος διέκρινον τὸ σημεῖον, ῥέποντες ταῖς γνώμας πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἄλλα σημεῖα παράδοξα, δυνάμενα διατροπὴν καὶ φόβον τοῖς ὄχλοις παρασχέσθαι. Κατὰ γὰρ τὰς τροφὰς παρὰ τοῖς Μακεδόσιν οἱ διακλῶμενοι τῶν ἄρτων αἱματοειδῆ τὴν πρόσοψιν εἶχον. Ἐωρακέναι δὲ τις ἔφησεν ὄψιν καθ' ἣν ὁ Ἀπόλλων ἔλεγε μέλειν ἑαυτὸν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. Τοῦ δὲ πλήθους ὑπονοήσαντος ὅτι πεπλακῶς εἶη τὸν λόγον χαριζόμενος Ἀλεξάνδρῳ, καὶ διὰ τοῦτο τῶν νεωτέρων ὀρμησάντων ἐπὶ τὸ λιθοβολῆσαι τὸν ἄνθρωπον, οὗτος μὲν διὰ τῶν ἀρχόντων κλαπεῖς καὶ καταφυγὼν εἰς τὸ τοῦ Ἡρακλέους ἱερὸν διέφυγε τὴν τιμωρίαν διὰ τὴν ἱερείαν, οἱ δὲ Τύριοι δεισιδαίμονήσαντες χρυσαῖς σειραῖς προσέδησαν τὸ τοῦ Ἀπίλλωνος ζόχνον τῇ βάσει, ἐμποδιζόντες, ὡς ᾤοντο, τοῦ θεοῦ τὸν ἐκ τῆς πόλεως χωρισμόν. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Σύριοι τὴν αὕξῃσιν τοῦ χώματος εὐ-

λαβηθέντες, ἐπλήρωσαν πολλὰ τῶν ἐλαττόνων σκαφῶν ὄξυ-
 βελῶν τε καταπελῶν καὶ τοξοτῶν καὶ σφενδονητῶν ἀνδρῶν,
 καὶ προσπλεύσαντες τοῖς ἐργαζομένοις τὸ χῶμα πολλοὺς
 μὲν κατέτρωσαν, οὐκ ὀλίγους δὲ ἀπέκτειναν· εἰς ἀνόπλους
 γὰρ καὶ πυκνοὺς πολλῶν καὶ παντοίων βελῶν φερομένων οὐ-
 δεῖς ἡμίρτανεν, ἐτοίμων καὶ ἀφυλάκτων τῶν σκοπῶν κειμέ-
 νων. Συνέβαινε γὰρ οὐ μόνον κατὰ πρόσωπον τὰ φερόμενα
 βέλη προσπίπτειν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ νῶτα τῶν ἀντιπροσώ-
 πων ὄντων ἐν στενῷ χώματι διικνεῖσθαι, καὶ μηδένα δύνασθαι
 διαφυλάξασθαι τοὺς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν κατατιτρώ-
 σκοντας. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸ παράλογον τῆς συμφορᾶς βου-
 λόμενος ὀξέως διορθώσασθαι, πληρώσας πάσας τὰς ναῦς καὶ
 καθηγούμενος αὐτὸς ἔπλει κατὰ σπουδὴν ἐπὶ τὸν λιμένα
 τῶν Τυρίων, καὶ τὴν ἐπάνοδον τῶν Φοινίκων ὑπετέμενετο.
 Οἱ δὲ βάρβαροι φοβηθέντες· μή ποτε κυριεύσας τῶν λιμένων
 καταλάβηται τὴν πόλιν ἔρημον οὔσαν στρατιωτῶν, κατὰ
 πολλὴν σπουδὴν ἀνέπλεον εἰς τὴν Τύρον. Ἀμφοτέρων δὲ διὰ
 τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλοτιμίας ταῖς εἰρεσίαις πυκναῖς χρω-
 μένων, καὶ τῶν Μακεδόνων ἤδη πλησιαζόντων τοῖς λιμέσιν,
 οἱ Φοινίκες παρ' ὀλίγον μὲν ἤλθον τοῦ πάντες ἀπολέσθαι,
 παρειαπιδρόντες δ' ὅμως τῇ βίᾳ καὶ τὰς τελευταίας ναῦς
 ἀποξυλόντες διεσώθησαν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς με-
 γάλῃ ἐπιβολῇ ἀπαιτουμένων πάλιν προσεκαρτέρει τῷ χώματι,
 καὶ τῷ πλήθει τῶν νεῶν παρήχετο τοῖς ἐργαζομένοις τὴν
 ἀσφάλειαν. Τῶν δ' ἔργων πλησιαζόντων τῇ πόλει καὶ τῆς ἀ-
 λώσεως προσδοκωμένης, ἀργέστης ἄνεμος μέγας ἐπεγένετο
 καὶ τοῦ χώματος πολὺ μέρος ἐλυμήνατο. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος
 εἰς ἀμνηχανίαν ἐμπίπτων διὰ τὴν αὐτόματον τῶν ἔργων φθο-
 ρὰν μετεμέλειο μὲν ἐπὶ τῇ τῆς πολιορκίας ἐπιβολῇ, ὅμως δὲ
 τῇ φιλοτιμίᾳ προαγόμενος, ἐκ τῆς ὀρεϊνῆς ἐκκόπτων ὑπερ-
 μεγέθη δέδρα παρεκόμεζε, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖς κλάδοις ἐγ-
 χῶσας ἐνέφραξε τὴν βίαν τοῦ κλύδωνος. Ταχὺ δ' ἀποκατα-
 στήσας τὰ πεπονηκότα τοῦ χώματος, καὶ τῇ πολυχειρίᾳ προ-
 κόψας εἰς βέλους ἀφελὼν, ἐπέστησε τὰς μηχανὰς ἐπ' ἄκρον τὸ
 χῶμα, καὶ τοῖς μὲν πετροβόλοις κατέβαλλε τὰ τεῖχη, τοῖς
 δ' ὄξυβελέσιν ἀνείργε τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπ' αἰχῶν ἐφροστώτας· συν-

ηγωνίζοντο δὲ τούτοις, οἳ τε τεζόται καὶ σφενδονῆται, καὶ πολλοὺς τῶν ἐν τῇ πόλει παραβοηθοῦντας κατετίτρωσκον. Οἱ δὲ Τύριοι ἄλιεῖς ἔχοντες τεχνίτας καὶ μηχανοποιούς, κατεσκεύασαν φιλότεχνα βοηθήματα. Πρὸς μὲν γὰρ τὰ καταπελτικὰ βέλη τροχοὺς κατεσκεύασαν διειλημένους πυκνοῖς διαφράγμασι, τούτους δὲ διὰ τινος μηχανῆς δινεύοντες τὰ μὲν συνέτριβον τὰ δὲ παρέσυρον τῶν βελῶν, πάντων δὲ τὴν ἐκ τῆς βίας φορὰν ἐξέλυον· τοὺς δ' ἐκ τῶν πετροδόλων φερομένους λίθους δεχόμενοι μαλακαῖς τισὶ καὶ συνενδιδούσαις κατασκευαῖς ἐπράϋνον τὴν ἐκ τῆς ὀργανικῆς βίας δύναμιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἅμα τῇ κατὰ τὸ χῶμα προσβολῇ παντὶ τῷ στόλῳ περιέπλει τὴν πόλιν καὶ τὰ τεῖχη περιεσκεπτετο, καὶ φανερὸς ἦν πολιορκήσων τὴν πόλιν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. Τῶν δὲ Τυρίων ἀνταναχθῆναι μὲν τῷ στόλῳ μηκέτι τολμώντων, τρισὶ δὲ ναυσὶν ὁρμούντων πρὸ τοῦ λιμένος, ὁ βασιλεὺς ἐπιπλεύσας αὐταῖς καὶ πάσας συντρίψας ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὴν ἰδίαν στρατοπεδεῖαν. Οἱ δὲ Τύριοι βουλόμενοι διπλασιάσαι τὴν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀσφάλειαν, ἀποστήσαντες πέντε πήχεις ἕτερον τεῖχος ὠκοδόμουν δέκα πηχῶν τὸ πλάτος, καὶ τὴν ἀναμέσον τῶν τειχῶν σύριγγα λίθων καὶ χύματος ἐπλήρουν. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὰς τριῆρεις ζευγνύων καὶ μηχανὰς παντοδαπάς αὐταῖς ἐπιστήσας κατέβαλεν ἐπὶ πλέθρον τοῦ τεύχους· καὶ διὰ τοῦ πτώματος εἰσέπιπτον εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δὲ Τύριοι τοὺς εἰσβιαζομένους πυκνοῖς βέλεσι βάλλοντες μόγις ἀπετρίψαντο, καὶ τὸ πεπτωκὸς μέρος τοῦ τεύχους ἀνωκοδόμησαν νυκτὸς ἐπιλαβούσης. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ χύματος συνάψαντος τῷ τείχει, καὶ τῆς πόλεως χερρονήσου γενομένης, πολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας συνέβαινε γίνεσθαι κατὰ τὴν τειχομαχίαν. Οἱ μὲν γὰρ τὸ δεινὸν ἔχοντες ἐν ὀφθαλμοῖς, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀλώσεως συμφορὰν ἀναλογιζόμενοι, ταῖς ψυχαῖς οὕτω παρέστησαν πρὸς τὸν κίνδυνον ὥστε τοῦ θανάτου καταφρονῆσαι. Τῶν γὰρ Μακεδόνων προσαγαγόντων πύργους ὑψηλοὺς ἴσους τοῖς τείχεσι, καὶ διὰ τούτων τὰς ἐπιβάθρας ἐπιβαλλόντων καὶ θρασέως ταῖς ἐπάλξεσιν ἐπιβαινόντων, οἱ μὲν Τύριοι διὰ τὴν ἐπίνοιαν τῶν ὀργανοποιῶν πολλὰ πρὸς τὴν τειχομαχίαν εἶχον βοηθήματα. Χαλκευσάμενοι γὰρ εὐμεγέθεις

τριόδοντας παρηγχισμένους, τούτοις ἔτυπτον ἐκ χειρὸς τοὺς
 ἐπὶ τῶν πύργων καθεστῶτας, ἐμπηγνυμένων δὲ εἰς τὰς ἀσπί-
 δας τούτων, καὶ κάλῃς ἐχόντων προσδεδμένους, εἴλκον πρὸς
 ἑαυτοὺς ἐπιλαμβανόμενοι τῶν κάλων. Ἀναγκαῖκον οὖν ἦν ἢ
 προΐεσθαι τὰ ὄπλα καὶ γυμνουμένους τὰ σώματα κτατριτρω-
 σκεσθαι πολλῶν φερομένων βελῶν, ἢ τηροῦντας τὰ ὄπλα διὰ
 τὴν αἰσχύνην πίπτειν ἀφ' ὑψηλῶν πύργων καὶ τελευτᾶν. Ἄλλοι
 δ' ἀλιευτικὰ δίκτυα τοῖς ἐπὶ τῶν ἐπιβάθρων διαμαχομένοις ἐ-
 πιρριπτοῦντες, καὶ τὰς χεῖρας ἀχρήστους ποιοῦντες, κατέσπων
 καὶ περιεκύλιον ἀπὸ τῆς ἐπιβάθρας ἐπὶ τὴν γῆν. Ἔτερον δ' ἐπε-
 νόησαν εὖρεμα φιλότεχνον κατὰ τῆς τῶν Μακεδόνων ἀνδρείας,
 δι' οὗ τοὺς ἀρίστους τῶν πολεμίων ἀμηχάνους καὶ δειναῖς περιέ-
 βαλον τιμωρίαις. Κατασκευάσαντες γὰρ ἀσπίδας χαλκᾶς καὶ
 σιδηρᾶς, καὶ ταύτας πληρώσαντες ἄμμου, φλογὶ πολλῇ συνεχῶς
 ὑπέκαιον καὶ διάπυρον κατεσλεύζον τὴν ἄμμον, ταύτην δὲ
 διὰ τινος μηχανῆς τοῖς θρασύστατα μαχομένοις ἐπερρίπτουν, καὶ
 ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς περιέβαλλον τοὺς ὑποπεσόντας· διὰ
 γὰρ τῶν θωράτων καὶ τῶν ὑποδυτῶν παρειαπίπτουσα ἡ ἄμμος,
 καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θερμασίας λυμαινομένη τὰς σάρ-
 κας, ἀποδήθητον ἐποίει τὸ ἀτύχημα. Διὸ καὶ παραπλησίως τοῖς
 βασιανιζομένοις πᾶσαν δεητικὴν φωνὴν προέεμενοι τοὺς μὲν ἐπι-
 κουρήσοντας οὐκ εἶχον, αὐτοὶ δὲ διὰ τὴν δεινότητα τοῦ πάθους
 εἰς μανιώδεις διαθέσεις ἐμπίπτοντες ἐτελεύτων, ἐλεσινῶ καὶ ἀ-
 μηχάνῳ πάθει περιπίπτοντες. Ἄμα δὲ καὶ πῦρ ἐπερρίπτουν
 καὶ σαυνία καὶ λίθους ἐπέβαλλον οἱ Φοίνικες, καὶ τῷ πλή-
 θει τῶν βελῶν κατεπόνουν τὰς ἀρετὰς τῶν ἀνθισταμένων,
 καὶ ταῖς μὲν δρεπανηφόροις κεραταῖς τὰς τῶν κριῶν ὀρμητη-
 ρίας ὑποτέμνοντες ἄχρηστον τὴν τῶν ὀργάνων βίαν ἐποίουν,
 ταῖς δὲ πυρφόροις μύδρου, μεγάλους διαπύρους ἐπέβαλλον εἰς
 τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, καὶ διὰ τὴν πυκνότητα τῶν ἀνδρῶν
 οὐχ ἡμάρτανον τῶν σκοπῶν, τοῖς δὲ κόραξι καὶ ταῖς σιδηραῖς
 χερσὶν ἀνῆρπαζον τοὺς τοῖς θωρακίοις ἐφειστώτας. Τῇ δὲ πο-
 λυχειρίᾳ πάσα· τὰς μηχανὰς ἐνεργεῖς ποιοῦντες πολλοὺς τῶν
 βιαζομένων ἀπέκτεινον. Ἀνυπερβλήτου δὲ τῆς ἐκπλήξεως οὐ-
 σης καὶ τῆς ἐν τοῖς ἀγῶσι δεινότητος ἀνυποστάτου γινομέ-
 νης, οὐδ' ὧς ἔληγον τῆς τόλμης οἱ Μακεδόνες, ἀλλὰ τοὺς αἰεὶ

πίπτοντας ὑπερβαίνοντες οὐκ ἐνούθετοῦντο ταῖς τῶν ἄλλων συμφοραῖς. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐπισήσας τοὺς πετροβόλους κατὰ πέλτας καὶ λίθους μεγάλους ἀφιεῖς ἐσάλευε τὰ τεῖχη, τοῖς δ' ὄξυθελέσιν ἀπὸ τῶν πύργων τῶν ξυλίνων ἐκβάλλων βελῶν παντοδαπῶν πλῆθος δεινῶς κατετίτρωσκε τοὺς ἐφεστῶτας τοῖς τείχεσιν. Ἀντιμηχανώμενοι δὲ πρὸς ταῦτα οἱ Τύριοι πρὸ μὲν τῶν τευχῶν μαρμαρίνους τροχοὺς ἴστανον, καὶ διὰ τινῶν ὀργάνων τούτους δινεύοντες τὰ φερόμενα βέλη καταπελτικὰ συνέτριβον, καὶ εἰς τὰ πλάγια μέρη παράγοντες ἀπράκτους ἐποιοῦν τὰς τῶν ἀφιερμένων πληγὰς. Πρὸς δὲ τούτοις βύρσας καὶ διπλᾶς διφθέρας πεφυκωμένας καταρράπτοντες, εἰς ταύτας ἀπεδέχοντο τὰς ἀπὸ τῶν πετροβόλων πληγὰς καὶ μαλακῆς τῆς ἐνδόσεως γενομένης ἐξελύετο τῶν φερομένων πετρῶν ἡ βία. Καθόλου δὲ οἱ Τύριοι πάντα τρόπον εὐρώστως ἀμυνόμενοι καὶ κατευποροῦντες τοῖς βοιθήμασι κατεθάρρησαν τῶν πολεμίων, καὶ τὸ τεῖχος καὶ τὰς ἐντὸς τῶν πύργων στάσεις ἀπολιπόντες ἐπ' αὐτὰς ὠθοῦντο τὰς ἐπιβάθρας, καὶ ταῖς τῶν πολεμίων ἀνδραγαθίαις ἀντέταπτον τὰς ἑαυτῶν ἀρετάς. Διὸ καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς πολεμίοις καὶ τὴν μάχην ἐκ χειρὸς συνιστάμενοι μέγαν ἀγῶνα τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος συνίσταντο, καὶ τινες πελέκεσι τῶν ἀπαντῶντων τὸ προσπεσὸν μέρος τοῦ σώματος ἀπέκοπτον, ἔνθα δὲ τῶν παρὰ τοῖς Μακεδόσιν ἡγεμόνων τις, ὄνομα μὲν Ἀδμητος, διαφέρων δὲ ἀνδρεία καὶ σώματος ῥώμῃ, τεθαρρηκὼς τὴν βίαν τῶν Τυρίων ὑπέστη, καὶ πληγεὶς πελέκει μέσῃν τὴν κεφαλὴν παραχρῆμα κατέστρεψε τὸν βίον ἡρωϊκῶς.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ὁρῶν τῇ μάχῃ τῶν Τυρίων κατισχυομένους τοὺς Μακεδόνας, ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας νυκτὸς ἤδη γενομένης. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔκρινε λῦσαι τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν στρατείαν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ποιῆσθαι· μετανοήσας δὲ πάλιν, καὶ νομίσας αἰσχρὸν εἶναι παραχωρῆσαι Τυρίοις τῆς κατὰ τὴν πολιορκίαν δόξης, καὶ τῶν φίλων ἓνα μόνον ὁμογνωμονοῦντα λαβὼν Ἀμύνταν τὸν Ἀνδρομένους, πάλιν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐτρέπετο. Παρακαλέσας δὲ τοὺς Μακεδόνας ἑαυτοῦ μὴ λειφθῆναι κατ' ἀνδρέαν, ἀπάσας τὰς ναῦς πολεμικῶς κατασκευάσας προσέβαλλε τοῖς τείχεσιν ἐκ-

θύμως κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. Κατανοήσας δὲ περὶ τὰ νεώρια τὸ τεῖχος ἀσθενέστερον ὑπάρχον, τούτῳ προσήγαγε τὰς τριήρεις ἐξευγμένας καὶ φερούσας τὰς ἀξιολογώτατας μηχανάς. Ἐνταῦθα δὲ ἐτόλμησεν ἐπιτελέσασθαι πρῶτον οὐδὲ αὐτοῖς τοῖς ὁρῶσι πιστευομένην ἐπιβάθραν γὰρ ἀπὸ τοῦ ξυλίνου πύργου τοῖς τῆς πόλεως τείχεσιν ἐπιβαλὼν, διὰ ταύτης μόνος ἐπέβη τῷ τείχει, οὔτε τὸν ἀπὸ τῆς τύχης φθόνον εὐλαβηθεὶς οὔτε τὴν τῶν Τυρίων δεινότητα καταπλαγεῖς, ἀλλὰ τὴν καταγωνισαμένην τοὺς Πέρσας δύναμιν ἔχων θεωρὸν τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας τοῖς μὲν ἄλλοις Μακεδόσιν ἀκολουθεῖν προσέταξεν, αὐτὸς δὲ καθιγούμενος τῶν εἰς χεῖρας βιζομένων τοὺς μὲν τῷ δόρατι τοὺς δὲ τῇ μαχαίρᾳ τύπτων ἀπέκτεινεν, ἐνίους δ' αὐτῇ τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀσπίδος ἀνατρέπων ἐπισχεῖν τοῦ πολλοῦ θράους ἐποίησε τοὺς πολεμίους. Ἄμα δὲ τούτοις πραττομένοις καὶ ἕτερον μέρος ὁ κριὸς τύπτων κατέβηκε πολὺ μέρος τοῦ τείχους· διὰ δὲ τοῦ πτώματος εἰσπεσόντων τῶν Μακεδόνων, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον διὰ τῆς ἐπιβάθρας διαβάντων ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἡ μὲν πόλις κατεῖληπτο, οἱ δὲ Τύριοι πρὸς ἀλκὴν τραπέντες καὶ παρακαλέσαντες ἀλλήλους ἐνέφραξαν τοὺς στενωπούς, καὶ μαχόμενοι πλὴν ὀλίγων ἅπαντες κατεκόπησαν, ὄντες πλείους τῶν ἐπτακισχιλίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας ἐξηνδραποδίσατο, τοὺς δὲ νέους ἅπαντας, ὄντας οὐκ ἐλάττους τῶν δισχιλίων, ἐκρέμασε. Σώματα δ' αἰχμάλωτα τοσαῦτα τὸ πλῆθος εὗρέθη ὥστε τῶν πλείστων εἰς Καρχηδόνα κεκομισμένων τὰ ὑπολειφθέντα γενέσθαι πλείω τῶν μυρίων καὶ τρισχιλίων.

Τύριοι μὲν οὖν γενναιότερον μᾶλλον ἢ φρονιμώτερον ὑποστάντες τὴν πολιορκίαν τοσαύταις περιέπεσον συμφοραῖς, πολιορκηθέντες μῆνας ἑπτὰ ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ μὲν Ἀπέλλωνος τὰς χρυσᾶς σειρᾶς καὶ τὰ δεσμὰ περιελόμενης, πρὴγγειλεν ὀνομάζειν τὸν θεὸν τοῦτον Ἀπόλλω φιλαλέξανδρον, τῷ δὲ Ἡρακλεῖ μεγαλοπρεπεῖς θυσίας συντελέσας, καὶ τοὺς ἀνδραγαθήσαντας τιμῆσας, ἔτι δὲ τοὺς τετελευτηκότας μεγαλοπρεπῶς θάψας, τῇ μὲν Τυρίων πόλει κατέστησε βασιλέα τὸν ὀνομαζόμενον Βαλλώνυμον, περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος οὐκ

ἄξιον παρ᾽ ἀλιπεῖν διὰ τὸ τῆς περιπετείας παράδοξον. Τοῦ γὰρ προϋπάρχοντος βασιλέως Στράτωνος διὰ τὴν πρὸς Δαρεῖον φιλίαν ἐκπεσόντος ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὁ Ἀλέξανδρος ἔδωκεν ἑξουσίαν Ἡφαιστίωνι καταστῆσαι βασιλέα τῆς Τύρου τῶν ἰδιοξένων ὃν ἂν προαιρῆται. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὗτος εὐδοκήσας τῷ ξένῳ παρ' ᾧ τὴν ἐπισταθμίαν ἐπεποιήτο κεχαρισμένως, τοῦτον ἐπεβάλετο κύριον ἀναγορεύσαι τῆς πόλεως· ὁ δὲ πλούτῳ μὲν καὶ δόξῃ διαφέρων τῶν πολιτῶν, οὐδεμίαν δὲ συγγένειαν ἔχων πρὸς τοὺς γεγονότας βασιλεῖς, οὐκ ἐδέξατο τὴν δωρεάν. Τοῦ δ' Ἡφαιστίωνος ἐπιτρέψαντος αὐτῷ τὴν ἐκλογὴν ποιήσασθαι ἐκ τοῦ γένους τῶν βασιλέων, ἔφησεν εἶναί τινα τῆς βασιλικῆς οἰκίας ἀπόγονον, τὰ μὲν ἄλλα σῶφρονα καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα, πένητα δὲ καθ' ὑπερβολήν. Συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Ἡφαιστίωνος τούτῳ τὴν δυναστείαν, ὁ λαβὼν τὴν ἐπιτροπὴν κατήντησεν ἐπὶ τὸν ὠνομασμένον μετὰ βασιλικῆς ἐσθῆτος, καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τινὶ κήπῳ μισθοῦ μὲν ἀντλοῦντα, ῥάκεσι δὲ τις τυχοῦσιν ἐσθῆτι χρώμενον. Δηλώσας δὲ τὴν περιπέτειαν καὶ περιθείς τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ τὸν ἄλλον τὸν ἀρμόζοντα κόσμον, ἀνήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἀπέδειξε βασιλέα τῶν Τυρίων. Ἀσμένως δὲ τοῦ πλήθους προσδεξαμένου καὶ τὸ παράδοξον τῆς τύχης θαυμάσαντος, οὗτος μὲν φίλος γενόμενος Ἀλεξάνδρῳ τὴν βασιλείαν ἔσχε παράδειγμα τοῖς ἀγνοοῦσι τὴν τῆς τύχης παράδοξον μεταβολήν, ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὰ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον διήλθομεν, μεταληφόμεθα τὴν διήγησιν.

Κατὰ γὰρ τὴν Εὐρώπην Ἄγις μὲν ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, τῶν ἐκ τῆς ἐν Ἰσῶ μάχης διασωθέντων μισθοφόρων ἀναλαβὼν ὀκτακισχιλίους, νεωτέρων πραγμάτων ἀντείχετο, χαριζόμενος Δαρείῳ. Προσλαβὼν δὲ παρὰ τούτου καὶ ναῦς καὶ χρημάτων πλῆθος ἔπλευσεν εἰς Κρήτην, καὶ τῶν πόλεων τὰς πλείους χειρωσάμενος ἠνάγκασε τὰ Περσῶν αἰρεῖσθαι. Ἀμύντας δ' ὁ φυγὼν ἐκ Μακεδονίας καὶ πρὸς Δαρεῖον ἀναβάς συνηγωνίσαστο μὲν τοῖς Πέρσαις ἐν τῇ Κιλικίᾳ, διασωθεὶς δ' ἐκ τῆς ἐν Ἰσῶ παρατάξεως μετὰ τετρακισχιλίων μισθοφόρων, καὶ πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου παρουσίας διανύσας εἰς Τρίπολιν τῆς Φοινίκης, ἐπέλεξεν ἐκ τοῦ παντὸς στόλου τὰς

ἀρκούσας ναῦς εἰς τὸν πλοῦν τοῖς ἰδίοις στρατιώταις, τὰς δ' ἄλλας ἐνέπρησε. Διαπλεύσας δ' εἰς τὴν Κύπρον, καὶ προσλαβόμενος στρατιώτας καὶ ναῦς, διέπλευσεν εἰς τὸ Πηλούσιον. Τῆς δὲ πόλεως ἐγκρατὴς γενόμενος, ἀπέφαινεν ἑαυτὸν ὑπὸ Δαρείου τοῦ βασιλέως ἀπεστάλθαι στρατηγὸν διὰ τὸ τὸν ἡγούμενον τῆς Αἰγύπτου σατράπην συναγωνιζόμενον ἐν Ἰσσοῦ τῆς Κιλικίας πεπτωκέναι. Ἀναπλεύσας δ' εἰς Μέρφιν, τὸ μὲν πρῶτον πρὸ τῆς πόλεως παραταξάμενος τοῖς ἐγχωρίοις ἐνίκησε· μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς ἀρπαγὴν τῶν στρατιωτῶν τραπέντων ἐπεξελθόντες οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐπέθεντο τοῖς ἀτάκτως διαρπάζουσι τὰς ἐπὶ τῆς χώρας κτήσεις, καὶ τὸν τε Ἀμύνταν ἀπέκτειναν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πάντας ἄρδην ἀνελλον. Ἀμύντας μὲν οὖν μεγάλας ἐπιβολαῖς ἐγχειρήσας, καὶ παρ' ἐλπίδα σφαλούς, τοιοῦτον ἔσχε τοῦ βίου τὸ τέλος· ὁμοίως δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων ἡγυμένων καὶ στρατηγῶν τινὲς ἐκ τῆς ἐν Ἰσσοῦ μάχης μετὰ στρατιωτῶν διασωθέντες ἀντείχοντο τῶν Περσικῶν ἐλπίδων· οἱ μὲν γὰρ πόλεις ἐπικαίρους καταλαμβανόμενοι διεφύλαττον ταύτας τῷ Δαρῳ, οἱ δ' ἔθνη προσαγόμενοι καὶ δυνάμεις περὶ αὐτοὺς κατασκευαζόμενοι τὰς ἀρμοζούσας χρεῖας τοῖς ὑποκειμένοις καιροῖς παρείχοντο. Οἱ δὲ συνέδροι τῶν Ἑλλήνων ἐψηφίσαντο πέμψαι πρέσβεις πεντεκαίδεκα στέφανον φέροντας χρυσοῦν παρὰ τῆς Ἑλλάδος ἀριστεῖον Ἀλεξάνδρῳ καὶ συνησθησομένους τῇ κατὰ Κιλικίαν νίκῃ. Ἀλέξανδρος δὲ στρατεύσας ἐπὶ Γάζαν φρουρομένην ὑπὸ Περσῶν, καὶ δίμηνον προσεδρεύσας, εἶλε κατὰ κράτος τὴν πόλιν.

Ἐπ' ἀρχοντας δ' Ἀθήνησιν Ἀριστοφάνους ἐν Ῥώμῃ κατεστάθησαν ὑπατοὶ Σπούριος Ποστούμιος καὶ τίτος Οὔετούριος. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ τὴν Γάζαν διοικήσας Ἀμύνταν μὲν μετὰ δέκα νεῶν εἰς Μακεδονίαν ἐξέμπεμψε, προστάξας τῶν νέων τοὺς εὐθέτους ἐπιλέξει πρὸς στρατείαν, αὐτὸς δὲ μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως παρήλθεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ παρέλαβε πάσας τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις χωρὶς κινδύνων· οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι, τῶν Περσῶν ἡσέθηκόντων εἰς τὰ ἱερὰ καὶ βιαίως ἀρχόντων, ἄσμενοι προσεδέξαντο τοὺς Μακεδόνας. Καταστήσας δὲ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον προῆλθεν εἰς

Ἄμμωνος, βουλόμενος χρήσασθαι τῷ θεῷ. Κατὰ μέσσην δὲ τὴν ὁδὸν ἀπήντησαν αὐτῷ πρέσβεις παρὰ Κυρηναίων στέφανον κομίζοντες καὶ μεγαλοπρεπῆ δῶρα, ἐν αἷς ἦγον ἵππους πολεμιστάς τριακοσίους καὶ πέντε τέθριππα τὰ κράτιστα. Ὁ δὲ τούτους μὲν ἀποδεξάμενος φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο πρὸς αὐτούς, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν συναποδημούντων προῆγεν ἐπὶ τὸ ἱερόν, καὶ διανύσας ἐπὶ τὴν ἔρημον καὶ ἄνυδρον, ὕδρευσάμενος διήει τὴν χώραν ἔχουσαν ἄμμου μέγεθος ἀέριον. Ἐν ἡμέραις δὲ τέτταρσιν ἐξαναλωθέντων τῶν κομιζομένων ὑδάτων εἰς δεινὴν σπάνιν παρεγένοντο. Εἰς ἀθυμίαν οὖν πάντων ἐμπεσόντων ἄφνω πολὺς θυβρις ἐξ οὐρανοῦ κατερράγη, τὴν ὑπάρχουσαν τῶν ὑγρῶν ἔνδειαν παραδόξως διορθούμενος· διὸ καὶ τὸ συμβὰν ἔδοξεν ἀνελπίστως σωθεῖσι θεῶν προνοίᾳ γεγονέναι. Ὑδρευσάμενοι δ' ἐκ τινος κοιλάδος, ἐπὶ τέτταρας ἡμέρας ἔχοντες ἀρκοῦσαν τὴν βοήθειαν, καὶ διελθόντες ἡμέρας τέτταρας, διεξέπεσον τὴν ἄνυδρον. Ἀθήλου δὲ τῆς ὁδοῦ καθεστῶσης διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἄμμου, οἱ καθηγούμενοι τῆς ἐδοῦ προσήγγειλαν τῷ βασιλεῖ διότι κόρακες διεξιοὶ κλάζοντες τὴν τρίβον τῆς ἐπὶ τὸ ἱερόν φερούσης ἀτραποῦ προσημαίνουσιν. Οἰωνισάμενος δὲ τὸ συμβαῖνον ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ διαλαβὼν δέχεσθαι τὸν θεὸν ἀσμένως τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, προῆγε κατὰ σπουδήν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον κατήντησεν ἐπὶ τὴν πικρὰν καλουμένην λίμνην, μετὰ δὲ ταῦτα πορευθεὶς σταδίους ἑκατὸν παρήλλαξε τὰς ἐπικαλούμενας Ἄμμωνος πόλεις· ἐντεῦθεν δὲ ὁδοιπορήσας μίαν ἡμέραν συνήγγισε τῷ τεμένει.

Ἡ δὲ περὶ τὸ ἱερόν τοῦτο χώρα περέχεται ὑπὸ ἐρήμου καὶ ἀνύδρου τῆς ἁμμώδους, πάσης φιλάνθρωπίας ἐστερημένης. Αὕτῃ δ' ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος ἐπὶ σταδίους πεντήκοντα παρήκουσα πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς ὕδασι ναματιαίοις διαρρεῖται, δένδρων δὲ παντοδαπῶν καὶ μάλιστα καρπίμων πλήθει· καὶ τὸν μὲν ἀέσα τῇ κράσει ποραπλησίον ἔχει ταῖς ἐαρيناῖς ὥραις, τόποις δὲ καυματώδεσι περιεχομένη μόνη παραηλλαγμένη παρέχεται τοῖς ἐνδιατρίβουσι τὴν εὐκρασίαν. Τὸ μὲν οὖν τέμενος φαίνεται ἰδρύσασθαι Δαναὸν τὸν Αἰγύπτιον· τὴν δ' ἱεράν τοῦ θεοῦ χώραν περιοικοῦσι κατὰ μὲν τὴν μεσημβρίαν καὶ δύσιν Αἰθίοπες, κατὰ δὲ τὴν ἄρκτον Λιβύων νομα-

δικὸν ἔθνος, καὶ τὸ πρὸς τὴν μεσόγειον ἀνῆκον τὸ τῶν Να-
σαμῶνων ὀνομαζομένων ἔθνος. Τῶν δ' Ἀμμωνίων κωμηδὸν
οἰκούντων, κατὰ μέσσην αὐτῶν τὴν χώραν ἀκρόπολις ὑπάρχει
τριπλοῖς ὠχυρωμένη τοῖς τείχεσι· καὶ ταύτης ὁ μὲν πρῶτος
περίβολος ἔχει τῶν ἀρχαίων δυναστῶν βασίλεια, ὁ δ' ἕτερος
τὴν γυναικωνίτιν αὐλὴν καὶ τὰς τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν
καὶ συγγενῶν οἰκῆσεις καὶ φυλακτήρια τῶν τόπων, ἔτι δὲ τὸν
τοῦ θεοῦ σηκὸν καὶ τὴν ἱερὰν κρήνην, ἀφ' ἧς τὰ τῷ θεῷ προσ-
φερόμενα τυγχάνει τῆς ἀγνείας, ὁ δὲ τρίτος τὰς τῶν δορυ-
φόρων καταλύσεις καὶ τὰ φυλακτήρια τῶν τὸν τύραννον δο-
ρυφορούντων. Καθίδρυται δὲ τῆς ἀκροπόλεως ἐκτός, οὐ μα-
κρὰν, ἕτερος ναὸς Ἀμμωνος πολλοῖς καὶ μεγάλοις δένδρεσι
σύσκιος. Τούτου δὲ πλησίον ὑπάρχει κρήνη διὰ τὸ συμβε-
βηκὸς ὀνομαζομένη ἡλίου κρήνη· αὕτη δὲ τὸ ὕδωρ ἔχει συμ-
μεταβαλλόμενον αἰεὶ ταῖς ἡμεριναῖς ὥραις παραδόξως. Ἀμ' ἡ-
μέρα γὰρ ἐξέλθῃσι τὴν πηγὴν χλιαράν, προϊούσης δὲ τῆς ἡμέ-
ρας τῇ προσθέσει τῶν ὥρων ἀνάλογον καταψύχεται, τοῦ με-
σημβρινοῦ δὲ καύματος ἀκμάζει τῇ ψυχρότητι· πάλιν δὲ ἀ-
νάλογον ἀπολήγει πρὸς τὴν ἐσπέραν, καὶ τῆς νυκτὸς ἐπιλα-
βούσης ἀναθερμαίνεται μέχρι μέσων νυκτῶν, καὶ τὸ λοιπὸν
ἀπολήγει, μέχρι ἂν ἅμα τῷ φωτὶ πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀποκα-
τασταθῇ τάξιν. Τὸ δὲ τοῦ θεοῦ ξόανον ἐκ σμαράγδων καὶ τι-
νῶν ἄλλων περιέχεται καὶ τὴν μαντείαν ἰδιάζουσιν παντελῶς
ποιεῖται. Ἐπὶ νεῷς γὰρ περιφέρεται χρυστῆς ὑπὸ ἱερέων ὀγ-
δοήκοντα· οὗτοι δ' ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντες τὸν θεὸν προά-
γουσιν αὐτομάτως ὅποι ποτ' ἂν ἄγῃ τὸ τοῦ θεοῦ εὖμα τὴν
πορείαν. Συνακολουθεῖ δὲ πλῆθος παρθένων καὶ γυναικῶν
παιᾶντις ἄδουσῶν κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ πατρίῳ καθυ-
μνουσῶν ᾠδῇ τὸν θεόν.

Τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου διὰ τῶν ἱερέων εἰσαχθέντος εἰς τὸν
νεῶν καὶ τὸν θεὸν κατανόησαντος, ὁ μὲν προφητεύων ἀνὴρ
πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν προσελθὼν αὐτῷ «χαῖρε» εἶπεν «ὦ
παῖ, καὶ ταύτην παρὰ τοῦ θεοῦ ἔχε τὴν προσησιν.» Ὁ δ' ὑ-
πολαβὼν «δέχομαι» φησιν «ὦ πάτερ, καὶ τὸ λοιπὸν κε-
κλήσομαι σός. Ἀλλ' εἴ μοι δίδως τὴν ἀπάσης τῆς γῆς ἀρχήν.»
Τοῦ δ' ἱερέως προσελθόντος τῷ σηκῷ, καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν αἰ

ρόντων τὸν θεὸν κινηθέντων τεταγμένοις τισὶ τῆς φωνῆς συμβόλοις, ὃ μὲν ἐνεῖπε βεβαίως αὐτῷ διδόναι τὸν θεὸν τὴν αἴτησιν, ὃ δ' Ἀλέξανδρος ὑπολαβὼν «τὸ λοιπόν» εἶπεν, «ὦ δαίμον, ἀπόφηνάι μοι τῶν ζητούμενων, εἰ πάντας ἤδη μετελήλυθα τοὺς γενομένους, φο εἰς τοῦ πατρός, ἢ τινες διαλελήθασιν.» Ὁ δὲ προφήτης ἀνεβόησεν «εὐφήμει» οὐδένα γὰρ ἀνθρώπων ὑπάρχειν τὸν δυνησόμενον ἐπιβουλεύσαι τῷ γεννησάντι αὐτόν, τοὺς δὲ τοῦ Φιλίππου φονεῖς ἅπαντας τετευχέναι τιμωρίας. Τεκμήρια δ' ἔσσεσθαι τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ γενέσεως τὸ μέγεθος τῶν ἐν ταῖς πράξεσι κατορθωμάτων· καὶ γὰρ πρότερον ἀήττητον αὐτὸν γεγονέναι, καὶ μετὰ ταῦτ' ἔσσεσθαι διὰ παντός ἀνίκητον. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἡσθεὶς ἐπὶ τοῖς κεχρησμευμένοις, καὶ τὸν θεὸν μεγαλοπρεπέσιν ἀναθήμασι τιμήσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Κρίνας δ' ἐν ταύτῃ πόλιν μεγάλην κτίσαι, προσέταξε τοῖς ἐπὶ τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην καταλειπομένοις ἀνὰ μέσον τῆς τε λίμνης καὶ τῆς θαλάττης οἰκίσαι τὴν πόλιν. Διαμετρήσας δὲ τὸν τόπον καὶ ῥυμοτομήσας φιλοτέχνως τὴν πόλιν ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσεν Ἀλεξάνδρειαν, εὐκαιρότατα μὲν κειμένην πλησίον τοῦ Φάρου λιμένος, τῇ δ' εὐστοχίᾳ τῆς ῥυμοτομίας ποιήσας διαπνεῖσθαι τὴν πόλιν τοῖς ἐτησίοις ἀνέμοις, καὶ τούτων πνεόντων μὲν διὰ τοῦ μεγίστου πελάγους, καταψυχόντων δὲ τὸν κατὰ τὴν πόλιν αἶρα, πολλὴν τοῖς κατοικοῦσιν εὐκρασίαν καὶ ὑγίειαν κατεσκεύασε. Καὶ τὸν μὲν περίβολον αὐτῆς ὑπεστήσατο τῷ τε μεγέθει διαφέροντα καὶ κατὰ τὴν ὀχυρότητα θαυμάσιον· ἀνὰ μέσον γὰρ οὔσα τῆς τε λίμνης καὶ θαλάττης δύο μόνον ἀπὸ τῆς γῆς ἔχει προσόδους στενάς καὶ παντελῶς εὐφυλάκτους. Τὸν δὲ τύπον ἀποτελοῦσα χλαμύδι παραπλήσιον, ἔχει πλατεῖαν μέσσην σχεδὸν τὴν πόλιν τέμνουσαν καὶ τῷ τε μεγέθει καὶ κάλλει θαυμαστήν· ἀπὸ γὰρ πύλης ἐπὶ πύλιν διήκουσα τετταράκοντα μὲν σταδίων ἔχει τὸ μῆκος, πλεθροῦ δὲ τὸ πλάτος, οἰκιῶν δὲ καὶ ἱερῶν πολυτελέσι κατασκευαῖς πᾶσα κεκόσμηται. Προσέταξε δ' ὁ Ἀλέξανδρος καὶ βασιλεῖα κατασκευάσαι θαυμαστὰ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ βάρος τῶν ἔργων. Οὐ μόνον δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἀλλὰ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντες Αἰγύπτου μέχρι τοῦ καθ' ἡ-

μᾶς βίου σχεδὸν ἅπαντες πολυτελέσι κατασκευαῖς ἠΐξησαν τὰ βασίλεια. Καθόλου δὲ ἡ πόλις τοσαύτην ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ὥστε παρὰ πολλοῖς αὐτὴν πρώτην ἀριθμεῖσθαι τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην· καὶ γὰρ κάλλει καὶ μεγέθει καὶ προσόδων πλήθει καὶ τῶν πρὸς τρυφὴν ἀνηκόντων πολὺ διαφέρει τῶν ἄλλων. Τὸ δὲ τῶν κατοικούντων οἰκητόρων αὐτὴν πλῆθος ὑπερβάλλει τοὺς ἐν τοῖς ἄλλαις πόλεσιν οἰκήτορας· καθ' ὃν γὰρ ἡμεῖς παρεβάλομεν χρόνον εἰς Αἴγυπτον, ἔφασαν οἱ τὰς ἀναγραφὰς ἔχοντες τῶν κατοικούντων εἶναι τοὺς ἐν αὐτῇ διατρίβοντας ἐλευθέρους πλείους τῶν τριάκοντα μυριάδων, ἐκ δὲ τῶν προσόδων τῶν κατ' Αἴγυπτον λαμβάνειν τὸν βασιλέα πλείω τῶν ἑξακισχιλίων ταλάντων. Ὁ δ' οὖν βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἐπιστήσας τινὰς τῶν φίλων ἐπὶ τὴν κατασκευὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ διοικήσας ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ἐπανῆλθε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Συρίαν.

Δαρεῖος δὲ πυθόμενος αὐτοῦ τὴν παρουσίαν, συνηθοίκει μὲν τὰς πανταχόθεν δυνάμεις καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν παραταξιν χρήσιμα κατεσκευάστο. Τὰ μὲν γὰρ ξίφη καὶ τὰ ξυστὰ πολὺ μείζω τῶν προγεγενημένων ἐποίησε διὰ τὸ δοκεῖν διὰ τούτων πολλὰ τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ περὶ Κιλικίαν μάχῃ πεπλεονεκτηκέναι· κατεσκευάσε δὲ καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια πρὸς κατάπληξιν καὶ φόβον τῶν πολεμίων εὐθέτως ἐπινενοημένα. Τούτων γὰρ ἐκάστου παρ' ἐκάτερον τῶν σειροφόρων ἵππων ἐξέκειτο προσηλωμένα τῷ ζυγῷ ξυστρα παραμήκη τρισπίθαιμα, τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἀκμῆς ἔχοντα πρὸς τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπιφάνειαν, πρὸς δὲ ταῖς κατάκλεισι τῶν ἀξόνων ἐπ' εὐθείας ἄλλα δύο, τὴν μὲν τομὴν ὁμοίαν ἔχοντα πρὸς τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπιφάνειαν τοῖς πρότερον, τὸ δὲ μῆκος μείζω καὶ πλατύτερα· συνήρμοστο δὲ ταῖς τούτων ἀρχαῖς δρέπανα. Πᾶσαν δὲ τὴν δύναμιν ἐν τε ὅπλοις ἐπισήμοις καὶ ἡγεμόνων ἀρεταῖς κοσμήσας, ἀνέζευξεν ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἔχων πεζοὺς μὲν περὶ ὀγδοήκοντα μυριάδας. ἵππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τῶν εἴκοσι μυριάδων. Κατὰ δὲ τὴν ὁδοιπορίαν δεξιὸν μὲν ἔχων τὸν Τίγριν ἀριστερὸν δὲ τὸν Εὐφράτην, προῆγε διὰ χώρας εὐδαίμονος καὶ δυναμένης τοῖς

κτίνεσι δαψιλῇ χορτάσματα παρσχέσθαι, τῷ δὲ πλήθει τῶν στρατιωτῶν ἱκανὰς τροφὰς χορηγῆσαι· ἔσπευδε γὰρ περὶ τὴν Νίνον ποιήσασθαι τὴν παράταξιν, εὐθετωτάτων ὄντων τῶν περὶ αὐτὴν πεδίων, καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν παρεχομένων τῷ μεγέθει τῶν ἡθροισμένων ὑπὲρ αὐτοῦ δυνάμεων. Καταστρατοπεδεύσας δὲ περὶ κώμην τὴν ὀνομαζομένην Ἀρβηλα, τὰς δυνάμεις ἐνταῦθα καθ' ἡμέραν ἐξέταττε καὶ τῇ συνεχεῖ διατάξει καὶ μελέτῃ κατεσκεύασεν εὐπειθεῖς· σφόδρα γὰρ ἡγωνία μὴ ποτε πολλῶν καὶ ἀσυμφώνων ἐθνῶν ἡθροισμένων ταῖς διαλέκτοις ταραχὴ τις γένηται κατὰ τὴν παράταξιν.

Περὶ δὲ διαλύσεως καὶ πρότερον μὲν ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς πρὸς Ἀλέξανδρον, ἐκχωρῶν αὐτῷ τῆς ἐντὸς Ἄλυσος ποταμοῦ χώρας, καὶ προσεπηγέλλετο δώσειν ἀργυρίου τάλαντα δισχίλια· ὥς δ' οὐ προσεῖχεν αὐτῷ, πάλιν ἐξέμπεψεν ἄλλους πρέσβεις, ἐπαινῶν μὲν αὐτὸν ἐπὶ τῷ καλῶς κεχρῆσθαι τῇ τε μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις αἰχμαλώτοις, ἀξίων δὲ φίλον γενέσθαι καὶ λαβεῖν τὴν ἐκτὸς Εὐφράτου χώραν καὶ τάλαντ' ἀργυρίου τρισχίλια καὶ τὴν ἐτέραν τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων γυναῖκα, καθόλου δὲ γενόμενον γαμβρὸν καὶ τάξιν υἱοῦ λαβόντα κα· θάπερ κοινωνὸν γενέσθαι τῆς ὅλης βασιλείας. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος εἰς τὸ συνέδριον παραλαβὼν πάντας τοὺς φίλους καὶ περὶ τῶν προτιθεμένων αἱρέσεων ἀνακοινωσάμενος, ἤξιον τὴν ἰδίαν γνώμην ἕκαστον μετὰ παρρησίας ἀποφύνασθαι. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ἐτόλμα συμβουλευσαι διὰ τὸ μέγεθος τῆς ὑποκειμένης ζητήσεως, Παρμενίων δὲ πρῶτος εἶπεν «ἐγὼ μὲν ὦν Ἀλέξανδρος ἔλαβον ἂν τὰ διδόμενα καὶ τὴν σύνθεσιν ἐποιησάμην.» Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ὑπολαβὼν εἶπε «κἀγὼ, εἰ Παρμενίων ἦν, ἔλαβον ἂν.» Καθόλου δὲ καὶ ἄλλοις μεγαλοψύχοις λόγοις χρησάμενος, καὶ τοὺς μὲν λόγους τῶν Περσῶν ἀποδοκιμάσας, προτιμήσας δὲ τὴν εὐδοξίαν τῶν προτεινομένων δωρεῶν, τοῖς μὲν πρέσβεσιν ἀπόκρισιν ἔδωκεν ὥς οὐθ' ὁ κόσμος δυοῖν ἡλίω ὄντων τηρῆσαι δύναται τὴν ἰδίαν διακόσμησίν τε καὶ τάξιν, οὐθ' ἡ οἰκουμένη δύο βασιλέων ἐχόντων τὴν ἡγεμονίαν ἀταράχως καὶ ἀστασιάστως διαμένειν ἂν δύναίτο. Διόπερ ἀπαγγέλλειν αὐτοὺς ἐκέλευσε τῷ Δαρείῳ, εἰ μὲν τῶν πρωτείων ὀρέγεται, διαμάχεσθαι πρὸς αὐτὸν περὶ

τῆς τῶν ὅλων μοναρχίας· εἰ δὲ δόξης καταφρονῶν προκρίνει τὴν λυσιτέλειαν καὶ τὴν ἐκ τῆς ῥαστώνης τρυφήν, αὐτὸς μὲν Ἀλεξάνδρῳ ποιείτω τὸ προσταττόμενον, ἄλλων δὲ ἄρχων βασιλευέτω, συγχωρουμένης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου χρηστότητος. Τὸ δὲ συνέδριον διαλύσας καὶ τὴν δύναμιν ἀναλαβὼν, προῆγεν ἐπὶ τὴν τῶν πολεμίων στρατοπεδεῖαν. Ἄμχ δὲ τούτοις πραττομένοις τῆς τοῦ Δαρείου γυναικὸς ἀποθανούσης, ὁ Ἀλέξανδρος ἔθαψεν αὐτὴν μεγαλοπρεπῶς.

Δαρεῖος δὲ τῶν ἀποκρίσεων ἀκούσας, καὶ τὴν διὰ τῶν λόγων σύνθεσιν ἀπογνοὺς, τὴν μὲν δύναμιν καθ' ἡμέραν συνέταττε καὶ πρὸς τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις εὐηκοῖαν ἐτοίμην κατεσκεύαζε· τῶν δὲ φίλων Μαζαῖον μὲν μετὰ στρατιωτῶν ἐπιλέκτων ἐξάπέστειλε παραφυλάσσοντα τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸν πόρον προκαταληψόμενον, ἑτέρους δὲ ἐξέπεμψε τὴν χώραν πυρπολήσοντας δι' ἧς ἀναγκαῖον ἦν διελθεῖν τοὺς πολεμίους· ἐνόμιζε γὰρ τῷ μὲν ρεύματι τοῦ ποταμοῦ προβλήματι χρῆσθαι πρὸς τὴν ἔφοδον τῶν Μακεδόνων. Τούτων δ' ὁ μὲν Μαζαῖος ὁρῶν ἀδιάβατον ὄντα τὸν ποταμὸν διὰ τε τὸ βάθος καὶ τὴν σφοδρότητα τοῦ ρεύματος, τῆς μὲν τούτου φυλακῆς ἡμέλησε, τοῖς δὲ τὴν χώραν πυρπολοῦσι συνεργήσας καὶ πολλὴν γῆν διαφθείρας ὑπέλαβεν ἀνεπίβατον ἔσσεσθαι τοῖς πολεμίοις διὰ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος παραγενόμενος πρὸς τὴν διάβασιν τοῦ Τίγρεως ποταμοῦ, καὶ τὸν πόρον ἀπὸ τινῶν ἐγχωρίων μαθὼν, διεβίβασε τὴν δύναμιν οὐ μόνον ἐπιπόνως ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἐπικινδύνως· τοῦ γὰρ πόρου τὸ μὲν βάθος ἦν ὑπὲρ τῶν μαστῶν, ἡ δὲ τοῦ ρεύματος ὀξύτης πολλοὺς τῶν διαβαινόντων παρέσυρε καὶ τὴν βᾶσιν τῶν σκελῶν παρηρεῖτο, τό τε ρεῦμα τοῖς ὅπλοις ἐμπίπτον πολλοὺς τε παρέφερε καὶ τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις περιέβαλλεν. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος πρὸς τὴν σφοδρότητα τοῦ ρεύματος ἀντιμηχανώμενος παρήγγειλε πᾶσι τὰς χεῖρας ἀλλήλοις πλέκειν, καὶ τὴν ὅλην τῶν σωμάτων πυκνότητα ποιεῖν ζευγματι παραπλησίαν. Παραδόλου δὲ γενομένης τῆς διαβάσεως καὶ τῶν Μακεδόνων μόγις διασωθέντων, τὴν μὲν ἡμέραν ταύτην προσανέλαβε τὴν δύναμιν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ συντεταγμένην

ἔχων τὴν στρατιὰν προῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ σύνεργος γενόμενος τῶν Περσῶν κατεστρατοπέδευσεν.

Ἀναλογιζόμενος δὲ τὸ πλῆθος τῆς τῶν Περσῶν δυνάμεως καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐπικειμένων κινδύνων, ἔτι δὲ τὴν περὶ τῶν ὄλων κρίσιν ἐν χερσὶν οὖσαν, διηγρύπνησε τὴν νύκτα συνεχόμενος τῇ περὶ τοῦ μέλλοντος φροντίδι· ὑπὸ δὲ τὴν ἐωθινήν φυλακὴν τραπείς εἰς ὕπνον οὕτως ἐκοιμήθη βαθέως ὥστε τῆς ἡμέρας ἐπιγενομένης μὴ δύνασθαι διαγερθῆναι. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ φίλοι τὸ συμβὰν ἠδέως ἐώρων, νομίζοντες τὸν βασιλέα πρὸς τὸν ὑποκείμενον κίνδυνον εὐτονώτερον ἔσεσθαι τετευχότα πολλῆς ἀέσεως· ὡς δ' ὁ μὲν χρόνος προέβαιεν, ὁ δ' ὕπνος συνεῖχε τὸν βασιλέα, Παρμενίων πρεσβύτατος ὢν τῶν φίλων ἀφ' ἑαυτοῦ πρόσταγμα διέδωκε τοῖς πλήθεσιν ἐτοιμάζεσθαι τὰ πρὸς τὴν μάχην. Οὐκ ἀνιέμενου δ' αὐτοῦ, προσελθόντες οἱ φίλοι μόγις διήγειραν τὸν Ἀλέξανδρον. Θαυμαζόντων δ' ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι πάντων, καὶ τὴν αἰτίαν ἀκοῦσαι βουλομένων, ἔφησεν ὁ Ἀλέξανδρος Δαρεῖον εἰς ἓνα τόπον ἡθροικότα τὰς δυνάμεις ἀπολελυκέναι πάσης ἀγωνίας αὐτόν· μίᾳ γὰρ ἡμέρᾳ κριθέντα περὶ τῶν ὄλων παύσεσθαι τῶν πόνων καὶ πολυχρονίων κινδύνων. Οὐ μὲν ἀλλὰ παρακαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τοῖς οἰκείοις λόγοις καὶ πρὸς τοὺς ἐπιφερομένους κινδύνους εὐθαρσεῖς κάταστήσας, προῆγε τὴν δύναμιν συντεταγμένην ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, τῆς τῶν πεζῶν φάλαγγος τὰς τῶν ἱππέων ἵλας προτάξας. Ἐπὶ μὲν οὖν τὸ δεξιὸν κέρας ἔταξε τὴν βασιλικὴν ἵλιν, ἧς εἶχε τὴν ἡγεμονίαν Κλεῖτος ὁ μέλας ὀνομαζόμενος, ἐχομένου δὲ ταύτης τοὺς ἄλλους φίλους, ὢν ἡγεῖτο Φιλώτας ὁ Παρμενίωνος, ἐξῆς δὲ τὰς ἄλλας ἱππαρχίας ἐπτά τεταγμένους ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἡγεμόνα. Ὁπισθεν δὲ τούτων ὑπετάγη τὸ τῶν ἀργυρασπίδων πεζῶν τάγμα, διαφέρον τῇ τε τῶν ὅπλων λαμπρότητι καὶ τῇ τῶν ἀνδρῶν ἀρετῇ· καὶ τούτων ἡγοῖτο Νικάνωρ ὁ Παρμενίωνος. Ἐχομένην δὲ τούτων ἔστησε τὴν Ἑλιμιῶτιν καλουμένην στρατιάν, ἧς Κοῖνος ἡγεῖτο, ἐξῆς δὲ τὴν τῶν Ὀρεσστῶν καὶ Λυγκηστῶν τάξιν ἔστησε, Περδίκκου τὴν στρατηγίαν ἔχοντος. Καὶ τὴν μὲν ἐχομένην στρατηγίαν Μελέαγρος εἶχε, τὴν δὲ συνεχῇ ταύτης Πολυσπέρχων, τεταγμένων ὑπ' αὐτὸν τῶν ἐνο-

μαζομένων Στυμφαίων. Φίλιππος δ' ὁ Βυλάκρου τὴν συνεχῆ ταύτης στρατηγίαν ἐπλήρου, καὶ τῆς μετὰ ταύτην Κρατερὸς ἡγεῖτο. Τῶν δὲ προεξημένων ἱππέων τὴν συνεχῆ τάξιν ἀπεπλήρουν οἱ ἀπὸ Μελοποννήσου καὶ Ἀχαΐας συστρατεύσαντες ἱππεῖς, καὶ Φθιώται καὶ Μαλιεῖς, ἔτι δὲ Λοκροὶ καὶ Φωκεῖς, ὧν ἡγεῖτο Ἐρίγειος ὁ Μιτυληναῖος. Ἐξῆς δ' εἰστήκεισαν Θετταλοὶ, Φίλιππον μὲν ἔχοντες ἡγεμόνα, ἀνδρείᾳ δὲ καὶ τῇ τῶν ἰλῶν ἱππασίᾳ πολὺ προέχοντος τῶν ἄλλων. Ἐχομένους δὲ τούτων τοὺς ἐκ Κρήτης τοξότας ἔταξε καὶ τοὺς ἐκ ἐκ τῆς Ἀχαΐας μισθοφόρους. Ἐφ' ἑκατέρου δὲ τοῦ κέρατος ἐπικάμπιον ἐποίησε τάξιν, ὅπως μὴ δύνωνται κυκλοῦν οἱ πολέμιοι τῷ πλήθει τῶν στρατιωτῶν τὴν ὀλιγότητα τῶν Μακεδόνων. Πρὸς δὲ τὰς τῶν δρεπανηφόρων ἀρμάτων ἐπιφορὰς μηχανώμενος ὁ βασιλεὺς παρήγγειλε τοῖς ἐν τῇ φάλαγγι πεζοῖς, ὅταν πλησιάσῃ τὰ τέθριππα, συνασπίσαι καὶ ταῖς σαρίσαις τὰς ἀσπίδας τύπτειν, ὅπως διὰ τὸν φόβον πυρρόμενα τὴν εἰς τοῦπίσω ποιῆται φορὰν, τοῖς δὲ βιαζομένοις διδόναι διαστήματα, δι' ὧν ποιήσονται τὴν διεξοδὸν ἀκίνδινον τοῖς Μακεδόσιν. Αὐτὸς δὲ τοῦ δεξιοῦ μέρους ἡγούμενος, καὶ λοξὴν τὴν τάξιν ποιούμενος, δι' ἑαυτοῦ τὴν ὅλην κρίσιν τοῦ κινδύνου ποιεῖσθαι διεγνώκει.

Ὁ δὲ Δαρεῖος κατὰ τὰς τῶν ἐθνῶν περιοχὰς τὴν ἑκταξιν πεποιημένος, κατὰ τε τὸν Ἀλέξανδρον τεταγμένος, προῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Ὡς δ' ἐπλησίαζον ἀλλήλαις αἱ δυνάμεις, οἱ μὲν σαλπικταὶ παρ' ἀμφοτέροις ἐσήμαινον τὸ πολέμικόν, οἱ δὲ ἄνδρες μετὰ πολλῆς βοῆς ἀλλήλοις ἐπεφέροντο. Καὶ πρῶτον τὰ δρεπανηφόρα τῶν ἀρμάτων ἀπὸ κράτους ἐλαυνόμενα πολλὴν ἐκπληξιν καὶ φόβον τοῖς Μακεδόσιν ἐπέστησε· καὶ γὰρ Μαζαῖος ὁ τῶν ἱππέων ἡγούμενος πυκναῖς ταῖς ἵλαις σὺν τοῖς δρεπανηφόροις ἐπὶ ἤλαυνε, καταπληκτικωτέραν ποιῶν τὴν ἐπιφορὰν τῶν δρεπανηφόρων. Τῆς δὲ φάλαγγος συνασπίζουσης κατὰ τὰς τοῦ βασιλέως παραγγελίας, καὶ ταῖς σαρίσαις πάντων τυπτόντων τὰς ἀσπίδας, συνέβαινε φόβον πολὺν γίνεσθαι. Διόπερ τὰ πολλὰ τῶν ἀρμάτων πυρρομένων τῶν ἱππων ἐστρέφετο, καὶ τὴν ῥύμην ἀκατάσχετον ποιῶντα πρὸς τοὺς ἰδίους βιαίως ἀνέστρεφε. Τῶν δ' ἄλλων προσπεσόντων

τῇ φάλαγγι, καὶ τῶν Μακεδόνων ποιοῦντων ἀξιόλογα διασήματα, διὰ τούτων φερόμενα τὰ μὲν συνηκοντίσθη τὰ δὲ διεξέπεσεν, ἓνια δὲ τῇ βίᾳ τῆς ρύμης φερόμενα καὶ ταῖς τῶν σιδήρων ἀκμαῖς ἐνεργῶς χρώμενα πολλάς καὶ ποικίλας διαθέσεις θανάτων ἐπεργάζετο. Τοιαύτη γὰρ ἦν ἡ ὀξύτης καὶ βία τῶν κεχαλκευμένων πρὸς ἀπώλειαν ὅπλων ὥστε πολλῶν μὲν βραχίονας σὺν αὐταῖς ταῖς ἀσπίσιν ἀποκόπτεσθαι, οὐκ ὀλίγων δὲ τραχήλους παρασύρεσθαι, καὶ τὰς κεφαλὰς πίπτειν ἐπὶ τὴν γῆν βλεπόντων ἔτι τῶν ὀμμάτων καὶ τῆς τοῦ προσώπου διαθέσεως διαφυλαττομένης, ἐνίων δὲ τὰς πλευρὰς ἐπικαιρίοις τομαῖς ἀναρρηττόντων καὶ θανάτους ὀξεῖς ἐπιφερόντων. Ὡς δ' ἤγγισαν ἀλλήλαις αἱ δυνάμεις, καὶ διὰ τῶν τόξων καὶ σφειδονῶν, ἔτι δὲ τῶν ἀκοντιζομένων σαυνίων τὰ ῥιπτούμενα βέλη παρανήλωτο, πρὸς τὴν ἐκ χειρὸς μάχην κατήντησαν. Καὶ πρῶτον τῶν ἱππέων συστηταμένων ἀγῶνα καὶ τῶν Μακεδόνων τῷ δεξιῷ κέρατι διαγωνιζομένων, ὁ μὲν Δαρεῖος τοῦ λαιοῦ κέρατος ἡγούμενος συναγωνιστάς εἶχε τοὺς συγγενεῖς ἱππεῖς, ἐπιλέκτους ταῖς ἀρεταῖς καὶ ταῖς εὐνοίαις, χιλίους ἐν μιᾷ περιειλημμένους ἴλη. Οὗτοι δὲ θεατὴν ἔχοντες τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας τὸν βασιλέα, τὸ πλῆθος τῶν ἐπ' αὐτῶν φερομένων βελῶν προθύμως ἐξεδέχοντο. Συνῆσαν δὲ τούτοις οἱ τε μηλοφόροι πολλοὶ ταῖς ἀνδραγαθείαις καὶ κατὰ τὸ πλῆθος, πρὸς δὲ τούτοις Μάρδοι καὶ Κοσταῖοι. ταῖς τε τῶν σωμάτων ὑπεροχαῖς καὶ ταῖς λαμπρότησι τῶν ψυχῶν θαυμαζόμενοι. Συνηγωνίζοντο δὲ τούτοις οἱ τε περὶ τὰ βασίλεια διατρίβοντες καὶ τῶν Ἰνδῶν οἱ κράτιστοι κατ' ἀνδρείαν. Οὗτοι μὲν οὖν μετὰ πολλῇ βοῇ ἐπιρράξαντες τοῖς πολεμίοις ἐκθύμως ἡγωνίζοντο καὶ τῷ πλήθει κατεπόνουν τοὺς Μακεδόνας. Μαζαῖος δὲ τὸ δεξιὸν ἔχων κέρας, καὶ μετὰ τῶν ἀρίστων ἱππέων διαγωνιζόμενος, εὐθύς κατὰ τὴν πρώτην ἐφοδὸν τῶν ἀνθεστώτων ἀνείλεν οὐκ ὀλίγους, δισχιλίους δὲ Καδουσίους καὶ χιλίους τῶν Σκυθῶν ἱππεῖς ἐπιλέκτους ἐξέπεμψε, προστάξας περιππεῦσαι τὸ κέρας τὸ τῶν πολεμίων, καὶ προσελάσαντας τῇ παρεμβολῇ τῆς ἀποσκευῆς κυριεῦσαι. Ὡν ὀξέως ποησάντων τὸ προσταχθέν, καὶ παρεισπεσόντων εἰς τὴν στρατοπεδεῖαν τῶν Μακεδόνων, τῶν αἰχμαλώτων τινὲς ἀρπάξαντες ὅπλα συνήρουν τοῖς Σκύ-

θας καὶ διήρπαζον τὰς ἀποσκευάς· βοή δ' ἦν καὶ ταρχὴ διὰ
 τὸ παράδοξον καθ' ὅλην τὴν παρεμβολήν. Αἱ μὲν οὖν ἄλλαι
 τῶν αἰχμαλωτίδων πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀπεχώρουν, ἡ δὲ
 μήτηρ τοῦ Δαρείου Σισύγαμβρι παρακαλουσῶν αὐτὴν τῶν
 αἰχμαλωτίδων οὐ προσέσχεν, ἀλλ' ἐφ' ἡσυχίας ἔμεινε φιλο-
 φρόνως, οὔτε τῷ παραλόγῳ τῆς τύχης πιστεύσασα οὔτε τὴν
 πρὸς Ἀλέξανδρον εὐχαριστίαν λυμαιομένην. Τέλος δὲ οἱ Σκύ-
 θαι πολλὴν τῆς ἀποσκευῆς διαρπάσαντες ἀφίππευσαν πρὸς
 τοὺς περὶ τὸν Μαζαῖον, καὶ τὴν εὐημερίαν ἀπήγγειλαν. Ὁμοί-
 ως δὲ καὶ τῶν περὶ Δαρεῖον τεταγμένων ἱππέων τινὲς κατα-
 πονήσαντες τῷ πλῆθει τοὺς ἀνθεστώτας Μακεδόνας φεύγειν
 ἠνάγκασαν. Δευτέρου δὲ προτερήματος τοῖς Πέρσαις γενο-
 μένου, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος σπεύδων δι' ἑαυτοῦ τὴν ἥτταν διορ-
 θώσασθαι τῶν ἰδίων, μετὰ τῆς βασιλικῆς ἱλῆς καὶ τῶν ἄλ-
 λων τῶν ἐπιφανεστάτων ἱππέων ἐπ' αὐτὸν ἤλαυνε τὸν Δα-
 ρεῖον. Ὁ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεὺς δεξάμενος τὴν ἐπιφορὰν
 τῶν πολεμίων, αὐτὸς μὲν ἐφ' ἄρματος ἀγωνιζόμενος, ἡκόντι-
 σεν εἰς τοὺς ἐπιφερομένους, πολλῶν δ' αὐτῷ συναγωνιζομένων
 καὶ τῶν βασιλέων ἐπ' ἀλλήλοις ἰεμένων, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος
 ἀκοντίσας ἐπὶ τὸν Δαρεῖον τούτου μὲν ἤμαρτε, τοῦ δε παρ-
 εστώτος ἡνιόχου τοῦ βασιλέως κατατυχὼν κατέβαλε. Τῶν
 δὲ περὶ τὸν Δαρεῖον ἀναβοησάντων οἱ πορρώτερον ἀφεςτα-
 κότες ὑπέλαβον αὐτὸν τὸν βασιλέα πεπωκέναι· καὶ τούτων
 τῆς φυγῆς ἀρξαμένων οἱ συνεχεῖς συνείποντο, καὶ τὸ συνεχὸς
 τῷ Δαρείῳ σύνταγμα κατ' ὀλίγον αἰὶ παρερρήγνυτο. Διὸ καὶ
 τῆς ἐτέρας πλευρᾶς παραγυμνωθείσης τῶν συναγωνιζομένων,
 καὶ αὐτὸς καταπλαγὴς πρὸς φυγὴν ὤρμησε. Τούτων δὲ οὕτω
 φευγόντων, καὶ τοῦ κονιορτοῦ τῶν ἱππέων πρὸς ὕψος αἰρο-
 μένου, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐκ ποδὸς ἐπομένων, διὰ
 τὸ πλῆθος καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ κονιορτοῦ συνιδεῖν μὲν
 οὐκ ἦν τὸν Δαρεῖον ὅποι ποιεῖται τὴν φυγὴν, στεναγμὸς δὲ
 τῶν πιπτόντων ἀνδρῶν καὶ κτύπος τῶν ἵππων, ἔτι δὲ τῶν
 μαστίγων συνεχὴς ψόφος ἐγίνετο. Ἄμα δὲ τούτοις πραττο-
 μένοις Μαζαῖο· ὁ τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἡγούμενος, πλείστους
 ἔχων καὶ κρατίστους ἱππεῖς, βαρὺς ἐπέκειτο τοῖς κατ' αὐτὸν
 τεταγμένοις· Παρμενίων δὲ μετὰ τῶν Θετταλῶν ἱππέων καὶ

τῶν ἄλλων τῶν μετ' αὐτοῦ κινδυνεύοντων ὑπέστη τοὺς πολέμους. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος διὰ τὰς ἀρετὰς τῶν Θετταλῶν προστέρει· τῶν δὲ περὶ τὸν Μαζαῖον τῷ τε πλήθει καὶ βάρει τοῦ συστήματος ἐγκειμένων, κατεπονεῖτο τὸ τῶν Μακεδόνων ἱππικόν. Πολλοῦ δὲ φόνου γινομένου, καὶ τῆς τῶν βαρβάρων βίας δυσυποστάτου γινομένης, ὁ Παρμενίων ἐξέπευψέ τινας τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, λέγων κατὰ τάχος βοηθῆσαι. Ὁξέως δὲ τούτων τὸ παραγγεληθὲν πραττόντων, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον πυθομένων πολὺ τῆς τάξεως ἀπεσπᾶσθαι κατὰ τὸν διωγμόν, οὗτοι μὲν ἐπανῆλθον ἄπρακτοι, ὁ δὲ Παρμενίων ταῖς τῶν Θετταλῶν ἱλαῖς χρώμενος ἐμπειρότατα καὶ πολλοὺς καταβαλὼν μόγις ἐτρέψατο τοὺς βαρβάρους, μάλιστα καταπλαγέντας τῇ κατὰ τὸ Δαρεῖον φυγῇ. Ὁ δὲ Δαρεῖος τῇ στρατηγίᾳ διαφέρων, καὶ συνεργὸν ἔχων τὸ πλῆθος τοῦ κονιορτοῦ, τὴν ἀποχώρησιν οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἄλλοις βαρβάροις ἐποιεῖτο, εἰς τοῦναντίον δὲ μέρος ὁρμήσας, καὶ κρυπτομένην ἔχων διὰ τὸν ἐξαιρόμενον κονιορτὸν τὴν ἰδίαν ἀποχώρησιν, ἀκινδύνως αὐτὸς διέφυγε τοὺς τε μεθ' αὐτοῦ πάντα εἰς τὰς κατόπιν κειμένας τῶν Μακεδόνων κώμας διέσωσε. Τέλος δὲ πάντων τῶν βαρβάρων πρὸς φυγὴν ὁρμησάντων, καὶ τῶν Μακεδόνων τοὺς ἐσχάτους αἰὲ κτεινόντων, ταχὺ πᾶς ὁ πλησίον τοῦ πεδίου τόπος νεκρῶν ἐπληρώθη. Διὸ καὶ τῶν βαρβάρων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ κατεκόπησαν οἱ πάντες ἱππεῖς τε καὶ πεζοὶ πλείους τῶν ἐννέα μυριάδων· τῶν δὲ Μακεδόνων ἀνῆρέθησαν μὲν εἰς πεντακοσίους, τραυματῖαι δ' ἐγένοντο παμπληθεῖς, ἐν οἷς καὶ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων Ἡφαιστίων μὲν εἰς τὸν βραχίονα ξυστῶ βληθεὶς ἐτρώθη, τῶν σωματοφυλάκων ἡγούμενος, τῶν δὲ στρατηγῶν Περδίκκας καὶ Κοῖνος, ἔτι δὲ Μενίδας καὶ τινες ἕτεροι τῶν ἐπιφανῶν ἡγεμόνων.

Ἡ μὲν οὖν περὶ Ἀρβηλα γενομένη παράταξις τοιοῦτον ἔσχε τὸ πέρας, ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀριστοφῶντος ἐν Ῥώμῃ διεδέξαντο τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν Γάιος Δομέτιος καὶ Αὐλὸς Κορνήλιος. Ἐπὶ δὲ τούτων εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς περὶ Ἀρβηλα μάχης διαδοθείσης, πολλὰι τῶν πόλεων ὑφορώμεναι τὴν αὐξήσιν τῶν Μακεδόνων, ἔγνωσαν, ἕως ἔτι τὰ Περσῶν πράγμα-

τα διαμένει, τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι· βοηθήσειν γάρ αὐτοῖς Δαρεῖον, καὶ χρημάτων τε πλῆθος χορηγήσειν πρὸς τὸ δύνασθαι ξενικὰς μεγάλας δυνάμεις συνίστασθαι, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον μὴ δυνήσεσθαι διαιρεῖν τὰς δυνάμεις. Εἰ δὲ περιόφονται τοὺς Πέρσας καταπολεμηθέντας, μονωθήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας καὶ μηκέτι δυνήσεσθαι φροντίσαι τῆς ἑαυτῶν ἐλευθερίας. Προεκάλεσατο δὲ πρὸς τὴν ἀπόστασιν τοὺς Ἕλληνας καὶ ὁ περὶ τὴν Θρακὴν νεωτερισμὸς κατὰ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς γενόμενος· Μέμνων γάρ ὁ καθεσταμένος στρατηγὸς τῆς Θράκης, ἔχων δύναμιν καὶ φρονήματος ὢν πλήρης, ἀέσσεισε μὲν τοὺς βαρβάρους, ἀποστάτης δὲ γενόμενος τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ταχὺ μεγάλης δυνάμεως κυριεύσας, φανερώς ἀπεκαλύψατο πρὸς τὸν πόλεμον. Διόπερ Ἀντίπατρος πᾶσαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν προῆλθε διὰ Μακεδονίας εἰς Θράκην, καὶ διεπολέμει πρὸς τὸν Μέμνονα. Τούτου δὲ περὶ ταῦτ' ὄντος, οἱ Λακεδαιμόνιοι καιρὸν ἔχειν ὑπολαβόντες τοῦ παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, παρεκάλουν τοὺς Ἕλληνας συμφρονῆσαι περὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ὑπ' Ἀλεξάνδρου προτιμώμενοι τὴν ἡσυχίαν ἤγον· Πελοποννησίων δ' οἱ πλείους καὶ τῶν ἄλλων τινὲς συμφρονήσαντες ἀπεγράψαντο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ κατὰ δύναμιν τῶν πόλεων καταγράφοντες τῶν νέων τοὺς ἀρίστους κατέλεξαν στρατιώτας πεζοὺς μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς δὲ περὶ δισχιλίους. Τὴν δ' ἡγεμονίαν ἔχοντες Λακεδαιμόνιοι πανδημεῖ πρὸς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων κίνδυνον ὤρμησαν, Ἀγιδος τοῦ βασιλέως τὴν πάντων ἔχοντος ἡγεμονίαν. Ἀντίπατρος δὲ πυθόμενος τὴν τῶν Ἑλλήνων συνδρομήν, τὸν μὲν ἐν τῇ Θράκῃ πόλεμον ὡς τότε ἦν δυνατὸν διέλυσε, εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον ἦκε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως. Προσλαβόμενος δὲ καὶ παρὰ τῶν συμμαχούντων Ἑλλήνων σαρατιώτας ἤθροισε τοὺς ἅπαντας οὐκ ἐλάττους τῶν τετραχισμυρίων. Γενομένης δὲ παρατάξεως μεγάλης ὁ μὲν Ἅγις μαχόμενος ἔπεσεν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πολὺν μὲν ἐκθύμως χρόνον ἀγωνιζόμενοι διεκαρτέρουν, τῶν δὲ συμμάχων βιασθέντων καὶ αὐτοὶ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν Σπάρτην ἐποίησαντο. Ἀνηρέθησαν δ' ἐν τῇ μάχῃ τῶν μὲν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων πλείους

τῶν πεντακισχιλίων καὶ τριακοσίων, τῶν δ' μετ' Ἀντιπάτρου τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. Ἴδιον δέ τι συνέβη καὶ περὶ τὴν τοῦ Ἀγίδος τελευτὴν γενέσθαι· ἀγωνισάμενος γὰρ λαμπρῶς καὶ πολλοῖς τραύμασιν ἐνκντίοις περιπεσὼν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν Σπάρτην ἀπεκομίζετο, περικατάληπτος δὲ γενόμενος καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀπογνοῦς τοῖς μὲν ἄλλοις στρατιώταις προέταξεν ἀπιέναι τὴν ταχίστην καὶ διασώζειν αὐτοὺς εἰς τὴν τῆς πατρίδος χρεῖαν, αὐτὸς δὲ καθοπλισθεὶς καὶ εἰς γόνυ διακαστὰς ἡμύνατο τοὺς πολεμίους, καὶ τινὰς καταβαλὼν καὶ συνακοντισθεὶς κατέστρεψε τὸν βίον, ἄρξας ἑτη ἐννέα.

Ἡμεῖς δὲ διεληλυθότες τὰ πραχθέντα κατὰ τὴν Εὐρώπην, ἐν μέρει τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν συντελεσθέντα διέξιμεν Δαρεῖος μὲν γὰρ ἡττηθεὶς ἐν τῇ περὶ Ἀρβήλα παρατάξει τὴν φυγὴν ἐπὶ τὰς ἄνω σατραπείας ἐποιήσατο, σπεύδων τῷ διαστήματι τῶν τόπων λαβεῖν ἀναστροφὴν καὶ χρόνον ἱκανὸν εἰς παρασκευὴν δυνάμεως. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον εἰς Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας διανύσας ἐνταῦθα διέτριβε, καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς φυγῆς ἀνασωζομένους ἀνεδέχετο, τοὺς δ' ἀνάπλους καθώπλιζε. Μετεπέμπετο δὲ καὶ στρατιώτας ἐκ τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Βάκτροις καὶ ταῖς ἄνω σατραπείαις σατράπης καὶ στρατηγούς· διεπέμπετο, παρακαλῶν διαφυλάττειν τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ τὴν νίκην θάψας τοὺς τετελευτηκότας ἐπέβαλε τοῖς Ἀρβήλοις, καὶ πολλὴν μὲν εὐρεν ἀφθονίαν τῆς τροφῆς, οὐκ ὀλίγον δὲ κόσμον καὶ γάζαν βαρβαρικὴν, ἀργυρίου δὲ τάλαντα τρισχίλια. Συλλογισάμενος δὲ τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι φθορὰν τοῦ περιέχοντος ἀέρος διὰ τὸ πλῆθος τῶν νεκρῶν, εὐθὺς ἀνέζειυξε, καὶ κατήνησε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως εἰς Βαβυλῶνα. Τῶν δ' ἐγγχωρίων προθύμως ὑποδεξαμένων αὐτὸν καὶ κατὰ τὰς ἐπισταθμίας λαμπρῶς ἐστιώντων τοὺς Μακεδόνας, ἀνέλαβε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς προγεγεννημένης ταλαιπωρίας. Πλείους δὲ τῶν τριάκοντα ἡμερῶν ἐνδιέτριψε τῇ πόλει διὰ τε τὴν θαψίλειαν τῶν ἐπιτηδείων καὶ τὴν φιλοξενίαν τῶν ἐγγχωρίων. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν μὲν ἄκραν παρέδωκε τηρεῖν Ἀγάθωνι τῷ Πυθναίῳ, αὐτῆσας αὐτῷ Μακεδὸν αὖς στρατιώτας ἑπτακοσίους· Ἀπολ-

λόδωρον δὲ τὸν Ἀμφιπολίτην καὶ Μένητα τὸν Πελλαῖον ἀπέδειξε στρατηγοὺς τῆς τε Βαβυλῶνος καὶ τῶν σατραπειῶν μέχρι Κιλικίας, δούς δὲ αὐτοῖς ἀργυρίου τάλαντα χίλια προσέταξε ξενολογεῖν στρατιώτας ὡς πλείστους. Μιθρήνη δὲ τῷ παραδόντι τὴν ἐν Σάρδεσιν ἄκραν Ἀρμενίαν ἔδωκεν. Ἐκ δὲ τῶν ληφθέντων χρημάτων τῶν μὲν ἱππέων ἐκάστῳ ἐξ μνᾶς ἐδώρῃσατο, τῶν δὲ συμμάχων πέντε, τῶν δ' ἐκ τῆς φάλαγγος Μακεδόνων δύο, τοὺς δὲ ξένους διμήνοις μισθοφοραῖς ἐτίμησε πάντας.

Τοῦ δὲ βασιλέως ἀναζεύξαντος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος καὶ κατὰ τὴν πορείαν ὄντος, ἤκον πρὸς αὐτὸν παρὰ μὲν Ἀντιπάτρου πεμφθέντες ἱππεῖς μὲν Μακεδόνες πενταχόσιοι πεζοὶ δὲ ἑξακισχίλιοι, ἐκ δὲ Θράκης ἱππεῖς μὲν ἑξακόσιοι Τραλλεῖς δὲ τρισχίλιοι καὶ πενταχόσιοι, ἐκ δὲ Πελοποννήσου πεζοὶ μὲν τετρακισχίλιοι ἱππεῖς δὲ βραχὺ λείποντες τῶν χιλίων, ἐκ δὲ τῆς Μακεδονίας τῶν φίλων τοῦ βασιλέως υἱοὶ πεντήκοντα πρὸς τὴν σωματοφυλακίαν ὑπὸ τῶν πατέρων ἀπεσταλμένοι. Ὁ δὲ βασιλεὺς τούτους παραλαβὼν προῆγε, καὶ κατήντησεν ἐκταῖος εἰς τὴν Σιττακηνὴν ἐπαρχίαν. Τῆς δὲ χώρας ταύτης πολλὴν ἀφθονίαν ἐχούσης τῶν ἐπιτηδείων πάντων, ἐν ταύτῃ πλείους ἡμέρας ἔμεινεν, ἅμα μὲν σπεύδων ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταλαιπωρίας ἀνχλαβεῖν τὴν δύναμιν, ἅμα δὲ τῆς στρατιωτικῆς τάξεως διανοοῦμενος ἐπιμεληθῆναι καὶ τὰς ἡγεμονίας ἀναβιβάσαι καὶ τὴν δύναμιν ἰσχυροποιῆσαι τῷ τε πλήθει καὶ ταῖς ἀρεταῖς τῶν ἡγεμόνων. Συντελέσας δὲ τὰ δεδογμένα, καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας περὶ τῶν ἀριστείων κρίσιν ποιησάμενος, καὶ πολλοὺς ἀπὸ τῆς μεγάλης ἡγεμονίας ἐπὶ μεγάλας ἐξουσίας ἀναβιβάσας, πάντας τοὺς ἡγεμόνας εἰς ἀξίωμα μείζον καὶ στοργὴν ἰσχυράν πρὸς ἑαυτὸν προήγαγεν. Ἐπεμελήθη δὲ καὶ τῆς ἰδιωτικῆς τῶν στρατιωτῶν διατάξεως, καὶ πολλὰ πρὸς τὴν εὐχρηστίαν ἐπινοησάμενος ἐπὶ τὸ κρεῖττον διωθώσατο. Κατασκευάσας δὲ πᾶσαν τὴν στρατιάν εὐνοίᾳ τε πρὸς τὸν ἡγούμενον διαφέρουσαν καὶ πρὸς τὰ παραγγελλόμενα πειθαρχοῦσαν, ἔτι δὲ ταῖς ἀνδραγαθίαις ὑπερβάλλουσας, ἐπὶ τοὺς ὑπολειπομένους ἀγῶνας ὥρμησεν. Εἰς δὲ τὴν Σουσιανὴν καταντήσας ἀκινδύνως παρέλαβε τὰ περι-

βόητα ἐν Σούσοις βασιλεία, ἐκουσίως Ἀβουλήτου τοῦ σατρά-
που παραδόντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ὥς μὲν ἔνιοι γεγράφασι,
προστάξαντος Δαρείου τοῖς πεπιστευμένοις ὑπ' αὐτοῦ. Τοῦτο
δὲ πράξαι τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ὅπως ὁ μὲν Ἀλέξανδρος
εἰς περισπασμοὺς ἀξιολόγους καὶ παραλήψεις ἐπιφανεστάτων
πόλεων καὶ θησαυρῶν μεγάλων ἐμπεσὼν ἐν ἀσχολίαις ὑπάρ-
χῃ, ὁ δὲ Δαρεῖος τῇ φυγῇ λαμβάνῃ χρόνον εἰς τὴν τοῦ πο-
λεμου παρασκευήν.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος παραλαβὼν τὴν πόλιν καὶ τοὺς ἐν τοῖς
βασιλείοις θησαυροὺς, εὗρεν ἀσθήμου χρυσαῖ καὶ ἀργύρου πλείω
τῶν τετρακισμυρίων ταλάντων. Ταῦτα δ' ἐκ πολλῶν χρόνων
οἱ βασιλεῖς ἄθικτα διετήρησαν, πρὸς τὰ παράλογα τῆς τύ-
χης ἀπολείποντες αὐτοῖς καταφυγὰς. Χωρὶς δὲ τούτων ὑπῆρ-
χεν ἑνακισχίλια τάλαντα χρυσοῦ χαράκτῃρα Δαρεικὸν ἔχον-
τα. Ἴδιον δέ τι συνέβη γενέσθαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὴν πα-
ράληψιν τῶν χρημάτων. Καθίσαντος γὰρ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν βα-
σιλικὸν θρόνον, καὶ τούτου μεζονὸς ὄντος, ἡ κατὰ τὴν συμ-
μετρίαν τοῦ σώματος, τῶν παίδων τις ἰδὼν τοὺς πόδας ἀπο-
λείποντας πολὺ τοῦ κατὰ τὸν θρόνον ὑποβάθρου, βασταῶν
τὴν Δαρείου τράπεζαν ὑπέθηκε τοῖς ποσὶ αἰσχρομένους. Ἀρ-
μοστῇ δὲ γενομένης, ὁ μὲν βασιλεὺς ἀπεδέξατο τὴν τοῦ πρά-
ξαντος εὐστοχίαν, τῶν δὲ παρεστῶτων τις τῷ θρόνῳ εὐνοῦ-
χος κινηθεὶς τὴν ψυχὴν τῇ μεταβολῇ τῆς τύχης ἐδάκρυσεν.
Ὅν ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἤρετο «τί κακὸν ἰδὼν γεγονὸς κλαί-
εις;» Ὁ δὲ εὐνοῦχος ἔφησε «νῦν μὲν σὸς εἰμι δούλος, πρό-
τερον δὲ Δαρείου, καὶ φύσει φιλοδέσποτος ὢν ἡλγῆκα ἰδὼν
τὸ παρ' ἐκείνῳ μάλιστα τιμώμενον νῦν ἄτιμον γεγονὸς
σκεῦος.» Ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τῆς ἀποκρίσεως λαβὼν ἔννοιαν
τῆς ὅλης κατὰ τὴν Περσικὴν βασιλείαν μεταβολῆς, ὑπέλαβεν
ἐκυτὸν ὑπερήφανόν τι πεποικέναι καὶ τῆς πρὸς τὰς αἰχμα-
λώτιδας ἐπιεικειᾶς ἀλλοτριώτατον. Διόπερ προσκαλεσάμενος
τὸν θέντα τὴν τράπεζαν ἐπέταξεν ἄραι πάλιν. Ἐνταῦθα πα-
ρεστῶ· Φιλώτας «ἀλλ' οὐχ ὕβρις ἐστίν» εἶπε «τὸ μὴ ὑπὸ
σοῦ προσταχθὲν ἀλλὰ δαίμονός τινος ἀγαθοῦ προνοία καὶ
βουλήσει.» Ὁ δὲ βασιλεὺς οἰωνισάμενος τὸ ῥηθέν, προσέτα-
ξεν ἕαν κειμένην ὑπὸ τῷ θρόνῳ τὴν τράπεζαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν μὲν Δαρείου μητέρα καὶ τὰς θυγατέρας καὶ τὸν υἱὸν ἀπέλιπεν ἐν Σούσοις, καὶ παρακατέστητε τοὺς διδάζοντας τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναζεύξας τεταρταῖος ἐπὶ τὸν Τίγριν ποταμὸν ἀφίκετο, ὃς ῥέων ἀπὸ τῆς Οὐξίων ὀρεινῆς τὸ μὲν πρῶτον φέρεται διὰ χώρας τραχείας καὶ χαράδραις μεγάλαις διειλημμένης ἐπὶ σκαδίοις χιλίους, ἔπειτα διαρρεῖ χώραν πεδιάδα, πρᾶυνόμενος αἰετὸν μᾶλλον, καὶ διελθὼν σταδίοις ἑξακοσίους ἐξήλθιν εἰς τὴν κατὰ Πέρσας θάλατταν. Διαβὰς δὲ τὸν Τίγριν προῆγεν ἐπὶ τὴν Οὐξίων χώραν, οὗσαν πάμφορον καὶ διαφιλέσιν ὕδασι διαρρεομένην καὶ πολλοὺς καὶ παντοδαποὺς ἐκφέρουσαν καρπούς· διὸ καὶ τῆς ὀρίμου ξηραίνουσιν ὁπώρας παντοδαπὰ πλάσματα χρήσιμα πρὸς ἀπόλαυσιν οἱ τὸν Τίγριν πλέοντες ἔμποροι κατάγουσιν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν. Καταλαβὼν δὲ τὰς παρόδους, φυλαττομένας ὑπὸ Μαδέτου, συγγενοῦς μὲν ὄντος Δαρείου δύναμιν δὲ ἔχοντος ἀξιόλογον, κατεσκεύαστο τὴν ὀχυρότητα τῶν νόπων. Ἀπαριδεύτων δ' ὄντων κρημνῶν, τῶν ἐγχωρίων τις ἀνὴρ, Οὐξίος μὲν τὸ γένος ἔμπειρος δὲ τῶν τόπων, ἐπηγγείλατο τῷ βασιλεὶ διὰ τινος στενῆς ἀτραποῦ καὶ παραβόλου ἄξειν τοὺς στρατιώτας, ὥστε ὑπερδεξίους γενέσθαι τῶν πολεμίων. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος προσδεξάμενος τοὺς λόγους τούτῳ μὲν συνάπέστειλε τοὺς ἱκανοὺς στρατιώτας, αὐτὸς δὲ τὴν δίοδον κατασκευάσας ἐφ' ᾧ ἦν ἐνδεχόμενον προσέβαλε τοῖς ἐπὶ τῶν παρόδων ἐφεστηκόσιν. Ἐκ διαδοχῆς δὲ ἐνεργῶς τοῦ κινδύνου συνεστῶτος, καὶ τῶν βαρβάρων περισπωμένων περὶ τὸν ἀγῶνα, παραδόξως οἱ πεμφθέντες ἐφάνησαν ὑπερδεξιοὶ τοῖς τὴν πάροδον φυλάττουσι. Καταπλαγέντων δὲ τῶν βαρβάρων καὶ πρὸς φυγὴν ὀρμησάντων, ἐγκρατὴς ἐγένετο τῆς διεξόδου καὶ ταχέως πασῶν τῶν κατὰ τὴν Οὐξιανὴν πόλεων.

Ἐντεῦθεν δ' ἀναζεύξας προῆγεν ἐπὶ τὴν Περσίδα, καὶ πεμπταῖος ἦκεν ἐπὶ τὰς Σουσιάδας καλουμένας πέτρας. Ταύτας δὲ προκατειληφώς ἦν ὁ Ἀριοβαρζάνης μετὰ στρατιωτῶν πεζῶν μὲν δυσμυρίων καὶ πεντακισχιλίων ἱππέων δὲ τετρακοσίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς δόξας τῇ βίᾳ κρατήσειν τῆς πύλης, προῆγε διὰ τόπων στενῶν καὶ τραχέων οὐδενὸς παρενοχλοῦντος. Οἱ δὲ βάροισι μέχοι μὲν τινος εἶων αὐτὸν διαπορεύεσθαι τὰς

παρόδους, ἐπεὶ δὲ εἰς μέσας τὰς δυσχωρίας ἦκον, ἄφνω τὴν ἐπίθεσιν ἐποιούντο, καὶ πολλοὺς μὲν ἀμαξιαίους λίθους ἐπεκύλιον, οἱ προσπίπτοντες ἄφνω τοῖς Μακεδόσιν ἀθρόοι πολλοὺς διέφθειρον, οὐκ ὀλίγοι δ' ἀπὸ τῶν κρημνῶν ἀκοντίζοντες εἰς πεπυκνωμένους οὐκ ἀπετύγχανον τῶν σκοπῶν· ἄλλοι δ' ἐκ χειρὸς τοῖς λίθοις βάλλοντες τοὺς βιαζομένους τῶν Μακεδόνων ἀνέστελλον. Πολλὰ δ' αὐτοῖς τῆς δυσχωρίας συνεργούσης ἐπλεονέκτουν, καὶ συχνοὺς μὲν ἀπέκτεινον, οὐκ ὀλίγους δὲ κατετίτρωσκον. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τῇ δεινότητι τοῦ πάθους ἀδυνατῶν βοήθειν, καὶ θεωρῶν μηδένα τῶν πολεμίων μήτε τεθνηκότα μηθ' ὅλως τετρωμένον, τῶν δὲ ἰδίων ἀπολωλότας μὲν πολλοὺς κατατετρωμένους δὲ σχεδὸν ἅπαντας τοὺς προσβαλόντας, ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τῆς μάχης. Ἀναχωρήσας δὲ ἀπὸ τῶν παρόδων σαδίους τριακοσίους κατεστρατοπέδευσε, καὶ παρὰ τῶν ἐγγυρίων ἐπυνθάνετο μή τις ἑτέρα ἔστι διεκβολή. Πάντων δ' ἀποφαινομένων δίοδον μὲν μηδεμίαν ἄλλην ὑπάρχειν, περίοδον δὲ εἶναι πολλῶν ἡμερῶν, αἰσχρὸν εἶναι νομίσας ἀτάφους ἀπολιπεῖν τοὺς τετελευτηκότας, καὶ τὴν αἴτησιν τῶν νεκρῶν οὔσαν ὀρῶν ἀσχήμονα καὶ περιέχουσαν ἥττης ὁμολόγησιν, προσέταξεν ἀπαγαγεῖν ἅπαντας τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐν δὲ τούτοις ἦκεν ἀπαγόμενος ἀνὴρ δίγλωττος, εἰδὼς τὴν Περσικὴν διάλεκτον· οὗτος δὲ ἑαυτὸν ἀπεφαίνετο Λύκιον μὲν εἶναι τὸ γένος, αἰχμάλωτον δὲ γενόμενον ποιμαίνειν κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὄρειν ἔτη πλείω, δι' ἣν αἰτίαν ἔμπειρον γενέσθαι τῆς χώρας καὶ δύνασθαι τὴν δύναμιν ἀγαγεῖν διὰ τῆς καταδένδρου καὶ κατόπιν ποιῆσαι τῶν τηρούντων τὰς παρόδους. Ὁ δὲ βασιλεὺς μεγάλας δωρεαῖς τιμήσειν ἐπαγγειλάμενος τὸν ἄνδρα, τούτου καθηγουμένου διήλθεν ἐπιπόνως τὴν ὄρειν νυκτός, πολλὴν μὲν πατήσας χιόνα, πᾶσαν δὲ κρημνώδη χώραν περάσας, χαράδραις βαθύταις καὶ πολλαῖς φάρμαξι διειλημμένην. Ἐπιφύνας δὲ ταῖς προφυλακαῖς τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πρώτους κατέκοψε, τοὺς δ' ἐπὶ τῆς δευτέρας φυλακῆς τεταγμένους ἐζώγησε, τοὺς δὲ τρίτους τρεψάμενος ἐκράτησε τῶν παρόδων, καὶ τοὺς πλείστους τῶν περὶ τὸν Ἀριοῦαρζάνην ἀπέκτεινε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τὴν Περσέπολιν προάγων, κατὰ τὴν ὁδὸν ἐπιστολὴν ἐκομίσατο παρὰ τοῦ κυριεύοντος τῆς πόλεως Τιριδάτου. Ἐν ταύτῃ δ' ἦν γεγραμμένον. ἐάν παραγενόμενος φθάσῃ τοὺς ἐπιβαλλομένους διατηρῆσαι Δαρείῳ τὴν Περσέπολιν, κύριον ἔσεσθαι ταύτης ὑπ' αὐτοῦ παραδοθείσης. Διόπερ ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ σπουδὴν ἤγε τὴν δύναμιν, καὶ τὸν Ἀράξην ποταμὸν ζεύξας διεβίβασε τοὺς στρατιώτας. Προάγοντος δὲ τοῦ βασιλέως θέαμα παράδοξον καὶ δεινὸν ὤφθη, μισοπονηρίαν μὲν περιέχον κατὰ τῶν πραξάντων, ἔλεον δὲ καὶ συμπάθειαν ἐπιφέρον πρὸς τοὺς ἀνήμεστα πεπονητάς. Ἀπῆντησαν γὰρ αὐτῷ μεθ' ἱκετηριῶν Ἕλληνες ὑπὸ τῶν πρότερον βασιλέων ἀνάστατοι γεγονότες, ὀκτακόσιοι μὲν σχεδὸν τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ταῖς δ' ἡλικίαις οἱ πλεῖστοι μὲν γεγηρακότες, ἡκρωτηριασμένοι δὲ ἅπαντες, οἳ μὲν χεῖρας οἳ δὲ πόδας οἳ δὲ ὅλα καὶ ῥίνας τῶν δ' ἐπιστήμας ἢ τέχνας εἰδότηων καὶ ἐν παιδείᾳ προκεκοφότεων τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀκρωτηρίων ἀπεκέκοπτο, αὐτὰ δὲ μόνα τὰ συνεργοῦντα πρὸς τὰς ἐπιστήμας ἀπελέλειπτο ὥστε πάντας ὁρῶντας τὰ τῆς ἡλικίας ἀξιώματα καὶ τὰς περιεχούσας τὰ σώματα συμφοράς, ἔλεειν τὰς τύχας τῶν ἀκληρούντων, μάλιστα δὲ αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον συμπαθῆ γενέσθαι τοῖς ἡτυχηκόσι καὶ μὴ δύνασθαι κατασχεῖν τὰ δάκρυα. Ἀναβοησάντων δὲ ἅμα πάντων καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἀξιούντων ἀμῦναι ταῖς ἰδίαις συμφοραῖς, ὁ μὲν βασιλεὺς προσκαλεσάμενος τοὺς προεστηκότας, καὶ τῆς αὐτοῦ μεγαλοψυχίας ἀξίως τιμήσας, ἐπηγγείλατο πολλὴν πρόνοιαν ποιήσεσθαι τῆς ἐπ' οἴκου ἀνακομιδῆς, οἳ δὲ συνελθόντες καὶ βουλευσάμενοι προέκριναν τὴν αὐτόθι μονὴν τῆς εἰς οἶκον ἀνακομιδῆς. Ἀνασωθέντας μὲν γὰρ αὐτοὺς διασπαρῆσεσθαι κατ' ὀλίγους, καὶ περιόντας ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπονείδιστον ἔξειν τὴν ἐκ τῆς τύχης ἐπήρειξιν μετ' ἀλλήλων δὲ βιοῦντας, τὴν ὁμοίαν συμφορὰν ἔχοντας, παραμύθιον ἔξειν τῆς ἰδίας ἀκληρίας τὴν τῶν ἄλλων τῆς ἀκληρίας ὁμοιότητα. Διὸ καὶ πάλιν ἐντυχόντες τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν ἰδίαν κρίσιν δηλώσαντες, ἐδέοντο πρὸς ταύτην τὴν ὑπόστασιν οἰκείαν παρέχασθαι τὴν βοήθειαν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος συγκαταθέμενος τοῖς δεδωμένοις τρισχιλίαις μὲν ἐκάστῳ δραχμαῖς ἐδώρησάτο καὶ

στολὰς ἀνδρείας πέντε καὶ γυναικείας ἴσας, ζεύγη δὲ βοϊκὰ δύο καὶ πρόβατα πεντήκοντα καὶ πυρῶν μεδίμνους πεντήκοντα· ἐποίησε δὲ καὶ ἀτελεῖς αὐτοὺς παντὸς βασιλικοῦ φόρου, καὶ τοῖς ἐπιστάταις προσέταξε φροντίζειν ὅπως μὴδ' ὑφ' ἐνὸς ἀδικῶνται.

Ἀλέξανδρος μὲν οὖν ἀκολούθως τῇ καθ' αὐτὸν ἐπιεικείᾳ τοιαύταις εὐεργεσίαις τὰς τῶν ἡτυχηκότων συμφορὰς διωρθώσατο, τὴν δὲ Περσέπολιν, μητρόπολιν οὖσαν τῆς Περσῶν βασιλείας, ἀπέδειξε τοῖς Μακεδόσι πολεμίαν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεων, καὶ τοῖς στρατιώταις ἔδωκεν εἰς διαρπαγὴν χωρὶς τῶν βασιλείων. Πλουσιωτάτης δ' οὔσης τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ τῶν ιδιωτικῶν οἰκῶν πεπληρωμένων ἐκ πολλῶν χρόνων παντοίας εὐδαιμονίας, οἱ Μακεδόνες ἐπῆσαν τοὺς μὲν ἀνδρας πάντας φονεύοντες, τὰς δὲ κτήσεις διαρπάζοντες, πολλὰς μὲν τοῖς πλῆθεσιν ὑπαρχούσας, κατασκευῆς δὲ καὶ κόσμου παντοίου γεμούσας. Ἐνθα δὲ πολὺς μὲν ἄρ' υἱος διεφορεῖτο, οὐκ ὀλίγος δὲ χρυσὸς διηρπάζετο, πολλὰ δὲ καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτες, αἱ μὲν θαλασσίαις πορφύραις αἱ δὲ χρυσοῖς ἐνυφάσμασι πεποικιλμέναι, τοῖς κρατοῦσιν ἔπαθλα καθίσαντο. Τὰ δὲ μεγάλα καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιδύοντα βασίλεια πρὸς ὕβριν καὶ παντελῇ φθορᾷ ἀπεδέδεικτο. Οἱ δὲ Μακεδόνες ἐνημερεύσαντες ταῖς ἀρπαγαῖς τὴν ἀπληστον τοῦ πλείονος ἐπιθυμίαν οὐκ ἐδύναντο πληρῶσαι. Τησαυτὴ γάρ ἦν τῆς πλεονεξίας ὑπερβολὴ κατὰ τὰς τούτων ἀρπαγὰς ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους διαμάχεσθαι, καὶ πολλοὺς μὲν ἀναιρεῖν τῶν τὰ πολλὰ τῆς ἀρπαγῆς ἐξιδιοποιουμένων, τινὲς δὲ τὰ πολυτελέστατα τῶν εὐρισκομένων τοῖς ξίφεσι διακόπτοντες τὰς ἰδίας ἀπεκόμιζον μερίδας, ἔνιοι δὲ τὰς τῶν ἐπιβαλλόντων τοῖς ἀμφισβητουμένοις χεῖρας ἀπέκοπτον, συνεκφερόμενοι τοῖς θυμοῖς. Τὰς δὲ γυναῖκας σὺν αὐτοῖς τοῖς κόσμοις πρὸς βίαν ἀπῆγον, τὴν αἰχμαλωσίαν δουλαγωγοῦντες.

Ἡ μὲν οὖν Περσέπολις ὅσα τῶν ἄλλων πόλεων ὑπερεῖχεν εὐδαιμονία, τοσοῦτον ὑπερεβάλετο τὰς ἄλλας τοῖς ἀτυχήμασιν· ὁ δ' Ἀλέξανδρος παρελθὼν εἰς τὴν ἄκραν παρέλαβε τοὺς ἐν αὐτῇ θησαυροὺς. Οὗτοι δέ, ἀπὸ Κύρου τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος μέχρι τῶν ὑποκειμένων καιρῶν ἡθροί-

σμένων τῶν προσόδων, ἔγεμον ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ· εὐρέθησαν γὰρ ἐν αὐτοῖς δώδεκα μυριάδες ταλάντων, εἰς ἀργυρίου λόγον ἀγομένου τοῦ χρυσίου. Βουλόμενος δὲ τῶν χρημάτων ἃ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ κομίζειν πρὸς τὰς εἰς τὸν πόλεμον χρείας, ἃ δ' εἰς Σούσας καταθέσθαι καὶ φυλάττειν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, μετεπέμψατο ἐκ Βαβυλῶνος καὶ Μεσοποταμίας, ἔτι δὲ ἐκ Σούσων ἡμιόνων πλῆθος τῶν μὲν ἀχθοφόρων τῶν δὲ ζευγιτῶν, πρὸς δὲ τούτοις καμήλους ἀχθοφόρους τρισχιλίας, καὶ διὰ τούτων πάντα ἀπεκόμισεν εἰς τοὺς προκριθέντας τόπους· σφόδρα γὰρ ἀλλοτρίας ἔχων πρὸς τοὺς ἐγγχωρίους ἠπίσται τε αὐτοῖς καὶ τὴν Περσέπολιν εἰς τέλος ἔσπευδε καταφθεῖραι.

Οὐκ ἀνοίκειον δ' εἶναι νομίζομεν περὶ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει βασιλείων διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς κατασκευῆς βραχέα διελθεῖν. Οὗσης γὰρ ἄκρας ἀξιολόγου περιείληφεν αὐτὴν τριπλοῦν τεῖχος, οὗ τὸ μὲν πρῶτον ἀναλήμματι πολυδαπάνῃ κατασκευάστο καὶ τὸ ὕψος εἶχε πηχῶν ἐκκαίδεκα, ἐπάλλεσσι κεκοσμημένον, τὸ δὲ δεύτερον τὴν μὲν ἄλλην κατασκευὴν ὁμοίαν ἔχει τῷ προειρημένῳ, τὸ δ' ὕψος διπλάσιον. Ὁ δὲ τρίτος περίβολος τῷ σχήματι μὲν ἐστὶ τετράπλευρος, τὸ δὲ τούτου τεῖχος ὕψος ἔχει πηχῶν ἐξήκοντα, λίθῳ σκληρῷ καὶ πρὸς διαμονὴν αἰώνιον εὖ πεφικότε κατασκευασμένον. Ἐκάστη δὲ τῶν πλευρῶν ἔχει πύλας χαλκᾶς, καὶ παρ' αὐτάς σταυροὺς χαλκοῦς εἰκοσιπήχεις, οὓς μὲν πρὸς τὴν ἐκ τῆς θέας κατάπληξιν ἃς δὲ πρὸς ἀσφάλειαν ἡρμοσμένας. Ἐν δὲ τῷ πρὸς ἀνατολὰς μέρει τῆς ἄκρας τέτταρα πλέθρα διεστηκὸς ὅρος ἐστὶ τὸ καλούμενον βασιλικόν, ἐν ᾧ τῶν βασιλέων ὑπῆρχον οἱ τάφοι· πέτρα γὰρ ἦν κατεξαμμένη, καὶ κατὰ μέσον οἴκους ἔχουσα πλείονας, ἐν οἷς σηκοὶ τῶν τετελευτηκῶν ὑπῆρχον, πρόσθασιν μὲν οὐδεμίαν ἔχοντες χειροποίητον, ὑπ' ὀργάνων δὲ τινῶν χειροποιήτων ἐξαιρομένων τῶν νεκρῶν δεχόμενοι τὰς ταφάς. Κατὰ δὲ τὴν ἄκραν ταύτην ἦσαν καταλυσεῖς βασιλικαὶ καὶ στρατηγικαὶ πλείους πολιτελεῖς ταῖς κατασκευαῖς, καὶ θησαυροὶ πρὸς τὴν τῶν χρημάτων παραφυλακὴν εὐθέτως κατασκευασμένοι.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐπινίκια τῶν κατορθωμάτων ἐπιτελῶν θυσίας τε μεγαλοπρεπεῖς τοῖς θεοῖς συνετέλεσε καὶ τῶν φίλων

λαμπράς ἐστιάσεις ἐποιήσατο. Καὶ δὴ ποτε τῶν ἐταίρων εὖω-
 χουμένων, καὶ τοῦ μὲν πότου προβαίνοντος τῆς δὲ μέθης
 προϊούσης, κατέσχε λύττα ἐπὶ πολὺ τὰς ψυχὰς τῶν οἰνω-
 μένων, ὅτε δὴ καὶ μία τῶν παρουσῶν γυναικῶν, ὄνομα μὲν
 Θαῖς Ἀττικὴ δὲ τὸ γένος, εἶπε κάλλιστον Ἀλεξάνδρῳ τῶν
 κατὰ τὴν Ἀσίαν πεπραγμένων ἔσεσθαι, ἐὰν κωμάσας μετ'
 αὐτῶν ἐμπρήσῃ τὰ βασίλεια καὶ τὰ Περσῶν περιβόητα γυναι-
 κῶν χεῖρες ἐν βραχεῖ καιρῷ ποιήσωσιν ἄφαντα. Τούτων δὲ
 ῥηθέντων εἰς ἄνδρας νέους καὶ διὰ τὴν μέθην ἀλόγως μετεω-
 ριζομένους, ὡς εἰκός, ἄγειν τις ἀνεβόησε, καὶ δᾶδας ἄπτειν
 καὶ τὴν εἰς τὰ τῶν Ἑλλήνων ἱερὰ παρανομίαν ἀμύνασθαι πα-
 ρεκελεύετο. Συνεπευφημούντων δὲ καὶ ἄλλων, καὶ λεγόντων
 μόνῳ τὴν πράξιν ταύτην προσήκειν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τοῦ βα-
 σιλέως συνεξαρθέντος τοῖς λόγοις, πάντες ἀνεπήδησαν ἐκ τοῦ
 πότου, καὶ τὸν ἐπινίκιον κῶμον ἄγειν Διονύσῳ παρήγγειλαν.
 Ταχὺ δὲ πλήθους λαμπάδων ἀθροισθέντος, καὶ γυναικῶν μου-
 σουργῶν εἰς τὸν πότον παρειλημμένων, μετ' ᾧδῆς καὶ αὐλῶν
 καὶ συρίγγων προῆγεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν κῶμον, καθηγουμέ-
 νης τῆς πράξεως Θαΐδος τῆς ἐταίρας. Αὕτη δὲ μετὰ τὸν βα-
 σιλέα πρώτη τὴν δᾶδα καιομένην ἠκόντισεν εἰς τὰ βασίλεια
 καὶ τῶν ἄλλων ταῦτ' αὖτε πραξάντων ταχὺ πᾶς ὁ περὶ τὰ βασί-
 λεια τόπος κατεφλέχθη διὰ τὸ μέγεθος τῆς φλογός. Καὶ τὸ
 πάντων παραδοξότατον, τὸ Ξέρξου τοῦ Περσῶν βασιλέως γε-
 νόμενον ἀσέβημα περὶ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων μία γυνή
 πολῖτις τῶν ἀδικηθέντων ἐν παιδιᾷ πολλοῖς ὕστερον ἔτεσι
 μετῆλθε τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν.

Ἀλέξανδρος δὲ ἀπὸ τούτων γενόμενος τὰς κατὰ τὴν Περ-
 σίδα πόλεις ἐπῆλθε, καὶ τὰς μὲν βίᾳ χειρωσάμενος τὰς δὲ
 διὰ τὴν ἰδίαν ἐπιείκειαν προσαγαγόμενος, ἀνέζευξεν ἐπὶ τὸν
 Δαρεῖον. Οὗτος δ' ἐπεβάλετο μὲν ἀθροίζειν τὰς ἐκ τῆς Βακ-
 τριανῆς καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν δυνάμεις, καταταχόμενος
 δὲ καὶ μετὰ τρισμυρίων Περσῶν τε καὶ μισθοφόρων Ἑλλήνων
 τὴν φυγὴν εἰς τὰ Βάκτρα ποιούμενος ὑπὸ Βήσσου τοῦ Βάκ-
 τρων σατράπου κατὰ τὴν ἀναχώρησιν συλληφθεὶς ἐδόλοφονή-
 θη. Ἄρτι δ' αὐτοῦ τετελευτηκότος Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν ἱπ-
 πέων ἐπιδιώκων, καὶ τὸν Δαρεῖον τετελευτηκότα καταλαβὼν

τῆς βασιλικῆς ταφῆς ἤξιώσεν. Ὡς δ' ἔνιοι γεγράφασιν, ἔμπνουν ἔτι καταλαβὼν τοῖς μὲν ἀτυχήμασιν αὐτοῦ συνήλγησε, παρακληθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ Λαρείου μετελθεῖν τὸν φόνον, καὶ καθομολογήσας, ἐδίωξε τὸν Βῆσσον. Ἐκείνου δὲ πολὺ προειληφότος καὶ συμφυγόντος εἰς τὴν Βακτριανήν, ἐπανήλθεν ἀπογνοὺς τὸν τῶν πολεμίων δικογμὸν.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν, κατὰ δὲ τὴν Εὐρώπην Λακεδαιμόνιοι μὲν ἐπταικότες μεγάλη παρατάξει, διὰ τὴν συμφορὰν ἠναγκάσθησαν διαπρεσβεύεσθαι πρὸς Ἀντίπατρον· ἐκείνου δὲ ἐπὶ τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων συνέδριον τὴν ἀπόκρισιν ἀποστείλαντος, οἱ μὲν σύεδροι συνήχθησαν εἰς Κόρινθον, καὶ πολλῶν ῥηθέντων λόγων πρὸς ἐκάτερον μέρος ἔδοξεν αὐτοῖς ἀκέραιον τὴν κρίσιν ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἀναπέμψαι. Ὁ μὲν οὖν Ἀντίπατρος ὁμήρους ἔλαβε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Σπαρτιατῶν πεντήκοντα, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀξιούντες αὐτοῖς δοῦναι συγγνώμην ἐπὶ τοῖς ἡγνοημένοις.

Τοῦ δ' ἔτους τούτου διεληλυθότος Ἀθήνησι μὲν ἤρχε Κηφισοφῶν, ἐν Ῥώμῃ δὲ κατεστάθησαν Ὑπάτοι Γάϊος Οὐαλέριος καὶ Μάρκος Κλώδιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Βῆσσος μὲν μετὰ τὴν Λαρείου τελευτὴν μετὰ Ναβαρζάνου καὶ Βαρξάνεντος καὶ πολλῶν ἄλλων διαφυγῶν τὰς Ἀλεξάνδρου χεῖρας διήνησε μὲν εἰς τὴν Βακτριανήν, ἀποδεδειγμένος δὲ ταύτης σατράπης ὑπὸ Λαρείου, καὶ τοῖς πλήθεσι γεγονὼς γνώριμος διὰ τὴν ἀρχήν, παρεκάλει τὰ πλήθη τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. Ἀπεδείκνυε δὲ τὴν χώραν αὐτοῖς πολλὰ συνεργήσειν, οὔσαν δυσεῖσδολον καὶ πλῆθος ἱκανὸν ἔχουσαν ἀνδρῶν εἰς κατάκτησιν τῆς αὐτονομίας. Ἐπαγγελλούμενος δὲ καθηγήσεσθαι τοῦ πολέμου, καὶ τὸ πλῆθος πείσας, ἀνέδειξεν ἑαυτὸν βασιλέα. Οὗτος μὲν οὖν στρατιώτας τε κατέγραφε καὶ πλῆθος ὀπλῶν κατεσκεύαζε καὶ τᾶλλα φιλοτίμως πρὸς τὴν κατεπεύγουσαν χρεῖαν παρεσκευάζετο. Ἀλέξανδρος δ' ὄρων τοὺς Μακεδόνας τέλος τῆς στρατείας τὴν Λαρείου τελευτὴν τάττοντας καὶ μετεώρους ὄντας πρὸς τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, τούτους μὲν ἀθροίσας εἰς ἐκκλησίαν καὶ λόγοις οἰκείους παρορμήσας εὐπειθεῖς πρὸς τὴν ὑπολειπομένην στρατείαν παρεσκεύασε, τοὺς δ' ἀπὸ

Παλαιὰ ἱστορία Ἀθηνῶν
28 Ιανουαρίου 1884

τῶν Ἑλληνίδων πόλεων συμμαχήσαντας συναγαγὼν καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας ἀπέλυσε μὲν τῆς στρατείας, ἐδωρήσατο δὲ τῶν μὲν ἱππέων ἐκάττω τάλαντον, τῶν δὲ πεζῶν μνᾶς δέκα, χωρὶς δὲ τούτων τοὺς τε ὀφειλομένους μισθοὺς ἀπέλυσε καὶ τοὺς κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν μέχρι τῆς εἰς τὰς πατρίδας καθόδου προσέθηκε· τῶν δ' ἐλομένων ἐν τῇ στρατιᾷ τῇ μετὰ τοῦ βασιλέως μένειν ἔδωκεν ἐκάστῳ τρία τάλαντα. Μεγάλαις δὲ δωρεαῖς ἐτίμησε τοὺς στρατιώτας ἅμα μὲν φύσει μεγαλόφυχους ὧν, ἅμα δὲ τῇ διώξει τοῦ Δαρείου πολλῶν χρημάτων κεκυριεῖως· παρὰ μὲν γὰρ τῶν γαζοφυλακούντων παρέλαβεν ὀκτακισχιλίων τάλαντων ἀριθμὸν, χωρὶς δὲ τούτων τὰ νεμηθέντα τοῖς στρατιώταις σὺν τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐκπώμασιν ὑπῆρχε μύρια καὶ τρισχίλια τάλαντα, τὰ δὲ διακλαπέντα καὶ ἀρπαχθέντα πλείω τῶν εἰρημένων ὑπενόεῖτο.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀναζεύξας ἐπὶ τὴν Ὑρκανίαν τριταῖος κατεστρατοπέδευσε πλησίον πόλεως τῆς ὀνομαζομένης Ἑκτοντατύλου. Εὐδαίμονος δ' αὐτῆς οὔσης, καὶ πάντων τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν ἀνηκόντων πολλῆς ἀφθονίας ὑπαρχούσης, ἐνταῦθα τὴν δύναμιν ἀνέλαβεν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας. Διελθὼν δὲ σταδίους ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα κατεστρατοπέδευσε πλησίον πέτρας μεγάλης· ὑπὸ δὲ τὴν ῥίζαν αὐτῆς ἄντρον ὑπῆρχε θεοπρεπές, ἐξ οὗ μέγας ποταμὸς ἐξέπιπτεν ὁ καλούμενος Στιβοίτης. Οὗτος δὲ λαύρῳ τῷ ρεύματι φερόμενος ἐπὶ τρεῖς σταδίους, σχίζεται διπλοῦς περὶ τινὰ πέτραν μαστοειδῆ, ἔχουσιν ὑφ' αὐτὴν χάσμα γῆς παμμέγεθες· εἰς δὲ τοῦτο καταράττων μετὰ πολλοῦ ψόφου, καὶ γινόμενος ἀφρώδης διὰ τῆς πρὸς τὴν πέτραν πληγῆς, φέρεται ὑπὸ γῆν σταδίους τριακοσίους, ἔπειτα πάλιν ἀνοίγει τὰς ἐκβολὰς. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος μετὰ τῆς δυνάμεως ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν Ὑρκανῶν χώραν, πάσας τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις ἐχειρῶσατο μέχρι τῆς Κασπίας καλουμένης θαλάσσης, ἣν Ὑρκανίαν τινὲς ὀνομάζουσιν. Ἐν ταύτῃ δὲ φασὶ πολλοὺς μὲν καὶ μεγάλους ὄφεις γεννᾶσθαι, ἰχθῦς δὲ παντοδαπούς, πολὺ τῇ χρόᾳ τῶν παρ' ἡμῖν διαλάττοντας. Διεξιὼν δὲ τὴν Ὑρκανίαν κατήντησε πρὸς τὰς καλουμένας εὐδαίμονας καὶ πρὸς ἀλήθειαν οὔσας κώμας· πολὺ γὰρ τοῖς καρ-

ποῖς ἡ χώρα τούτων ὑπεράγει τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις. Τῶν μὲν γὰρ ἀμπέλων φασὶν ἐκάστην μετρητὴν φέρειν οἴνου, τῶν δὲ συκίνων δένδρων ἓνα καρποφορεῖν ἰσχάδων ξηρῶν μεδίμνους δέκα. Τὸν δ' ἐν τῷ θερισμῷ παραλειφθέντα σῖτον ἐπὶ τὴν γῆν πεσόντα βλαστάνειν ἄσπορον ὄντα καὶ πρὸς τὸ τέλος ἄγειν δαφυλῇ καρπόν. Ἔστι δὲ καὶ δένδρον παρὰ τοῖς ἐγγχωρίοις παραπλήσιον δρυὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἀπὸ δὲ τῶν φύλλων ἀπολείβον μέλι· καὶ τοῦτό τινες συνάγοντος δαφυλῇ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτοῦ ποιοῦνται. Ἔστι δὲ καὶ ζῶον κατὰ τὴν χώραν ἐπτερωμένον, ὃ καλεῖται μὲν ἀνθρηδών, λειπόμενον δὲ μεγέθει μελίττης μεγίστην ἔχει τὴν ὁμοιότητα· ἐπινεμόμενον γάρ τὴν ὀρεινὴν ἀνθη παντοῖα δρέπεται, καὶ ταῖς κοιλάσι πέτραις καὶ τοῖς κεραυνοβόλοις τῶν δένδρων ἐνδιατρίβον κηροπλαστεῖ, καὶ κατασκευάζει χύμα διάφορον τῇ γλυκύτητι, τοῦ παρ' ἡμῖν μέλιτος οὐ πολὺ λειπόμενον.

Ἀλεξάνδρος δὲ τὴν Ἰρκανίαν καὶ τὰ συνορίζοντα τῶν ἔθνων ταύτῃ τῇ χώρᾳ προσηγάγετο· καὶ πολλοὶ τῶν συμπεφευγόντων ἡγεμόνων τῷ Δαρείῳ παρέδωκαν αὐτούς, οἷς ἐπιεικῶς προσενεχθεὶς μεγάλην δόξαν ἐπιεικείας ἀπηνέγκαστο· εὐθὺς γὰρ οἱ Δαρείῳ συνεστρατευμένοι τῶν Ἑλλήνων, ὄντες περὶ χιλίους καὶ πεντακοσίους, ἀνδρεῖά τε διαφέροντες, παρέδωκαν ἑαυτοὺς Ἀλεξάνδρῳ, καὶ συγγνώμης ἀξιοθέντες, κατετάχθησαν εἰς τὰς τάξεις ἐπὶ ταῖς αὐταῖς μισθοφοραῖς. Ὁ δὲ Ἀλεξάνδρος ἐπελθὼν τὴν παραθαλάττιον τῆς Ἰρκανίας ἐνέβαλεν εἰς τὴν χώραν τῶν ὀνομαζομένων Μάρδων. Οὗτοι γὰρ ἀλκῇ διαφέροντες ὑπερεφρόνησαν τὴν αὔξησιν τοῦ βασιλέως, καὶ οὐδεμιᾶς ἐντείξεως ἢ τιμῆς ἡξίωσαν αὐτόν, προκαταλαβόμενοι δὲ τὰς εἰσβολὰς στρατιώταις ὀκτακισχιλίους τεθαρρηκότως τὴν τῶν Μακεδόνων ἔφοδον ὑπέμενον. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιμένων αὐτοῖς καὶ συνάψας μάχην τοὺς πλείους μὲν κατέκοψε, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς τὰς δυσχωρίας κατεδίωξε. Πυρπολοῦντος δ' αὐτοῦ τὴν χώραν, καὶ τῶν τοὺς βασιλικούς ἵππους ἀγόντων παίδων βραχὺ τοῦ βασιλέως χωρισθέντων, ἐπιβαλόντες τινὲς τῶν βαρβάρων ἀφῆρπασαν τὸν ἄριστον τῶν ἵππων. Οὗτος δ' ἐδόθη δῶρον μὲν ὑπὸ Δικμαράτου τοῦ Κορινθίου, συνηγώνιστο δὲ τῷ βασιλεῖ πάντας τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀγῶνας. Γυμνὸς

δ' ὢν ἔτι τὸν πωλοδαμαστὴν μόνον προσεδέχετο, τυχὼν δὲ τῆς βασιλικῆς σκευῆς οὐδὲ τοῦτον ἔτι προσίετο, μόνῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ παρίστατο καὶ συγκαθίει τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἀνάβασιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ ζώου δυσφορήσας τὴν μὲν χώραν δενδροτομεῖν προσέταξε, διὰ δὲ τῶν ὁμοφώνων τοῖς ἐγγχωρίοις κηρύττειν ὥς ἂν μὴ τὸν ἵππον ἀποδῶσι, τὴν τε χώραν εἰς τέλος ὄψονται κατεφθαρμένην τοὺς τ' ἐνοικοῦντας πανδημεὶ κατεσφαγμένους. Τῶν δ' ἀπειλῶν ὀξέως ἐπιτελουμένων, καταπλαγέντες οἱ θάρβαροι τὸν ἵππον ἀποκατέστησαν καὶ μετ' αὐτοῦ πολυτελέστατα δῶρα προσεκόμισαν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ πεντήκοντ' ἄνδρας ἀπέστειλαν, δεόμενοι τυχεῖν συγγνώμης.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τοὺς μὲν ἀξιολογωτάτους τῶν ἀνδρῶν ἔλαβεν ὁμήρους· ἐπανελθόντος δ' αὐτοῦ πάλιν εἰς τὴν Ἰρκανίαν, ἦκε πρὸς αὐτὸν ἡ βασίλισσα τῶν Ἀμαζόνων, ὄνομα μὲν Θάληστις, βασιλεύουσα δὲ τῆς μεταξὺ τοῦ Φάσιδος καὶ Θερμώδοντος χώρας. Ἦν δὲ τῷ τε κάλλει καὶ τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ διαφέρουσα, καὶ παρὰ τοῖς ὁμοεθνεσὶ θαυμαζομένη κατ' ἀνδρείαν, καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς Ἰρκανίας ἀπολελοιπυῖα, μετὰ δὲ τριακοσίων Ἀμαζονίδων κεκοσμημένων πολεμικῆς ὅπλοις παραγενομένη. Τοῦ δὲ βασιλέως θαυμάζοντος τό τε παράδοξον τῆς παρουσίας καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν γυναικῶν, καὶ τὴν Θάληστριν ἐρωμένου τίνα χρεῖαν ἔχουσα πάρεστιν, ἀπεφαίνετο παιδοποιῆας ἔνεκεν ἦκειν. Ἐκείνον μὲν γὰρ τῶν ἀπάντων ἀνδρῶν διὰ τὰς πράξεις ἄριστον ὑπάρχειν, αὐτὴν δὲ τῶν γυναικῶν ἀλκὴν τε καὶ ἀνδρεία διαφέρειν· εἰκὸς οὖν τὸ γεννηθὲν ἐκ δυοῖν γονέων πρωτεύόντων ὑπερέξειν ἀρετῇ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Καὶ πέρας ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς καὶ προσδεξάμενος τὴν ἔντευξιν αὐτῆς, καὶ συμπεριενεχθεὶς ἡμέρας τρεισκαίδεκα, τιμήσας τε ἀξιολόγοις δώροις, ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα δόξας ἤδη κεκρατηκέναι τῆς ἐπιβολῆς καὶ τὴν βασιλείαν ἀδήριτον ἔχειν, ἤρξατο ζηλοῦν τὴν Περσικὴν τρυφὴν καὶ τὴν πολυτέλειαν τῶν Ἀσιανῶν βασιλέων. Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τὴν αὐλὴν εἶχε ῥαβδούχους Ἀσιαγενεῖς, ἔπειτα τοὺς ἐπιφανεσττάτους τῶν ἀνδρῶν δορυφορεῖν ἔταξεν,

ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Δαρείου ἀδελφὸς Ὁξάρης. Εἴτα τό τε Περσικὸν διάδημα περιέθετο καὶ τὸν διάλευκον ἐνεδύσατο χιτῶνα καὶ τὴν Περσικὴν ζώνην καὶ τᾶλλα, πλὴν τῶν ἀναξυρίδων καὶ τοῦ κἀνδύος. Διέδωκε δὲ καὶ τοῖς ἐταίροις περιπορφύρους στολάς, καὶ τοῖς ἵπποις Περσικὰς σκευὰς περιέθηκε. Πρὸς δὲ τούτοις τὰς παλλακίδας ὁμοίως τῷ Δαρείῳ περιῆγε, τὸν μὲν ἀριθμὸν οὕσας οὐκ ἐλάττους πλήθει τῶν κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἡμερῶν, κάλλει δὲ διαπρεπεῖς ὥς ἂν ἐξ ἀπασῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν γυναικῶν ἐπιλελεγμένας. Αὗται δὲ ἐκάστης νυκτὸς περιήεσαν τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως, ἵνα τὴν ἐκλογὴν αὐτὸς ποιῇσαι τῆς μελλούσης αὐτῷ συνεῖναι. Τούτοις μὲν οὖν τοῖς ἐθισμοῖς Ἀλέξανδρος σπανίως ἐχρήτο, τοῖς δὲ προϋπάρχουσι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνδιέτριβε, φοβούμενος τὸ προσκόπτειν τοῖς Μακεδόσιν. Ὅμως δὲ πολλῶν αὐτῷ μεμψιμοιρούντων τούτους μὲν ταῖς δωρεαῖς ἐθεράπευεν, αὐτὸς δὲ πυθόμενος τὸν μὲν Ἀρείας σατράπην Σατιβαρζάνην ἀνηρεκέειν μὲν τοὺς κατειλεγμένους ὑπ' αὐτοῦ στρατιώτας, συμφρονεῖν δὲ Βῆσσω καὶ κεκριμέναι μετ' ἐκείνου διαπολεμεῖν Μακεδόσιν, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν. Ὁ δὲ Σατιβαρζάνης τὴν μὲν δύναμιν ἤθροισεν εἰς Χορτάκανα, πόλιν ἐπιφανεστάτην τῶν ἐν τούτοις τοῖς τόποις καὶ φυσικῇ διαφέρουσαν ὀχυρότητι, τοῦ δὲ βασιλέως ἐπιστάντος κατεπλάγη τό τε μέγεθος τῆς δυνάμεως καὶ τὰς διαβεβοημένας τῶν Μακεδόνων ἀνδραγαθίας. Διόπερ αὐτὸς μὲν μετὰ δισχιλίων ἱππέων ἐξίππευσε πρὸς Βῆσσον, παρακαλέσων βοηθεῖν κατὰ τάχος, τοῖς δ' ἄλλοις παρήγγειλε καταφυγεῖν εἰς ὄρος τὸ καλούμενον. . . , ἔχον πολλὰς δυσχωρίας καὶ φυγὰς εὐθέτους τοῖς μὴ τολμῶσι κατὰ στόμα διακινδυνεύειν. Ὡν πραξάντων τὸ παραγγελθέν, ὁ βασιλεὺς τῇ συνήθει φιλοτιμίᾳ χρησάμενος καὶ τοὺς καταφυγόντας εἰς τινα πέτραν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην πολιορκήσας ἐνεργῶς ἠνάγκασεν ἑαυτοὺς παραδοῦναι. Μετὰ δὲ ταῦτα πᾶσας τὰς κατὰ τὴν σατραπείαν ταύτην πόλεις ἐν τριάκονθ' ἡμέραις κατακτησάμενος προῆγεν ἐκ τῆς Ὑρκανίας, καὶ διὰ νύσας εἰς τὰ βασίλεια τῆς Δραγγηνῆς ἐνταῦθα διέτριβε καὶ τὴν δύναμιν ἀνελάμβανε.

Κατὰ δὲ τούτους τοὺς καιροὺς περιέπεσε πράξις μοχθηρᾷ

καὶ τῆς ἰδίας χρηστότητος ἀλλοτρία. Τῶν γὰρ φίλων τις τοῦ βασιλέως, ὄνομα Δίμνος, μεμψιμοιρήσας τῷ βασιλεῖ περὶ τινῶν καὶ τῷ θυμῷ προπεσὼν ἐπιβουλὴν συνεστήσατο κατ' αὐτοῦ, ἔχων δ' ἐρώμενον Νικόμαχον, τοῦτον ἔπεισε κοινωνῆσαι τῆς ἐπιβουλῆς. Οὗτος δὲ νέος ὢν παντελῶς ἀνεκοινώσατο τὴν πρᾶξιν τῷ ἀδελφῷ Κεβαλίνῳ. Ὁ δὲ φθόβηθις μὴ φθάσῃ τις τῶν συνειδόντων καὶ δηλώσῃ τὴν ἐπιβουλὴν τῷ βασιλεῖ, αὐτὸς ἔκρινε μηνῦσαι. Παρελθὼν οὖν ἐπὶ τὴν αὐλήν, καὶ συντυχὼν Φιλώτῃ καὶ διαλεχθεὶς παρεκλεύετο τὴν ταχίστην ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὴν πρᾶξιν. Ὁ δὲ Φιλώτας εἴτε καὶ διὰ τὸ κοινωνεῖν τῆς ἐπιβουλῆς εἴτε καὶ διὰ ῥαθυμίαν τὸν ῥηθέντα λόγον ἀργῶς ἐδέξατο, καὶ παρελθὼν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ πολλῆς καὶ παντοδαπῆς κοινολογίας μετασχὼν οὐδὲν τῶν ὑπὸ Κεβαλίνου ῥηθέντων ἀπήγγειλεν. Ἐξελθὼν δὲ πρὸς τὸν Κεβαλῖνον εἶπεν ὅτι καιρὸν ἐπιτήδειον οὐκ ἔσχε διασαφῆσαι, ἐπηγγέλλετο δὲ τῇ ὑστεραίᾳ συντελεῖσθαι μόνῳ τῷ βασιλεῖ καὶ πάντα δηλώσειν τὰ ῥηθέντα. Τὸ δὲ αὐτὸ πράξαντος τοῦ Φιλώτου καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, ὁ Κεβαλῖνος εὐλαβηθεὶς μὴ δι' ἐτέρων μηνύσεως γενομένης αὐτὸς κινδυνεύσῃ, τὸν μὲν Φιλώταν παρέπεμψε, τῶν δὲ βασιλικῶν τινὲ παιδῶν προσελθὼν καὶ τὰ κατὰ μέρος ἀπαγγείλας ἠξίωσε τὴν ταχίστην ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ τὸν μὲν Κεβαλῖνον εἰς τὴν ὀπλοθήκην εἰσαγαγὼν ἀπέκρυψεν, αὐτὸς δὲ τῷ βασιλεῖ μεταξὺ λουομένων προσελθὼν ἀπήγγειλε τὰ ῥηθέντα, καὶ διότι τὸν Κεβαλῖνον παρ' ἑαυτῷ φυλάττει. Ὁ δὲ βασιλεὺς καταπλαγεὶς εὐθὺς τὸν τε Δίμνον συνέλαβε, καὶ μαθὼν ἅπαντα μετεπέμψατο τὸν τε Κεβαλῖνον καὶ τὸν Φιλώταν. Ἀνακρινομένων δ' ἀπάντων καὶ τῆς πράξεως ἐξεταζομένης, ὁ μὲν Δίμνος ἑαυτὸν κατέσφαξε, τοῦ δὲ Φιλώτου ῥαθυμίαν μὲν ἑαυτοῦ προσημολογήσαντος τὴν δὲ ἐπιβουλὴν ἀπαρνούμενου, τὴν κρίσιν ὑπὲρ τούτου τῷ Μακεδόσιν ἐπέτρεψε. Πολλῶν δὲ ῥηθέντων λόγων, οἱ Μακεδόνες κατέγνωσαν τοῦ Φιλώτου καὶ τῶν κατακτιθέντων θάνατον· ἐν οἷς ὑπῆρχε Καρμενίων ὁ πρῶτος εἶναι δοκῶν τῶν Ἀλεξάνδρου φίλων, τότε δὲ οὐ παρών, ἀλλὰ δόξας διὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ Φιλώτου πεποιῆσθαι τὴν ἐπιβουλὴν. Ὁ μὲν οὖν Φιλώτας, βασανισθεὶς πρότερον καὶ ὁ

μολογήσας τὴν ἐπιβουλήν, κατὰ τὸ τῶν Μακεδόνων ἔθος μετὰ τῶν συγκαταγινωσθέντων ἐθανατώθη. Ὁμοίως δὲ τούτῳ καὶ ὁ Λυγκησῆς Ἀλέξανδρος, αἰτίαν ἔχων ἐπιθεβουλευκέναι τῷ βασιλεῖ, τριετὴ μὲν χρόνον ἐν φυλακῇ τηρούμενος διετέλεσε διὰ τὴν πρὸς Ἀντίγονον οἰκειότητα τετευχώς ἀναβολῆς, τότε δ' εἰς τὴν τῶν Μακεδόνων κρίσιν παραχθείς, καὶ κατὰ τὴν ἀπολογία ἀπορηθεὶς λόγων, ἐθανατώθη. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐκπέμψας τινὰς ἐπὶ δρομάδων καμήλων, καὶ φθάσας τὴν φήμην τῆς περὶ τὸν Φιλώταν τιμωρίας, τὸν πατέρα τοῦ Φιλώτου Παρμενίωνα ἐδολοφόνησε, τεταγμένον μὲν τῆς Μηδίας ἄρχοντα, πεπιστευμένον δὲ τοὺς βασιλικούς θησαυροὺς ἐν Ἐκβατάνοις, ἔχοντας ταλάντων ὀκτωκκίδεκα μυριάδας. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος, ἐπιλεξάμενος ἐκ τῶν Μακεδόνων τοὺς ἀλλοτρίας κατ' αὐτοῦ προἰεμένους φωνὰς καὶ τοὺς ἡγανακτηκότας ἐπὶ τῷ τοῦ Παρμενίωνος θανάτῳ, πρὸς δὲ τούτοις τοὺς ἐν ταῖς ἀποσταλείσαις εἰς Μακεδονίαν ἐπιστολαῖς ἀλλότριόν τι γεγραφότας τοῖς οἰκείοις περὶ τῶν τῷ βασιλεῖ συμφερόντων, εἰς ἓν κατέλεξε σύστημα, καὶ προσηγόρευσε ἀτάκτων τάγμα, ὅπως μὴ διὰ τὰς τούτων ἀκαίρους φωνὰς καὶ παρρησίας τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν Μακεδόνων συνδιαφθείρεται.

Ἀπὸ δὲ τούτων γενόμενος καὶ τὰ κατὰ τὴν Δραγγινὴν καταστήσας, ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς πρότερον μὲν Ἀριμασποὺς νῦν δ' Εὐεργέτας ὀνομαζομένους διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. Κῦρος ὁ τὴν Μήδων ἀρχὴν μεταστήσας εἰς Πέρσας ἐν τινὶ στρατείᾳ περιληφθεὶς ἐν ἐρήμῳ χώρᾳ καὶ πάσῃ σπάνει τῶν ἀναγκαίων ἦλθε μὲν ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους, διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς τροφῆς ἀναγκαζομένων τῶν στρατιωτῶν ἀλλήλους σαρκοφαγεῖν, τῶν δ' Ἀριμασπῶν τρισμυρίας ἀμάξας σίτου γεμούσας παραλομισάντων σωθεὶς παραδόξως ἀτελείαις τε καὶ ἄλλαις δωρεαῖς ἐτίμησε τὸ ἔθνος, καὶ τὴν προϋπάρχουσαν προσηγορίαν ἀφελόμενος προσηγόρευσε Εὐεργέτας. Τότε δὲ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν τούτων χώραν στρατεύσας, καὶ τῶν ἐγγχωρίων φιλοφρόνως αὐτὸν προσδεξαμένων, ἐτίμησε τὸ ἔθνος ταῖς ἀρμοζούσαις δωρεαῖς. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ὁμόρων τῶν ὀνομαζομένων Κεδρωσίων ποιικισάντων, καὶ τούτους ταῖς πρεπούσαις χάρισιν ἡμεψατο. Ἀμφοτέρων δὲ

τῶν εἰρημένων ἔθνων τὴν στρατηγίαν Τιριδάτῃ παρέδωκε. Περὶ ταῦτα δὲ αὐτοῦ διατρίβοντος ἤκόν τινες ἀπαγγέλλοντες ὅτι Σατιβαρζάνης ἐκ τῆς Βακτριανῆς μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἱππικῆς παραγενόμενος εἰς τὸ τῶν Ἀρείων ἔθνος ἀπέστησε τοὺς ἐγγχωρίους ἀπ' Ἀλεξάνδρου. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τὸ γεγονός ἀπέστειλεν ἐπ' αὐτὸν μέρος τῆς δυνάμεως, στρατηγούς ἐπιστήσας Ἐρίγυιον καὶ Στασάνορα, αὐτὸς δὲ τὴν Ἀραχωσίαν καταστρεψάμενος ὀλίγαις ἡμέραις ὑπήκοον ἐποίησε.

Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθήνησι μὲν ἦρχεν Βύθυκριτος, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διεδέξαντο Λεύκιος Κλώτιος καὶ Λεύκιος Καπίριος, Ὀλυμπιάς δ' ἤχθη τρίτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν δέκα. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀλέξανδρος ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς ὀνομαζομένους Καροπαμισάδας. Ἡ δὲ τούτων χώρα κεῖται μὲν ὑπ' αὐτὰς τὰς ἄρκτους, χιονοβολεῖται δὲ πᾶσα καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι δυσεπίβατός ἐστι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ψύχους. Ἡ πλείστη δὲ πεδιάς οὖσα καὶ ἄξυλος πολλαῖς κώμαις διείληπται. Αὗται δὲ τὰς τῶν οἰκιῶν στέγας ἔχουσιν ἐκ πλίνθων εἰς ὅζῳ συνηγμένων ἐχούσας καμάραν. Κατὰ δὲ μέσσην τὴν ὀροφὴν ἀπολελειμμένης διαυγείας, διὰ ταύτης ὁ καπνὸς ἐκφέρεται, καὶ πανταχόθεν τῆς οἰκοδομίας περιεχούσης οἱ κατοικοῦντες πολλῆς σκέπης τυγχάνουσιν. Οἱ δ' ἐγγχώριοι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος τὸ πλεῖον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ ταῖς οἰκίαις ἐνδιατρίβουσι, παρεσκευασμένας ἔχοντες τὰς ἰδίας τροφάς· τὰς δ' ἀμπέλους καὶ τὰ καρποφόρια τῶν δένδρων περιχώσαντες καὶ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν ἐάσαντες, πάλιν ἀναστέλλουσι τὴν γῆν κατὰ τὸν βλαστοῦ καιρὸν. Ἀπασα δ' ἡ τῆς χώρας φύσις οὔτε χλωρὰν οὔθ' ἡμερον ἔχει πρόσοψιν, ἀλλὰ λευκὴν καὶ ἀνταυγῇ τὴν χιόνα καὶ τὸν ἐν αὐτῇ πηγνύμενον κρύσταλλον· διόπερ οὔτ' ὀρνέου προσκαθίζοντος οὔτε θηρίου διοδεύοντος ἄξενα καὶ ἀνεπίβατα πάντα τὰ μέρη τῆς χώρας ὑπῆρχεν. Ἀλλ' ὁμως ὁ βασιλεὺς, τούτων ἀπάντων ἀντιπραττόντων τῇ στρατιᾷ, τῇ συνήθει τόλμῃ καὶ καρτερίᾳ τῶν Μακεδόνων περιεγίνετο τῆς τοπικῆς δυστραπελίας. Διὸ δὴ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς τάξεως συνακολουθούντων ἐξαδυνατοῦντες ἀπελείποντο· ἔνιοι δὲ διὰ τὴν τῆς χιόνος ἀνταύγειαν καὶ σκληρότητα τῆς ἀναβαλλομένης

ἀνακλάσεως ἐφθείροντο. Σαφές δ' οὐδὲν ἐκ διαστήματος ἦν ἰδεῖν, ἀλλὰ μόνον τῷ καπνῷ δηλουμένων τῶν κωμῶν ἐλάμβανον οἱ Μακεδόνες οὗ κατοικοῦσιν ἐφιστάμενοι. Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τῶν κωμῶν ἀλισκομένων, καὶ τῶν στρατιωτῶν τῷ πλήθει τῆς ὀφελείας διορθουμένων τὴν κακοπάθειαν, ταχὺ πάντων τῶν ἐγγχωρίων ὁ βασιλεὺς ἐκυρίευσε.

Μετὰ δὲ ταῦτα παρελθὼν πλησίον τοῦ Καυκάσου κατεστρατοπέδευσεν, ὃ τινες Παροπάμισον ὄρος προσαγορεύουσι. Τὸ δ' ὄρος τοῦτο κατὰ πλάτος διελθὼν ἐν ἡμέραις ἐκκαίδεκα, πόλιν ἔκτισε κατὰ τὴν εἰσβολὴν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν Μηδικήν, ἣν ὠνόμασεν Ἀλεξάνδρειαν. Κατὰ δὲ μέσον τὸν Καυκάσον ἔστι πέτρα δέκα σταδίων ἔχουσα τὴν περίμετρον, τεττάρων δὲ σταδίων τὸ ὕψος, ἐν ἣ καὶ τὸ Προμηθεὺς σπήλαιον ἐδείκνυθ' ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων καὶ ἡ τοῦ μυθολογηθέντος ἀετοῦ κοίτη καὶ τὰ τῶν δεσμῶν σημεῖα. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος καὶ ἄλλην πόλιν ἔκτισεν, ἡμέρας ὁδὸν ἀπέχουσαν τῆς Ἀλεξανδρείας. Κατῴκισε δ' εἰς αὐτάς τῶν μὲν βαρβάρων ἑπταχιχιλίους, τῶν δ' ἐκτὸς τάξεως συνακλουθούτων τρισχιλίους καὶ τῶν μισθοφόρων τοὺς βυλομένους. Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν προῆγεν εἰς τὴν Βακτριανήν, ἀκρῶν τὸν Βῆσσον διάδημά τε ἀνειληφέναι καὶ δυνάμεις ἀθροίζειν.

Καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀλέξανδρον ἐν τούτοις ἦν· οἱ δ' εἰς τὴν Ἀρείαν ἀπεσταλμένοι στρατηγοὶ καταλαβόντες τοὺς ἀφιστηκότας δυνάμεις ἀξιολόγους ἡθροικότας καὶ στρατηγὸν ἔχοντας Σατιβαρζάνην, ἄνδρα στρατηγίᾳ καὶ ἀνδρείᾳ διαφέροντα, κατεστρατοπέδευσαν πλησίον τῶν πολεμίων. Γινομένων δὲ πολλάκις ἀκροβολισμῶν, μέχρι μὲν τινος μάχαι κατ' ὀλίγους ἐγίνοντο, μετὰ δὲ ταῦτα παρατάξεως γενομένης, καὶ τῶν βαρβάρων ἰσόμεχον ποιούντων τὸν κίνδυνον, ὁ τῶν ἀποστατῶν στρατηγὸς Σατιβαρζάνης ἀφελὼν ταῖς χερσὶ τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν κράνος, καὶ δείξας αὐτὸν ὃς ἦν, προεκαλέσατο τὸν βουλόμενον τῶν στρατηγῶν μονομαχεῖν. Ὑπακούσαντος δὲ τοῦ Ἐριγίου, καὶ γενομένης μάχης ἥρωϊκῆς, συνέβη νικῆσαι τὸν Ἐρίγιον. Οἱ δὲ βάρβαροι διὰ τὸν τοῦ στρατηγοῦ θάνατον καταπλαγέντες, καὶ λαβόντες τὴν ἀσφάλειαν, παρέδωκαν ἑαυτοὺς τῷ βασιλεῖ.

Βῆσσοι δὲ ἑαυτὸν ἀναδεδειχώς βασιλέα τοῖς θεοῖς ἔθυσεν, καὶ τοὺς φίλους παραλαβὼν εἰς τὴν εὐωχίαν κατὰ τὸν πότον διηνέχθη πρὸς τινα τῶν ἐταίρων, ὄνομα Βαγωδάραν. Τῆς δὲ φιλοτιμίας ἐπὶ πλεόν προελθούσης, ὁ μὲν Βῆσσοι παροξυνθεὶς ἐπεβάλετο τὸν Βαγωδάραν ἀνελεῖν, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων πεισθεὶς μετενόησεν, ὁ δὲ τὸν κίνδυνον ἐκφυγὼν νυκτὸς ἔφυγε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Τῇ δὲ τούτου σωτηρίᾳ καὶ ταῖς δοθησομέναις ὑπ' Ἀλεξάνδρου δωρεαῖς προκληθέντες οἱ μέγιστοι τῶν ἡγεμόνων συνεφρόνησαν, καὶ συλλαβόντες τὸν Βῆσσον ἀπήγαγον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τούτους μὲν ἐτίμησεν ἀξιολόγοις δωρεαῖς, τὸν δὲ Βῆσσον παρέδωκε τῷ ἀδελφῷ τοῦ Δαρείου καὶ τοῖς ἄλλοις συγγενέσιν εἰς τιμωρίαν. Οἱ δὲ πᾶσαν ὕβριν καὶ οἰκείαν προσενεγκάμενοι, καὶ τὸ σῶμα κατὰ λεπτὸν συγκόψαντες, τὰ μέλη διεσφενδόνησαν . . . ἐπὶ δὲ τούτοις γενομένων τῶν ὅρκων, ἡ μὲν βασίλισσα τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου θαυμάσασα δῶρά τε κράτιστα ἐξέπεμψε καὶ πᾶν τὸ προσταττόμενον ποιήσῃ ἐπηγγείλατο, οἱ δὲ μισθοφόροι παραχρῆμα κατὰ τὰς ὁμολογίας ἐκ τῆς πόλεως ἀπελθόντες, καὶ σταδίους ὀγδοήκοντα προελθόντες, ἀνεπικωλύτως κατεστρατοπέδευσαν, οὐδεμίαν ἔννοιαν λαμβάνοντες τοῦ μέλλοντος. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀμετάθετον ἔχων τὴν πρὸς τοὺς μισθοφόρους ἄλλοτρίοτητα, διεσκευασμένην ἔχων τὴν δύναμιν ἐπηκολούθησε τοῖς βαρβάροις, καὶ προσπεσὼν αὐτοῖς ἄφνω πολὺν ἐποίει φόνον. Οἱ δὲ μισθοφόροι τὸ μὲν πρῶτον ἐβόων παρὰ τοὺς ὅρκους αὐτοὺς πολεμεῖσθαι, καὶ τοὺς ἀσεβομένους ὑπ' αὐτοῦ θεοὺς ἐπεκαλοῦντο· ὁ δ' Ἀλέξανδρος μεγάλη τῇ φωνῇ πρὸς αὐτοὺς ἀνεβόησεν ὅτι συνεχώρησεν αὐτοῖς ἐκ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν, οὐ φίλους εἶναι διὰ παντὸς Μακεδόνων. Οἱ δὲ μισθοφόροι τὸ μέγεθος τῶν κινδύνων οὐ καταπλαγέντες συνεφράζαντο, καὶ τὴν ὅλην τάξιν ποιήσαντες κυκλοτερῇ τά τε τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς μέσον ἀπέλαβον, ὥστε πανταχόθεν τοῖς προσμαχομένοις ἀσφαλῶς ἀντιτάττεσθαι. Ἀπονηθέντων δ' αὐτῶν καὶ διὰ τὴν τόλμην καὶ διὰ τὴν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀρετὴν ἰσχυρὰν μάχην συστήσαντων, καὶ τῶν Μακεδόνων φιλοτιμουμένων μὴ λειφθῆναι τῆς τῶν βαρβάρων ἀνδραγαθίας, μεγάλην κατάπληξιν

εἶχεν ὁ κίνδυνος. Ἐκ χειρὸς γὰρ τῆς μάχης οὔσης καὶ συμπλεκομένων τῶν ἀγωνιζομένων ἀλλήλοις, πολλὰ καὶ παντοδαία διαθέσεις θανάτων καὶ τραυμάτων ἐγένοντο· οἱ γὰρ Μακεδόνες ταῖς σαρίσαις ἀναρρήττοντες τὰς τῶν βαρβάρων πέλτας τὰς ἀκμὰς τοῦ σιδήρου τοῖς πνεύμοσιν ἐνήρειδον, οἱ δὲ μισθοφόροι τὰς λόγχας ἀκοντίζοντες εἰς ἀθρώους τοὺς πολεμίους οὐχ ἡμάρτανον, σύνεγγυς κειμένου τοῦ σκοποῦ. Διὸ καὶ πολλῶν μὲν τραυματιζομένων οὐκ ὀλίγων δὲ τελευτώντων, αἱ γυναῖκες τὰ τῶν πεσόντων ὄπλα λαμβάνουσαι συνηγωνίζοντο τοῖς ἀνδράσιν· ἡ γὰρ ὀξύτης τοῦ κινδύνου καὶ τὸ τῆς ἐνεργείας δεινὸν ἠνάγκαζεν αὐτάς παρὰ φύσιν τρέπεσθαι πρὸς ἀλήκην. Διὸ καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν καθοπλισθεῖσαι συνήσπιζον τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι, τινὲς δὲ ἄνευ ὀπλῶν ἐμπίπτουσαι τῶν ἀσπίδων ἐπελαμβάνοντο καὶ πολλὰ τοὺς πολεμίους ἐνεπόδιζον. Τέλος δὲ πάντες μετὰ τῶν γυναικῶν ἀγωνισάμενοι καὶ κατακοπέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους, τὸν ἐνδοξον θάνατον τῆς ἀγεννοῦς φιλοζωίας ἠλλάξαντο. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸν τε ἀχρεῖον καὶ ἄνοπλον ὄχλον καὶ τῶν γυναικῶν τὰς ὑπολειφθείσας ἀπάγων τοὺς ἱππεῖς συνεπέστησε.

Πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας πόλεις ἐκπολιορκήσας καὶ τοὺς ἀντιταττομένους ἀνελών, προῆγεν ἐπὶ τὴν πέτραν τὴν Ἄορον καλουμένην· εἰς γὰρ ταύτην οἱ περιληφθέντες τῶν ἐγχωρίων διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὀχυρότητος κατεπεφεύγισαν. Λέγεται γὰρ τὸ παλαιὸν Ἡρακλέα ταύτην τὴν πέτραν ἐπιβαλόμενον πολιορκεῖν ἀποστῆναι διὰ τινὰς ἐπιγενομένους μεγάλους σεισμούς καὶ διοσημίας. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος πυθόμενος περὶ τούτων, ἔτι μᾶλλον παρωξύνθη πολιορκῆσαι τὸ δούρειον ἵππον καὶ διαμιλληθῆναι τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ. Ἡ δὲ πέτρα τὸν μὲν περίβολον εἶχε σταδίων ἑκατὸν τὸ δ' ὕψος ἑκκαίδεκα, τὴν δ' ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν καὶ πάντῃ περιφερῆ καὶ τὸ μὲν πρὸς μεσημβρίαν μέρος αὐτῆς προσέκλυζεν ὁ Ἰνδὸς ποταμός, μέγιστος ὢν τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικήν, τὰ δ' ἄλλα μέρη περιείχετο φάραγξι βαθύταις καὶ κρημνοῖς ἀπροσίτοις. Τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου κατασκευασμένου τὴν δυσχωρίαν, καὶ τὴν ἐκ βίας ἁλῶσιν ἀπογνόντος, ἤκε τις πρὸς αὐτὸν πρεσβύτης μετὰ δυοῖν υἱῶν. Οὗτος δ' ὢν πένης παντελῶς καὶ πολὺν χρόνον ἐντε-

θραμμένος τοῖς τόποις, κατῴκει ἔν τινι σπηλαίῳ τρεῖς στίβας ἔχοντι κατὰ τὴν πέτραν ἐντετμημένας, ἐν αἷς ὁ γέρων μετὰ τῶν υἱῶν ἐναυλιζόμενος ἐμπειρίαν περιπεποίητο τῶν τόπων. Οὗτος οὖν προσελθὼν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ περὶ ἑαυτὸν δηλώσας, ἐπηγγείλατο καθιγήσασθαι διὰ τῆς δυσχωρίας καὶ ποιήσῃν αὐτὸν ὑπερδέξιον γενέσθαι τῶν κατειλημμένων τὴν πέτραν βαρβάρων. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπαγγειλάμενος μεγάλας δωρεὰς δώσειν, καὶ τῷ πρεσβύτῃ χρυσάμενος ὁδηγῷ, πρῶτον μὲν τὴν πάροδον τῇ εἰς τὴν πέτραν φέρουσαν κατελάβετο, καὶ μηδεμιᾶς οὔσης ἄλλης ἐξόδου συνέκλεισε τοὺς βαρβάρους εἰς ἀβοήθητον πολιορκίαν· ἔπειτα τῇ πολυχειρίᾳ χώσας τὴν φάραγγα καὶ τὴν ρίζαν τῆς πέτρας, προσελθὼν ἐνεργῇ πολιορκίαν συνεστήσατο, συνεχῶς ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ καὶ τὰς ἴσας νύκτας ἐκ διαδοχῆς τὰς προσβολὰς ποιούμενος. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ βάρβαροι διὰ τὰς τῶν τόπων ὑπεροχὰς προστέρουν καὶ πολλοὺς ἀνῆρουν τῶν προπετῶς διαζομένων· τοῦ δὲ χώματος συντελεσθέντος καὶ τῶν ὀξυβελῶν καταπελτῶν καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων ἐπισταθέντων, πρὸς δὲ τούτοις τοῦ βασιλέως φανεροῦ καθεστῶτος ὡς οὐκ ἀποστήσεται τῆς πολιορκίας, οἱ μὲν Ἰνδοὶ κατεπλάγησαν, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐμφρόνως προῖδόμενος τὸ μέλλον ἐξέλιπε τὴν ἐν τῇ πάροδῳ κατειλημμένην φυλακὴν, διδοὺς ἕξοδον τοῖς βουλομένοις ἐκ τῆς πέτρας ἀναχωρεῖν. Οἱ δὲ βάρβαροι φοβηθέντες τὰς τε τῶν Μακεδόνων ἀρετὰς καὶ τὴν τοῦ βασιλεως φιλοτιμίαν, νυκτὸς ἐξέλιπον τὴν πέτραν. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τοῖς κενοῖς τοῦ πολέμου καταστρατηγήσας τοὺς Ἰνδοὺς, χωρὶς κινδύνου ἐκυρίευσεν τῆς πέτρας. Καὶ τῷ μὲν ὁδηγήσαντι τὰς ὁμολογημένας δωρεὰς ἀπέδωκεν, αὐτὸς δὲ ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως, καθ' ὃν καιρὸν Ἀφρική τις Ἰνδός, ἔχων στρατιώτας μὲν δισμυρίους ἐλέφαντας δὲ πεντεκαίδεκα, διέτριβε περὶ τὸν τόπον. Τοῦτον δὲ τινες ἀνελόντες καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐνέγκαντες διὰ ταύτης τῆς εὐεργεσίας περιποιήσαντο τὰς ἰδίας σωτηρίας. Ὁ δὲ βασιλεὺς τούτους τε προσηγάγετο καὶ τῶν ἐλεφάντων πλανωμένων κατὰ τὴν χώραν ἐκυρίευσεν.

Αὐτὸς δὲ παρελθὼν ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, καὶ καταλα-

ἔὼν τὰς τε τριακοντόρους κατεσκευασμένας καὶ τὸν πόρον ἐξευγμένον, τριάκοντα μὲν ἡμέρας ἀνέλαβε τὴν δύναμιν, καὶ τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπεῖς συντελέσας θυσίας διεβίβασε τὴν στρατιάν, καὶ περιέπεσε παραδόξῳ περιπετεῖᾳ. Ταξίλου γὰρ τοῦ βασιλέως προτετελευτηκότος, υἱὸς αὐτοῦ Μῶφισ διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν διεπέμψατο μὲν καὶ πρότερον πρὸς Ἀλέξανδρον ἐν τῇ Σογδιανῇ διατρίβοντα, ἐπαγγελλόμενος αὐτῷ συστρατεύσειν ἐπὶ τοὺς ἀντιταττομένους τῶν Ἰδῶν, καὶ τότε πρέσβεις ἀποστείλας ἔφησεν αὐτῷ παραδιδόναι τὴν βασιλείαν. Ἀποσχόντος δὲ τετταράκοντα σταδίους τοῦ βασιλέως, ἐκτάξας τὴν δύναμιν ὡς εἰς πόλεμον καὶ τοὺς ἐλέφαντας κοσμήσας ἀπήντα μετὰ τῶν φίλων. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὄρων προσιούσαν μεγάλην δύναμιν ἐκτεταγμένην πολεμικῶς, καὶ δόξας τὸν Ἰνδὸν ἐπιβούλως ποιῆσθαι τὰς ἐπαγγελίας ὅπως ἀπαρασκευοῖς τοῖς Μακεδόσιν ἐπίθεται, τοῖς μὲν σαλπικταις παρεκελεύσατο σημαίνειν τὸ πολεμικόν, τοὺς δὲ στρατιώτας ἐκτάξας ἀπήντα τοῖς Ἰνδοῖς. Ὁ δὲ Μῶφισ ὄρων τὴν ταραχὴν τῶν Μακεδόνων καὶ τὸ γεγονὸς συλλογίζόμενος τὴν μὲν δύναμιν κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετ' ὀλίγων προῖππεύσας καὶ τὴν ἄγνοιαν τῶν Μακεδόνων διορθώσάμενος παρέδωκεν ἑαυτὸν τε καὶ τὴν δύναμιν τῷ βασιλεῖ. Ἡσθεῖς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὴν τε βασιλείαν ἀπέδωκεν αὐτῷ καὶ τὸ λοιπὸν διετέλει τούτῳ φίλῳ καὶ συμμάχῳ χρώμενος, καὶ μετωνόμασεν αὐτὸν Ταξίλῃν.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, ἐπ' ἀρχοντος δ' Ἀθήνησι Χρέμητος Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάρχους Πόπλιον Κορνήλιον καὶ Αὔλον Ποστούμιον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Ταξίλου χώρᾳ προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ Πῶρον τὸν τῶν πλησιοχώρων Ἰνδῶν βασιλέα. Οὗτος δ' εἶχε πεζοὺς μὲν πλείους τῶν πεντακισμυρίων, ἵππεις δὲ περὶ τρισχιλίους, ἄρματα δὲ πλείω τῶν χιλίων, ἐλέφαντας δὲ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα. Ἐπεποίητο δὲ καὶ ἕτερον τῶν πλησιοχώρων βασιλέα σύμμαχον, ὃς ὠνομάζετο Ἐμβίσσαρος, εἶχε δὲ δύναμιν οὐ πολὺ λειπομένην τῆς τοῦ Πῶρου. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀκούσας τοῦτον τὸν βασιλέα τετρακο-

πιβαλεῖν τῷ Πῶρῳ. Ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ τοῖς Ἰνδοῖς ὁ Πῶρος πυθόμενος πλησίον εἶναι τοὺς πολεμίους, εὐθὺς ἐξέταξε τὴν δύναμιν. καὶ τοὺς μὲν ἵππεῖς ἐπὶ τὰ κέρατα διεμέρισε, τοὺς δ' ἐλέφαντας καταπληκτικῶς κεκοσμημένους κατὰ μέτωπον ἐν ἴσοις διαστήμασιν ἔστησεν· ἀνὰ μέσον δὲ τῶν θηρίων τοὺς λοιποὺς ὀπλίτας ἔταξεν, οἷς συντεταγμένον ἦν παραβοθεῖν τοῖς θηρίοις καὶ διακωλύειν ἐκ τῶν πλαγίων εἰσакοντίζειν. Ἡ μὲν οὖν ὅλη σύνταξις αὐτῶν ὑπῆρχε πόλει παρὰ πλῆσις τὴν πρόσοψιν· ἡ μὲν γὰρ τῶν ἐλεφάντων στάσις τοῖς πύργοις, οἱ δὲ ἀνὰ μέσον τούτων στρατιῶται τοῖς μεσοπυργίαις ὁμοίωντο· ὁ δ' Ἀλέξανδρος κατανοήσας τὴν τῶν πολεμίων τάξιν, πρὸς ταύτην τὴν διακόσμησιν οἰκείως ἐξέταξε τὴν δύναμιν. Γενομένης δὲ μάχης τὸ μὲν πρῶτον τοῖς ἵππευσιν ἅπαντα σχεδὸν τὰ ἄρματα τῶν Ἰνδῶν διεφθάρη· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἐλεφάντων ταῖς τε τῶν σωμάτων ὑπερχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις δεόντως χρωμένων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων συμπατούμενοι μετὰ τῶν ὀπλῶν θραυομένων τῶν ὀστέων ἀπώλλυντο, οἱ δὲ ταῖς παρανομίαις περιλαμβανόμενοι καὶ πρὸς ὕψος ἐξαρθέντες πάλιν πρὸς τὴν γῆν ἠράττοντο καὶ δεινοῖς θανάτοις περιέπιπτον, πολλοὶ δὲ τοῖς ὁδοῦσι συγκεντούμενοι καὶ δι' ὅλων τῶν σωμάτων τιτρωσκόμενοι παραχρῆμα τοῦ ζῆν ἐστερίσκοντο. Τῶν δὲ Μακεδόνων εὐρώστως υπομενόντων τὸ δεινόν, καὶ τοὺς ἀνὰ μέσον τῶν θηρίων ταῖς σαρίσαις ἀναιρούντων, ἰσόρροπος ἦν ἡ μάχη. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν θηρίων συνακοντιζομένων καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τραυμάτων περιωδύνων γινομένων, οἱ μὲν περιβεβηκότες αὐτοῖς Ἰνδοὶ κρατεῖν τῆς ὁρμῆς τῶν ζώων οὐκ ἴσχυον· ἐκνεύοντα γὰρ εἰς τοὺς ἰδίους ταῖς ὁρμαῖς ἀκατασχέτως ἐφέρετο καὶ τοὺς φίλους συνεπάτει· ταραχῆς δὲ πολλῆς γενομένης, ὁ Πῶρος συνιδὼν τὸ γινόμενον, καὶ τεταγμένος ἐπὶ τοῦ κρατίστου τῶν ἐλεφάντων, ἤθροισε περὶ αὐτὸν τετταράκοντα τῶν θηρίων τὰ μήπω τεταραγμένα, καὶ τῷ βάρει τῶν ἐλεφάντων ἐπιβαλὼν τοῖς πολεμίοις πολὺν ἐποίησεν φόνον ἅτε καὶ τῇ ῥώμῃ τοῦ σώματος πολὺ προέχων τῶν συστρατευμένων· τὸ γὰρ μῆκος ἦν πηχῶν πέντε, τὸ δ' εὖρος ὑπῆρχεν ὁ θώραξ αὐτοῦ διπλάσιος τῶν ἄλλων τῶν εὐρωστία διαφερόντων, διόπερ τὰ βαλ-

λόμενα σαυνία τοιαύτην εἶχε δύναμιν ὥστε μὴ πολὺ λείπε-
 σθαι τῶν καταπελτικῶν βελῶν. Τῶν δ' ἀντιτεταγμένων Μα-
 κεδόνων καταπεπληγμένων τὴν ἀνδραγαθίαν τοῦ Πῶρου, ὁ
 Ἀλέξανδρος μεταπειψάμενος τοὺς τοξότας καὶ τὰ ψιλικά τῶν
 ταγματῶν προσέταξεν ἅπαντας βάλλειν ἐπὶ τὸν Πῶρον. Τα-
 χὺ δὲ τῶν στρατιωτῶν πραξάντων τὸ παραγγελθέν, καὶ βε-
 λῶν ἅμα πολλῶν ἐνεχθέντων ἐπὶ τὸν Ἰδῶν, καὶ πάντων ἐπι-
 τυγχανόντων διὰ τὸ μέγεθος τοῦ σκοποῦ, ὁ μὲν Πῶρος ἥρωι-
 κῶς ἀγωνισάμενος, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τραυμάτων γε-
 νόμενος ἔξαιμος, ἐλιποψύχησε καὶ περικλασθεὶς περὶ τὸ θη-
 ρίον πρὸς τὴν γῆν κατηνέχθη· διαδοθείσης δὲ φήμης ὅτι τε-
 τελεύτηκεν ὁ βασιλεὺς, τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν Ἰνδῶν πρὸς
 φυγὴν ὤρμησεν. Ἐν δὲ τῇ φυγῇ πολλοῦ φόνου γενομένου, ὁ
 μὲν Ἀλέξανδρος ἐπιφανεῖ μάχῃ νικήσας ἀνεκαλέσατο τῇ σάλ-
 πιγγι τοὺς στρατιώτας. Ἔπεσον δ' ἐν τῇ μάχῃ τῶν Ἰνδῶν
 πλείους τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων, ἐν οἷς ὑπῆρχον καὶ δύο
 υἱοὶ τοῦ Πῶρου καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν
 ἡγεμόνων, ζῶντες δὲ ἄνδρες ἐάλωσαν ὑπὲρ τοὺς ἑνακισχιλίους,
 ἐλέφντες δὲ ὀγδοήκοντα· αὐτὸς δὲ ὁ Πῶρος ἔμπνους ὢν πα-
 ρεδόθη τοῖς Ἰνδοῖς πρὸς τὴν θεραπείαν. Τῶν δὲ Μακεδόνων
 ἔπεσον ἱππεῖς μὲν διακόσιοι καὶ ὀγδοήκοντα, πεζοὶ δὲ πλεί-
 ους τῶν ἑπτακοσίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν τετελευτηκό-
 τας ἔθαψε, τοὺς δὲ ἀνδραγαθήσαντας κατὰ τὴν ἀξίαν ἐτί-
 μησεν, αὐτὸς δὲ ἡλίψ' ἔθυσεν ὡς δεδωκότι τὰ πρὸς ἀνατο-
 λὴν μέρη καταστρέφασθαι. Τῆς δὲ πλησίον ὀρεινῆς ἐχρύσης
 πολλὴν μὲν ἐλάττην εὐτροφον, οὐκ ὀλίγην δὲ κέδρον καὶ πεύ-
 κην, ἔτι δὲ τῆς ἄλλης ὕλης ναυπηγησίμου πλῆθος ἀφθονον,
 κατεσκεύασε ναῦς ἱκανάς· διανοεῖτο γάρ ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς Ἰν-
 δικῆς παραγενόμενος καὶ πάντας τοὺς ἐγγχωρίους καταστρε-
 ψάμενος διὰ τοῦ ποταμοῦ καταπλεῖν εἰς τὸν ὠκεανόν. Ἐκτι-
 σε δὲ δύο πόλεις, τὴν μὲν πέραν τοῦ ποταμοῦ καθ' ὃν τό-
 πον αὐτὸς διέβη, τὴν δ' ἄλλην ἐν ᾧ τόπῳ τὸν Πῶρον ἐνίκησε.
 Ταχὺ δὲ τῶν ἔργων κατασκευασθέντων διὰ τὴν πολυχειρίαν,
 τὸν μὲν Πῶρον θεραπευθέντα βασιλέα κατέστησε διὰ τὴν ἀ-
 ρετὴν ἧς πρότερον ἦρχε χώρας, τὴν δὲ δύναμιν ἐπὶ τριάκοντα
 ἡμέρας ἀνέλαβε, πολλῆς ἀφθονίας οὗσης τῶν ἐπιτηδείων.

Ἰδιον δὲ τι κατὰ τὴν ὀρεινὴν τὴν πλησίον ὑπῆρχε. Χωρὶς γὰρ τῆς πρὸς ναυπηγίαν ὕλης εἶχεν ἡ χώρα πολλοὺς καὶ παραλλογμένους τοῖς μεγέθεσιν ὄφεις, ὄντας ἐκκαϊδεκαπῆχεις, πιθήκων τε γένη πολλὰ καὶ τοῖς μεγέθεσι διαλλάττοντα, ὧν τὴν τέχνην τῆς θήρας αὐτὸ τὸ ζῶον ὑφηγεῖτο. Μιμητικὸν γὰρ ὑπάρχον πάσης πράξεως, βία μὲν οὐ ῥαδίως χειροῦται διὰ τε τὴν ἰσχὺν τῶν σωμάτων καὶ διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγχινοίαν· τῶν δὲ κυνηγῶν οἱ μὲν μέλιτι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλείφονται, οἱ δὲ βλεπόντων τῶν θηρίων ὑποδοῦνται, τινὲς δὲ ταῖς κεφαλαῖς κάτοπτρα περιτιθέασιν, καὶ τοῖς μὲν ὑποδήμασι παραθέντες δεσμοὺς ἀπολείπουσιν, ἀντὶ δὲ τοῦ μέλιτος ἰξὼν ὑποβάλλουσι, τοῖς δὲ κατόπτροις ἐπίσπαστρα καθάπτουσι. Διόπερ ὅταν βούλωνται τὰ ζῶα τὰς πράξεις τῶν ὀραθέντων ἐπιτελεῖν, ἀδυνατεῖ, τῶν μὲν βλεφάρων κεκολλημένων, τῶν δὲ ποδῶν δεδεμένων, τῶν δὲ σωμάτων κατεχομένων· ὅθεν εὐχείρωτα πρὸς τὴν θήραν γίνεται.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸν ὑστερηκότα τῆς τοῦ Πύρου συμμαχίας βασιλέα ὄνομα Ἐμβίσαρον καταπληξάμενος ἠνάγκασε ποιεῖν τὸ προσταττόμενον, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως περάσας τὸν ποταμὸν προῆγε διὰ χώρας ἀρετῇ διαφερούσης· δένδρων γὰρ εἶχε γένη διαλλάττοντα καὶ τὸ μὲν ὕψος ἔχοντα πηχῶν ἐβδομήκοντα, τὸ δὲ πᾶχος μόγις ὑπὸ τεττάρων ἀνδρῶν περιλαμβανόμενα, τριῶν δὲ πλέθρων σκιάν ποιοῦντα. Εἶχε δὲ καὶ ἡ χώρα ὄφειων πλῆθος, μικρῶν μὲν τοῖς μεγέθεσι, ταῖς δὲ ποικιλίαις ἐξηλλαγμένων· οἱ μὲν γὰρ χαλκοειδεῖς ῥάβδους ἐπέφαινον, οἱ δὲ τὴν λόφην δασεῖαν εἶχον τριχώδη, διὰ δὲ τῶν διηγμάτων ὅξεῖς θανάτους ἀπειργάζοντο. Τὸν δὲ πληγέντα πόνοι δεινοὶ συνεῖχον καὶ ῥύσις ἰδρώτος αἵματοειδοῦς κατεῖχε. Διόπερ οἱ Μακεδόνες δεινῶς ὑπὸ τῶν διηγμάτων ἀπαλλάττοντες, τὰς κλῖνας ἀπὸ τῶν δένδρων ἐξήρτων καὶ τὸ πλεῖστον τῆς νυκτὸς διηγρύπνουν. Μετὰ δὲ ταῦτα παρὰ τῶν ἐγγχωρίων μαθόντες τὴν ἀντιφάρμακον ῥίζαν, ἀπελύθησαν τῶν δεινῶν.

Προϊόντος δ' αὐτοῦ μετὰ τῆς δυνάμεως, ἤκόν τινες ἀπαγγέλλοντες ὅτι Πῶρος ὁ βασιλεὺς, ἀνεψιὸς ὢν τοῦ καταπεπολημμένου Πύρου, τὴν βασιλείαν ἀπολιπὼν πέφευγεν εἰς τὸ

τῶν Γανδαριδῶν ἔθνος. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος παροξυνθεὶς Ἡφαι-
στίωνα μὲν ἐξέπεμψεν εἰς τὴν τούτου χώραν μετὰ δυνάμεως,
καὶ προσέταξε τὴν βασιλείαν παραδοῦναι τῷ μεθ' ἑαυτοῦ Πώ-
ρῳ· αὐτὸς δ' εἰς τὸ τῶν Ἀδρηστών καλουμένων ἔθνος στρατεύ-
σας, καὶ τῶν πόλεων ἃς μὲν βίᾳ χειρωσάμενος ἃς δὲ πειθοῖ
προταγαγόμενος, εἰς τὴν τῶν Καθαίων χώραν παρεγένετο.
Παρά δὲ τούτοις νόμιμον ἦν τὰς γυναῖκας τοῖς ἀνδράσι συγ-
κατακαίεσθαι· τοῦτο δ' ἐκυρώθη τὸ δόγμα παρὰ τοῖς βαρβά-
ροις διὰ μίαν γυναῖκα φαρμάκοις ἀνελοῦσαν τὸν ἄνδρα. Ὁ δ'
οὖν βασιλεὺς τὴν μεγίστην καὶ ὀχυρωτάτην πόλιν μετὰ πολ-
λῶν κινδύνων ἐκπολιορκήσας ἐνέπρησεν. Ἄλλην δ' ἀξιόλογον
πολιορκοῦντος αὐτοῦ, καὶ μεθ' ἱκετηριῶν δεηθέντων τῶν Ἰν-
δῶν, ἀπέλυσε τῶν κινδύνων αὐτούς.

Μετὰ δὲ ταῦτ' ἐστράτευσεν ἐπὶ τὰς ὑπὸ Σωπείθην τεταγ-
μένας πόλεις, εὐνομουμένας καθ' ὑπερβολήν. Τάτε γὰρ ἄλλα
πρὸς δόξαν πολιτεύονται, καὶ τὸ κάλλος παρ' αὐτοῖς τιμιώ-
τατον νενόμισται. Διόπερ ἐκ νηπίου παρ' αὐτοῖς τὰ βρέφη
διακρίνεται, καὶ τὰ μὲν ἄρτια καὶ τὴν φύσιν ἔχοντα πρὸς εὐ-
πρέπειαν καὶ ἰσχὺν εὐθετον τρέφεται, τὰ δὲ καταδεῖν τοῖς
σώμασιν ἀνάξια τροφῆς ἡγούμενοι διαφθεύρουσιν. Ἀκολουθῶς
δὲ τούτοις καὶ τοὺς γάμους ποιοῦνται προικὸς μὲν καὶ τῆς
ἄλλης πολυτελείας ἀφροντιστοῦντες, κάλλους δὲ καὶ τῆς τοῦ
σώματος ὑπεροχῆς μόνον φροντίζοντες. Διόπερ οἱ πλείστοι
τῶν ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατοικούντων διαφέρουσι τῶν ἄλ-
λων ἀξιώμασι. Παρὰ δὲ πάντας ὁ βασιλεὺς Σωπείθης περί-
θλεπτος ὢν ἐπὶ τῷ κάλλει, καὶ τῷ μήκει τοὺς τέτταρας πῆ-
χεις ὑπεράγων, προῆλθε μὲν ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἐχούσης τὰ
βασιλεία, παραδοὺς δ' αὐτὸν καὶ τὴν βασιλείαν Ἀλεξάνδρῳ
πάλιν ταύτην ἀπέλαβε διὰ τὴν τοῦ κρατοῦντος ἐπιείκειαν. Ὁ
δὲ Σωπείθης μετὰ πολλῆς προθυμίας τὴν μὲν δύναμιν ἅπασαν
ἐπὶ τινὰς ἡμέρας λαμπρῶς εἰσείασε, τῷ δ' Ἀλεξάνδρῳ πολ-
λὰ καὶ μεγάλα δῶρα παραστήσας κύνας ἔδωκεν ἑκατὸν καὶ
πεντήκοντα τοῖς μεγέθεσι καὶ ταῖς ἀλκαῖς καὶ τοῖς ἄλλοις
προτερήμασι θαυμάζομένους, οὓς ἔφασαν ταῖς τίγρεσιν ἐπιμε-
μῆχαι. Βουλόμενος δὲ τὸν Ἀλέξανδρον διὰ τῶν ἔργων λα-
βεῖν πείραν τῆς τῶν κυνῶν ἀρετῆς, εἰσήγαγεν εἰς τι περίφραγ-

μα λέοντα τέλειον, καὶ τῶν δοθέντων κυνῶν δύο τοὺς εὐτε-
 λεστάτους προέβαλε τῷ λέοντι· τούτων δὲ κατισχυομένων
 ὑπὸ τοῦ θηρίου δύο ἑτέρους ἀφῆκε. Τῶν δὲ τεττάρων περιγι-
 νομένων τοῦ λέοντος, πεμφθεῖς τις ὑπ' αὐτοῦ μετὰ μαχαίρας
 ἀφῆρει τὸ δεξιὸν σκέλος ἑνὸς τῶν κυνῶν. Τοῦ δὲ βασιλέως ἀ-
 ναβοήσαντος, καὶ τῶν σωματοφυλάκων προσδραμόντων καὶ
 τῆς τοῦ Ἰνδοῦ χειρὸς ἐπιλαβομένων, ὁ μὲν Σωπεΐθης τρεῖς
 ἀντὶ τούτου δώσειν ἐπηγγείλατο, ὁ δὲ κυνηγὸς ἐπιλαβόμε-
 νος τοῦ σκέλους ἔτεμνεν ἡσυχῇ κατ' ὀλίγον, ὁ δὲ κύων οὔτε
 κλαγγὴν οὔτε μιγμὸν προέμενος, ἀλλὰ τοὺς ὀδόντας ἐμπε-
 πρικίως, ἔμενε νέως ὅτου γενόμενος ἑξαίριος ἐναπέθανε τῷ θηρίῳ.

Ἄμα δὲ τούτοις πραττομένοις ἦκεν Ἡφαιστίων μετὰ τῆς
 συναπεσταλμένης δυνάμεως πολλὴν τῆς Ἰνδικῆς καταπολε-
 μηκώς. Τοῦτον μὲν οὖν διὰ τῆς ἀνδραγαθίας ἐπῆνεσεν· αὐτὸς
 δὲ εἰς τὴν Φηγέως δυναστείαν ἐμβαλὼν, καὶ τῶν ἐγχωρίων
 ἀσμένως τὴν τῶν Μακεδόνων παρουσίαν προσδεξαμένων, καὶ
 τοῦ Φηγέως μετὰ δώρων πολλῶν ἀπαντήσαντος, τὴν τε βα-
 σιλείαν ἔχειν συνεχώρησε, καὶ ξενισθεὶς μετὰ τῆς δυνάμεως
 ἐπὶ δύο ἡμέρας λαμπρῶς ἐπὶ τὸν Ἰπανιν ποταμὸν προῆγεν,
 οὗ τὸ μὲν πλάτος ἦν σταδίων ἑπτὰ, τὸ δὲ βάθος ἐξ ὀργυιῶν,
 τὸ δὲ ρεῦμα σφοδρὸν καὶ δυσδιάβατον. Ἀκούσας δὲ τοῦ Φη-
 γέως περὶ τῆς πέραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ χώρας ὅτι δώδεκα
 μὲν ἡμερῶν ἔχει δίοδον ἔρημον, μετὰ δὲ ταύτην εἶναι ποτα-
 μὲν τὸν ὀνομαζόμενον Γάγγην, τὸ μὲν πλάτος τριάκοντα καὶ
 δυοῖν σταδίων, τὸ δὲ βάθος μέγιστον τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικήν,
 πέραν δὲ τούτου κατοικεῖν τό τε τῶν Πραισίων καὶ Γανδα-
 ριδῶν ἔθνος, τούτων δὲ βασιλεύειν Ξανδράμην, ἔχοντα δυσ-
 μυρίους μὲν ἵππεϊς, πεζῶν δὲ εἴκοσι μυριάδας, ἄρματα δὲ
 δισχίλια, ἐλέφαντας δὲ πολεμικῶς κεκοσμημένους τετρακι-
 σχιλίους, ἀπιστήσας δὲ τοῖς λεγομένοις προσεκαλέσατο τὸν
 Πῶρον, καὶ περὶ τῶν προσαγγελομένων τάκριβες διεπυνθά-
 νετο. Ὁ δὲ τᾶλλα μὲν ὑπάρχειν ἅπαντα ἀληθῆ διαβεβαιούτο,
 τὸν δὲ βασιλέα τῶν Γανδαριδῶν ἔφησεν εὐτελῇ παντελῶς εἶ-
 ναι καὶ ἄδοξον ὥς ἂν κουρέως υἱὸν νομιζόμενον εἶναι· εὐπρε-
 πῇ γὰρ ὄντα τὸν τούτου πατέρα μεγάλως ὑπὸ τῆς βασιλίσ-
 σης ἀγαπηθῆναι, καὶ τοῦ βασιλέως διὰ τῆς γυναικὸς δολοφο-

νηθέντος εἰς τοῦτον περιστῆναι τὴν βασιλείαν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, καίπερ ὄρων δυσεπίτευκτον τὴν ἐπὶ τοὺς Γανδαρίδας στρατείαν οὖσαν ὅμως οὐκ ἀφίστατο τῆς φιλοτιμίας, ἀλλὰ πιστεύων ταῖς τῶν Μακεδόνων ἀρεταῖς καὶ τοῖς χρησμοῖς ἐλπίδας εἶχε κρατῆσειν τῶν βαρβάρων· τὴν μὲν γὰρ Πυθίαν ἀνίκητον αὐτὸν ὠνομακέναι, τὸν δ' Ἀρμῶνα συγκεχωρηκέναι τὴν ἀπάσης τῆς γῆς ἐξουσίαν.

Ὅρων δὲ τοὺς στρατιώτας ταῖς συνεχέσει στρατείαις καταπεπονημένους καὶ σχεδὸν ὀκταετῇ χρόνον ἐν πόνοις καὶ κινδύνοις τεταλεπωρηκότας, ὑπέλαβεν ἀναγκαῖον εἶναι τὰ πλήθη τοῖς ἀρμόζουσι λόγοις προτρέψασθαι πρὸς τὴν ἐπὶ τοὺς Γανδαρίδας στρατείαν. Πολλὴ μὲν γὰρ φθορὰ τῶν στρατιωτῶν ἐγεγόνει, καὶ λύσις οὐδεμία τῶν πολέμων ἠλπίζετο· καὶ τῶν μὲν ἵππων διὰ τὴν συνέχειαν τῆς ὁδοιπορίας τὰς ὀπλὰς ὑποτετρίφθαι συνέβαινε, τῶν δὲ ὅπλων τὰ πλείστα κατεξάνθαι καὶ τὸν μὲν ἐλληνικὸν ἱματισμὸν ἐκλελοιπέναι συναναγκάζεσθαι δὲ βαρβαρικοῖς ὑφάσμασι χρῆσθαι, συντεμόντας τὰ τῶν Ἰνδῶν περιβλήματα. Κατὰ τύχην δὲ καὶ χειμῶνες ἄγριοι κατερράγησαν ἐφ' ἡμέρας ἐβδομήκοντα, καὶ θρονταὶ συνεχεῖς καὶ κεραυνοὶ κατέσκηπτον. Ἄ δὲ λογιζόμενος ἐναντιοῦσθαι ταῖς ἰδίαις ἐπιβουλαῖς, μίαν εἶχεν ἐλπίδα τῆς ἐπιθυμίας, εἰ τοὺς στρατιώτας διὰ τῆς εὐεργεσίας εἰς εὐνοίαν μεγάλην προσαγάγοιτο. Διόπερ λεηλατεῖν μὲν αὐτοῖς συνεχώρησε τὴν παραποταμίαν χώραν, γέμουσαν παντοίας ὠφελείας· ἐν αἷς δ' ἡμέραις ἢ δύναμις περὶ τὴν προνομὴν ἡσυχολεῖτο, συναγαγὼν τὰς γυναῖκας τῶν στρατιωτῶν καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας παῖδας, ταύταις μὲν συνεστήσατο κατὰ μῆνα διδόναι σῖτον, τοῖς δὲ παισὶν ἐπιφορὰς ταγματικὰς ἀπένειμε κατὰ τοὺς τῶν πατέρων συλλογισμούς. Ὡς δ' ἐπανῆλθον οἱ στρατιῶται πολλῶν πλῆθος ἀγαθῶν ἐκ τῆς προνομῆς εὐρηκότες, συνῆγε πάντας εἰς ἐκκλησίαν. Διελθὼν δὲ λόγον πεφροντισμένον περὶ τῆς ἐπὶ τοὺς Γανδαρίδας στρατείας, καὶ τῶν Μακεδόνων οὐδαμῶς συγκαταθεμένων, ἀπέστη τῆς ἐπιβολῆς.

Κρίνας δ' ἐπὶ ταύτης τοὺς ὅρους θέσθαι τῆς στρατείας, πρῶτον μὲν τῶν δώδεκα θεῶν βωμοὺς πεντήκοντα πηχῶν ὠκοδόμησεν, ἔπειτα τριπλασίαν τῆς προὔπαρχούσης στρατο-

πεδείαν περιβαλόμενος ὤρυξε τάφρον τὸ μὲν πλάτος πεν-
 τήκοντα ποδῶν τὸ δὲ βάθος τετταράκοντα· τὴν δ' ἀναβολὴν
 ἐντὸς τῆς τάφρου σωρεύσας τεῖχος ἀξιόλογον ὤκοδόμησε.
 Προσέταξε δὲ τοῖς μὲν πεζοῖς κατασκηνώσεις ἐκάστω δύο
 στιβάδας πενταπῆχεις οἰκοδομῆσαι, τοῖς δ' ἵππευσι πρὸς ταύ-
 ταις καὶ δύο φάτνας τῶν εἰθισμένων διπλασίας, ἀκολουθῶς
 δὲ καὶ τᾶλλα τὰ καταλείπεσθαι μέλλοντα τοῖς μεγέθεσιν αὐ-
 ξῆσαι. Ταῦτα δὲ πράττειν ἔμελλεν ἅμα μὲν ἡρωϊκὴν βουλό-
 μενος ποιήσασθαι στρατοπεδείαν, ἅμα δὲ τοῖς ἐγγχωρίοις ἀ-
 πολιπεῖν σημεῖα μεγάλων ἀνδρῶν, ἀποφαίνοντα ῥώμης σω-
 μάτων ὑπερφυεῖς. Ἀπὸ δὲ τούτων γενόμενος, μετὰ πάσης τῆς
 δυνάμεως ταῖς αὐταῖς ὁδοῖς πορευθεὶς ἀνέκαμψεν ἐπὶ τὸν Ἀ-
 κεσύνην ποταμόν, καταλαβὼν δὲ τὰ σκάφη νευαυπηγημένα,
 καὶ ταῦτα καταρτίσας, ἕτερα προσευαυπηγήσατο. Κατὰ δὲ
 τούτον τὸν χρόνον ἦκον ἐκ τῆς Ἑλλάδος, σύμμαχοι καὶ μι-
 σθοφόροι διὰ τῶν στρατηγῶν ἡγμένοι πεζοὶ μὲν πλείους τρι-
 σμυρίων, ἵππεῖς δ' οὐ πολὺ λείποντες τῶν ἑξακισχιλίων, ἐκο-
 μίσθησαν δὲ καὶ πανοπλῖαι διαπρεπεῖς πεζοῖς μὲν δισμυρίοις
 καὶ πεντακισχιλίοις, φαρμάκων δ' ἱατρικῶν ἑκατὸν τάλαντα.
 Ταῦτα μὲν οὖν διέδωκε τοῖς στρατιώταις, τῆς δὲ ναυτικῆς
 παρασκευῆς συντελεσθείσης, καὶ διακοσίων μὲν ἀφράκτων ἢ
 τοιμασμένων ὀκτακοσίων δὲ ὑπηρετικῶν, τὰς μὲν παρὰ τὸν
 ποταμὸν κτισθείσας πόλεις ὠνόμασε τὴν μὲν διὰ τὸ τῷ πο-
 λέμῳ κρατῆσαι Νίκαιαν, τὴν δ' ἀπὸ τοῦ τελευτήσαντος ἵπ-
 που κατὰ τὴν πρὸς Πῶρον μάχην Βουκεφάλαν, αὐτὸς δὲ μετὰ
 τῶν φίλων ἐμβὰς εἰς τὰς ναῦς τὸν διὰ τοῦ ποταμοῦ πλοῦν
 ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν κατὰ μεσημβρίαν ἐποιεῖτο. Τὸ δὲ πολὺ
 μέρος τῆς δυνάμεως παρὰ τὸν ποταμὸν ὠδοιπόρει, προηγου-
 μένου Κρατεροῦ καὶ Ἡφαιστίωνος. Ὡς δ' ἦλθον ἐπὶ τὴν Ἀκε-
 σίνου καὶ Ὑδάσπου συμβολήν, ἐκβιβάσας τὴν στρατιώτας
 προῆγεν ἐπὶ τοὺς ὀνομαζομένους Σίβους. Τούτους δὲ φασιν
 ἀπογόνους εἶναι τῶν μεθ' Ἡρακλέους ἐπὶ τὴν Ἄορνον πέτραν
 στρατευσάντων, καὶ τῆς μὲν πολιορκίας ἀποτυχόντων, ἐν τού-
 τῳ δὲ τῷ τόπῳ κατοικισθέντων ὑφ' Ἡρακλέους. Τοῦ δ' Ἀλε-
 ξάνδρου καταστρατοπεδεύσαντος πλησίον ἐπιφανεστάτης πό-
 λεως, προῆλθον οἱ τῇ δόξῃ πρωτεύοντες τῶν πολιτῶν, ἐντυ-

χόντες δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ τὴν συγγένειαν ἀνανεωσάμενοι, πάν-
 τα ποιήσιν ἔφασαν μετὰ προθυμίας ὡς ἂν συγγενεῖς ὄντες,
 καὶ δῶρα προσεκόμισαν μεγαλοπρεπῆ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος
 ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν εὐνοίαν, καὶ τὰς πόλεις ἀποδείξας
 ἐλευθέρας, προῆγεν ἐπὶ τὰ συνορίζοντα τῶν ἐθνῶν. Καταλα-
 βὼν δὲ τοὺς ὀνομαζομένους Ἀγαλασσεῖς ἡθροικότας πεζοὺς
 μὲν τετρακισμυρίους ἵππεῖς δὲ τρισχιλίους, συνάψας αὐτοῖς
 μάχην καὶ νικήσας τοὺς μὲν πλείστους κατέκοψε, τοὺς δὲ
 λοιποὺς συμφυγόντας εἰς τὰς πλησίον πόλεις ἐκπολιορκήσας
 ἐξηνδραποδίσατο. Τῶν δὲ ἄλλων ἐγχωρίων συναθροισθέντων,
 δισμυρίους μὲν καταφυγόντας εἰς πόλιν μεγάλην κατὰ κρά-
 τος εἶλε, τῶν δ' Ἰνδῶν διαφραζάντων τοὺς στενωποὺς καὶ
 ἀπὸ τῶν οἰκειῶν μαχομένων εὐρώστως, βιαζόμενος ἀπέβαλε
 τῶν Μακεδόνων οὐκ ὀλίγους. Διὰ δὲ τὴν ἡργὴν ἐμπρήσας τὴν
 πόλιν συγκατέκλυσε τοὺς πλείστους· τῶν δ' ἐγχωρίων τῶν
 ὑπολειπομένων εἰς τρισχιλίους συμφυγόντας εἰς τὴν ἀκρόπο-
 λιν καὶ μεθ' ἱκετηρίων δεηθέντας ἀπέλυσεν. Αὐτὸς δὲ πάλιν
 μετὰ τῶν φίλων ἐμβὰς εἰς τὰς ναῦς, διὰ τοῦ ποταμοῦ τὸν
 πλοῦν ἐποίητο μέχρι τῆς συμβολῆς τῶν προειρημένων πο-
 ταμῶν καὶ τοῦ Ἰνδοῦ. Μεγάλων δὲ ρείθρων εἰς ἓνα τόπον συρ-
 ραπτόντων ἱλιγγες πολλαὶ καὶ φοβεραὶ συνίσταντο, καὶ τὰ
 σκάφη συστρέφουσαι διέφθειρον. Τῆς δὲ τοῦ ρεύματος βίας ὁ-
 ξείας καὶ σφοδρᾶς οὔσης, καὶ τῆς τῶν κυβερνητῶν τέχνης κα-
 τισχυομένης, δύο μὲν μικραὶ ναῦς κατέδυσαν, τῶν δὲ ἄλλων
 πλοίων οὐκ ὀλίγα πρὸς τὴν γῆν ἐξέπεσε. Τῆς δὲ ναυαρχίδος
 καταρράκτη μεγάλῳ περιπεσούσης, ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἔσχα-
 τον ἦλθε κίνδυνον. Διὸ καὶ τοῦ θανάτου πρὸ ὀφθαλμῶν ὄν-
 τος, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἀποθέμενος τὴν ἐσθῆτα γυμνῷ τῷ
 σώματι τῆς ἐνδεχομένης ἀντείχετο βοηθείας, οἱ δὲ φίλοι πα-
 ρενήχοντο, σπεύδοντες ὑποδέξασθαι περιτρεπομένης τῆς νεῶς
 τὸν βασιλέα. Πολλῆς δὲ ταραχῆς περὶ τὴν ναῦν οὔσης, καὶ
 τῶν μὲν ἀνδρῶν ἀντιταττομένων τῇ τοῦ ρεύματος βίᾳ, τοῦ
 δὲ ποταμοῦ κατισχύοντος πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐπίνοιάν τε καὶ
 δύναμιν, μόγις ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν νεῶν εἰς τὴν γῆν ἐξέ-
 πεσε. Σωθεὶς δὲ παραδόξως τοῖς θεοῖς ἔθυσεν ὡς μεγίστους

ἐκπεφευγὼς κινδύνους καὶ πρὸς ποταμὸν ὁμοίως Ἀχιλλεῖ διαγωνιστάμενος.

Μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύσας ἐπὶ Ὀξυδράκας καὶ τοὺς ὀνομαζομένους Μαλούς, ἔθνη πολυάνθρωπα καὶ μάχιμα, κατέλαβε τοὺς ἐγγχωρίους ἡθροικότητας πεζοὺς μὲν πλείστους τῶν ὀκτακισμυρίων ἵππεῖς δὲ μυρίους. ἄρματα δὲ ἑπτακόσια. Οὗτοι πρὸ μὲν τῆς Ἀλεξάνδρου παρουσίας ἐπολέμουν ἀλλήλοις, ὥς δ' ὁ βασιλεὺς ἤγγισε τῇ χώρᾳ, συνεφρόνησαν, καὶ μυρίας παρθένους δόντες καὶ λαβόντες διὰ τῆς ἐπιγαμίας ταύτης διηλλάγησαν. Οὐ μὲν συγκατέβησαν εἰς παράταξιν, ἀλλὰ πάλιν στασιάσαντες ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας εἰς τὰς σύνεγγυς πόλεις ἀπεχώρησαν. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τῇ πρώτῃ πόλει πλησιάσας ἐξ ἐφόδου διανοεῖτο πολιορκεῖν ταύτην. Ἐνθα δὲ τῶν τερατοσκοπῶν τις Δημοφῶν ὄνομα προσελθὼν αὐτῷ, διὰ τινῶν οἰωνῶν ἔφη προδηλοῦσθαι τῷ βασιλεῖ μέγαν κίνδυνον ἐκ τραύματος ἐσόμενον ἐν τῇ πολιορκίᾳ· διόπερ ἡξίου τὸν Ἀλέξανδρον ἀφεῖναι μὲν ταύτην τὴν πόλιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐφ' ἑτέρας δὲ πράξεις ἐπιβάλλειν τὸν νοῦν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τούτῳ μὲν ἐπέπληξεν ὥς ἐμποδίζοντι τὴν ἀρετὴν τῶν ἀγωνιζομένων, αὐτὸς δὲ διατάξας τὰ περὶ τὴν πολιορκίαν πρῶτος ἡγεῖτο πρὸς τὴν πόλιν, φιλοτιμούμενος αὐτὴν διὰ τῆς βίας χειρώσασθαι. Τῶν δὲ μηχανικῶν ὀργάνων ὑστερούντων, πρῶτος διακόψας πυλίδας καὶ παρεισπεσὼν εἰς τὴν πόλιν πολλοὺς μὲν κατέβαλε, τοὺς δὲ λοιποὺς τρεψάμενος συνεδίωξεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Τῶν δὲ Μακεδόνων περὶ τὴν τειχομαχίαν ἔτι διατρίβόντων, ἀρπάσας κλίμακα καὶ τοῖς τῆς ἀκρας τείχεσι προσερείσας καὶ τὴν πέλτην ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχων προσανέβαινε. Τῆς δὲ κατὰ τὴν ἐνέργειαν ὀξύτητος φθανούσης τοὺς προμαχομένους τῶν βαρβάρων ταχέως ἐπέβη τῷ τείχει. Τῶν δ' Ἰνδῶν εἰς χεῖρας μὲν ἐλθεῖν οὐ τολμώντων, ἐκ διαστήματος δὲ ἀκοντιζόντων καὶ τοξευόντων, ὁ μὲν βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν κατεπονείτο, οἱ δὲ Μακεδόνες δύο κλίμακας προσθέντες διὰ τούτων προσανέβαινον ἀθρόοι, καὶ συντριβεισὼν ἀμφοτέρων ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐρημωθεὶς πάσης βοηθείας ἐτόλμησεν ἐπιτελέσαι πρᾶξιν παράδοξον καὶ μνήμης ἄξιαν. Τὸ γὰρ ἀπὸ τοῦ τεί-

χοὺς ἀπελθεῖν ἄπρακτον πρὸς τοὺς ἰδίους ἀνάξιον κρίνας ὑ-
 πάρχειν τῆς ἰδίας εὐπραξίας, καθήλατο μετὰ τῶν ὀπλῶν μό-
 νος εἰς τὴν πόλιν. Συνδραμόντων δ' ἐπ' αὐτὸν τῶν Ἰνδῶν ὑπέ-
 στη τεθαρρηκότως τὴν τῶν βαρβάρων ἐπιφορὰν· προβαλλό-
 μενος δ' ἐκ τῶν δεξιῶν δένδρον τι παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος ἐροι-
 ζομένον, ἐκ δὲ τῶν εὐωνύμων αὐτὸ τὸ τεῖχος, ἡμύνετο τοὺς
 Ἰνδοὺς, τούτῳ τῷ θυμῷ παραστάς ὥς ἂν τις βασιλεὺς τηλι-
 κούτων ἤδη ἀπειργασμένων ἀνδραγαθήσεις, τὴν ἐσχάτην τοῦ
 βίου καταστροφὴν εὐκλεεστάτην γενέσθαι φιλοτιμούμενος.
 Πολλὰς μὲν γὰρ εἰς τὸ κράνος ἐλάμβανε πληγὰς, οὐκ ὀλί-
 γας δὲ εἰς τὴν πέλτην ἐδέχετο· τέλος δὲ τοξευθεὶς ὑπὸ τὸν
 μαστὸν ἔπεσεν εἰς τὸ γόνυ, κατισχυθεὶς ὑπὸ τῆς πληγῆς. Εὐ-
 θὺς δ' ὁ μὲν τοξίστας Ἰνδὸς καταφρονήσας προσέδραμε, καὶ
 καταφέροντος αὐτοῦ πληγὴν ὁ Ἀλέξανδρος ὑπέθηκε τῇ λα-
 γόνι τὸ ξίφος, καὶ καιρίου γενομένου τοῦ τραύματος ὁ μὲν
 βάρβαρος ἔπεσεν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιλαβόμενος τοῦ πλησίον
 κλάδου καὶ διαναστὴς προεκαλεῖτο τῶν Ἰνδῶν τοὺς βουλο-
 μένους διαγωνίσασθαι. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Πευκέστης,
 εἰς τῶν ὑπασπιστῶν, δι' ἐκέρας κλίμακας προσαναβάς πρῶτος
 ὑπερήσπισε τὸν βασιλέα· μετὰ δὲ τοῦτον ἕτεροι πλείους ἐπι-
 φανέντες, καὶ καταπληξάμενοι τοὺς βαρβάρους, διέσωσαν τὸν
 Ἀλέξανδρον. Τῆς δὲ πόλεως ἀλούσης κατὰ κράτος, οἱ μὲν
 Μακεδόνες διὰ τὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως θυμὸν πάντας τοὺς περι-
 τυχόντας ἀνῆρουν καὶ τὴν πόλιν νεκρῶν ἐπλήρωσαν. Ἐπὶ πολλὰς
 δὲ ἡμέρας τοῦ βασιλέως ἀσχοληθέντος περὶ τὴν θεραπείαν, οἱ
 κατὰ τὴν Βακτριανὴν καὶ Σογδιανὴν κατοικισθέντες Ἕλληνες
 ἐκ πολλοῦ μὲν τὸν ἐν τοῖς βαρβάροις κατοικισμὸν χαλεπῶς
 ἔφερον, τότε δὲ φήμης προσπεσούσης αὐτοῖς ὅτι τρωθεὶς ὁ
 βασιλεὺς τετελεύτηκεν, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Μακεδόνων. Ἀ-
 θροισθέντες δὲ εἰς τρισχιλίους, κατὰ τὴν εἰς οἶκον ἀνακομι-
 δὴν πολλὰ πονήσαντες, ὕστερον ὑπὸ τῶν Μακεδόνων κτε-
 κόπησαν μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διασωθεὶς ἐκ τοῦ τραύματος, καὶ θύ-
 σας τοῖς θεοῖς σωτήρια, μεγάλας ἐστιάσεις τῶν φίλων ἐποι-
 εῖτο. Παρὰ δὲ τὸν πότον ἰδίον τι συνέβη γενέσθαι καὶ μνή-
 μης ἄξιον. Ἐν γὰρ τοῖς ἐτέροις παραληφθεὶς τις Μακεδὼν, ἄ-

νομα Κόραγος, ῥώμῃ σώματος διαφέρων καὶ πολλάκις ἐν ταῖς μάχαις ἠνδραγαθηκώς. παροξυνθεὶς ὑπὸ τῆς μέθης προσκαλέσατο μονομαχεῖσαι Διῳξίππον τὸν Ἀθηναῖον, ἀθλητὴν ἄνδρα καὶ ταῖς ἐπιφανεστάταις νίκαις ἐστεφανωμένον. Τῶν δὲ παρακεκλημένων ἐπὶ τὸν πότον, ὡς εἰκός, συνεπιλαβομένων τῆς φιλοτιμίας καὶ τοῦ μὲν Διῳξίππου συγκαταθεμένου, τοῦ δὲ βασιλέως ἡμέραν τῆς μάχης τῷξαντος, ὡς ὁ τῆς μονομαχίας χρόνος ἦκε, πολλαὶ μυριάδες ἀνδρῶν συνήχθησαν ἐπὶ τὴν θεάν. Καὶ τῶν μὲν Μακεδόνων ὁμοεθνῶν ὄντων τῷ Κοράγῳ, καὶ τοῦ βασιλέως συμφιλοτιμουμένου, τῶν δὲ Ἑλλήνων τῷ Διῳξίππῳ σαναγωνιώντων, προῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα ὁ μὲν Μακεδὼν πολυτελέσειν ὅπλοις κεκοσμημένος, ὁ δ' Ἀθηναῖος γυμνὸς ὑπαληψιμένος, ἔχων πῖλον σύμμετρον. Ἀμφοτέρων δὲ τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ καὶ τῇ τῆς ἀλκῆς ὑπεροχῇ θαυμάζομένων, οἰοεὶ τις θεομαχία μέλλουσα γίνεσθαι προσεδοκίμη· ὁ μὲν γὰρ Μακεδὼν διὰ τε τὴν φύσιν τοῦ σώματος καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν ὅπλων μεγάλην ἐπιφέρων κατάπληξιν Ἄρει παρεμφερὲς ὑπελαμβάνετο, ὁ δὲ Διῳξίππος ὑπερέχων τε τῇ ῥώμῃ, καὶ διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀθλήσεως μελέτην, ἔτι δὲ διὰ τὴν περὶ τὸ ῥόπαλον ιδιότητα, τὴν πρόσοψιν ἥρακλειωτικὴν εἶχεν. Ὡς δ' ἐπῆγον ἀλλήλοις ὁ μὲν Μακεδὼν ἐκ συμμέτρου διαστήματος λόγχην ἠκόντισεν, ὁ δ' ἕτερος βραχὺ παρεγκλίνας τὴν ἐπιφερομένην πληγὴν ἐξένευσεν. Εἴθ' ὁ μὲν τὴν Μακεδονικὴν σάρισαν προβεβλημένος ἐπεπορεύετο, ὁ δ' ἐγγίσαντος αὐτοῦ τῷ ῥοπάλῳ πατάξας τὴν σάρισαν ἀπέθραυσεν. Ὁ δὲ δυσὶν ἐλαττώμασι περιπεσὼν ἐπὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ξίφους μάχην κατήντησε. Μέλлонτος δ' αὐτοῦ σπᾶσθαι τὴν μάχαιραν, ἔφθασε προπηδήσας, καὶ τῇ μὲν εὐωνύμῳ κατέλαβε τὴν ἔλκουσαν τὸ ξίφος χεῖρα, τῇ δ' ἄλλῃ κινήσας ἐκ τῆς βάσεως τὸν ἀντίπαλον ὑπέσυρε τὰ σκέλη. Ῥιφθέντος δ' ἐπὶ τὴν γῆν ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν τράχηλον τῷ ποδὶ καὶ τὸ ῥόπαλον ἀνατεινόμενος ἀνέβλεψε πρὸς τοὺς θεωμένους. Ἀναβοήσαντος δὲ τοῦ πλήθους διὰ τε τὸ παράδοξον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀνδραγαθίας, ὁ μὲν βασιλεὺς προσέταξεν ἀφεῖναι, καὶ τὴν θεάν διαλύσας ἀπηλλάγη δυσφορῶν ἐπὶ τῇ τοῦ Μακεδόνα ἡττῇ, ὁ δὲ Διῳξίππος ἀφείς τὸν πεπτωκότα καὶ περιδόητον νίκην ἀπενεγκάμενος, ἀπῆει

παινιούμενος ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ὡς κοινὴν πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι παρεσχήμενος εὐδοξίαν. Οὐ μὲν ἡ τύχη γε εἶασεν ἐπὶ πολὺν χρόνον καυχήσασθαι τὸν ἄνδρα τῇ νίκῃ. Ὁ τε γὰρ βασιλεὺς ἀλλοτριώτερον αἰεὶ διετέθη πρὸς αὐτόν, οἱ τε φίλοι τοῦ Ἀλέξανδρου καὶ πάντες οἱ περὶ τὴν αὐλὴν Μακεδόνες, φθονοῦντες αὐτοῦ τῇ ἀρετῇ, ἔπεισαν μὲν τὸ ἐπὶ τῆς διακονίας τεταγμένον ὑποβαλεῖν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον χρυσοῦν ποτήριον, αὐτοὶ δὲ κατὰ τὸν ἐξῆς πότον καταιτιασάμενοι κλοπὴν, καὶ ποτήριον εὐρηκέναι προσποιηθέντες, εἰς αἰσχύνην καὶ ἀδόξian ἤγαγον τὸν Διόξipπον. Ὁ δὲ θεωρῶν τὴν ἐπ' αὐτὸν συνδρομὴν τῶν Μακεδόνων τότε μὲν ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ πότου, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπὶ τὴν ἰδίαν κατάλυσιν παρὰ χερόμενος, καὶ γράψας πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστολὴν περὶ τῶν καθ' αὐτοῦ μεμηχανημένων, ταύτην μὲν ἐνετείλατο τοῖς ἰδίους δοῦναι τῷ βασιλεῖ, αὐτὸν δ' ἐκ τοῦ ζῆν μετέστησεν, ἀβούλως μὲν εἰς τὴν μονομαχίαν συγκαταβάς, πολὺ δ' ἀφρονεστέρα τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ποιησάμενος. Διὸ καὶ πολλοὶ τῶν καταμεμφομένων αὐτοῦ τὴν ἄνοιαν ἐπιπλήττοντες ἔφασαν χαλεπὸν εἶναι δύναμιν μὲν σώματος ἔχειν μεγάλην, νοῦν δὲ μικρόν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν χαλεπῶς ἠνεγκεν ἐπὶ τῇ τάνδρῳς τελευτῇ, καὶ πολλάκις ἐπεζήτησε τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ παρόντι μὲν οὐ χρησάμενος, ἀπόντα δὲ ἐπιποθήσας ὅτε οὐδὲν ὄφελος, ἔγνω τὴν καλοκαγαθίαν τάνδρῳς ἐκ τῆς τῶν διαβαλόντων κακίας.

Ὁ δ' οὖν Ἀλέξανδρος τὴν μὲν στρατιὰν προσέταξεν ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀντιπαράγειν ταῖς ναυσίν, αὐτὸς δὲ τὸν διὰ τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλοῦν ποιούμενος κατῆρεν εἰς τὴν χώραν τῶν ὀνομαζομένων Σαμβαστών. Οὗτοι δὲ τῷ τε πλῆθει τῶν ἀνδρῶν καὶ ταῖς ἀρεταῖς οὐδενὸς τῶν Ἰνδικῶν ἐθνῶν λείπονται· οἰκοῦντες δὲ πολεῖς δημοκρατουμένας, καὶ τὴν ἔφοδον τῶν Μακεδόνων πυκνάνομενοι, στρατιώτας ἤθροισαν πεζοὺς μὲν ἑξακισμυρίους ἵππεῖς δὲ ἑξακισχιλίους, ἄρματα δὲ πενταχόσια. Τοῦ δὲ στόλου πλέοντος, τῷ ξένῳ καὶ παραδόξῳ τῆς παρουσίας πτοηθέντες, καὶ τὴν διαβεβοημένην δόξαν τῶν Μακεδόνων καταπλαγέντες, ἔτι δὲ τῶν πρεσβυτέρων συμβουλευσάντων μὴ διαγωνίζεσθαι, πενήτηκοντα τοὺς

ἐπιφανεστάτους πρεβευτὰς ἐξάπέστειλαν, ἀξιοῦντες φιλο-
 θρώτως αὐτοῖς προσενεχθῆναι. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπαινέσας τοὺς
 ἄνδρας καὶ συγχωρήσας τὴν εἰρήνην, δωρεαῖς τε μεγάλαις καὶ
 τιμαῖς ἡρωικαῖς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἐτιμήθη. Μετὰ δὲ ταῦτα
 τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν κατοικοῦν-
 τας, ὀνομαζομένους δὲ Σόδρας καὶ Μασσανούς, προσηγάγετο.
 Περί δὲ τούτους τοὺς τόπους ἔκτισε πόλιν Ἀλεξάνδρειαν
 κατὰ τὸν ποταμὸν, μυρίους καταλέξας οἰκῆτορας. Μετὰ δὲ
 ταῦτα εἰς τὴν Μουσικάνου τοῦ βασιλέως χώραν καταντήσας,
 τὸν τε δυνάστην ὑποχείριον λαβὼν ἀπέκτεινε καὶ τὸ ἔθνος ὑ-
 ποχείριον ἐποίησεν. Ἐξῆς δ' εἰς τὴν Πορτικάνου δυνάσταίαν
 ἐμβαλὼν δύο μὲν ἐξ ἐφοδου πόλεις ἐξεπολιόρκησε, καὶ τοῖς
 στρατιώταις ἀφείς διαρπάσαι τὰς οἰκίας ἐνέπρησεν, αὐτὸν δὲ
 τὸν Πορτικάνον εἰς χωρίον ὀχυρὸν καταφυγόντα χειρωσάμενος
 ἀπέκτεινε μαχόμενον. Τὰς δὲ πόλεις ἀπάσας τὰς ὑπὸ τοῦ-
 τον τεταγμένας ἐκπολιορκήσας κατέσκαψε, καὶ πολὺν φόβον
 τοῖς πλησιοχώροις ἐπέστησεν.

Ἐξῆς δὲ τὴν τε Σάμβου βασιλείαν ἐξεπόρθησε, καὶ τὰς
 πλείστας πόλεις ἐξανδραποδισάμενος καὶ κατασκάψας κατέ-
 κοψε τῶν βαρβάρων ὑπὲρ τὰς ὀκτὼ μυριάδας. Τὸ μὲν οὖν ἔ-
 θνος τῶν ὀνομαζομένων Βραχμάνων τριαύταις περιέπεσε συμ-
 φοραῖς· τῶν δὲ λοιπῶν μεθ' ἱκετηριῶν δεηθέντων, τοὺς αἰτιω-
 τάτους κολάσας τοὺς λοιποὺς ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων. Ὁ
 δὲ βασιλεὺς Σάμβος μετὰ τριάκοντα ἐλεφάντων φυγὼν εἰς τὴν
 πέραν τοῦ Ἰνδοῦ χώραν διέφυγε τὸν κίνδυνον. Τῆς δ' ἐσχά-
 της τῶν Βραχμάνων πόλεως, ἣν ὀνομάζουσιν Ἀρματήλια, πε-
 φρονηματισμένης ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ δυσχωρίαις, ἀπέστειλεν ὀ-
 λίγους τῶν φίλων, προστάξας ἐξάπτεσθαι τῶν πολεμίων, καὶ
 εἰς ἐπεξίωσιν, ὑποφύγειν. Οὗτοι μὲν οὖν ὄντες πεντακόσιοι
 καὶ προσμαχόμενοι τοῖς τείχεσι κατεφρονήθησαν, ἐπεξελθόν-
 των δ' ἐκ τῆς πόλεως στρατιωτῶν τρισχιλίων προσποιηθέν-
 τες καταπεπληχθαι πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς μετ'
 ὀλίγων ὑποστὰς τοὺς διώκοντας τῶν βαρβάρων, καὶ μάχην
 καρτερὰν συστησάμενος, οὓς μὲν ἀπέκτεινε τῶν βαρβάρων οὓς
 δ' ἐζώρησε. Τῶν δὲ μετὰ τοῦ βασιλέως οὐκ ὀλίγοι τρω-
 θέντες εἰς τοὺς ἐσχάτους ἤλθον κινδύνους· ὁ γὰρ τῶν βαρβά-

ρων σίδηρος κεχρισμένος ἦν φαρμάκῳ θανασίμου δυνάμει, ἢ πεποιοῦτες κατέβησαν εἰς τὴν διὰ τῆς μάχης κρίσιν. Κατεσκευάστο δὲ ἡ τοῦ φαρμάκου δύνημις ἐκ τινῶν ὄψεων θηρευομένων καὶ τούτων εἰς τὸν ἥλιον νεκρῶν τιθεμένων. Τῆς δ' ἐκ τοῦ καύματος θερμασίας τηκούσης τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν, ἰδρῶτας ἐκπίπτειν συνέβαινε καὶ διὰ τῆς νοτίδος συνεκρίνεσθαι τὸν τῶν θηρίων ἰόν. Διὸ καὶ τοῦ τρωθέντος εὐθὺς ἐνάρκα τὸ σῶμα, καὶ μετ' ὀλίγον ὀξεῖαι συνηκολούθουν ὀδύναι, καὶ σπασμὸς καὶ τρόμος τὸν ὅλον ὄγκον κατεῖχεν, ὃ τε χρῶς ψυχρὸς καὶ πελιδνὸς ἐγένετο, καὶ διὰ τῶν ἐμέτων ἐξέπιπτε χολή, πρὸς δὲ τούτοις ἀπὸ τοῦ τραύματος μέλας ἀφρὸς ἀπέρρει καὶ σηπεδὼν ἐγεννᾶτο· αὕτη δὲ γενομένη ταχέως ἐπέτρεχε τοῖς κυρίοις τόποις τοῦ σώματος, καὶ δεινοὺς θανάτους ἀπειργάζετο. Διὸ συνέβαινε τὰ ἴσα τοῖς μεγάλα τραύματ' εἰληφόσι καὶ τοῖς μικρὰν καὶ τὴν τυχούσαν ἀμυχὴν ἀναδεξαμένοις. Τοιαύτη δὲ ἀπώλεια τῶν τρωθέντων ἀπολλυμένων, ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις οὐχ' οὕτως ὁ βασιλεὺς ἐλυπήθη, ἐπὶ δὲ Πτολεμαίῳ τῷ ὕστερον μὲν βασιλεύσαντι τότε δὲ ἀγαπωμένῳ μεγάλως ἠχθέσθη. Ἴδιον δέ τι καὶ παράδοξον συνέβη γενέσθαι περὶ τὸν Πτολεμαῖον, ὃ τινες εἰς θεῶν πρόνοιαν ἀνέπεμπον. Ἀγαπώμενος γὰρ ὑφ' ἀπάντων διὰ τε τὴν ἀρετὴν καὶ ὑπερβολὴν τῆς εἰς πάντας εὐεργεσίας, οἰκείας τοῦ φιλανθρώπου βοηθείας ἔτυχεν. Ὁ γὰρ βασιλεὺς εἶδεν ὄψιν κατὰ τὸν ὕπνον καθ' ἣν ἔδοξεν ὄραν δράκοντα βοτάνην ἐν τῷ στόματι κρατεῖν καὶ δεῖξαι ταύτης τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ φύεται. Ἐγερθεὶς οὖν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὴν βοτάνην ἀναζητήσας καὶ τρίψας, τό τε σῶμα τοῦ Πτολεμαίου κατέπλασε, καὶ πιεῖν δούς ὑγιῇ κατέστησε. Γνωσθείσης δὲ τῆς εὐχαριστίας, καὶ οἱ λοιποὶ τυχόντες τῆς ὁμοίας θεραπείας διεσώθησαν. Τὴν δὲ πόλιν τῶν Ἀρματηλίων, οὖσαν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην, ἐπεβάλετο μὲν πολιορκεῖν, τῶν δ' ἐγχωρίων ἀπαντησάντων μεθ' ἱκετηρίων καὶ παραδόντων ἑαυτοὺς ἀπέλυσεν αὐτοὺς τῆς τιμωρίας.

Αὐτὸς δὲ καταπλεύσας εἰς τὸν ὠκεανὸν μετὰ τῶν φίλων, καὶ δύο νήσους ἐνταῦθα κατιδὼν, εὐθὺς ἐν αὐταῖς τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπῶς ἔθυσσε, καὶ πολλὰ μὲν ἐκπώματα καὶ μεγάλα

χρυσᾷ κατεπόντισε ταῖς σπονδαῖς συναφιεῖς, βωμούς δὲ Τηθύος καὶ Ὀκεανοῦ κατασκευάσας ὑπέλαβε τετελευτηκέναι τὴν προκεχειρισμένην στρατείαν. Ἀναζεύξας δ' ἐντεύθεν εἰς τοῦπίσω διὰ τοῦ ποταμοῦ παρέπλευσεν εἰς Ταύαλα, πόλιν ἐπίσημον. Αὕτη δὲ τὴν πολιτείαν εἶχε διατεταγμένην ὁμοίως τῇ Σπάρτῃ· ἀπὸ δύο γὰρ οἰκῶν ἐν αὐτῇ διεδέχοντο δύο βασιλεῖς, αἰεὶ τῶν κατὰ πολέμον ἡγούμενοι πραττομένων, τῶν δὲ γερόντων ἀρχεῖον τῶν ὄλων προειστήκει. Ὁ δ' οὖν Ἀλέξανδρος τὰ πεπονηκότα τῶν σκαφῶν ἐνέπρησε, τὸν δὲ λοιπὸν στόλον παραδοὺς Νεάρχῳ καὶ τισιν ἄλλοις τῶν φίλων προσέταξε τὴν παραλίαν πᾶσαν παραπλεῦσαι δι' ὠκεανοῦ, καὶ πάντα κατασχεψαμένους ἀπαντᾶν ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ. Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπῆλθε πολλὴν χώραν, καὶ τοὺς μὲν ἐναντιουμένους κατεπολέμησε, τοὺς δὲ πειθαρχοῦντας φιλανθρωπῶς προσεδέχετο. Τοὺς μὲν γὰρ Ἀρβίτας ὀνομαζομένους καὶ τοὺς τὴν Κεδρωσίαν οἰκοῦντας χωρὶς κινδύνων προσηγάγετο, μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴν μὲν ἀνδρὸν οὐκ ὀλίγην δὲ ἔρημον διελθὼν ἐπὶ τὰ Ὀρείτιδος ὄρια κατήντησεν. Εἰς τρία δὲ μέρη τὴν δύναμιν διελόμενος, τοῦ μὲν πρώτου μέρους ἀπέδειξεν ἡγεμόνα Πτολεμαῖον, τοῦ δὲ δευτέρου Λεόννατον, καὶ τὴν μὲν παραθαλαττίαν λεηλατεῖν προσέταξε Πτολεμαῖον, τὴν μεσόγειον δὲ κατασῦραι Λεόννατον, τὴν δ' ὑπώρειαν καὶ τὴν ὀρεινὴν αὐτὸς ἐπόρθησεν. Ἄμα δ' ὑφ' ἑνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν πολλῆς χώρας θρουμένης, ἔγεμε πᾶς τόπος πυρὸς καὶ διαρπαγῆς καὶ πολλῶν φόνων. Λιόπερ ταχέως οἱ μὲν στρατιῶται πολλῆς λείας ἐκυρίευσαν, τῶν δ' ἀναιρεθέντων σωμάτων ἀριθμὸς ἐγένετο πολλῶν μυριάδων. Τῇ δὲ τῶν ἐθνῶν τούτων ἀπωλείᾳ πάντες οἱ πλησιόχωροι περίφοβοι γενομένοι προσεχώρησαν τῷ βασιλεῖ. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος παρὰ θάλατταν ἐφιλοτιμήθη κτίσαι πόλιν, λιμένα μὲν εὐρὼν ἄκλυστον, πλησίον δ' αὐτοῦ τόπον εὖθετον, ἔκτισεν ἐν αὐτῇ πόλιν Ἀλεξάνδρειαν. Εἰς δὲ τὴν τῶν Ὀρειτῶν χώραν διὰ τῶν παρόδων παρεισελθὼν ταχέως ἅπασαν ὑπήκοον ἐποίησατο. Οἱ δὲ Ὀρεῖται τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσια τοῖς Ἰνδοῖς ἔχουσιν, ἐν δὲ ἐξηλλαγμένον καὶ παντελῶς ἄπιστον. Τῶν γὰρ τελευτησάντων παρ' αὐτοῖς τὰ σώματα φέρουσιν οἱ συγγενεῖς γυμνοὶ

λόγχας ἔχοντες, εἰς δὲ τοὺς ἐπὶ τὰς χώρας δρυμοὺς θέντες τὸ σῶμα, τὸ μὲν περικείμενον τῷ νεκρῷ κόσμον περιαιροῦνται, τὸ δὲ σῶμα τοῦ τετελευτηκότος καταλείπουσι βορὰν τοῖς θηρίοις· τὰς δ' ἐσθῆτας διελόμενοι θύουσι τοῖς κατὰ γῆν ἥρωσι καὶ τῶν οἰκείων ὑποδοχὴν ποιοῦνται.

Μετὰ δὲ ταῦθ' ὁ Ἀλέξανδρος προῆγεν ἐπὶ τὴν Κεδρωσίαν, παρὰ θάλατταν τὴν πορείαν ποιούμενος, καὶ κατήντησεν εἰς ἔθνος ἄξενον καὶ παντελῶς θηριῶδες. Τούς τε γὰρ ὄνυχας οἱ τῇδε κατοικοῦντες ἐκ γενετῆς αὖξουσιν μέχρι γήρως, καὶ τὸ τρίχωμα πεπιλωμένον ἑῷσι, τὸ δὲ χρῶμα διὰ τὴν τοῦ ἡλίου θερμότητα κατακεκαυμένον ἔχουσι, καὶ δορὰς θηρίων περιδέβληνται. Σιτοῦνται δὲ τὰ ἐκβαλλόμενα κήτη σαργοφαγοῦντες. καὶ τὰς οἰκήσεις κατασκευάζουσι τοὺς μὲν τοίχους ἀνοικοδομοῦντες, τὰς δ' ὀροφὰς ἐκ τῶν τοῦ κήτους πλευρῶν, ἐξ ὧν ὀκτωκαίδεκαπήγεις δοκοὶ κατηρτίζοντο, ἀντὶ δὲ τῶν κεράμων ταῖς φολίσι τῶν ζώων τὰς στέγας κατεκάλυπτον. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος διελθὼν τοῦτο τὸ ἔθνος ἐπιπόνως διὰ σπάνιν τροφῆς, ἐνέβαλεν εἰς χώραν ἔρημον καὶ πάντων τῶν εἰς τὸ ζῆν χρησίμων σπανίζουσαν. Πολλῶν δὲ διὰ τὴν ἔνδειαν διαφθειρομένων, ἥ τε δύναμις τῶν Μακεδόνων ἡθύμησε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐνέπεσεν οὐκ εἰς τὴν τυχοῦσαν λύπην τε καὶ φροντίδα· δεινὸν γὰρ ἐφαίνετο τοὺς ἀρετῇ καὶ τοῖς ὅπλοις ἅπαντας ὑπερβαλομένους ἐν ἐρήμῳ χώρα πάντων σπανίζοντας ἀκλεῶς ἀπόλλυσθαι. Διόπερ εὐζώνους ἄνδρας ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Παρθυαίαν καὶ Δραγγηνὴν καὶ Ἀρείαν καὶ τὰς ἄλλας τὰς πλησιοχώρους τῇ ἐρήμῳ, προστάξας ταχέως ἀγαγεῖν ἐπὶ τὰς ἐμβολὰς τῆς Καρμανίας δρομάδας καμήλους καὶ τὰ νωτοφορεῖν εἰσθότα τῶν φορτίων γεμίσαντας σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων. Οὗτοι μὲν οὖν ὁξέως διανύσαντες πρὸς τοὺς σατραπάς τούτων τῶν ἐπαρχιῶν, ἐποίησαν παρακομισθῆναι πολλὴν ἀγορὰν ἐπὶ τὸν ὠρισμένον τόπον· ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὸ μὲν πρῶτον διὰ τὴν ἀβοήθητον ἔνδειαν πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν, μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ τὴν πορείαν ὄντος αὐτοῦ τῶν Ὠρειτῶν τινὲς ἐπιθέμενοι τοῖς περὶ τὸν Λεόννατον τεταγμένοις, καὶ συχνούς καταβαλόντες, ἀπέφυγον εἰς τὴν ἐαυτῶν χώραν.

Μόγισ δὲ περάσας τὴν ἔρημον ἦκεν εἰς χώραν οἰκουμένην καὶ πάντων τῶν χρησίμων εὐποροῦσαν. Ἐν ταύτῃ δὲ προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐφ' ἑπτὰ μὲν ἡμέρας προΐει κεκοσμημένα τῇ δυνάμει πανηγυρικῶς, καὶ Διονύσῳ κῶμον ἤγαγεν ἑορτάζων καὶ μέθη καὶ πότοις χρώμενος κατὰ τὴν ὁδοιορίαν. Ἀπὸ τούτων δὲ γενόμενος, ἀκούσας ὅτι πολλοὶ τῶν βιαίως καὶ ὕβριστικῶς κεχρημένων ταῖς ἐξουσίαις παρανενομήκασιν, πολλοὺς τῶν τε σατραπῶν καὶ στρατηγῶν τιμωρίας ἤξιωσε. Τῆς δ' εἰς τοὺς παρανομηκότας ἡγεμόνας μισοπονηρίας διαβοηθείσης πολλοὶ τῶν στρατηγῶν συνειδότες ἑαυτοῖς ὕβρεις καὶ παρανομίας εἰς φόβον ἐνέπιπτον, καὶ τινὲς μὲν μισθοφόρους ἔχοντες ἀφίσταντο τοῦ βασιλέως, τινὲς δὲ χρήματα συσκευασάμενοι δρασμοὺς ἐποιῶντο. Ταῦτα δὲ πυνθανόμενος ὁ βασιλεὺς πρὸς πάντας τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατηγούς καὶ σατράπας ἔγραψεν, ἐπειδὴν ἀναγνῶσι τὴν ἐπιστολήν, παραχρῆμα πάντας τοὺς μισθοφόρους ἀπολῦσαι.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως διατρίβοντος ἐν τινι παραθαλαττίῳ πόλει ὀνομαζομένη Σαλμοῦντι, καὶ σκηνικοὺς ἀγῶνας ἐν τῷ θεάτρῳ ποιοῦντος, κατέπλευσαν οἱ δ' ὠκεανοῦ πλεῖν τὴν παραθαλάττιον ἀπεσταλμένοι καὶ παραχρῆμα εἰς τὸ θέατρον παρελθόντες τὸν τε Ἀλέξανδρον ἡσπάζοντο καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων ἀπήγγειλαν. Οἱ δὲ Μακεδόνες ἡσθέντες τῇ παρουσίᾳ τῶν ἀνδρῶν κρότῳ μεγάλῳ τὸ γεγονός ἐπεσημήναντο, καὶ πᾶν τὸ θέατρον μεστὸν ἦν χάρας ἀνυπερβλήτου. Οἱ δὲ καταπεπλευκότες ἀπήγγελον ἀμπώτεις τε καὶ πλήμας παραδοξοὺς γίνεσθαι κατὰ τὸν ὠκεανόν, καὶ κατὰ μὲν τὰς ἀμπώτεις νήσους τε ὁρᾶσθαι πολλὰς καὶ μεγάλας ἐπ' ἄκρας τῆς παραθαλαττίου χώρας, κατὰ δὲ τὰς πλήμας ἅπαντας τοὺς προειρημένους τόπους κατακλύζεσθαι, πολλοῦ καὶ βιαίου πνεύματος φερομένου πρὸς τὴν χέρσον, τῆς δ' ἐπιφανείας ἀφρῶ πολλῶ λευκαιομένης. Τὸ δὲ παραδοξότατον, κήτεσι πολλοῖς καὶ τὸ μέγεθος ἀπίστοις συγκεκυρηκέναι, ταῦτα δὲ φοβηθέντας αὐτοὺς τὸ μὲν πρῶτον ἀπελπίσαι τὸ ζῆν ὡς αὐτίκα μάλα μετὰ τῶν σκαφῶν διαφραρῆσομένους, μετὰ δὲ ταῦτα ἐξ ἀπάντων μιᾶς φωνῆς γενομένης καὶ διὰ τῶν ὀπλῶν πολλοῦ συντελουμένου φόφου, πρὸς

δὲ τούτοις τῶν σαλπίγγων ἐνιεμένων, τῷ παραδίδωμι πτοη-
θῆναι τὰ θηρία καὶ δύναι πρὸς θυθόν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς περὶ τούτων διακρούσας, τοῖς μὲν ἡγουμέ-
νοις τοῦ στόλου παρήγγειλεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην καταπλεῦσαι,
αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως πολλὴν χώραν διελθὼν συνῆψε
τοῖς Σουσιανοῖς ὅροις. Περὶ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους Κάλανος
ὁ Ἰνδός, ἐν φιλοσοφίᾳ μεγάλῃν ἔχων προκοπὴν καὶ τιμώμενος
ὑπ' Ἀλεξάνδρου, παράδοξον ἐποίησατο τὴν τοῦ βίου κατα-
στροφὴν. Βεβιωκὼς γὰρ ἔτη τρία πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα, καὶ
πάντα τὸν χρόνον ἀπείρατος γεγονὼς ἀρρωστίας ἔκρινεν ἑαυ-
τὸν ἐκ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι ὡς τὸ τέλειον τῆς εὐδαιμονίας
παρά τε τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης ἀπειληφώς. Καταπειρα-
θεὶς δ' ὑπ' ἀρρωστίας, καὶ καθ' ἡμέραν αἰεὶ μᾶλλον βαρυνό-
μενος, ἠξίωσε τὸν βασιλέα πυρὰν αὐτῷ μεγάλῃν κατασκευάσαι
καὶ προσαναβάντος ἐπὶ ταύτην αὐτοῦ προστάξει τοῖς ὑπηρε-
ταῖς πῦρ ἐνεῖναι. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὸ μὲν πρῶτον αὐτὸν ἀπο-
τρέπειν ἐπειράτω ταύτης τῆς ἐπιβολῆς, ὡς δ' οὐχ ὑπήκουσεν,
ὠμολόγησε συντελέσειν περὶ ᾧ ἠξιωκῶς ἦν. Διαγγεληθείσης
δὲ τῆς πράξεως, ἡ μὲν πυρὰ κατεσκευάσθη, τὸ δὲ πλῆθος
κατήντησεν ἐπὶ τὴν παράδοξον θέαν. Ὁ δὲ Κάλανος ἀκολου-
θήσας τοῖς ἰδίῃς δόγμασι τεθαρρηκότως ἐπέστη τῇ πυρᾷ,
καὶ μετὰ ταύτης καταφλεχθεὶς ἐτελεύτησε. Τῶν δὲ παρόντων
οἱ μὲν μανίαν αὐτοῦ κατέγνωσαν οἱ δὲ κενοδοξίαν ἐπὶ καρ-
τερίᾳ, τινὲς δὲ τὴν εὐφυχίαν καὶ τὴν τοῦ θανάτου καταφρόνη-
σιν ἐθαύμασαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτον μὲν ἔθαψε πολυτε-
λῶς, αὐτὸς δὲ παρελθὼν εἰς Σοῦσα τὴν μὲν πρεσβυτέραν τῶν
Δαρείου θυγατέρων Στάτειραν ἔγημε, τὴν δὲ νεωτέραν Ἡραι-
στίωνι συνώκισε Δρυπητίν. Ἐπεισε δὲ καὶ τοὺς ἐπιφανεστά-
τους τῶν φίλων γῆμαι, καὶ συνώκισεν αὐτοῖς τὰς εὐγενεστά-
τας παρθένους Περσίδας.

Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἦκον εἰς τὰ Σοῦσα τρισμύριοι τῶν
Περσῶν, νέοι μὲν παντελῶς ταῖς ἡλικίαις, ἐπιτελεγμένοι δὲ
ταῖς τῶν σωμάτων εὐπρεπείαις τε καὶ ῥώμαις. Κατὰ δὲ τινὰς
ἐντολὰς τοῦ βασιλέως ἠθροισμένοι, χρόνον ἱκανὸν ἐπιστάτας
καὶ διδασκάλους ἐσχηκότες τῶν πολεμικῶν ἔργων, πάντες
δὲ Μακεδονικαῖς πανοπλίαις πολυτελῶς κεκοσμημένοι, πα-

ρεμβολὴν μὲν ἐποιήσαντο πρὸ τῆς πόλεως, ἐπιδειζόμενοι δὲ τῷ βασιλεῖ τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις ἄσκησιν καὶ μελέτην ἐτίμηθησαν διαφερόντως. Τῶν γὰρ Μακεδόνων πρὸς τὴν τοῦ Γάγγου ποταμοῦ διάβασιν ἀντειπόντων καὶ πολλάκις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καταβοώντων καὶ τὴν ἐξ Ἀμμωνος γένεσιν διασυρόντων, τοῦτο τὸ σύστημα κατεσκεύασεν ἐκ μιᾶς μὲν ἡλικίας τῶν Περσῶν καὶ ὁμοίας συνεστηκός, δυνάμενον δὲ ἀντίταγμα γενέσθαι τῇ Μακεδονικῇ φάλαγγι.

Καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀλεξάνδρον ἐν τούτοις ἦν, Ἀρπαλος δὲ τῶν ἐν Βαβυλῶνι θησαυρῶν καὶ τῶν προσόδων τὴν φυλακὴν πεπιστευμένος, ἐπειδὴ τάχιστα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἐστράτευσεν, ἀπέγνω τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ, δοὺς δ' ἑαυτὸν εἰς τρυφήν, καὶ πολλῆς χώρας ἀποδεδειγμένος σατράπης, τὸ μὲν πρῶτον εἰς ὕβρεις γυναικῶν καὶ παρανόμους ἔρωτας βαρβάρων ἐξεστράπη καὶ πολλὰ τῆς γάζης ἀκρατεστάταις ἡδοναῖς κατηνάλωσεν, ἀπὸ δὲ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάττης πολὺ διάστημα κομίζων ἰχθύων πλῆθος, καὶ δίαιταν πολυδάπανον ἐνιστάμενος ἐβλασφημεῖτο. Μετὰ δὲ ταῦτ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν τὴν ἐπιφανεστάτην τῶν ἑταίρων ὄνομα Πυθονίκην μετεπέμφατο, καὶ ζῶσάν τε αὐτὴν βασιλικαῖς δωρεαῖς ἐτίμησε καὶ μεταλλάξασαν ἔθαψε πολυτελῶς καὶ τάφον κατὰ τὴν Ἀττικὴν κατεσκεύασε πολυδάπανον. Μετὰ δὲ ταῦτα ἄλλην ἑταίρην Ἀττικὴν ὄνομα Γλυκεράν μεταπεμφάμενος ἐν ὑπερβαλοῦσῃ τρυφῇ καὶ πολυδαπάνῳ διαιτήματι διεξῆγεν· εἰς δὲ τὰ παράλογα τῆς τύχης καταφυγὰς ποριζόμενος, εὐεργέται τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον. Τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου μετὰ τὴν ἐξ Ἰνδῶν ἐπάνοδον πολλοὺς τῶν σατραπῶν κατηγορηθέντας ἀνελόντος, φοβηθεὶς τὴν τιμωρίαν, καὶ συσκευασάμενος ἀργυρίου μὲν τάλαντα πεντακισχίλια, μισθοφόρους δ' ἀθροίσας ἑξακισχιλίους, ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ κατέπλευσεν εἰς τὴν Ἀττικὴν. Οὐδενὸς δ' αὐτῷ προσέχοντος, τοὺς μὲν μισθοφόρους ἀπέλιπε περὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς, αὐτὸς δὲ μέρος τῶν χρημάτων ἀναλαβὼν ἰκέτης ἐγένετο τοῦ δήμου. Ἐξαιτούμενος δὲ ὑπ' Ἀντιπάτρου καὶ Ὀλυμπιάδος, καὶ πολλὰ χρήματα διαδούς τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δημηγοροῦσι ῥήτορσι, διέδρα καὶ κατῆρεν εἰς Ταίναρον πρὸς τοὺς μισθοφόρους. Ἐκείθεν δὲ πλεύσας εἰς Κρήτην ὑπὸ

Θίβρωνος ἐνὸς τῶν φίλων ἐδολοφονήθη. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῶν τοῦ Ἀρπάλου χρημάτων λόγον ἀναζητοῦντες, Δήμοσθένην καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ῥητόρων κατεδίκασαν ὥς εἰληφότας τῶν Ἀρπάλου χρημάτων.

Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τῶν Ὀλυμπίων ὄντων ἐκήρυξεν ἐν Ὀλυμπίᾳ τοὺς φυγάδας πάντας εἰς τὰς πατρίδας κατιέναι, πλὴν τῶν ἱεροσύλων καὶ φονέων. Αὐτὸς δ' ἐπιλέξας τοὺς πρεσβυτάτους τῶν πολιτῶν ἀπέλυσε τῆς στρατείας, ὄντας ὡς μυρίους. Πυνθανόμενος δὲ πολλοὺς αὐτῶν εἶναι καταδανείους, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὰ δάνεια βραχὺ λείποντα τῶν μυρίων ταλάντων διέλυσε. Τῶν δὲ ἀπολειπόμενων Μακεδόνων ἀπειθούτων καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καταβρόντων, παροξυνθεὶς κατατηγόρησεν αὐτῶν τεθαρρηκότως. Καπληξάμενος δὲ τὸ πλῆθος, ἐτόλμησεν αὐτὸς καταβάς ἀπὸ τοῦ βήματος τοὺς αἰτιωτάτους τῆς ταραχῆς ταῖς ἰδίαις χερσὶ παραδοῦναι τοῖς ὑπηρέταις πρὸς τιμωρίαν. Ἐπὶ πολὺ δὲ τῆς διαφορᾶς αὐξομένης, ὁ μὲν βασιλεὺς ἐκ τῶν ἐκλελεγμένων Περσῶν ἡγεμόνας κατέστησε, καὶ τούτους προῆγεν ἐπὶ τὸ πρωτεῖον· οἱ δὲ Μακεδόνες μετανοήσαντες καὶ πολλὰ μετὰ δακρύων δεηθέντες μόνις ἔπεισαν τὸν Ἀλέξανδρον αὐτοῖς διαλλαγῆναι.

Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀντικλέους Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Κορνήλιον καὶ Κόϊντον Ποπλίλιον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀλέξανδρος τὸν τῶν ἀπολελυμένων ἀριθμὸν ἀνέπληρωσεν ἐκ τῶν Περσῶν, καὶ χιλίους αὐτῶν εἰς τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν ἔταξεν ὑπασπιστάς, καὶ τὸ σύνολον οὐχ ἥτους εἰς πίστιν τῶν Μακεδόνων ὑπέλαβεν. Ἦκε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ Πευκέστης ἄγων Πέρσας τοξότας καὶ σφενδονήτας δισμυρίους· καταμίσξας δὲ τούτους τοῖς προϋπάρχουσι στρατιώταις, τῇ καινότητι τῆς καινοτομίας κατεσκεύασε τὴν ὅλην δύναμιν κεκραμένην καὶ ἀρμόζουσαν τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει. Τῶν δὲ Μακεδόνων ἐκ τῶν αἰχμαλωτιδῶν γεγεννηκότων υἱούς, τὸν ἀριθμὸν τῶν παίδων ἀκριβῶς ἐσκέψατο, ὄντων δ' αὐτῶν σχεδὸν μυρίων, ἅπασιν τὰς ἀρμόζουσας πρὸς τροφὴν ἐλευθέρων συντάξεις ἀπομερίσας, τούτοις μὲν παιδευτὰς ἐπέστησε τοὺς διδάζοντας τὴν ἀρμόζουσαν παιδείαν, αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν προῆγεν ἐκ τῶν Σούσων, καὶ διαβὰς τὸν

Τίγριν ἐν ταῖς Κάραις καλουμέναις κώμας κατεστρατοπέδευ-
 σεν. Ἐξῆς δ' ἐν ἡμέρας τέτταρσι τὴν Σιττανικὴν διανύσας
 ἦκεν εἰς τὰ καλούμενα Σάμβανα. Ἐνταῦθα δὲ μείνας ἡμέρας
 ἑπτὰ καὶ προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν, τριταῖος εἰς τοὺς Κέ-
 λωνας προσαγορευομένους ἦκεν, ἐν ᾧ μέχρι τοῦ νῦν διαμένει
 γένος Βοιώτιον, κατὰ μὲν τὴν Εἰρξοῦ στρατείαν ἀνάστατον
 γεγονός, μεμνημένον δ' ἔτι τῶν πατρίων νόμων· ὄντες γὰρ
 οὗτοι δίφωνοι, τῇ μὲν ἑτέρα διαλέκτῳ ἐξωμοιόθησαν τοῖς
 ἐγγχωρίοις, τῇ δ' ἑτέρα πλείστας τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων διε-
 τήρουν, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἓνια διεφύλαττον. Τέλος δὲ
 προσμείνας ἡμέρας ἀνέξευξε, καὶ παρεγκλίνας τὴν ὑποκειμέ-
 νην ὁδὸν θεάς ἔνεκεν ἦλθεν εἰς τὴν ὀνομαζομένην Βαγιστά-
 νην, θεοπρεπεστάτην τε χώραν οὖσαν καὶ πλήρη καρπίων
 δένδρων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν ἀνη-
 κόντων. Μετὰ δὲ ταῦτα παρελθὼν εἰς τινα χώραν δυναμένην
 ἐκτρέφειν ἀγέλας παμπληθεῖς ἵππων, ἐν ᾗ τὸ παλαιὸν ἔφα-
 σαν ἐκκαίδεκα μυριάδας ἵππων γεγονέναι φορβάδων, κατὰ
 δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου παρουσίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἡριθμήθη-
 σαν, ἐνταῦθα διαμείνας ἡμέρας τριάκοντα ἐβδομαῖος διήνυ-
 σεν εἰς Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας. Ταύτης δὲ φασὶ διακοσίων μὲν
 καὶ πεντήκοντα σταδίων τὴν περίμετρον ὑπάρχειν, βασιλεία
 δ' ἔχειν τῆς ὅλης Μηδίας καὶ θησαυροὺς πολλῶν χρημάτων.
 Ἐνθα δὴ χρόνον τινὰ τὴν δύναμιν ἀναλαβὼν, ἀγωνίας τε θυ-
 μελικοὺς ἐποίει καὶ πότους συνεχεῖς τῶν φίλων, ἐν οἷς Ἡφαι-
 στίων ἀκαίροις μέθαις χρῆσάμενος καὶ περιπεσὼν ἀρρωστής,
 τὸν βίον ἐξέλιπεν· ὁ δὲ βασιλεὺς χαλεπῶς ἐνέγκας τὸ συμ-
 βάν, τὸ σῶμα τοῦ τετελευτηκότος Περδίκκα παρέδωκεν εἰς
 Βαβυλῶνα κομίσαι, βουλόμενος ἐπιφανεστάτην αὐτοῦ ποιή-
 σασθαι τὴν ταφήν.

Ἄμα δὲ τούτοις πραττομένοις κατὰ τὴν Ἑλλάδα ταραχαὶ
 συνίσταντο καὶ πραγμάτων καινῶν κινήσεις, ἐξ ὧν ὁ Λαμια-
 κὸς πόλεμος κληθεὶς ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἐκ τοιαύτης τινὸς αἰ-
 τίας. Τοῦ βασιλέως προστάξαντος τοῖς σατράπαις ἅπασιν ἀ-
 πομίσθους ποιῆσαι τοὺς μισθοφόρους, καὶ τούτων τὸ πρό-
 σταγμα συντελεσάντων, πολλοὶ τῆς στρατείας ἀπολελυμένοι
 ξένοι διέτρεχον καθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν πλανώμενοι καὶ τὰς ἀ-

ναγκαίᾳ τροφᾷ ἐκ τῶν προνομῶν πορίζόμενοι. Μετὰ δὲ ταῦτα πανταχόθεν διῆραν ἐπὶ Ταΐναρον τῆς Λακωνικῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ τῶν Περσικῶν σατραπῶν καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων οἱ περιλειφθέντες χρήματά τε καὶ στρατιώτας ἀθροίζοντες ἔπλεον ἐπὶ Ταΐναρον καὶ κινὴν δύναμιν ἤθροίζον. Τὸ δὲ τελευταῖον Λεωσθένην τὸν Ἀθηναῖον, ἄνδρα ψυχῆς λαμπρότητι διάφορον καὶ μάλιστα ἀντικείμενον τοῖς Ἀλεξάνδρου πράγμασιν, εἵλοντο στρατηγὸν αὐτοκράτορα. Οὗτος δὲ τῇ βουλῇ διαλεχθεὶς ἐν ἀπορρήτοις πεντήκοντα μὲν ἔλαβε τάλαντα πρὸς τὴνμισθοδοσίαν, ὀπλῶν δὲ πλῆθος ἱκανὸν εἰς τὰς κατεπευγούσας χρείας, πρὸς δὲ Αἰτωλοὺς ἄλλοτρίως ἔχοντας πρὸς τὸν βασιλέα περὶ συμμαχίας διεπρεσβεύσατο, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο.

Λεωσθένης μὲν οὖν προηρώμενος τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου περὶ ταῦτα διέτριβεν, ὁ δ' Ἀλέξανδρος τῶν Κορσαίων ἀπειθούντων ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς εὐζώνῳ τῇ δυνάμει. Τοῦτο δὲ τὸ ἔθνος ἀλκῇ διαφέρον κατοικεῖ μὲν τῆς Μηδίας τὴν ὀρεινὴν, πεποιθὸς δὲ τῇ τῶν τόπων δυσχωρίᾳ καὶ ταῖς κατὰ πόλεμον ἀρεταῖς οὐδέποτε δεσπότην ἔπληυν προσεδέδεκτο, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν διέμεινεν ἀνάλωτον, καὶ τότε πεφρονηματισμένον οὐ κατεπλάγη τὴν τῶν Μακεδόνων ἀρετὴν. Ὁ δὲ βασιλεὺς προκαταλαβόμενος τὰς παρόδους καὶ τῆς Κορσαίας τὴν πλείστην πορθήσας, καὶ κατὰ πάσας τὰς συμπλοκάς προτερῶν, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε τῶν βαρβάρων, πολλαπλασίους δ' ἐζώγησεν. Οἱ δὲ Κορσαῖοι πάντῃ νικώμενοι καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐαλωκότων χαλεπῶς φέροντες ἠναγκάσθησαν τῆς τῶν αἰχμαλώτων σωτηρίας τὴν δουλείαν ἀλλάξασθαι· διὸ καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐπιτρέψαντες ἐτύγχανον εἰρήνης σὺν τῷ ποιεῖν τὸ προσταττόμενον τῷ βασιλεῖ. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐν ἡμέραις ταῖς πάσαις τετταράκοντα καταπολεμήσας τὸ ἔθνος, καὶ πόλεις ἀξιολόγους ἐν ταῖς δυσχωρίαις κτίσας, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν.

Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Σωσικλέους ἐν Ῥώμῃ κατεστάθησαν ὕπατοι Λεύκιος Κορνήλιος Λέντλος καὶ Κόντος Ποπίλιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀλέξανδρος καταπεπολεμηκὼς τὸ τῶν Κορσαίων ἔθνος ἀνέξευξε μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ προῆγεν ἐπὶ

τῆς Βαβυλῶνος, αἰεὶ δὲ κατὰ τὰς στρατοπεδείας διαλείπων καὶ τὴν δύναμιν ἀναλαμβάνων ἡσυχῇ προῆγεν. Ἀπέχοντος δὲ αὐτοῦ τριακοσίους σταδίους τῆς Βαβυλῶνος, οἱ Χαλδαῖοι καλούμενοι, μεγίστην μὲν δόξαν ἐν ἀστρολογίᾳ περιπεποιημένοι, διὰ δὲ τινος αἰωνίου παρατηρήσεως προλέγειν εἰωθότες τὰ μέλλοντα προεχειρίσαντο μὲν ἐξ ἑαυτῶν τοὺς πρεσβυτάτους καὶ μεγίστην ἐμπειρίαν ἔχοντας, διὰ δὲ τῆς τῶν ἀστέρων μαντείας γνόντες τὴν μέλλουσιν γίνεσθαι τοῦ βασιλέως τελευτὴν ἐν Βαβυλῶνι, προσέταξαν μνηῦσαι τῷ βασιλεῖ τὸν κίνδυνον καὶ παρασκευάσασθαι μηδενὶ τρόπῳ τὴν εἰς τὴν πόλιν εἵσοδον ποιήσασθαι· δύνασθαι δ' αὐτὸν ἐκφυγεῖν τὸν κίνδυνον, ἐὰν ἀναστήσῃ τὸν καθηρημένον ὑπὸ Περσῶν τοῦ Βήλου τάφον καὶ τὴν βεβουλευμένην ὁδὸν ἐπιστήσας παρέλθῃ τὴν πόλιν. Τῶν δὲ ἀποσταλέντων Χαλδαίων ὁ προκριθείς, ὄνομα Βελεφάντης, τῷ μὲν βασιλεῖ συνελθεῖν εἰς λόγους οὐκ ἐτόλμησε διὰ τὸν φόβον, Νεάρχῳ δ' ἐνὶ τῶν Ἀλεξάνδρου φίλων κατ' ἰδίαν ἐντυχὼν καὶ τὰ κατὰ μέρος ἀπαγγείλας ἡξίου δηλῶσαι τῷ βασιλεῖ. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀκούσας παρὰ τοῦ Νεάρχου τὴν τῶν Χαλδαίων πρόρρησιν κατεπλάγῃ, καὶ μᾶλλον αἰεὶ τὴν ἀγχίνοιαν τῶν ἀνδρῶν καὶ δόξαν ἀναλογιζόμενος ἐταράττετο τὴν ψυχὴν. Τέλος δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν φίλων ἀποστείλας εἰς τὴν πόλιν αὐτὸς εἰς ἄλλην ἀτραπὸν παρήλλαξε τὴν Βαβυλῶνα, καὶ καταστρατοπεδεύσας ἀπὸ σταδίων διακοσίων ἡσυχίαν εἶχε. Πάντων δὲ θαυμαζόντων, ἦκον πρὸς αὐτὸν ἄλλοι τε πλείους τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν φιλοσόφων οἱ περὶ τὸν Ἀνάξαρχον. Οὗτοι δὲ μαθόντες τὴν αἰτίαν, καὶ τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις χρησάμενοι ἐνεργῶς, τοσοῦτον μετέθηκαν αὐτὸν ὥστε καταφρονῆσαι μὲν πάσης μαντικῆς, μάλιστα δὲ τῆς παρὰ Χαλδαίοις προτιμωμένης. Διόπερ ὁ βασιλεὺς, ὥσπερ εἰ τετρωμένος τὴν ψυχὴν καὶ τοῖς τῶν φιλοσόφων λόγοις ὑγιασθεὶς, εἰς τὴν Βαβυλῶνα μετὰ τῆς δυνάμεως εἰσῆλθε. Τῶν δὲ ἐγγχωρίων, καθάπερ καὶ πρότερον, φιλανθρώπως ὑποδεχομένων τοὺς στρατιώτας, ἅπαντες ὥρμησαν πρὸς ἄνεσιν καὶ τρυφήν, πολλῆς τῶν ἐπιτηδεύων παρεσκευασμένης διαφιλείας.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, ἐπ' ἀρχοντος δ' Ἀθηνῆσιν Ἀγησίῳ Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους

Γαίον Ποιτήλιον καὶ Παπίριον, Ὀλυμπίας δ' ἤχθη τετάρτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν καὶ δέκα, καθ' ἣν ἐνίκα οὔαδιον Μικίνας Ῥόδιος. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἐξ ἀπάσης σχεδὸν τῆς οἰκουμένης ἦκον πρέσβεις, οἱ μὲν συγγαίροντες ἐπὶ τοῖς κατωρθώμασιν, οἱ δὲ στεφανοῦντες, ἄλλοι δὲ φιλίας καὶ συμμαχίας τιθέμενοι, πολλοὶ δὲ δωρεὰς μεγαλοπρεπεῖς κομίζοντες, τινὲς δὲ ὑπὲρ τῶν ἐγκαλουμένων ἀπολογούμενοι. Χωρὶς γὰρ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐθνῶν καὶ πόλεων, ἔτι δὲ δυναστῶν, πολλοὶ καὶ τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ Λιβύης κατήντησαν, ἐκ μὲν Λυβύης Καρχηδόνοι καὶ Λυβιφοίνικες καὶ πάντες οἱ τὴν παράλιον οἰκοῦντες μέχρι τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, ἐκ δὲ τῆς Εὐρώπης αἱ τε τῶν Ἑλλήνων πόλεις ἐξέπεμψεν καὶ Μακεδόνες, ἔτι δ' Ἰλλυριοὶ καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀδρίαν οἰκούντων οἱ πλείους, τὰ τε Θράκια γένη καὶ τῶν πλησιογῶρων Γαλατῶν, ὧν τότε πρῶτον τὸ γένος ἐγνώσθη παρὰ τοῖς Ἑλλησιν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπογραφὴν λαβὼν τῶν πρέσβειων διέταξε τοῖς μὲν πρώτοις διδόναι τὰς ἀποκρίσεις, καὶ τοῖς ἐξῆς ἅπασιν, καὶ πρώτοις μὲν ἐχρημάτισε τοῖς ὑπὲρ τῶν ἱερῶν παραγεγεννημένοις, δευτέροις δὲ τοῖς περὶ τῶν δωρεῶν ἥκουσιν, ἐξῆς δὲ τοῖς ἀμφισβητήσεως ἔχουσι πρὸς τοὺς ὁμόρους, τετάρτοις δὲ τοῖς περὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἥκουσι, πέμπτοις δὲ τοῖς ἀντιλέγουσι περὶ τῆς καθόδου τῶν φυγάδων. Τοῖς μὲν οὖν Ἠλείοις πρώτοις ἐχρημάτισεν, εἴτ' Ἀρμυωνιῦσι καὶ Δελφοῖς καὶ Κορινθίοις, ἔτι δὲ Ἐπιδαυρίοις καὶ τοῖς ἄλλοις, κατὰ τὴν δόξαν τῶν ἱερῶν προκρίνων τὰς ἐντεύξεις. Πάσαις δὲ ταῖς πρεσβείαις φιλοτιμηθεὶς κεχαρισμένας δοῦναι τὰς ἀποκρίσεις, εὐαρεστουμένας ἀπέλυσε κατὰ τὸ δυνατόν.

Ἀπολύσας δὲ τὰς πρεσβείας περὶ τὴν ταφὴν ἐγένετο τοῦ Ἡφαιστίωνος. Τοσαύτην δὲ σπουδὴν ἐποιήσατο πρὸς τὴν τῆς ἐκφορᾶς ἐπιμέλειαν ὥστε μὴ μόνον τὰς παραγεγεννημένας παρ' ἀνθρώποις ταφὰς ὑπερβαλέσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐσομένοις μηδεμίαν ὑπέρθεσιν καταλιπεῖν. Καὶ γὰρ ἠγάπησεν αὐτὸν τῶν ἐν στοργῇ φίλων δοξαζομένων καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν ἐτίμησεν αὐτὸν ἀνυπερβλήτως. Ζῶντα μὲν γὰρ προετίμησε πάντων τῶν φίλων, καίπερ Κρατεροῦ φιλίαν ἔχοντος ἐνάμιλλον. Ἐπεὶ γὰρ τις τῶν ἐταίρων εἶπε μὴδὲν καταδεέστερον Ἡφαιστίωνος

τὸν Κρατερὸν στέργεσθαι, ἐπεφθέγγατο Κρατερὸν μὲν εἶναι φιλοβασιλέα, Ἑφαιστίωνα δὲ φιλαλέξανδρον. Τῆς δὲ Δαρείου μητρὸς κατὰ τὴν πρώτην ἔντευξιν διὰ τὴν ἄγνοιαν προσκυνου-
σης τὸν Ἑφαιστίωνα ὡς ὄντα βασιλέα, καὶ μετὰ τὴν ἐπίγνω-
σιν διατρεπομένης, εἶπεν ὁ βασιλεὺς « μηδὲν φροντίσης, ὦ
ματερ' καὶ γὰρ οὗτος Ἀλέξανδρος. » Καθόλου γὰρ ὁ Ἑφαι-
στίων τοσαύτης ἐξουσίας καὶ φιλικῆς ἐκοινώνει παρρησίας ὡς
τῆς Ὀλυμπιάδος ἀλλοτρίως ἐχούσης πρὸς αὐτὸν διὰ τὸν φθό-
νον, καὶ κατὰ τὰς ἐπιστολάς ἐπιτιμώσης αὐτῷ σκληρότερον
καὶ ἀπειλούσης, τὰ τε ἄλλα γράψαι πρὸς αὐτὴν ἐπιπληκτι-
κῶς καὶ κατὰ τὴν ἐπιστολὴν ἐπὶ τελευτῆς θεῖναι ταῦτα « καὶ
πρὸς ἡμᾶς παύου διαβαλλομένη καὶ μὴ χαλέπαινε μηδὲ ἀ-
πειλεῖ. Βί δὲ μή, μετρίως ἡμῖν μελήσει· οἶδας γὰρ ὅτι Ἀλέ-
ξανδρος κρείττων ἀπάντων. » Ὁ δ' οὖν βασιλεὺς τὰ πρὸς τὴν
ἐκφορὰν παρασκευαζόμενος, ταῖς μὲν πλησίον πόλεσι προσέ-
ταξε κατὰ δύναμιν συμβάλλεσθαι πρὸς τὸν τῆς ἐκφορᾶς κό-
σμον, πᾶσι δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσι προσέταξε τὸ
παρὰ τοῖς Πέρσαις ἱερὸν πῦρ καλούμενον ἐπιμελῶς σβέσαι,
μέχρι ἂν τελέσῃ τὴν ἐκφορὰν· τοῦτο δὲ εἰώθεισαν οἱ Πέρσαι
ποιεῖν κατὰ τὰς τῶν βασιλέων τελευτάς, τὸ δὲ πλῆθος χαλε-
πὸν οἰωνὸν ἐτίθετο τὸ πρόσταγμα, καὶ τὸ θεῖον ὑπελάμβανον
προσημαίνειν τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἄλλα
σημεῖα παράδοξα προδηλοῦντα τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν,
περὶ ὧν μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν, ὅταν τὸν περὶ τῆς ἐκφορᾶς
λόγον ἀποδῶμεν.

Τῶν γὰρ ἡγεμόνων καὶ φίλων ἕκαστος στοχαζόμενος τῆς
τοῦ βασιλέως ἀρεσκείας, καπεσκευάζεν εἰδῶλα δι' ἐλέφαντος
καὶ χρυσοῦ καὶ τῶν ἄλλων τῶν θαυμαζομένων παρ' ἀνθρώ-
ποις, αὐτὸς δὲ τοὺς ἀρχιτέκτονας συναθροίσας καὶ λεπτοουργῶν
πλῆθος τοῦ μὲν τείχους καθεῖλεν ἐπὶ δέκα σταδίου, τὴν
δ' ὀπτὴν πλίνθον ἀναλεξάμενος, καὶ τὸν δεχόμενον τὴν πυ-
ρὰν τόπον ὁμαλὸν κατασκευάσας, ὠκοδόμησε τετράπλευρον
πυρὰν, σταδιαίας οὐσης ἐκάστης πλευρᾶς. Εἰς τριάκοντα δὲ
δόμους διελόμενος τὸν τόπον, καὶ καταστρώσας τὰς ὀροφὰς
φοινίκων στειλέχεσι τετράγωνον ἐποίησε πᾶν τὸ κατασκευα-
σμα. Μετὰ δὲ ταῦτα περιετίθει τῷ περιβόλῳ παντὶ κόσμον,

οὐ τὴν μὲν κρηπίδα χρυσαῖ πεντηρικαὶ πρῶραι συνεπλήρουν, οὔσαι τὸν ἀριθμὸν διακόσιαι τετταράκοντα, ἐπὶ δὲ τῶν ἐπωτίδων ἔχουσαι δύο μὲν τοξότας εἰς γόνυ κεκαθικότας τετραπήχεις ἀνδριάντας δὲ πενταπήχεις καθωπλισμένους, τοὺς δὲ μεταξὺ τόπους φοινικίδες ἀνεπλήρουν πιληταί. Ὑπεράνω δὲ τούτων τὴν δευτέραν ἐπανεῖχον χώραν δᾶδες πεντεκαίδεκαπήχεις, κατὰ μὲν τὴν λαβὴν ἔχουσαι χρυσοὺς στεφάνους, κατὰ δὲ τὴν ἐκφλόγῳσιν ἀετούς διαπεπετακότας τὰς πτέρυγας καὶ κάτω νεύοντας, παρὰ δὲ τὰς βάσεις δράκοντας ἀφορώντας τοὺς ἀετούς. Κατὰ δὲ τὴν τρίτην περιφορὰν κατεσκεύαστα ζῶων παντοδαπῶν πλῆθος κυνηγούμενων. Ἐπειτα ἡ μὲν τετάρτη χώρα κενταυρομαχίαν χρυσὴν εἶχεν, ἡ δὲ πέμπτη λέοντας καὶ ταύρους ἐναλλάξ χρυσοῦς. Τὸ δ' ἀνώτερον μέρος ἐπεπλήρωτο Μακεδονικῶν καὶ βαρβαρικῶν ὄπλων, ὧν μὲν τὰς ἀνδραγαθιάς ὧν δὲ τὰς ἥττας σημαίνοντων. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἐφειστήκεισαν Σειρῆνες διάκοιλοι καὶ δυνάμεναι λεληθότως δέξασθαι τοὺς ἐν αὐταῖς ὄντας καὶ ἄδοντας ἐπικηδέσιον θρῆνον τῷ τετελευτηκότι. Τὸ δ' ὕψος ἦν ὅλου τοῦ κατασκευάσματος πῆχεις πλείους τῶν ἑκατὸν τριάκοντα. Καθόλου δὲ τῶν τε ἡγεμόνων καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπάντων καὶ τῶν πρέσβων, ἔτι δὲ τῶν ἐγχωρίων φιλοτιμηθέντων εἰς τὸν τῆς ἐκφοράς κόσμον, φασὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀναλωθέντων χρημάτων γεγονέναι πλείω τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων ταλάντων. Ἀκολουθῶς δὲ ταύτῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ τῶν ἄλλων γενομένων κατὰ τὴν ἐκφωρὰν τιμῶν, τὸ τελευταῖον προσέταξεν ἅπασιν θύειν Ἑφαιστίῳ θεῷ παρέδρω· καὶ γὰρ κατὰ τύχην ἦκεν εἰς τῶν φίλων Φίλιππος, χρησιμὸν φέρων παρ' Ἀμμωνος θύειν Ἑφαιστίῳ θεῷ. Διόπερ γενόμενος περιχαρὴς ἐπὶ τῷ καὶ τὸν θεὸν κεκυρωκέναι τὴν αὐτοῦ γνώμην, πρῶτον τὴν θυσίαν ἐπετέλεσε, καὶ τὸ πλῆθος λαμπρῶς ὑπεδέξατο, μύρια τὸν ἀριθμὸν θύσας ἱερεῖα παντοδαπά.

Μετὰ δὲ τὴν ἐκφωρὰν εἰς ἀνέσεις καὶ πανηγυρικὸν βίον ἐκτραπέντος τοῦ βασιλέως, δοκοῦντος ἰσχύειν τό τε πλείστον καὶ μάλιστα εὐδαιμονεῖν, ἡ πεπρωμένη συνήρει τὸν ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῷ συγκεχωρημένον τοῦ ζῆν χρόνον. Εὐθύς δὲ καὶ τὸ θεῖον ἐσήμεναι τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, πολλῶν καὶ παραδό-

ξων οίωνων καὶ σημείων συντελουμένων. Τῷ γὰρ βασιλέως
 ἀλειφομένου, καὶ τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος καὶ διαδήματος ἐπί
 τινος θρόνου τεθέντος, τῶν ἐγχωρίων τις δεδεμένος ἐλύθη τὰς
 πέδας αὐτομάτως, καὶ λαθὼν τοὺς φύλακας διῆλθε διὰ τῶν
 τῆς αὐλῆς θυρῶν ἀνεπικωλύτως, προσελθὼν δὲ τῷ θρόνῳ καὶ
 τὴν βασιλικὴν ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα καὶ τὸ διάδημα περιθέ-
 μενος ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τὴν ἡσυχίαν ἤγε. Γνωσθεί-
 σης δὲ τῆς πράξεως ὁ βασιλεὺς καταπλαγεὶς τὸ παράδοξον προ-
 σῆλθε τῷ θρόνῳ, καὶ χωρὶς καταπλήξεως ἡσυχῇ τὸν ἄνθρωπον
 ἀνέκρινε τίς ὢν καὶ τί βουλόμενος τοῦτο ἔπραξε τοῦ δὲ εἰπόν-
 τος μηδὲν ἀπλῶς γινώσκειν, τοῖς μάντεσι προσαναθέμενο-
 περὶ τοῦ σημείου, τοῦτον μὲν κατὰ τὴν ἐκείνων κρίσιν ἀπὲς
 κτείνειν, ὅπως τὰ σημαινόμενα δυσχερῇ εἰς ἐκεῖνον τρέπεται·
 αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν ἐσθῆτα καὶ θεοῖς ἀποτροπαίοις θύσα,
 ἐν ἀγωνίᾳ κθεισθήκει, καὶ τῆς τῶν Χαλδαίων προρρήσεως
 ἐμνημόνευε, καὶ τοὺς μὲν συμπεΐσαντας φιλοσόφους παρελς
 θεῖν εἰς τὴν βαβυλῶνα κατεμέμφετο, τὴν δὲ τέχνην τῶν Χαλ-
 δαίων καὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἀγχίνοιαν ἐθαύμαζε, καθόλου δὲ
 τοὺς ταῖς εὐρεσιλογίαις κατασοφίζομένους τὴν δύναμιν τῆς
 πεπτωμένης ἐβλασφήμει. Μετ' ὀλίγον δὲ ἄλλο σημεῖον αὐτῷ
 περὶ τῆς βασιλείας τὸ δαιμόνιον ἐπέστησε. Βουλομένου γὰρ
 αὐτοῦ θεάσασθαι τὴν περὶ τὴν Βαβυλῶνα λίμνην, καὶ πλέ-
 οντος μετὰ τῶν φίλων ἐν τισιν ἀκάτοις, ἐφ' ἡμέρας μὲν τινὰς
 ἀποσχισθείσης τῆς νεῶς ἀπὸ τῶν ἄλλων σκαφῶν ἐπλανήθη
 μόνος, ὥστε καὶ τὴν σωτηρίαν ἀπογινῶναι· ἔπειτα διὰ τινος
 αὐλῶνος στενοῦ καὶ συμπετυκασμένου δένδρεσι διαπλέοντος,
 καὶ τῶν μὲν ὑπερκειμένων, τοῦ δὲ διαδήματος ὑπὸ τούτων
 ἀρθέντος καὶ πάλιν εἰς τὴν λίμνην πεσόντος, εἷς τῶν ἐρετῶν
 προσνηξάμενος καὶ βουλόμενος ἀσφαλῶς σῶσαι τὸ διάδημα
 προσέθετο τῇ κεφαλῇ, καὶ προσενήξατο τῷ πλοίῳ. Τρεῖς δὲ
 ἡμέρας καὶ τὰς ἴσας νύκτας διαπλανηθεὶς διεσώθη, καὶ τὸ
 διάδημα περιθέμενος ἀνελπίστως, πάλιν τοῖς μάντεσι προσ-
 ανέφερε περὶ τῶν προσημαιομένων. Τούτων δὲ παρακελευο-
 μένων θυσίας ἐπιτελεῖν τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπεῖς μετὰ πά-
 σης σπουδῆς, παρεκλήθη πρὸς τινὰ τῶν φίλων Μῆδιον τὸν
 Θετταλὸν ἐπὶ κῶμον ἐλθεῖν· κακεῖ πολὺν ἄκρατὸν ἐμφορη-

θείς, ἐπὶ τελευτῆς Ἡρακλέους μέγα ποτήριον πληρώσας ἐξέπιεν. Ἄφνω δὲ ὥσπερ ὑπὸ τινος πληγῆς ἰσχυρᾶς πεπληγμένος ἀνεστέναξε μέγα βοήσας, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων ἀπηλλάττετο χειραγωγούμενος. Εὐθύς δ' οἱ μὲν περὶ τὴν θεραπείαν ἐνδεζάμενοι κατέκλιναν αὐτὸν καὶ προσήδρευον ἐπιμελῶς, τοῦ δὲ πάθους ἐπιτείνοντος καὶ τῶν ἰατρῶν συγκληθέντων βοηθῆσαι μὲν οὐδείς ἐδυνήθη, πολλοῖς δὲ πόνους καὶ δειναῖς ἀλγηδόσι συσχεθείς, ἐπεὶ δὴ τὸ ζῆν ἀπέγων, περιελόμενος τὸν δακτύλιον ἔδωκε Περδίκκᾳ. Τῶν δὲ φίλων ἐπερωτώντων « τί νί τὴν βασιλείαν ἀπολείπεις ; » εἶπε « τῷ κρατίστῳ, » καὶ προσεφθέγγατο, ταύτην τελευταίαν φωνὴν προέμενος, ὅτι μέγαν ἀγῶνα αὐτῷ ἐπιτάφιον συστήσονται πάντες οἱ πρωτεύοντες τῶν φίλων.

the first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the
the eleventh is the fact that the
the twelfth is the fact that the
the thirteenth is the fact that the
the fourteenth is the fact that the
the fifteenth is the fact that the
the sixteenth is the fact that the
the seventeenth is the fact that the
the eighteenth is the fact that the
the nineteenth is the fact that the
the twentieth is the fact that the
the twenty-first is the fact that the
the twenty-second is the fact that the
the twenty-third is the fact that the
the twenty-fourth is the fact that the
the twenty-fifth is the fact that the
the twenty-sixth is the fact that the
the twenty-seventh is the fact that the
the twenty-eighth is the fact that the
the twenty-ninth is the fact that the
the thirtieth is the fact that the
the thirty-first is the fact that the
the thirty-second is the fact that the
the thirty-third is the fact that the
the thirty-fourth is the fact that the
the thirty-fifth is the fact that the
the thirty-sixth is the fact that the
the thirty-seventh is the fact that the
the thirty-eighth is the fact that the
the thirty-ninth is the fact that the
the fortieth is the fact that the
the forty-first is the fact that the
the forty-second is the fact that the
the forty-third is the fact that the
the forty-fourth is the fact that the
the forty-fifth is the fact that the
the forty-sixth is the fact that the
the forty-seventh is the fact that the
the forty-eighth is the fact that the
the forty-ninth is the fact that the
the fiftieth is the fact that the
the fifty-first is the fact that the
the fifty-second is the fact that the
the fifty-third is the fact that the
the fifty-fourth is the fact that the
the fifty-fifth is the fact that the
the fifty-sixth is the fact that the
the fifty-seventh is the fact that the
the fifty-eighth is the fact that the
the fifty-ninth is the fact that the
the sixtieth is the fact that the
the sixty-first is the fact that the
the sixty-second is the fact that the
the sixty-third is the fact that the
the sixty-fourth is the fact that the
the sixty-fifth is the fact that the
the sixty-sixth is the fact that the
the sixty-seventh is the fact that the
the sixty-eighth is the fact that the
the sixty-ninth is the fact that the
the seventieth is the fact that the
the seventy-first is the fact that the
the seventy-second is the fact that the
the seventy-third is the fact that the
the seventy-fourth is the fact that the
the seventy-fifth is the fact that the
the seventy-sixth is the fact that the
the seventy-seventh is the fact that the
the seventy-eighth is the fact that the
the seventy-ninth is the fact that the
the eightieth is the fact that the
the eighty-first is the fact that the
the eighty-second is the fact that the
the eighty-third is the fact that the
the eighty-fourth is the fact that the
the eighty-fifth is the fact that the
the eighty-sixth is the fact that the
the eighty-seventh is the fact that the
the eighty-eighth is the fact that the
the eighty-ninth is the fact that the
the ninetieth is the fact that the
the ninety-first is the fact that the
the ninety-second is the fact that the
the ninety-third is the fact that the
the ninety-fourth is the fact that the
the ninety-fifth is the fact that the
the ninety-sixth is the fact that the
the ninety-seventh is the fact that the
the ninety-eighth is the fact that the
the ninety-ninth is the fact that the
the hundredth is the fact that the

184

1840

Манастир
св. св. Кирилла
и Иована

Св. св. Кирилла и Иована

Манастир

Γεν - φόνου
Μην Μολασσίδου

Πωγος Κ. Αλφειν

ορα εφρ

με ιδεα > α

~~ορα εφρ το εφρ
ορα εφρ το εφρ
ορα εφρ το εφρ~~

ορα εφρ το εφρ

ορα εφρ το εφρ

ορα εφρ το εφρ

BIBLIOTHEQUE
M. SANTATTE